

Të dhënat kryesore financiare

Banka Raiffeisen në Kosovë sh.a.			
Vlerat monetare janë në milionë euro	2019	2018	Ndryshimi
Pasqyra e të ardhurave	1/1-31/12	1/1-31/12	
Të ardhurat neto pas provizioneve	37.3	37.9	-1.8%
Të ardhurat neto nga tarifat bankare	10.3	10.8	-4.3%
Të ardhurat neto nga vlerësimi i instrumenteve financiare në vlerë të drejtë	0.1	0.1	-29.5%
Të ardhurat / shpenzimet nga tregtimi	0.1	(0.2)	-163.7%
Të ardhurat tjera operative	2.2	2.1	3.5%
Shpenzimet e përgjithshme administrative	(29.4)	(27.6)	6.6%
Fitimi para tatimit	20.5	23.0	-10.9%
Fitimi pas tatimit	18.3	20.5	-10.9%
Fitimet për aksion	N/A	N/A	N/A
Bilanci i gjendjes			
Kreditë dhe paradhëniet për bankat	35.5	24.7	43.5%
Kreditë dhe paradhëniet për klientët	669.5	593.2	12.9%
Depozitat dhe huamarrjet nga bankat	7.6	0.6	1129.3%
Depozitat nga klientët	858.7	729.5	17.7%
Ekuiteti (përfshi interesat jo-kontrolluse)	127.4	127.7	-0.2%
Gjithsej bilanci i gjendjes	1,021.9	888.9	15.0%
Informatat vendore rregullative			
Pasuritë e ponderuara sipas riskut B1	791.6	721.6	9.7%
Gjithsej fondet vetanake	128.0	132.8	-3.6%
Gjithsej kërkesa për fonde vetanake	95.0	86.6	9.7%
Raporti i mbulimit tepricë	34.7%	53.3%	-18.6 PP
Raporti i kapitalit kryesor (klasi i parë)	14.3%	15.9%	-1.6 PP
Gjithsej raporti i fondeve vetanake	16.2%	18.4%	-2.2 PP
Performanca			
Kthimi në ekuitet (KE) para tatimit	17.7%	20.6%	-2.9 PP
Kthimi në ekuitet (KE) pas tatimit	18.4%	18.4%	-
Koeficienti kosto/të ardhura	53.7%	51.3%	3.9 PP
Kthimi në pasuri (KP) para tatimit	2.2%	2.6%	-0.4 PP
Raporti neto i provizionimit (Pasuritë mesatare të ponderuara sipas riskut B1 në librin e bankës)	0.9%	0.5%	0.4 PP
Risk/earnings ratio	11.2%	7.5%	3.7 PP
Burimet			
Numri i punëtorëve	870	845	3.0%
Zyrat e biznesit	45	46	-2.2%

Përmbajtja

Raport nga Bordi Mbikëqyrës	4
Report nga Bordi Menaxhues	5
Bordi Menaxhues në Kosovë	6
Struktura organizative	7
Vizioni dhe misioni	8
Shkurtimisht mbi Raiffeisen Bank International	9
Zhvillimet në ekonominë e Kosovës	10
Sektori bankar në Kosovë	12
Performanca dhe financat e Bankës Raiffeisen në Kosovë	14
Thesari, menaxhimi i pasurive dhe i detyrimeve	18
Segmentet e biznesit	22
Produktet dhe shërbimet bankare	24
Kanalet e distribuimit	26
Menaxhimi i rrezikut	28
Burimet njerëzore dhe trajnimet	32
Qëndrueshmëria dhe përgjegjësia korporative	34
Pasqyrat financiare	38
Adresat dhe kontaktet	112

Raporti nga Bordi Mbikëqyrës

Zonja dhe zotërinj,

Në vitin financiar 2019, anëtarët e Bordit Mbikëqyrës kanë mbajtur 4 takime të zakonshme dhe asnjë takim të jashtëzakonshëm. Shkalla e përgjithshme e pjesëmarrjes në takimet e Bordit Mbikëqyrës të mbajtura ishte rreth 90 për qind.

Bordi Mbikëqyrës ka monitoruar në mënyrë të rregullt dhe gjithëpërfshirëse performancën e biznesit dhe zhvillimet e rrezikut në Bankën Raiffeisen në Kosovë. Janë mbajtur diskutime të rregullta me Bordin Menaxhues mbi mjaftueshmërinë e kapitalit dhe likuiditetin, si dhe drejtimin e strategjive të bankës për biznesin dhe rrezikun. Bordi Mbikëqyrës gjithashtu është marrë në detaje me zhvillimin e mëtejshëm në fushën e qeverisjes korporative dhe ka monitoruar zbatimin e politikave korresponduese. Gjatë aktiviteteve të tij monitoruese dhe këshilluese, Bordi Mbikëqyrës ka mbajtur kontakt të drejtpërdrejt me anëtarët përgjegjës të Bordin Menaxhues, auditorin dhe udhëheqësit e funksioneve të kontrollit të brendshëm. Gjithashtu ka shkëmbyer vazhdimisht informacione dhe pikëpamje me përfaqësuesit e autoriteteve mbikëqyrëse bankare mbi çështjet aktuale.

Për më tepër, Bordi Menaxhues i ka ofruar Bordin Mbikëqyrës raporte të rregullta dhe të detajuara mbi çështjet relevante në lidhje me performancën në fushat përkatëse të biznesit.

Gjatë periudhës ndërmjet takimeve, Bordi Mbikëqyrës gjithashtu ka mbajtur kontakt me Kryesuesin e Bordin Menaxhues dhe anëtarët e Bordin Menaxhues. Bordi Menaxhues ishte në dispozicion kur është kërkuar për diskutime multilaterale apo bilaterale me anëtarët e Bordit Mbikëqyrës, me përfshirjen e ekspertëve për çështjet e adresuara, kur ishte e aplikueshme.

Puna që është ndërmarrë së bashku me Bordin Menaxhues është bazuar në një marrëdhënie të besimit të ndërsjellë dhe është realizuar në frymën e bashkëpunimit efikas dhe konstruktiv. Diskutimet kanë qenë të hapura dhe shumë të rëndësishme dhe Bordi Mbikëqyrës ka miratuar vendime pas shqyrtimit të të gjitha aspekteve. Nëse janë nevojitur informacione shtesë për të shqyrtuar çështjet e veçanta më në detaje, atëherë këto iu janë ofruar anëtarëve të Bordit Mbikëqyrës pa vonesë dhe sipas kërkesës së tyre.

Do të doja të përfitoj nga ky rast për të falënderuar të gjithë punëtorët e Bankës Raiffeisen në Kosovë për punën e tyre të palodhshme dhe përpjekjet e tyre të palëkundura në vitin 2019, si dhe për të kërkuar angazhimin e tyre të vazhdueshëm në trajtimin e sfidave në të ardhmen.

Në emër të Bordit Mbikëqyrës,

Peter Lennkh
Kryesues i Bordit Mbikëqyrës

Raporti nga Bordi Menaxhues

2019 ishte edhe një tjetër vit i shkëlqyer për Bankën Raiffeisen Sh.A. në Kosovë. Mjedis i makro ekonomik i vendit ishte më i mirë se në shumë vende të tjera në Evropën Juglindore dhe Bruto Produkti Vendor i llogaritur për Kosovën ishte mbi 4 për qind, duke kontribuar kështu në një vit tjetër shumë të mirë për bankën, me fitim neto pas tatimit prej 18.3 milionë €.

Një zhvillim i veçantë në vitin 2019 ishte blerja dhe kalimi i zyrës qendrore në objektin e ri modern që gjendet në qendër të Prishtinës. Ky objekt ka 20,000 metra katror të hapësirave për zyre të një cilësie të lartë për të akomoduar mbi 550 punonjës duke na mundësuar që të operojmë në përputhje me vlerat dhe objektivat tona si punëdhënës i preferuar në Kosovë dhe lider në tregun bankar.

Rritja e kredive në të gjitha segmentet e klientëve ishte mbresëlënëse edhe pse në ndërmorëm një qasje të matur dhe të arsyeshme në kreditimin tonë. Portofolio jonë u rrit në 76 milionë € duke shënuar një rritje prej 12.9 për qind krahasuar me vitin 2018. E rëndësishme ishte rritja prej 26 për qind e kreditimit mikrofinanciar, ku kreditë u rritën për më shumë se 20 milionë €. Qasja jonë e kujdesshme në kreditim për tashmë disa vite ka rezultuar në raport të shkëlqyer të kredive joperformuese prej 2.7 për qind në fund të vitit 2019. Duhet të përmend se edhe tregu bankar i Kosovës ka raportin më të ulët të kredive joperformuese në Evropën Juglindore.

Depozitat e klientëve tonë në vitin 2019 u rritën konsiderueshëm për 17.7 për qind në 858.7 milionë € duke krijuar një raport të kënaqshëm të kredive ndaj depozitave prej 78 për qind. Menaxhimi i kostos dhe efikasiteti i përmirësuar pas miratimit të teknikeve të menaxhimit agjil në nivel të bankës rezultuan me një nivel të pranueshëm të kostos ndaj të ardhurave prej 53.7 për qind.

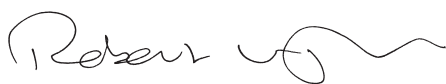
Fokusi jonë në rritjen e përdorimit të kanaleve elektronike vazhdoi edhe gjatë vitit 2019 dhe çoi në një gamë të gjerë të rezultateve pozitive. Ne kemi procesuar 363 mijë transaksione ebanking, që ishte një rritje prej 26 për qind në krahasim me vitin 2018. Përdorimi i shërbimit tonë mobil bankar u rrit me 61 për qind dhe pagesat nëpërmjet këtij kanali u rritën me 41 për qind. Gjithashtu kemi procesuar mbi 59 milionë transaksione në terminalet tona të pikave të shitjes, që ishte një rritje prej 13 për qind në krahasim me vitin 2018. Përveç kësaj, 5.1 milionë transaksione u realizuan në bankomatët tanë, që është një rritje prej 12 për qind krahasuar me vitin 2018. Këto shifra mbështesin strategjinë tonë për zvogëlimin e transaksioneve në para në shumë prej degëve tona dhe i mundësojnë stafit të degës sonë të kalojnë më shumë kohë duke u angazhuar me klientët dhe të merren me aktivitetet më komplekse dhe krijuese. Në segmentet tona të biznesit të ndërmarrjeve të vogla (NV) dhe korporatave vazhdoi trendi pozitiv i përdorimit të rritur të kanaleve alternative. Përgjatë vitit u procesuan 184 mijë transaksione ebanking, që përfaqësojnë 89 për qind të të gjitha pagesave të procesuara, një rritje prej 5 për qind në krahasim me vitin 2018. Përdorimi i shërbimit tonë inovativ të pagesës me SMS për pagesat doganore vazhdoi të jetë në nivel të lartë me 230.8 milionë € të pagesave doganore të procesuara gjatë vitit.

Shërbimi për klientë vazhdoi të jetë një përparësi e rëndësishme konkurrese me vitin 2019 dhe si gjithmonë, jemi fokusuar në përmirësimin e kënaqshmërisë së klientëve me të gjitha produktet dhe shërbimet tona. Kemi vazhduar të investojmë në zhvillimet teknologjike dhe trajnimin e punonjësve si pjesë e zotimit tonë që të tejkalojmë vazhdimisht pritshmëritë e klientëve tanë dhe për të siguruar se ofrojmë përvoja të paharueshme në çdo ndërveprim. Kemi qenë gjithashtu aktiv në rrjetet sociale gjatë vitit 2019 dhe kemi arritur që të qëndrojmë afër klientëve tanë dhe të angazhohemi përmes komunikimeve relevante dhe në kohë të duhur përgjatë gjithë vitit.

Aktivitetet e tona të përgjegjësishë shoqërore korporative vazhduan edhe gjatë vitit 2019 duke u përqendruar kryesisht në fushën e kulturës, teknologjisë, arsimit dhe mirëqenies sociale. Dy projektet kryesore kulturore të cilat Banka i ka mbështetur për më shumë se një dekadë janë festivalet e mirënjohura në Kosovë: Festivali i Pianos Chopin dhe Festivali PriFilm Fest. Banka ka mbështetur edhe Galerinë Kombëtare të Kosovës, ndërsa artistët e rinj kanë vazhduar të përdorin hapësirën e Galerisë së Raiffeisen në qendrën më të madhe tregtare për të promovuar punimet e tyre artistike. Gjersa, sa i përket arsimit dhe inovacionit, Banka është një partnere e projektit Atomi që përqendrohet në identifikimin dhe mbështetjen e personave me inteligjencë të jashtëzakonshme, me dhunti dhe talente në Kosovë, si dhe projektin Bonevet, i cili u mundëson fëmijëve të kenë qasje në teknologji moderne.

Në fund, në emër të Bordit Menaxhues do të dëshiroja të falënderoj të gjithë punonjësit për një vit tjetër të shkëlqyer. Asnjëra nga këto nuk do të ishte e mundur pa aftësitë, angazhimin dhe dedikimin e tyre.

Në emër të Bordit Menaxhues,

Robert Wright
Kryesues i Bordit Menaxhues

Banka Raiffeisen në Kosovë

Bordi Menaxhues

Robert Wright

Kryesues i Bordit
Menaxhues
Drejtor ekzekutiv

Iliriana Toçi

Anëtare e Bordit
Menaxhues
Retail

Johannes Riepl

Anëtar i Bordit
Menaxhues
Korporatat dhe NV

Anita Kovacic

Anëtare e Bordit
Menaxhues
Menaxhimi i riskut

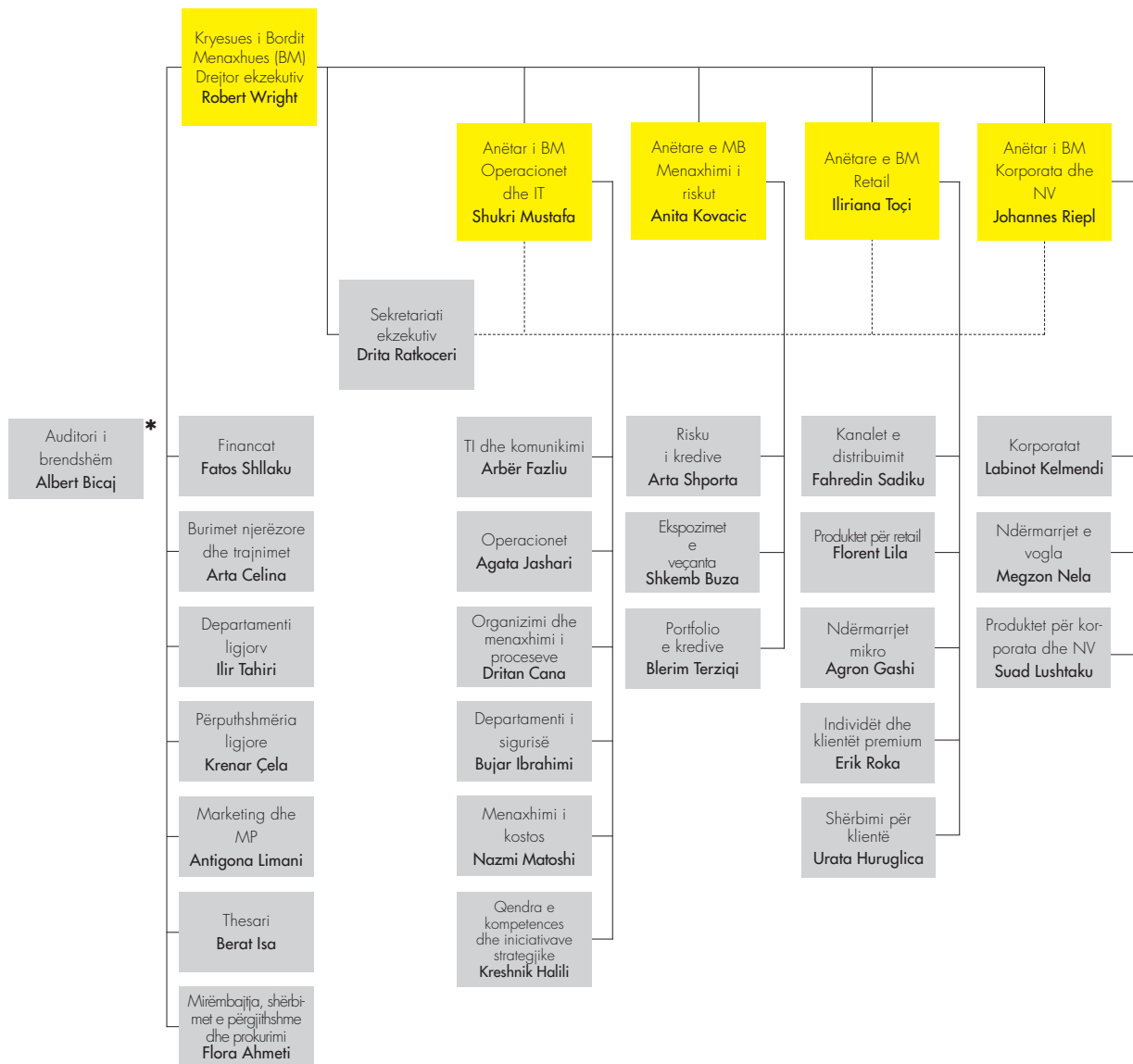
Shukri Mustafa

Anëtar i Bordit
Menaxhues
Operacionet dhe TI

Banka Raiffeisen në Kosovë

Struktura organizative

Më 31 dhjetor 2019

* Auditori i brendshëm i raporton drejtëpërdrejt Komitetit të auditimit dhe Bordit Mbikqyrës

Banka Raiffeisen në Kosovë

Vizioni dhe Misioni

Vizioni

Të jetë banka kryesore dhe universale në Kosovë.

Misioni

Të zhvillojë marrëdhënie afatgjata me klientë duke ju ofruar një gamë të gjerë të produkteve konkurruese dhe shërbime të një standardi të lartë.

Të jetë punëdhënësi më i mirë në Kosovë.

Shkurtimisht mbi Raiffeisen Bank International

RBI e konsideron Austrinë, ku është një korporatë dhe bankë investuese prijëse, si dhe Evropën Qendrore dhe Lindore (EQL), si tregun e saj amë. Bankat filiale mbulojnë 13 tregje në gjithë rajonin. Përveç kësaj, Grupi përfshinë ofrues tjerë të shumtë të shërbimeve financiare në fushat si lizingu, menaxhimi i asetëve dhe bashkimi dhe blerja (M&A)

Gjithsej afërsisht 47,000 punëtorë të RBI u shërbejnë 16.7 milionë klientëve në më shumë se 2,000 njësi të biznesit, shumica e të cilave janë në EQL. Aksionet e RBI AG janë listuar në bursën e Vjenës që nga viti 2005.

Në fund të vitit 2019, asetet e përgjithshme të RBI ishin 152 miliardë €. Bankat rajonale Raiffeisen zotërojnë përafërsisht 58.8 për qind të aksioneve të RBI, ku pjesa e mbetur e aksioneve prej përafërsisht 41.2 për qind gjendet në shitje të lirë.

Zhvillimet në ekonominë e Kosovës

Ekonomia e Kosovës u rrit mesatarisht për 4.17 për qind gjatë vitit 2019, duke shënuar një përshejtim prej 3.8 për qind në krahasim me vitin 2018 (burimi: vlerësimet e Agjencisë së Statistikave të Kosovës). Rritja reale e ekonomisë mbështetet nga kërkesa e brendshme dhe e jashtme që reflektohet në rritjen e kreditimit bankar, rritjen e investimeve dhe zgjerimin e eksporteve neto. Industria, tregtia dhe ndërtimi ishin kontribuesit kryesorë në rritjen e BPV-së në vitin 2019.

Inflacioni filloi të rritet në fund të vitit 2018 dhe vazhdoi trendin e rritjes edhe në vitin 2019 për ta mbyllur vitin me një mesatare prej 2.7 për qind nga vetëm 1.1 për qind sa ishte në 2018. Kontributi më i madh erdhi nga çmimet e ushqimeve me një rritje prej 2.5 pikë përqindje, e ndjekur nga çmimet e alkoolit dhe duhantit me 0.16 pikë përqindje dhe çmimet e transportit me 0.13 pikë përqindje. Meqenëse shporta e konsumatorit ndikohet shumë nga produktet me çmim sezonal si ushqimi, energjia elektrike, duhani dhe alkooli, nëse ato largohen nga shporta, atëherë inflacioni bazë mbetet në nivele të ulëta të qëndrueshme prej 0.3 për qind.

Tregu i punës ka treguar shenja përmirësimi, duke shënuar rënie të shkallës së papunësisë nga mesatarisht 29.5 për qind në vitin 2018 në 25.7 për qind në vitin 2019. Megjithatë, niveli i papunësisë është rritur nga 28.8 për qind në vitin 2018 në 30.1 për qind në vitin 2019. Sektorët me punësim më të lartë janë tregtia me 17 për qind, ndërtimtaria me 12.7 për qind, prodhimi me 11.9 për qind dhe edukimi me 10.0 për qind. Norma e papunësisë të rinjve mbetet e lartë me rreth 49.7 për qind.

Sektor i fiskal karakterizohet me rritje të të hyrave dhe shpenzimeve në vitin 2019. Të hyrat e qeverisë u rritën me 7.5 për qind në vitin 2019, ndërsa shpenzimet buxhetore u rritën me 7.2 për qind, duke rezultuar me deficit primar buxhetor prej 168.4 milionë € në krahasim me deficitin buxhetor prej 162.7 milionë € në vitin 2018. Deficiti primar buxhetor vlerësohet në 2.3 për qind të BPV-së krahasuar me 2.4 për qind në vitin 2018. Shumica e të hyrave rrjedhin nga tatimet indirekte, të cilat përbëjnë rreth 75 për qind të të hyrave të qeverisë, në veçanti tatimet e importit (74 për qind e tatimeve indirekte). Investimet publike në vitin 2019 u vlerësuan të jenë 530.8 milionë € sipas të dhënave preliminare fiskale (burimi: Ministria e Financave), të cilat ishin pothuajse në të njëjtin nivel sikur në vitin e kaluar, duke bërë një kontribut të rëndësishëm në rritjen ekonomike.

Niveli i borxhit publik është rritur në 1.2 miliardë € në fund të vitit 2019 apo 9.9 për qind më shumë se sa vitin paraprak, duke u rritur në 17.5 për qind të BPV-së. Edhe pse borxhi publik paraqet një trajektore rritëse, raporti mes borxhit publik dhe BPV-së mbetet i shëndoshë.

Pozita e jashtme e Kosovës është përmirësuar në vitin 2019, pasi që deficitin i llogarisë rrjedhëse, që arriti në 391.8 milionë € në fund të vitit, është pakësuar me 23.0 për qind në krahasim me vitin 2018. Zvogëlimi i deficitit të llogarisë rrjedhëse i atribuohet rritjes së shërbimeve, të ardhurave primare dhe të ardhurave sekondare dhe gjithashtu është mbështetur për shkak të ngadalësimit të zgjerimit të deficitit tregtar. Vlera e deficitit të tregut (mallrave) ishte 3.1 miliardë € në vitin 2019, duke bërë një rritje vjetore prej 4.5 për qind kundrejt rritjes prej 11.6 për qind në vitin 2018 për shkak të performancës më të mirë të eksporteve dhe importit më të ulët të mallrave.

Remitencat vazhduan të rriten në vitin 2019, duke ndikuar pozitivisht në ekonominë e vendit. Remitencat arritën kulmin në 851.9 milionë €, me një rritje vjetore prej 6.4 për qind, duke financuar plotësisht deficitin e llogarisë rrjedhëse. IHD-të në fund të vitit 2019 arritën në 266.5 milionë €, duke u pakësuar për 2.1 për qind, përkundër potencialit të lartë për tërheqjen e investitorëve të huaj.

Sektori bankar në Kosovë

Shënim: Të dhënat janë të bazuara në publikimet zyrtare të Bankës Qendrore të Republikës së Kosovës

Sektori bankar në Kosovë vazhdoi të rritet dhe rritja vjetore ishte 12.5 për qind, duke arritur vlerën prej 7.2 miliardë € më 31 dhjetor 2019. Sektori bankar vazhdoi të jetë sektori kryesor që kontribuoi në këtë zgjerim, pasuar nga fondet pensionale.

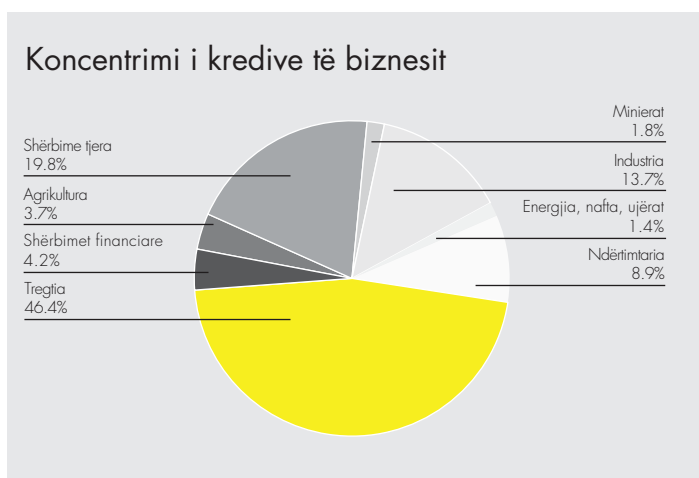
Gjatë vitit 2019, struktura e sektorit bankar në Kosovë nuk ka pasur ndonjë ndryshim të madh. Ngjashëm me vitin paraprak, kishte dhjetë banka të licencuara që operonin në treg. Institucionet bankare me prejardhje nga Bashkimi Evropian (BE) vazhduan të dominojnë në sektorin bankar në Kosovë. Bankat me kapital të huaj kanë përbërë 86.7 për qind të totalit të aseteve të bankës. Numri total i degëve të bankave më 31 dhjetor 2019 ishte 217 dhe numri i punëtorëve 3,331.

Shuma totale e aseteve në sektorin bankar arriti në 4.76 miliardë € më 31 dhjetor 2019 (2018: 4.18 miliardë €). Rritja e totalit të aseteve në vitin 2019 ishte 13.9 për qind dhe është më e lartë se rritja e vitit të kaluar prej 7.7 për qind. Rritja e totalit të aseteve të bankave është ndikuar kryesisht nga rritja e kredive dhe paradhënies për klientë, që vazhdon të jetë kategoria kryesore e aseteve.

Aktiviteti kreditues i bankave vazhdoi të rritet gjatë vitit 2019, edhe pse rritja ishte pak më e vogël se norma e rritjes në vitin e kaluar. Totali i kredive dhe paradhënies arriti vlerën prej 3.03 miliardë € (2018: 2.76 miliardë €), që është një rritje vjetore prej 10 për qind krahasuar me rritjen prej 10.9 për qind në vitin 2018. Kjo rritje është rezultat i rritjes në kërkesën për kredi të reja dhe kushtet e përgjithshme të favorshme të kreditimit të ofruara nga bankat.

Kontributi në rritjen e kredive ishte nga kreditë dhe paradhëniet për bizneset dhe ekonomitë familjare. Kreditë dhe paradhëniet për ekonomitë familjare vazhduan të kenë ndikim të rëndësishëm në rritjen e përgjithshme të portfolios së kredisë dhe gjatë vitit 2019, këto kredi u rritën me 10.4 për qind në krahasim me 11.2 për qind në vitin paraprak. Përbërja e përqindjes së portfolios së kredive dhe paradhënies të bankës më 31 dhjetor 2019 ishte 64 për qind korporata jofinanciare dhe 36 për qind individë. Kjo shpërndarje e përqindjes ndërmjet korporatave jofinanciare dhe individëve ka mbetur stabile për katër vitet e fundit.

Përqendrimi në sektorë ekonomikë i kredive dhe paradhënies për biznese vazhdoi të jetë i dominuar nga sektori i tregtisë me një pjesëmarrje të përgjithshme prej 46.4 për qind, pasuar nga shërbimet tjera me 19.8 për qind dhe industria me 13.7 për qind. (Burimi: Buletini Mujor Statistikor, dhjetor 19, nr. 220).

Investimet në letra me vlerë në sektorin bankar, përfshirë bonot dhe bonot e thesarit ishin 526.5 milionë € më 31 dhjetor 2019 (2018: 430.2 milionë €), një rritje prej 22.4 për qind. Kjo ka pasqyruar pozitën e përgjithshme të rritur të likuiditetit të bankave të Kosovës, e cila është ndikuar nga një rritje në depozitat e klientëve gjatë vitit.

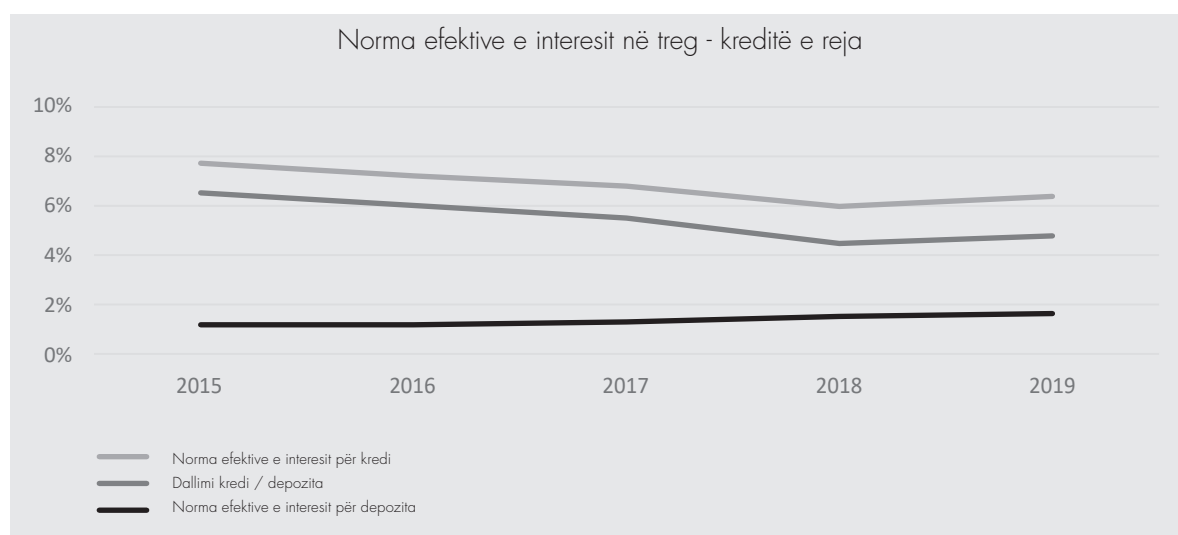
Depozitat e klientëve vazhduan të jenë kontribuesi kryesor në financimin e aktiviteteve bankare. Më 31 dhjetor 2019, depozitat e klientëve kanë përbërë mbi 80 për qind të totalit të detyrimeve të sektorit bankar. Mbështetja e madhe në financimin nga depozitat vendore, sidomos nga individët privatë, e bën këtë mënyrën më të besueshme të financimit krahasuar me opsionet tjera dhe e bën mjaft immune ndaj luhatjeve ndërkombëtare në tregjet financiare.

Totali i depozitave në sektorin bankar arriti në 3.9 miliardë €, me një rritje vjetore prej 546 milionë € apo 16.2 për qind (2018: 8.8 për qind). Kjo rritje është edhe më e rëndësishme duke e pasur parasysh që është arritur në një periudhë kur normat e interesit kanë arritur nivele historikisht të ulëta dhe shumica e bankave janë afër 0 për qind. Gjithashtu është ndryshuar struktura e depozitave në banka në vitet e fundit dhe depozitat kanë qenë më të larta në llogaritë rrjedhëse dhe më të vogla në plasmanët e afatizuar dhe llogaritë e kursimeve, si pasojë e mjedisit të normës së ulët.

Më 31 dhjetor 2019, depozitat pa afat përbënin 61 për qind të totalit të depozitave, ku pjesa tjetër janë depozita të afatizuara dhe depozita të kursimeve. Shumica e depozitave të klientëve janë depozita në € ku 96 për qind e depozitave në sektorin bankarë janë në €, e cila është valuta zyrtare e Kosovës.

Norma mesatare për depozita të afatizuara është rritur me 0.1 pikë përqindje në vitin 2019 duke arritur në 1.6 për qind në krahasim me 1.5 për qind në dhjetor të vitit 2018. Norma e interesit për llogaritë e kursimeve ka qëndruar në 0.4 për qind, një normë e ngjashme si më 31 dhjetor 2018. Norma mesatare për depozitat e afatizuara të individëve ishte 1.6 për qind, ndërsa për biznese ishte 1.7 për qind. Llogaritë rrjedhëse vazhduan të paguanjën zero interes.

Trendi rënës i normave të interesit për kredi është përmbytur në vitin 2019. Norma mesatare efektive e interesit për kredi është rritur në 6.4 për qind nga 6.0 për qind më 31 dhjetor 2018. Normat e interesit për kredi janë rritur në vitin 2019 për biznese dhe për ekonomi familjare. Norma mesatare e interesit për biznese më 31 dhjetor 2019 është rritur në 6.2 për qind nga 6 për qind më 31 dhjetor 2018. Edhe norma mesatare e interesit për ekonomitë familjare është rritur gjatë vitit 2019. Norma mesatare e interesit më 31 dhjetor 2019 ishte 6.8 për qind në krahasim me 6.3 për qind më 31 dhjetor 2018. (Burimi: Buletini Mujor Statistikor, Dhjetor 19, Nr. 220).

Në vitin 2019, sektori bankar ka arritur performancë të mirë të përgjithshme financiare në disa nga treguesit kryesorë të performancës, përfshirë profitabilitetin dhe kreditë jo-performuese. Të ardhurat e bankës u rritën në 263 milionë € në vitin 2019 (2018: 253 milionë €) ndërsa shpenzimet gjithashtu u rritën në 177 milionë € (2018: 166 milionë €). Rritja e të ardhurave ishte kryesisht rezultat i rritjes së të ardhurave nga interesi, pas rritjes së kredive dhe paradhënieve për klientë në vitin 2019.

Në vitin 2019, shpenzimet e interesit u rritën me 3.5 milionë € si rezultat i rritjes së niveleve të depozitave të tregut, por edhe si rezultat i miratimit të rregullave të SNRF 16. Shpenzimet e përgjithshme dhe administrative gjithashtu u rritën me 2 milionë € nga viti 2018, duke arritur në 107 milionë € në fund të vitit 2019. Deri më 31 dhjetor 2019, fitimi neto i sektorit bankar ishte 86.2 milionë € (2018: 87 milionë €). Kthimi mesatar në asete në sektorin bankar pësoi rënie në vitin 2019 me 0.3 PP në 2.2 për qind (2018: 2.5 për qind) dhe kthimi mesatar në kapital gjithashtu pësoi rënie në 18.9 për qind nga 20.2 për qind në vitin 2018.

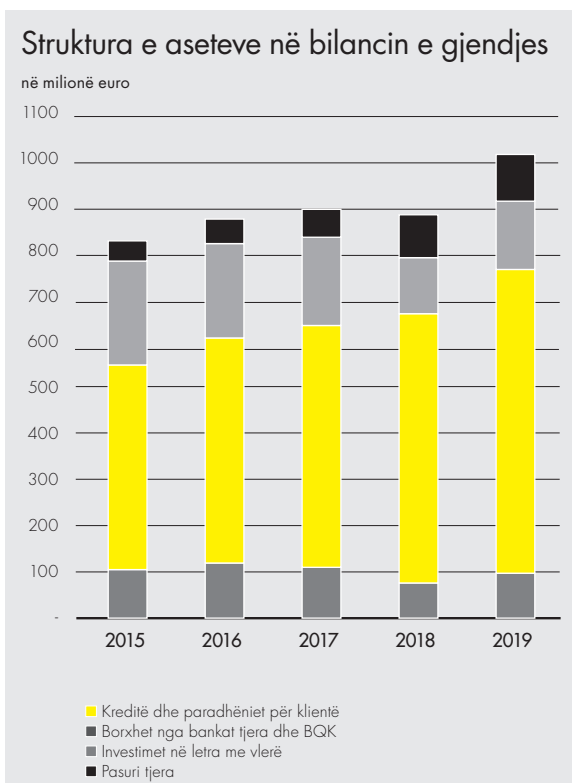
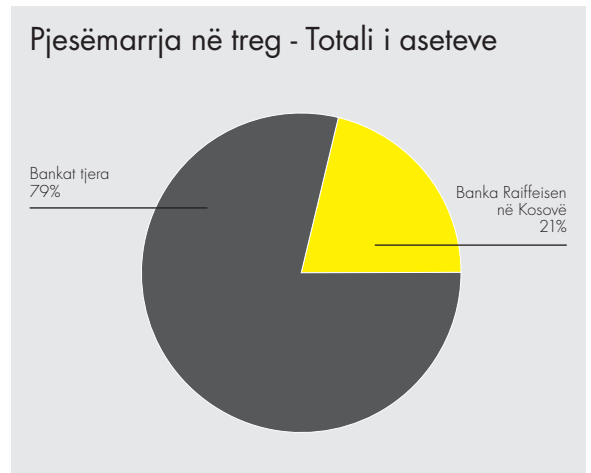
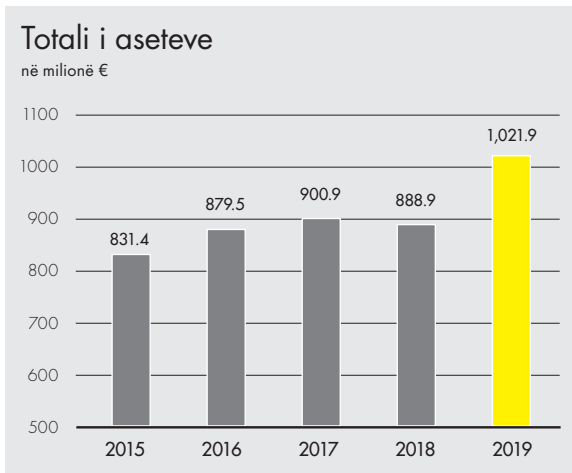
Raporti i kredive ndaj depozitave të bankave ishte 77.6 për qind më 31 dhjetor 2019, një rënie kjo nga 81.9 për qind më 31 dhjetor 2018. Raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit (kapitali rregullator/asetet e peshuara me rrezik) ishte 15.9 për qind, një rënie kjo nga 17 për qind më 31 dhjetor 2018. Edhe pse raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit pati një rënie në vitin raportues, raporti papë ishte mbi nivelin e kërkuar, që tregon se sektori bankar është i mirëkapitalizuar.

Në vitin 2019, u përmirësua si raporti i kredive jo-performuese, ashtu edhe raporti i mbulimit me provizione i kredive jo-performuese. Më 31 dhjetor 2019, raporti i kredive jo-performuese ndaj totalit të kredive ra në 2 për qind (2018: 2.7 për qind), gjersa raporti i mbulimit të kredive jo-performuese u rrit në 163.5 për qind (2018: 152 për qind).

Performanca dhe rezultatet financiare të Bankës Raiffeisen në Kosovë

Shënim: Analizat e tregut janë bazuar në rezultatet preliminare të botuara nga bankat komerciale, të përgatitura sipas rregullave të Bankës Qëndrore të Republikës së Kosovës.

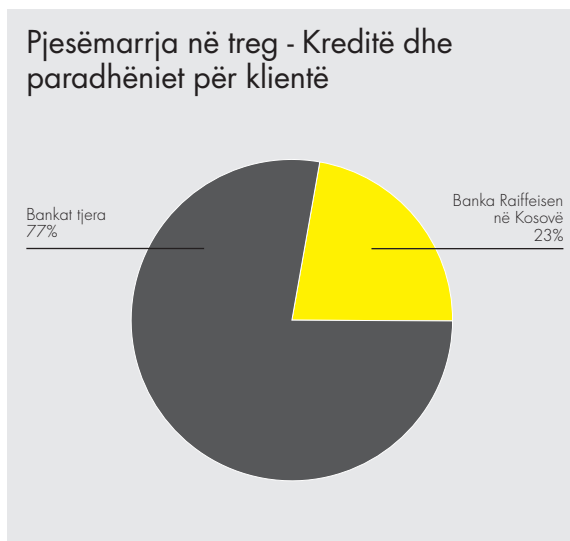
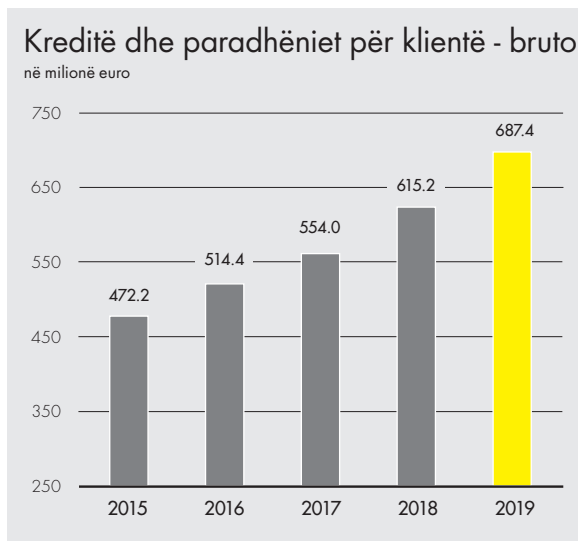
Totali i aseteve të Bankës Raiffeisen sh.a. në Kosovë më 31 dhjetor 2019 ishte 1,022 milionë €. Kjo paraqet një rritje prej 15 për qind krahasuar me një vit më parë (2018: 888.9 milionë €). Për qindja e pjesëmarrjes në treg të totalit të aseteve të Bankës Raiffeisen në Kosovë ishte 21.5 për qind (2018: 21 për qind).

Struktura e aseteve të Bankës Raiffeisen në Kosovë vazhdon të dominohet nga kreditë dhe paradhëniet për klientë. Më 31 dhjetor 2019, 65.5 për qind e totalit të aseteve ishte përqendruar në kredi dhe paradhënie për klientë pas provizionimit për humbjet nga kreditë. Kjo është pasuar me 14.7 për qind në investimet në letra me vlerë. Investimet në letra me vlerë përfshijnë investimet në bono qeveritare dhe të korporatave të vendeve të BE-së dhe SHBA-së, si dhe bono të thesarit të lëshuara nga Qeveria e Kosovës.t.

Investimet në letra me vlerë në vitin 2019 shënuan rritje prej 21.3 për qind. Kjo rritje reflekton pozitën e përgjithshme të likuiditetit të bankës të ndikuar nga rritja e depozitave të klientëve. Investimet e përgjithshme në letra me vlerë më 31 dhjetor 2019 ishin 150 milionë €. Investimet në bono të thesarit të Qeverisë së Kosovës ishin 37.1 milionë € (2018: 21.3 milionë €) dhe investimet në obligacione tjera të qeverisë dhe korporatave të vendeve të OBZHE-së ishin 113 milionë € (2018: 102.4 milionë €).

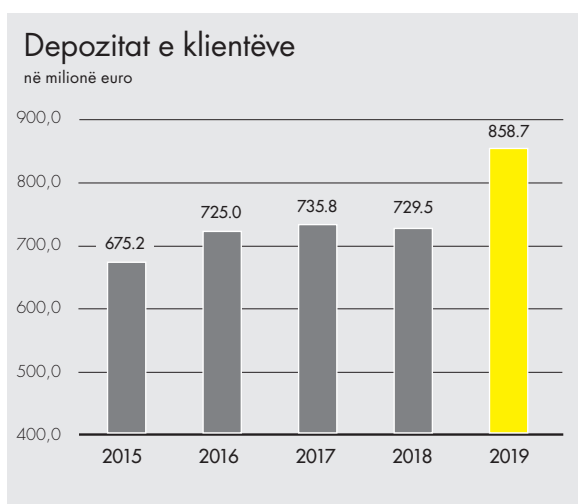
Totali i kredive bruto dhe paradhënieve të Bankës Raiffeisen në Kosovë më 31 dhjetor 2019 ishte 687.4 milionë € (2018: 615.2 milionë €). Pjesëmarrja në treg e bankës në kredi dhe paradhënie më 31 dhjetor 2019 ishte 22.7 për qind (2018: 22 për qind).

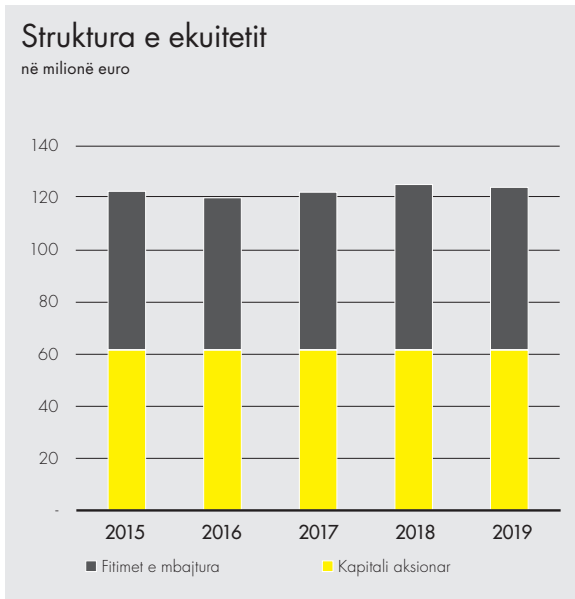
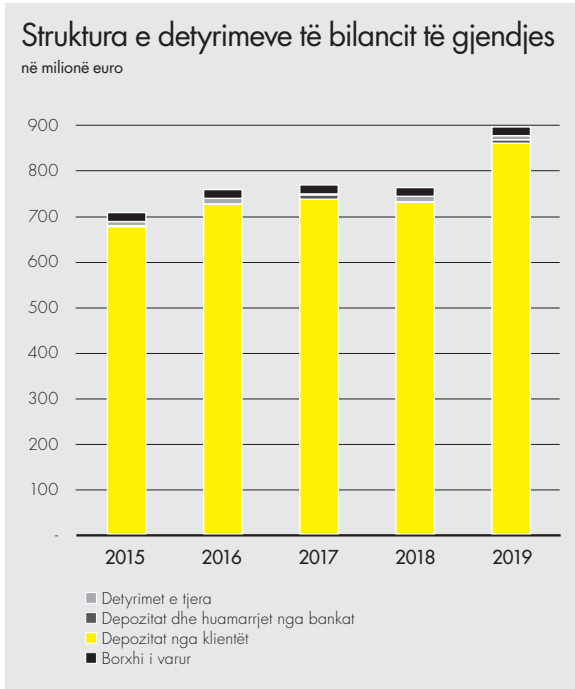

Banka Raiffeisen në Kosovë ka ndarë edhe rezerva për humbjet nga kreditë në bazë të politikave të rrezikut kreditor. Këto rezerva për humbjet nga kreditë arrijnë në 17.9 milionë € (2018: 22 milionë €). Këto rezerva llogariten në bazë të modelit SNRF 9 për humbjet e pritshme nga kreditë dhe pasqyrojnë vlerësimin e Bankës Raiffeisen në Kosovë të rrezikut në portofolion e kredisë më 31 dhjetor 2019. Shuma e përgjithshme e rezervave për humbjet nga kreditë ndaj kredive joperformuese në vitin 2019 ishte 96 për qind (2018: 110 për qind).

Shuma totale e depozitave të klientëve në Bankën Raiffeisen arriti në 858.7 milionë € më 31 dhjetor 2019, një rritje kjo nga 729.5 milionë € sa ishin më 31 dhjetor 2018. Kjo paraqet rritje prej 17.7 për qind. Gjenerimi vendor i financave gjithashtu ka kontribuar drejt një stabiliteti më të madh në sektorin bankar dhe ka ulur ndikimin e çfarëdo paqëndrueshmërie në tregjet ndërkombëtare.

Kontribuuesi më i madh në depozitat nga klientët ishin llogaritë rrjedhëse me pjesëmarrje prej 83 për qind. Llogaritë e kursimeve kanë pjesëmarrje prej 15 për qind të totalit të depozitave të klientëve të bankës. Depozitat e afatizuara nga klientët përbëjnë më pak se 2 për qind të bazës së depozitave totale. Rritja në bilancet e llogarisë rrjedhëse mund të shpjegohet gjithashtu me rënien e normave të interesit në treg për llogaritë e kursimeve dhe depozitat e afatizuara në vitet e fundit. Struktura e detyrimeve të Bankës Raiffeisen në Kosovë ishte e dominuar nga depozitat e klientëve, dhe ky ishte edhe rasti me tregun e Kosovës.

Në vitin 2019, kapitali aksionar i Bankës Raiffeisen në Kosovë mbeti i pandryshuar në 63 milionë €. Kapitali i përgjithshëm më 31 dhjetor 2019 ishte 127.4 milionë € (2017: 127.7 milionë €), duke përfshirë gjithashtu edhe 64 milionë € në formë të fitimeve të mbajtura. Banka Raiffeisen në Kosovë u ka paguar një dividendë aksionarëve të saj nga fitimet e saj të mbajtura në vitin 2019 në vlerë prej 19.4 milionë €. Kjo pagesë nuk është reflektuar në vlerën e kapitalit të përgjithshëm e as në kërkesat e kapitalit rregullator.

Banka Raiffeisen në Kosovë vazhdon të jetë e mirëkapitalizuar e që është reflektuar edhe në raportet e vitit 2019 të kapitalit rregullator të Klasit 1 ndaj aseteve totale të peshuara ndaj rrezikut prej 14.3 për qind (kërkesa ligjore është 8 për qind) dhe një raport të kapitalit total (duke përfshirë edhe Klasin 2) ndaj aseteve të peshuara të rrezikut prej 16.2 për qind (kërkesa ligjore është 12 për qind). Në llogaritjen e kapitalit të Klasit 2, Banka Raiffeisen në Kosovë ka përfshirë shumën prej 19 milionë € të borxhit të varur me një maturim fillestar prej dhjetë vjetësh zvogëluar për 40 për qind në përputhje me kërkesat rregulatore. Kërkesat e mësipërme të kapitalit janë llogaritur në përputhje me rregulloren e BQK-së mbi mjaftueshmërinë e kapitalit si dhe rregulloret dhe rregullat tjera rregullative të zbatueshme.

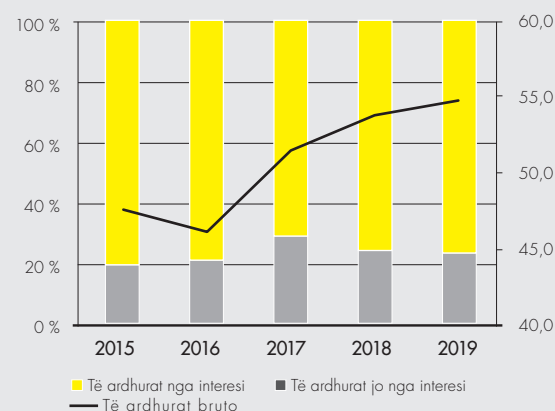
Të ardhurat neto pas tatimit në vitin 2019 ishin 18.3 milionë € (2017: 20.5 milionë €). Ky rezultat është llogaritur në bazë të pasqyrave financiare të SNRF-së të përfshira në raport. Banka Raiffeisen në Kosovë gjithashtu harton raporte financiare bazuar në SNRF që pasqyrojnë kërkesat shtesë nga rregulloret e Bankës Qendrore të Kosovës. Këto pasqyra i dërgohen Bankës Qendrore dhe gjithashtu publikohen çdo tremujor në faqen e internetit të Bankës Raiffeisen në Kosovë e gjithashtu edhe në gazetë e përditshme vendore.

Të ardhurat e Bankës Raiffeisen në Kosovë janë dominuar fuqishëm nga të ardhurat e gjeneruara nga kreditë dhe paradhëniet për klientët lokalë. Të ardhurat nga interesi mbi kreditë dhe paradhëniet dhe letrat me vlerë vazhdojnë të jenë burimi kryesor i të ardhurave pavarësisht normave për kredi në rënie në treg, si dhe kthimeve (yield) shumë të ulëta dhe nganjëherë negative në bonot e lëshuara nga qeveritë e OBZHE-së ose në plasmanet në tregun monetar.

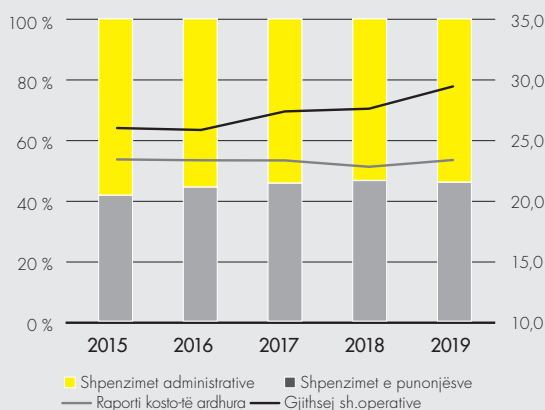
Zhvillimi dhe struktura e të ardhurave bruto

në milionë euro

Zhvillimi i shpenzimeve të përgjithshme administrative

në milionë euro

Në vitin 2019, të ardhurat neto nga interesi u rritën në krahasim me një vit më parë edhe pse miratimi i SNRF 16 do të thotë që Banka kishte shpenzime më të larta interesi si rezultat i trajtimit të qirave për këtë standard të ri të miratuar për herë të parë në vitin 2019. Në vitin 2018 ky standard nuk ishte i zbatueshëm dhe Banka nuk i rideklaroj shifrat e vitit të kaluar.

Të ardhurat nga tarifat dhe komisionet dhe të ardhurat e tjera gjithashtu u rritën në vitin raportues si rezultat i rritjes së të ardhurave nga biznesi i kartelave dhe të të ardhurave nga shërbimet e tjera jobankare që lidhen me Qendrën e kompetencës. Këto shërbime jo-bankare përmbajnë të ardhura që lidhen me një numër të kufizuar shërbimesh të TI-së, të cilat i ofrohen zyrës qendrore të RBI-së në Vjenë dhe kompanive të tjera të konsoliduara të RBI-së.

Shpenzimet e përgjithshme dhe administrative më 31 dhjetor 2019 ishin 29.4 milionë € (2018: 27.6 milionë €). Raporti të ardhura/kosto ishte 53.3 për qind (2018: 51.3 për qind). Janë raportuar kosto më të larta në aspektin e shpenzimeve operative të bankës, si dhe të atyre të zhvlerësimit, kryesisht si rezultat i investimeve të bankës në zyrën e re qendrore në Prishtinë, të cilat janë zhvlerësuar për herë të parë në vitin raportues. Kostot e personelit gjithashtu përfshijnë kostot e ndërlidhura me personelin, të tilla si për trajnim dhe zhvillim tjetër profesional. Këto kosto kanë vazhduar të përfaqësojnë një pjesë të konsiderueshme të shpenzimeve operative sepse Banka Raiffeisen në Kosovë e konsideron shumë të rëndësishëm investimin në zhvillimin profesional të personelit.

Thesari dhe menaxhimi i asetëve dhe detyrimeve

Menaxhimi i asetëve dhe detyrimeve

Viti 2019 ishte vit i suksesshëm sa i përket mbledhjes dhe konsolidimit të depozitave, si dhe lëshimit të kredive. Banka Raiffeisen në Kosovë ka arritur të rrisë edhe më tej pozicionin e saj të depozitave kryesore, duke rritur bilancin e përgjithshëm të depozitave për 131 milionë € krahasuar me vitin 2018. Banka ishte në gjendje të rrisë pozicionin e saj të mbetur me anë të kredive për 76 milionë € gjatë vitit. Duke u bazuar në rritjen e besimit në sistemin financiar, veçanërisht brendin e Bankës Raiffeisen në Kosovë, likuiditeti i bankës ka mbetur në nivel të qëndrueshëm, duke i ulur kështu kostot e financimit nga viti në vit. Thesari/menaxhimi i asetëve dhe detyrimeve kanë mbetur të qëndrueshme gjatë gjithë vitit në vlerë prej 30 për qind të totalit të asetëve të Bankës krahasuar me 29 për qind në vitin 2018. Vëllimet e reja të financimit kanë mundur financimin e kredive konsumatore.

Në vitin 2019, Banka ka shënuar një rritje në depozitat e klientëve prej rreth 129 milionë €, ndërkaq kreditë dhe paradhëniet kanë shënuar një rritje prej 76 milionë €. Menaxhimi i kujdesshëm i asetëve dhe detyrimeve bëri të mundur që Banka Raiffeisen në Kosovë ta mbajë koston më të ulët të depozitave në treg, që nga ana tjetër mundësoi norma më të ulëta interesi të kredive dhe marzhe më të larta. Zvogëlimi në shpenzimet e interesit u arrit para së gjithash përmes modelimit sasior (kuantitativ) të menaxhimit të asetëve dhe detyrimeve, si dhe përmes një zvogëlimi gradual të kontratave të depozitave të afatizuara me norma historike të larta në llogari të kursimit dhe llogari rrjedhëse me kosto më të ulëta. Banka përqendrohet në marrëdhënie të qëndrueshme me klientët si bazë e financimit kryesor të saj për operacione kredish.

Financimi kryesor

Banka Raiffeisen në Kosovë përdor modelimin sasior për të matur pandryshueshmërinë e depozitave të klientëve, për asetet dhe detyrimet e saja që nuk maturojnë, si për qëllime të rrezikut të normës së interesit, ashtu edhe për qëllime të rrezikut të likuiditetit, si për klientët retail ashtu edhe ata jo-retail. Burimet e financimit të Bankës ishin kryesisht nga depozitat e qëndrueshme të klientëve retail (depozitat e ekonomive familjare) në shumën prej 80 për qind të totalit të depozitave të Bankës, ku është vënë re një rritje prej rreth 78 milionë € në depozitat jo-korporatë në vitin 2019. Efekti i përbashkuar i një pozicioni të likuiditetit të lartë, dhe një pozicioni të pandryshueshmërisë së lartë kanë krijuar një pozitë të qëndrueshme të likuiditetit. Vlera e pikëve bazë të normave të interesit (BPV) në vitin 2019, ka treguar një pozitë të BPV në fundvit prej rreth 12,750. Marzha neto e interesit ka qëndruar stabile në vitin 2019 në rreth 4.84 për qind përkundër rritjes së likuiditetit dhe normave më të ulëta të interesit të kredisë.

Likuiditeti

Në fund të vitit 2019, Banka ka pasur një raport të financimit të qëndrueshëm neto (NSFR) mbi 137 për qind dhe LCR mbi 245 për qind. Likuiditeti i Bankës përbëhet nga mbajtja e investimeve në Obligacione, në Treg të Parave dhe në Bankën Qendrore. Sigurim afatshkurtër likuiditeti sigurohet përmes transaksioneve repo me homologë të kualifikuar.

Rreziku i normës së interesit në librin dhe strategjinë bankare

Në disa pjesë, banka ka rritur kohëzgjatjen e normës së interesit të obligacioneve, duke marrë kthim (yield) relativisht të lartë për obligacionet e denominuara në dollarë. Kjo do të sigurojë një transformim pozitiv të maturitetit të bankës në një mjedis me kthime më të ulëta. Për qindja më e lartë e kredive konsumatore me normë të ndryshueshme, në krahasim me vitet e mëparshme, u mundëson klientëve të përfitojnë nga kthime më të ulëta, ndërsa Banka ruan marzhin e saj fiks. Pasja e një pozicionimi të drejtë dhe të kujdesshëm të bilancit të gjendjes së normës së interesit është shumë e rëndësishme për menaxhmentin dhe aksionarët e Bankës.

Në një kontekst më të gjerë: tabela e mëposhtme paraqet ekspozimet e Fitimeve dhe Humbjeve sipas valutës për ndryshim prej 1 pike bazë në lakore.

Ekspozimi: Ndikimi i Fitimeve dhe Humbjeve për çdo ndryshim prej 1 pike bazë në lakore BPV (Vlera e pikëve bazë)									
Valuta	Matur. maksimal në muaj	kufijtë e valutës së vetme	0-3M	3-6M	6-12M	1-2V	2-3V	3-5V	5-7V
Gjithsej	240	12,750	-14	-120	-32	-123	0	0	0
CHF	60	-281	-16	-117	-24	-123	0	0	0
EUR	12	12,995	-1,459	-5,057	-2,635	418	13,252	36,662	-17,736
USD	12	-28	-44	66	-124	-1,137	1,045	166	0
(-) Grupimet (buckets) e gjata me norma fikse									

Letrat me vlerë FI të Qeverisë/Korporatës

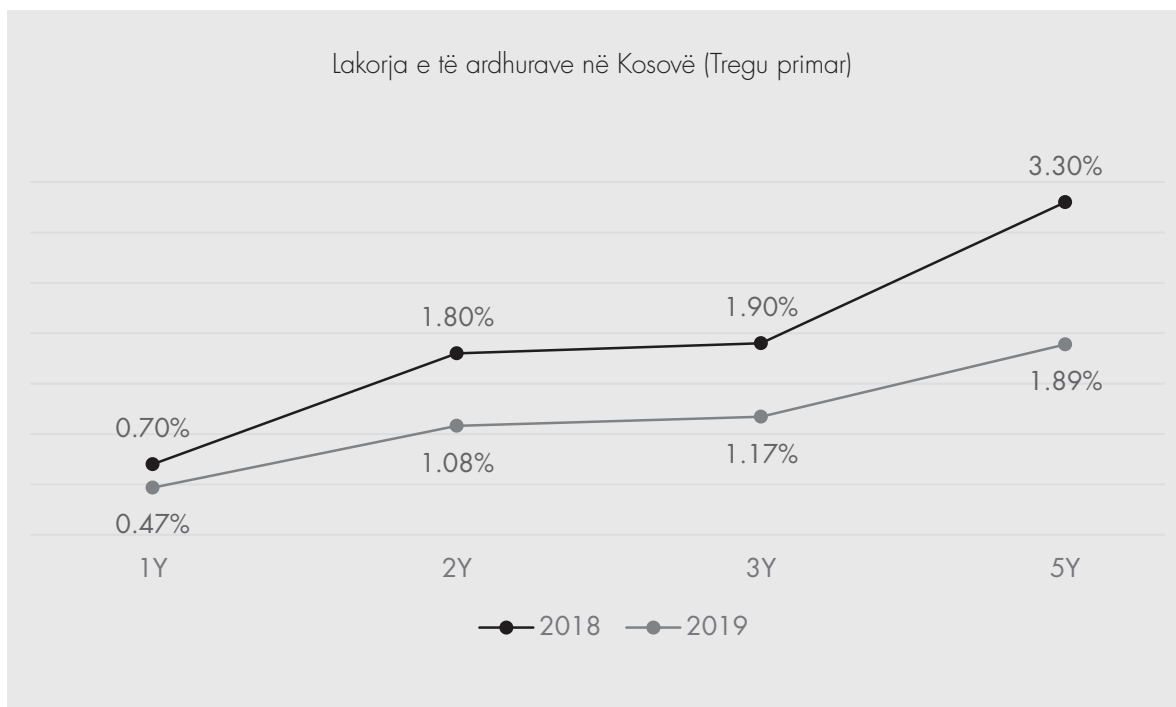
Banka ka rritur zotërimet e saj të investimeve financiare në 2019 me 26 milionë €, në volumn prej 150 milionë € në fund të vitit. Nga ky volum, rreth 77 për qind e portofolios janë investime cilësore në letrat me vlerë FI të Qeverisë/Korporatës, dhe pjesa tjetër është e ndarë për ekspozimin në emetimet e borxhit të brendshëm të Qeverisë së Kosovës.

Vlerësimi Moody**	Për qindja	Kohëzgjatja e rregulluar
Aaa	22%	1.22
Aa1	15%	1.59
Aa2	6%	2.07
Aa3	9%	2.73
A2	5%	0.19
A3	19%	0.15
Të pavlerësuara Kosovë	23%	1.28

(*)% e obligacioneve të mbajtura nga Banka Raiffeisen në Kosovë në librin e vet të obligacioneve (**) të renditura sipas tabelës së vlerësimit të Moody-t

Paralelisht, tregu i përgjithshëm për bonot e thesarit të Kosovës ka vazhduar me ritmin e njëjtë. Në rolin e tyre si tregtar/dealer primar, Banka Raiffeisen dhe klientët e saj vazhduan të përcaktojnë krijimin e Tregut Sekondar të Borxhit të Qeverisë në Kosovë, megjithëse me një ritëm më të ngadaltë për shkak të rënies së atraktivitetit të tij, duke marrë parasysh normat më të ulëta të kthimit të arritura. Në vitin 2019, normat e interesit të ankandit për bonot/obligacionet e Kosovës janë përmirësuar ndjeshëm krahasuar me ankandet e vitit 2018. Kjo ka ndihmuar Bankën të përmirësojë kthimin e saj në likuiditet. Tabela më poshtë tregon informatat e fundit të ankandit për secilin vit përkatës.

Lakorja e të ardhurave në Kosovë (Tregu primar)

Derivatvët financiarë lidhur me librin bankar

Portofolio e kundërkëmbimeve (SWAP) të normave të interesit të Bankës Raiffeisen në Kosovë është një mjet i rëndësishëm i menaxhimit të rrezikut për portofolion e saj afatgjatë. Kundërkëmbimet e normave të interesit përdoren për të ulur rreziqet nga lëvizjet e normave të interesit në drejtime jo të favorshme. Banka nuk ka hyrë në ndonjë kontratë të re për kundërkëmbime të normave të interesit në vitin 2019. Në vend që të hyjë në marrëveshje derivative të IRS, Banka ka shfrytëzuar mundësinë që të vazhdojë të konvertojë një pjesë të normave të librit të saj të kredive në kredi me normë të ndryshueshme dhe gjithashtu të mbajë në kontroll kohëzgjatjen e pozicionit të saj të obligacioneve.

Banka pret që normat e tregut do të qëndrojnë për një periudhë të zgjatur në nivelet e ulëta aktuale të normave të interesit, duke pasur parasysh nivelin e maturuar të ciklit ekonomik që po futet gradualisht në recesion, dhe mungesën e pritshme në outputin bruto ekonomik duke pasur parasysh situatën e krijuar të pandemisë.

Segmentet e biznesit

Klientët korporatë

Kombinimi i fuqisë financiare, bazës së lartë të kapitalit, njohurive dhe ekspertizës së menaxherëve të marrëdhënieve me korporata e ka vendosur Bankën Raiffeisen në Kosovë në një pozitë të veçantë në krahasim me bankat tjera. Banka Raiffeisen ka vazhduar të ruajë pozicionin e saj prijës sa i përket korporatave në tregun e Kosovës duke mbështetur më tej rritjen e klientëve të saj si dhe duke rritur numrin e klientëve të rinj.

Në vitin 2019, biznesi i korporatës ka ruajtur një portofol të lartë rekord të kreditimit në vlerë prej 223 milionë €, me përmirësimin pozitiv të cilësisë së asetëve duke rezultuar në kredi jo-performuese prej vetëm 2.2 për qind të portofolit të kredisë, një rënie kjo prej 51 për qind në krahasim me vitin paraprak. Një portofol i kolateralizuar mirë rezultoi në kthim të qëndrueshëm në kapitalin e korrigjuar për rrezikun (RoRAC) prej 128.63 për qind dhe fitim neto pas tatimit prej 7.4 milionë €.

Gjatë vitit 2019, prioriteti i veçantë i është kushtuar sigurimit të përputhshmërisë së plotë me kërkesat e shtuara rregullatore qoftë atyre vendore, ndërkombëtare si dhe kërkesave të grupit siç janë Basel III, FATCA, KYC, etj.

Ndërmarrjet e vogla

Segmenti i ndërmarrjeve të vogla (NV) të Bankës Raiffeisen në Kosovë ka vazhduar të sigurojë një rol jetësor në ekonominë e Kosovës si pjesë e rëndësishme e eko-sistemit të biznesit, duke mbështetur rritjen e biznesit dhe duke siguruar mundësi punësimi. Në vitin 2019, fokusi kryesor i segmentit të NV-ve ishte të vazhdojë të mbështesë marrëdhëniet me klientët përmes menaxherëve me përvojë në këtë fushë në katër rajonet kryesore të Kosovës, të mbështetur gjithashtu nga zyra qendrore dhe ekspertiza e menaxherëve të produkteve. Oferta e produkteve të Bankës për këtë segment të klientëve përshtatet gjithmonë me kërkesat e klientëve për zhvillimin e këtij biznesi.

Pra, portofoli i kredive të NV-ve ka ruajtur një rritje pozitive duke arritur në 81.3 milionë € deri më 31 dhjetor 2019, një rritje kjo prej 20.23 për qind në krahasim me vitin 2018. Synimet për investime që kërkojnë financim afatgjatë ka vazhduar të jetë modest në krahasim me nevojat e kapitalit qarkullues në mesin e klientëve të NV-ve. Një portofol i kreditimit i kolateralizuar mirë ka rezultuar në nivel të lartë të kthimit në kapitalin e korrigjuar për rrezikun (RoRAC) prej 148.9 për qind, me një përmirësim thelbësor të cilësisë së portofolit me normën e kredive jo-performuese prej 2.75 për qind, një rënie për 60.9 për qind krahasuar me vitin e kaluar.

Për të mbështetur proceset e brendshme në segmentin e NV-ve, gjatë vitit 2019 janë ndërmarrë një sërë iniciativash për të bërë proceset sa më efikase. Shumica e këtyre iniciativave janë përqendruar në thjeshtësimin e proceseve duke i bërë më të pakta ose të përshtatshme në raport me numrin dhe kompleksitetin e aplikacioneve.

Ndërmarrjet mikro

Në vitin 2019, banka ka ofruar shërbime financiare për më shumë se 16,000 ndërmarrje mikro. Segmenti i ndërmarrjeve mikro ka shënuar një rritje të bazës së klientëve dhe asetëve kryesisht si rezultat i përqendrimit të bankës në përvojën e lartë të klientëve dhe thjeshtimin e proceseve.

Në vitin 2019, banka ka lansuar një pako të re të llogarisë rrjedhëse për ndërmarrjet mikro, e cila ishte e përqendruar në ofrimin e shërbimeve dhe produkteve për klientët që ata i përdorin më shumë dhe inkurajon rritjen e qarkullimit me bankën. Për më tepër, banka ka thjeshtuar dhe shkurtuar kohën e shpenzuar nga klientët, veçanërisht në aplikimet për kredi duke prezantuar një ofertë "brenda ditës" e cila i mundësoi klientëve të marrin fonde në llogarinë e tyre brenda të njëjtës ditë që ata aplikojnë për kredi.

Bashkëpunimi i mëtutjeshëm me fondet e garancisë dhe performanca e kënaqshme e portofolit aktual, i mundësuan bankës të rrisë interesin për rritje shtesë si dhe të rrisë më tej aktivitetet që çuan në përdorimin e mëtutjeshëm të produkteve të kredive tek ndërmarrjet mikro dhe rritjen e asetëve me 30 për qind.

Gjatë vitit 2019, banka ka vazhduar aktivitetet e saj për të shtyrë ndërmarrjet mikro drejt përdorimit të kanaleve elektronike bankare dhe rritur qarkullimin me bankën nga kjo bazë klientësh, duke siguruar uljen e ekonomisë së parave të gatshme. Kjo qasje ka rezultuar në një përdorim të shtuar të kanaleve elektronike bankare nga ana e klientëve: rritje prej 24 për qind e numrit të transfereve bankare në internet dhe telefon mobil, gjë e cila paraqet rreth 80 për qind e totalit të transfereve që kryhen në kanalet elektronike deri në fund të vitit. Për më tepër, 90 për qind e transaksioneve të parave të gatshme janë kryer në ATM. Kjo lëvizje drejt kanaleve elektronike ka zvogëluar kohën që stafi i degës ka shpenzuar për kryerjen e transaksioneve ditore, duke i lejuar ata të përqëndrohen në këshillimin financiar për klientët. Kjo u reflektua në menaxhim të përmirësuar të marrëdhënieve me klientët, qasje e cila i mundësoi Bankës të identifikojë produktin / shërbimin më të mirë që u nevojitet klientëve.

Shërbimet bankare për individët dhe klientët premium

Viti 2019 ishte vërtetimi i një modeli të shëndoshë biznesi për klientët individualë pothuajse në të gjitha linjat kryesore financiare. Kreditë dhe paradhëniet për individët vazhduan të kenë një ndikim të rëndësishëm në rritjen totale të portofolit të kredisë dhe gjatë vitit 2019, këto kredi u rritën me 17.5 për qind në krahasim me 14.8 për qind një vit më parë. Segmentet e individëve privatë dhe të bankimit premium rritën asetet për 17.5 për qind ose 34 milionë € në krahasim me një vit më parë. Detyrimet u rritën për 9.51 për qind ose 52.5 milionë € në krahasim me vitin 2018.

Banka ka vazhduar të ruajë pozitën e saj udhëheqëse të tregut në bankimin premium dhe PI me një pjesëmarrje në treg prej 26.8 për qind. Gjatë vitit 2019, banka ka ofruar shërbime bankare për më shumë se 253,000 individë dhe 13,000 klientë premium duke shënuar një rritje prej 6 për qind. Përveç kësaj, Banka ka shënuar një rritje të konsiderueshme në portofolin e kredive hipotekare me rreth 26 për qind krahasuar me vitin 2018. Në të njëjtën kohë, Banka gjithashtu ka rritur edhe portofolin e kartelave të kreditit, si në vëllim ashtu edhe në kartela të reja. Këto rezultate janë arritur si rrjedhojë e ofertave preferenciale për klientët që kanë kredit kartela pas fushatave të suksesshme me tregtarë të ndryshëm.

Gjatë vitit 2019, fushatat e marketingut janë përqendruar kryesisht në kredi: kredi të siguruara dhe jo të siguruara, limite të kredive, shërbime digjitale dhe pako të llogarive. Për më tepër, banka përdori një metodologji të re për të rritur përdorimin e shërbimeve dhe produkteve tona bankare përmes 'Behavioral Economics', një mënyrë e re e komunikimit dhe qasjes ndaj klientëve.

Viti 2019 ishte veçanërisht i suksesshëm për shërbimet bankare premium. Gjithsej asetet e shërbimit bankar premium u rritën për 36 për qind, ndërsa numri i klientëve premium u rrit për 27 për qind krahasuar me vitin 2018. Përveç produkteve të kredisë, Banka vazhdoi të përqëndrohet në ofrimin e zgjidhjeve profitabile për kursime me anë të krijimit të një qasjeje holistike këshilluese për klientët premium. Gjithashtu ka vazhduar të ofrojë mundësinë për klientët premium që të tregtojnë bonot e thesarit për maksimizimin e kursimeve të tyre.

Një tjetër iniciativë që banka po e zhvillon dhe pritet ta lansojë gjatë vitit 2020 është 'Premium Direct' duke krijuar një nivel të ri dhe të përmirësuar të këshillimit të klientëve tanë nga distanca.

Produktet dhe shërbimet bankare

Ndërmarrjet e vogla dhe korporatat

Në vitin 2019, Banka Raiffeisen në Kosovë zhvilloi më tej dhe zbatoi disa nisma të reja me qëllim të përmirësimit të shërbimeve dhe produkteve të saj bankare për korporatat dhe bizneset e vogla.

Financimi i projekteve

Duke qenë e vetmja bankë në Kosovë që ofron financim të projekteve, banka mbështeti kërkesat jostandarde të klientëve të saj duke zhvilluar zgjidhje të përshtatura dhe duke përbushur kërkesat e tyre. Një rast që vlen të përmendet është financimi i projektit të parë të energjisë së ripërtërishme në Kosovë.

Financimi tregtar

Banka Raiffeisen në Kosovë vazhdoi ta mbajë pozitën udhëheqëse në financimin tregtar në krahasim me simotrat e saj. Ekspertiza e gjerë dhe të qenit pjesë e një grupi bankar ndërkombëtar kanë lehtësuar pranimin e instrumenteve të sigurimit siç janë garancitë dhe letërkreditë. Si rezultat, portofoli i financimit tregtar gjatë vitit 2019 shënoi një rritje të konsiderueshme të transaksioneve të letërkredive në krahasim me vitin e kaluar.

Menaxhimi i parasë së gatshme

Portofoli i saj i gjerë i teknologjisë më të avancuar ia mundëson Bankës Raiffeisen në Kosovë që t'i përbushë pritjet e klientëve duke ofruar komoditet, shpejtësi, transparencë dhe produkte tejet inovative. Një shërbim i veçantë në treg është pagesa me SMS për pagesat doganore. Klientët kanë mundur të bëjnë pagesa doganore me një shpejtësi prej më pak se 10 sekonda, nga kudo, vetëm me anë të një telefoni celular. Një zgjidhje e tillë ua ka mundësuar klientëve të korporatave të kanalizojnë 74 për qind të të gjitha pagesave doganore përmes SMS-ve. Për më tepër, banka u përqendrua në avancimin dhe përdorimin e kanaleve tona digjitale dhe, si rezultat, 87 për qind e procesimit të transaksioneve të korporatave dhe NV-ve u bë në E-Banking në krahasim me 13 për qind në degë.

Faktoringu

Në vitin 2019, Banka Raiffeisen në Kosovë vazhdoi të mbetet e vetmja bankë në treg që ofron faktoring. Portofoli tregoi një rritje të jashtëzakonshme. Faktoringu vazhdoi të plotësojë gamën e produkteve të financimit të kapitalit qarkullues për klientët e korporatave dhe të ndërmarrjeve të vogla.

Në shtator 2019 u lansua një produkt i ri: Faktoringu i anasjelltë (Reverse factoring), që është një marrëveshje midis blerësit, furnizuesit dhe bankës. Faktoringu i anasjelltë mbështet dhe plotëson kërkesat e kapitalit qarkullues të klientit dhe siguron një menaxhim fleksibël të likuiditetit financiar. Për dallim nga faktoringu tradicional, banka, me kërkesë të blerësit dhe në bazë të një kontrate, financon furnizuesin e zgjedhur nga blerësi, përpara datës së tyre të vërtetë të pagesës dhe zakonisht me një kosto financimi të përafëruar me rrezikun e kredisë së blerësit.

Transformimi digjital

Paralelisht me ritmin e shpejtë të zhvillimeve teknologjike, banka vazhdoi të ndjekë programin e saj digjital, në mënyrë që t'i përbushë pritjet e klientëve duke ofruar komoditet, shpejtësi dhe transparencë. Në këtë drejtim, u themelua një Qendër e Ekselencës për Korporata me qëllim të ofrimit të produkteve superiore dhe zhvillimeve të zgjidhjeve për klientët e korporatave dhe të NV-ve me një metodologji plotësisht agjile si dhe duke mundësuar shërbimet dhe produktet ndaj korporatave të jenë sa më adaptueshme.

Shërbimet retail

Banka Raiffeisen në Kosovë u përqendrua në produkte dhe shërbime inovative dhe digjitale për klientët retail. Pas rritjes së konsiderueshme të përdorimit të ofertës digjitale të bankës, për qindja e bankimit përmes bankomatëve (ATM) dhe e bankimit përmes internetit arriti në 92 për qind krahasuar me 89 për qind sa ishte vitin e kaluar. Rritja është një krahasim i transaksioneve ndërmjet bankimit përmes bankomatëve dhe bankimit përmes internetit/mobilit kundrejt atij në degë (para të gatshme dhe transfertat).

Për më tepër, transaksionet përmes bankomatëve u rritën për 13 për qind (4,3 milionë transaksione në vitin 2019 kundrejt 3,9 milionë transaksioneve në vitin 2018) dhe, si rezultat i kësaj, për qindja e transaksioneve përmes bankomatëve në krahasim me transaksionet në degë është 95 për qind.

Gjatë vitit 2019 u zhvilluan disa nisma të reja. Kjo pati ndikim të drejtpërdrejtë në përmirësimin e mëtutjeshëm të shërbimeve dhe produkteve bankare për klientët, të cilat u pasqyruan në rezultatet e arritura.

Platforma e bankimit në internet dhe mobil

Në shtator 2019, banka lansoi një platformë të re të bankimit në internet dhe mobil të quajtur Raiffeisen Plus. Raiffeisen Plus ofron mundësi shumë më të lehta dhe kontroll të plotë për klientin në mënyrë që t'i menaxhojë financat e tij/saj përmes një shfletuesi interneti ose pajisjes së tij/saj mobile 24/7. Kjo platformë funksionon në kohë reale sa herë që klientët kanë nevojë për të dhe ofron ndërfaqe të thjeshta dhe të lehta për përdorim nga përdoruesi, duke e bërë përvojën e klientit tonë shumë më të mirë.

Përparesia më e madhe e platformës "Customer empowerment/Fuqizimi i klientit" është mundësia për t'u regjistruar online dhe mundësia për të përdorur aplikacionin në mobil, duke siguruar qasje përmes PIN-it katërshifror. Klientëve u ofrohen shërbime në kohë reale dhe detaje për të gjitha produktet e tyre bankare. Për më tepër, ata lehtë mund të aplikojnë online për çdo ofertë kreditore që marrin nga banka. "Get Offer/Merr ofertë" është veçori e Raiffeisen Plus, me hapat që duhet ndjekur nga fillimi e deri në fund për produktet kreditore.

Duke vazhduar t'i rrisë kanalet e saj elektronike dhe përdorimin e produkteve digjitale, banka pati 71 për qind të transaksioneve retail të realizuara në kanalet e bankimit në internet dhe mobil në fund të dhjetorit 2019.

Chatbot (dritarja e bisedave)

Si pjesë e platformës Raiffeisen Plus, banka zhvilloi edhe kanalën më të ri dhe më tërheqës "ChatBot" në tetor të vitit 2019. Banka Raiffeisen në Kosovë është banka e parë në treg që lansoi chatbot dhe përmes kësaj mënyre të thjeshtë të komunikimit me bankën, krijoi një përvojë të shkëlqyer për klientin për të marrë informacion në lidhje me produktet dhe shërbimet bankare. Chatbot i bankës Raiffeisen është në dispozicion në Viber dhe Facebook/Messenger dhe kjo platformë është shumë e lehtë për t'u përdorur.

Banka vendosi chatbot në këto kanale duke qenë se Viberi dhe Facebook-u janë dy rrjetet sociale më të përdorura për komunikim në Kosovë. Për 3 muajt e parë pasi banka lansoi chatbot, kishte më shumë se 26.000 abonentë në viber. Chatbot është në dispozicion 24/7 dhe brenda sekondave jep përgjigje të sakta dhe këshilla të mira ndaj kërkesave të klientëve.

e-commerce

Pagesat digjitale janë gjithashtu të lidhura ngushtë me shërbimin e-commerce, dhe Banka Raiffeisen në Kosova është e certifikuar tash e disa vite nga Visa dhe MasterCard si bankë e sigurt për pagesa. Përfitimi më i rëndësishëm i shërbimit të e-commerce është se i lejon tregtarët të shmangin radhët e gjata dhe të kursejnë kohë. Gjatë vitit 2019, për të përmirësuar më tej përvojën e klientit me e-commerce, banka zhvilloi tri mënyra të pagesave:

- Pagesë e shpejtë - pa qenë e nevojshme që klienti të jep detajet e kartelës duke i ruajtur ato, informatat e dërgesës apo faturimit për të realizuar blerje, gjë që mund të bëhet tash vetëm me një prekje të shpejtë apo një klikim online.
- Pagesë e përsëritur - një seri pagesash të planifikuara për një ofrues specifik të shërbimit që klienti e ka vendosur një herë. Rrjedhimisht, pagesat bëhen automatikisht bazuar në datat, mënyrën e pagesës dhe shumën e përcaktuar.
- Abonimet - klienti duhet të paguajë një çmim të përsëritur në intervale të rregullta për qasje në një produkt apo shërbim.

Kartela Stick'N'Pay

Banka Raiffeisen në Kosovë gjatë vitit 2019 zhvilloi një produkt të ri, kartelën "Stick'n'Pay", dhe e lansoi në gusht të vitit 2019. Stick'n'Pay është kartelë ngjitëse ideale (pa kontakt) e cila mundëson blerje të shpejta deri në 100€ në çdo POS terminal. Kjo kartelë mund të ngjitet në telefon ose ndonjë pajisje tjetër të përshtatshme, pa pasur nevojë të bartni kartelën kryesore.

Kanalet e distribuimit

Rrjeti i degëve

Në vitin 2019, 870 punonjës të Bankës Raiffeisen në Kosovë u kanë shërbyer më shumë se 250.000 klientëve përmes 45 degëve dhe nëndegëve, i cili është edhe rrjeti më i madh të degëve bankare në Kosovë.

Programi i transformimit të degëve ishte zhvillimi kryesor në vitin 2019. Qëllimi i programit ishte optimizimi i rrjetit të degëve përmes konsolidimit të mjediseve të degëve në mjedise më efikase dhe me më shumë efektivitet në kosto, në mënyrë që të eksplorohej mundësitë për rritjen e të hyrave duke rritur aftësitë e shitjeve me qasje gjithëpërfshirëse të stafit shumëdejtë. Dega e rikrijuar ofron një larmi karakteristikash të reja siç është zona e re e vetëshërbimit në të cilën klienti mund të përdorë shërbime bankare online 24/7, një hapësirë e rehatshme dhe modeste për t'u takuar dhe për të diskutuar për shërbimet bankare me nuanca moderne.

Gjatë vitit 2019, banka investoi në rimodelimin e dhjetë nëndegëve duke përfshirë këtu edhe rritjen e numrit të hapësirave të vetëshërbimit. Kështu numri i hapësirave të vetëshërbimit u rrit në 30 sosh. Për më tepër, dhe për të lehtësuar përvojën bankare, banka shtoi bankomatë për deponimin e parave të gatshme për klientët e saj në të gjitha degët.

Ky program i transformimit të degëve ua mundësoi klientëve individualë dhe atyre afaristë të kenë qasje në shërbimet bankare në të gjitha këto degë, dhe krahas shërbimeve tradicionale bankare, klientët mund të përdorin edhe hapësirat e vetëshërbimit të përfshira në rrjetin e degëve. Një zonë e re u dedikua vetëm klientëve korporatë si pjesë e Zyrës së re Qendrore, e hapur në shtator të vitit 2019, në qendër të Prishtinës.

Programi i transformimit të degëve ka për qëllim të përfundojë rimodelimin dhe optimizimin e rrjetit të degëve deri në vitin 2021.

Rrjeti i agjentëve të shitjeve direkte

Banka Raiffeisen në Kosovë ka gjithashtu një rrjet të agjentëve të shitjeve që i takojnë dhe i vizitojnë klientët në lokacionin që u përshatet klientëve dhe u ofrojnë atyre shërbime, këshilla dhe mbështetje për t'i përgatitur dokumentet e nevojshme për të aplikuar për produktet financiare që u nevojiten. 50 agjentë të shitjeve direkte operuan në të gjitha degët dhe nëndegët dhe kontaktuan rreth 20.000 klientë në vitin 2019.

Qendra kontaktuese

Klientët mund ta kontaktojnë Bankën Raiffeisen në Kosovë 24/7 dhe të bisedojnë me zyrtarët e bankës për çdo shërbim ose produkt bankar të ofruar përmes Qendrës kontaktuese, gjë që e bën bankën Raiffeisen të vetmen bankë në Kosovë që ofron këtë shërbim gjatë gjithë kohës. Për më tepër, klientët mund të kontaktojnë bankën pa pagesë përmes bisedave (chat), uebfaqes dhe Facebook-ut.

Në kuadër të qendrës kontaktuese operojnë zyrtarë bankarë të ndarë në dy ekipe: ekipi për trajtimin e suksesshëm të kërkesave të klientëve dhe ekipi për ofrimin e shitjeve direkte për klientë. Qendra kontaktuese, si kanal alternativ, vazhdoi të luante një rol të rëndësishëm në shitjen e produkteve dhe në ofrimin e shërbimeve superiore për të gjithë klientët. Kështu, gjatë vitit 2019, vëllimi i shërbimeve bankare të ofruara përmes Qendrës kontaktuese u rrit dukshëm, duke përfshirë shërbimet përmes e-mailit, SMS-ve, bisedave (chat), Facebook-ut dhe thirrjeve hyrëse.

Përvoja e klientëve

Definimi, dizajnimi dhe përmirësimi i rrugëtimeve të klientëve nëpër të gjitha kanalet dhe pikat e kontaktit ishte një nga prioritetet kryesore të vitit 2019. Banka arriti të prioritetizojë dhe definojë tri rrugëtime kryesore të klientëve: identifikimin, minimizimin dhe me gjasë eliminimin e "vështirësive" që klientët mund të hasin gjatë përdorimit dhe aplikimit për produkte kreditore. Matja dhe kuptimi i përvojës së klientëve me qëllim për të identifikuar dhe artikuluar përmirësimet në gjithë organizatën, i mundësoi Bankës Raiffeisen në Kosovë të sigurojë përvoja bankare të shkëlqyera, të thjeshta dhe pa stres, të cilat ndikuan drejtpërdrejt në përmirësimin e përvojës së përgjithshme të klientëve.

Për më tepër, Banka Raiffeisen implementoi dy kanale inovative për grumbullimin e komenteve kthyesë të klientëve, duke mundësuar kontaktet me më shumë se 10 për qind të bazës së saj aktive të klientëve. Përmes implementimit të SMS interaktive, Banka Raiffeisen në Kosovë u bë banka e parë në industrinë bankare që realizoi anketë me SMS. Kjo zgjidhje ofron përvoja më të mira dhe më relaksuese për klientët gjatë dërgimit të komenteve të tyre kthyesë lidhur me përvojat kanë pasur në bankë dhe është krejtësisht falas. Platforma e menaxhimit të përvojës së klientëve ka mundësuar grumbullimin sistematik të të dhënave dhe i lejon bankës të grumbullojë komentet e klientëve dhe të investojë vazhdimisht në përmirësimin dhe shndërrimin e ndërveprimeve të klientëve në përvoja pozitive.

Menaxhimi i rrezikut

Menaxhimi i rrezikut

Menaxhimi aktiv i rrezikut është një kompetencë thelbësore e Bankës Raiffeisen në Kosovë. Në mënyrë që rreziku të identifikohet, matet dhe menaxhohet në mënyrë efektive, Banka vazhdon të zhvillojë sistemin e saj gjithëpërfshirës të menaxhimit të rrezikut. Menaxhimi i rrezikut është një pjesë integrale e menaxhimit të përgjithshëm të bankës. Në mënyrë të veçantë, përveç kërkesave ligjore dhe rregullative, Banka merr parasysh natyrën, shkallën dhe kompleksitetin e aktiviteteve të saj të biznesit dhe rreziqet që rezultojnë.

Banka ka një sistem të parimeve dhe procedurave të rrezikut për matjen dhe monitorimin e rrezikut, që synon kontrollin dhe menaxhimin e rreziqeve materiale. Rreziku kreditor, rreziku i tregut, rreziku i likuiditetit dhe rreziqet operacionale maten, kufizohen, agregohen dhe krahasohen me kapitalin në dispozicion për mbulimin e rrezikut.

Menaxhimi i portofolios kreditorë

Menaxhimi i portofolios kreditorë në Bankë, ndër të tjerash, është i bazuar në strategjinë e portofolios kreditorë, e cila në anën tjetër bazohet në strategjinë e biznesit dhe të rrezikut. Me anë të strategjisë së përzgjedhur, shuma e ekspozimit në industritë ose llojet e produktit kufizohet dhe kështu parandalohen përqendrimet e padëshiruara të rrezikut.

Grafiku i mëposhtëm tregon ekspozimin kreditor të Bankës në fund të periudhës raportuese dhe dy periudhat paraprake. Totali i ekspozimit ndaj rrezikut kreditor ishte 939 milionë € më 31 dhjetor 2019, që është një rritje për 6 për qind në krahasim me fundin e vitit 2018. Rritja është nxitur kryesisht nga klientët retail, të cilat u rritën me 22 për qind krahasuar me fundin e vitit 2018.

Ky portofol është diversifikuar ndërmjet segmenteve të klientëve të biznesit dhe klientëve individualë dhe përfshin ekspozimet në dhe jashtë bilancit të gjendjes, para aplikimit të provizioneve të zhvlerësimit (rënies në vlerë) dhe faktorëve të konvertimit të kredive dhe kështu përfaqësojnë totalin e ekspozimit kreditor.

Menaxhimi i kredive jo-performuese

Banka Raiffeisen në Kosovë gjithashtu ka qenë e angazhuar në mënyrë aktive në parandalimin e mospagesave (defaults) dhe rikuperimeve të mira, që rezultoi me një ulje të raportit të kredive jo-performuese në vitin 2019 nga 3.2 për qind në 2.7 për qind. Gjatë të njëjtës periudhë, raporti i mbulimit ra nga 111.24 për qind në 96.61 për qind.

Rreziku i likuiditetit

Mjaftueshmëria e likuiditetit sigurohet si nga perspektiva ekonomike ashtu edhe ajo rregullative. Për t'iu qasur perspektivës ekonomike, banka krijoi një kornizë qeverisëse që përfshin limitet e brendshëm dhe masat drejtuese.

Komponenti rregullativ adresohet me anë të përputhshmërisë me kërkesat e raportimit sipas Bankës Qendrore të Kosovës (Raporti Rregullativ i Likuiditetit). Krahas kërkesave rregullative vendore, Banka respekton edhe kërkesat për raportim Basel III (Raporti i Mbulueshmërisë së Likuiditetit dhe Raporti neto i financimit stabil).

Raportet dhe koeficientët e likuiditetit rregullativ dhe të brendshëm gjenerohen në bazë të supozimeve të veçanta të modelimit. Përderisa raportet rregullative llogariten mbi specifikimet e dhëna nga autoritetet, raportet e brendshme modelohen me supozimet nga vëzhgimet empirike.

Themelet e kornizës së rrezikut ekonomik të likuiditetit janë skenarët e vijimësisë së biznesit (going concern-GC) dhe i periudhës së mbijetesës (Time to Wall-TTW). Raporti i vijimësisë paraqet pozicionin strukturor të likuiditetit. Përfshinë të gjithë shtytësit kryesorë të rrezikut, të cilët mund të ndikojnë negativisht në grup në një skenar të biznesit të zakonshëm. Nga ana tjetër, raporti i periudhës së mbijetesës (periudha e disponueshmërisë së likuiditetit) paraqet horizontin e mbijetesës për skenarët e përcaktuar negativ dhe modelet e stresit (tregu, kriza reputacionale dhe e kombinuar), si dhe përcakton nivelin minimal të rezervës së likuiditetit (dhe/ose kapacitetit kundërbalancues) të bankës.

Skenarët e likuiditetit janë modeluar duke përdorur një qasje në nivel të mbarë Grupit, duke pasur parasysh specifikat lokale kur ato arsyetohen nga faktorë ndikues si mjedisi i tregut ose karakteristikat e biznesit të veçantë.

Monitorimi i limiteve dhe përputhshmëria e limiteve të raportimit kryhet në mënyrë efektive dhe kanalet përkatëse të përshkallëzimit përdoren dhe funksionojnë ashtu siç janë projektuar.

Pozicioni i likuiditetit të Bankës ka vazhduar të mbetet stabil dhe ka zbuluar një rezervë të theksuar të likuiditetit gjatë vitit 2019.

Raporti rregullativ i likuiditetit i Bankës Qendrore të Kosovës.

	2019	2018	Kërkesa minimale
Të gjitha valutat	35.36%	35.0%	25.0%
Valuta €	27.76%	27.0%	20.0%

Rreziku i tregut

Banka e definon rrezikun e tregut si rreziku i humbjeve të mundshme që rrjedhin nga ndryshimet në çmimet e tregut të pozicioneve të investimeve dhe të tregtimit. Vlerësimet e rrezikut të tregut bazohen në ndryshimet në normat e interesit, kurset e këmbimit dhe diferencat (spread) e kreditit (diferenca në kthimet e bonove).

Sistemi i limiteve

Vlerat e mëposhtme maten dhe limitohen në baza ditore në sistemin e menaxhimit të rrezikut të tregut:

- *Vlera-në-rrezik* (niveli i konfidencës 99 për qind, horizonti i rrezikut një ditë)
- Vlera-në-rrezik (VaR) është instrumenti kryesor drejtues në tregjet likuide dhe situatat normale të tregut. VaR matet bazuar në një qasje simulimi hibrid, ku kalkulohen 5,000 skenarë. Qasja kombinon përparësitë e një simulimi historik dhe simulimit Monte-Carlo dhe përfton parametrat e tregut nga të dhënat historike prej 500 ditësh. Supozimet e shpërndarjes përfshijnë tipare moderne si shpërndarja e paqëndrueshmërisë (volatilitetit) dhe ndryshimi rastësor i kohës. Kjo ndihmon në riprodhimin e distribuimeve asimetrike në mënyrë të saktë. Rezultatet e vlerës-në-rrezik nuk përdoren vetëm për limitimin e rrezikut, por edhe për ndarjen ekonomike të kapitalit.

- *Ndjeshmëritë* (ndaj ndryshimeve në normat e kursit valutor dhe normat e interesit)

Limitet e ndjeshmërisë sigurojnë që përqendrimit të shmangen në situata normale të tregut dhe janë instrumenti kryesor drejtues në situata ekstreme të tregut dhe në tregjet jolikuide ose në tregje që janë strukturalisht vështirë të maten.

- *Ndalimi i humbjeve*

Ky limit forcon disiplinën e tregtuesve ashtu që ata nuk lejojnë të grumbullohen humbjet në pozicionet e tyre të pronarit por në vend të kësaj i kufizojnë rreptësisht ato. Një koncept gjithëpërfshirës për testimin e stresit plotëson këtë sistem të limiteve shumë-nivelëshe. Simulon ndryshimet e mundshme të vlerës aktuale të skenarëve të përcaktuar për portofolin total.

Rreziku operacional

Rreziku operacional përkufizohet si rreziku i humbjeve që rezultojnë nga proceset e brendshme jo adekuate ose jo funksionale, nga njerëzit dhe sistemet, ose nga ngjarje të jashtme, duke e përfshirë edhe rrezikun ligjor. Në këtë kategori të rrezikut menaxhohen shtytësit e brendshëm të rrezikut si aktivitetet e paautorizuara, mashtrimi ose vjedhja, humbjet e lidhura me sjelljen, gabimet e modelimit, të ekzekutimit dhe procesit, apo ndërprerja e punës dhe dështimet e sistemit. Faktorët e jashtëm si dëmtimi i asetëve fizike apo mashtrimi menaxhohen dhe kontrollohen gjithashtu.

Kjo kategori e rrezikut analizohet dhe menaxhohet në bazë të të dhënave vetanake historike të humbjeve dhe rezultateve të vetë-vlerësimit. Një tjetër mjet i menaxhimit është sistemi i stimulimeve i zbatuar në ndarjen e brendshme të kapitalit. Ky sistem shpërblen cilësinë e lartë të të dhënave dhe menaxhimin aktiv të rrezikut.

Si me llojet e tjera të rrezikut, parimi i vendosjes së mureve ndarëse ndërmjet menaxhimit të rrezikut dhe kontrollit të rrezikut është zbatuar edhe për rrezikun operacional. Për këtë qëllim, përcaktohen individët dhe trajnohen si menaxherët të rrezikut operacional për çdo fushë biznesi. Menaxherët e rrezikut operacional sigurojnë kontrollin qendror të rrezikut operacional me raporte mbi vlerësimet e rrezikut, ngjarjet e humbjes, treguesit dhe masat. Ata në punën e tyre mbështeten nga Specialistët e Dedikuar të Rrezikut Operacional (DORS).

Njësia e kontrollit të rrezikut operacional është përgjegjëse për raportimin, zbatimin e kornizës, zhvillimin e masave të kontrollit dhe monitorimin e përputhshmërisë me kërkesat. Brenda kornizës të ciklit vjetor të menaxhimit të rrezikut, ata koordinojnë edhe pjesëmarrjen e departamenteve përkatëse të linjës së dytë mbrojtëse dhe të të gjithë partnerëve të linjës së parë të mbrojtjes (menaxherët e rrezikut operacional).

Identifikimi i rrezikut

Identifikimi dhe vlerësimi i rreziqeve që mund të rrezikojnë ekzistencën e bankës (por që ka shumë pak gjasa të ndodhin) si dhe i fushave ku humbjet ka shumë gjasa të ndodhin më shpesh (por kanë vetëm ndikim të kufizuar) janë aspekte të rëndësishme të menaxhimit të rrezikut operacional.

Vlerësimi i rrezikut operacional kryhet në mënyrë të strukturuar sipas kategorive të rrezikut siç janë llojet e proceseve të biznesit dhe aktiviteve. Për më tepër, vlerësimi i rrezikut zbatohet edhe për produkte të reja. Banka e vlerëson ndikimin e ngjarjeve me probabilitet të lartë/ndikim të ulët dhe incidenteve me probabilitet të ulët/ndikim të lartë, sipas vlerësimit të saj të potencialit të humbjes për vitin e ardhshëm dhe në dhjetë vitet e ardhshme. Ngjarjet me probabilitet të ulët / ndikim të lartë kuantifikohen nga një mjet analitik me skenarë të veçantë. Profili i rrezikut të brendshëm, rezultimi i humbjeve dhe ndryshimet e jashtme përcaktojnë se cilat raste trajtohen detajisht.

Monitorimi

Për të monitoruar rreziqet operationale, përdoren treguesit e paralajmërimit të hershëm, që mundësojnë identifikimin e shpejtë dhe minimizimin e rreziqeve.

Të dhënat e humbjes mbledhen në një bazë qendrore të dhënash të quajtur ORCA (Aplikacioni i kontrollit të rrezikut operacional) në një mënyrë të strukturuar sipas llojit të ngjarjes dhe linjës së biznesit. Përveç kërkesave për raportim të brendshëm dhe të jashtëm, informacionet mbi ngjarjet e humbjeve shkëmbehen me grupe të të dhënave ndërkombëtare për të zhvilluar më tej mjete të avancuara të menaxhimit të rrezikut operacional, si dhe për të përcjellë më tej masat dhe efikasitetin e kontrollit. Rezultatet e analizave, si dhe ndodhitë që rezultojnë nga rreziqet operationale raportohen rregullisht në mënyrë gjithëpërfshirëse në Komitetin e Menaxhimit të Rrezikut Operacional.

Të dhënat e humbjes mbledhen në një bazë qendrore të dhënash të quajtur Aplikacioni për Kontrollimin e Rrezikut Operacional (ORCA). Mbledhja e humbjeve që rrjedhin nga rreziqet operationale është një parakusht për zbatimin e një modeli statistikor të distribuimit të humbjeve dhe një kërkesë minimale për implementimin e qasjes rregullative të standardizuar. Për më tepër, të dhënat për humbjet përdoren për të krijuar dhe për të validuar skenarët e rrezikut operacional dhe për shkëmbimin me grupe të të dhënave ndërkombëtare për të përcjellur më tej mjete të avancuara të menaxhimit të rrezikut operacional, si dhe për të përcjellë më tej masat dhe efikasitetin e kontrollit. Rezultatet e analizave, si dhe ndodhitë që rezultojnë nga rreziqet operationale raportohen rregullisht në mënyrë gjithëpërfshirëse në Komitetin e Menaxhimit të Rrezikut Operacional.

Kuantifikimi dhe zbutja e rrezikut

Që nga fundi i vitit 2019, Banka Raiffeisen në Kosovë ka zbatuar Qasje të Avancuar të Menaxhimit (AMA) por Banka aktualisht raporton llogaritjen e kërkesave të kapitalit rregullator për rreziqet operationale sipas Basel III duke përdorur Qasjen e Standardizuar (STA). Ulja e rrezikut operacional iniciohet nga menaxherët e biznesit të cilët vendosin për veprimet parandaluese si zbutjen e rrezikut ose transferimin e rrezikut. Progresi dhe suksesi i këtyre veprimeve monitorohet nga kontrolli i rrezikut. Këta të fundit përcaktojnë edhe planet rezervë dhe emërojnë personat apo departamentet përgjegjëse për fillimin e veprimeve të përcaktuara në qoftë se humbjet në fakt ndodhin. Përveç kësaj, një njësi e dedikuar organizative ofron përkrahje për njësitë e biznesit për uljen e rreziqeve operationale. Një rol të rëndësishëm e merr menaxhimi i mashtrimit që zvogëlon humbjet e mundshme të mashtrimit përmes monitorimit proaktiv dhe veprimeve parandaluese. Banka gjithashtu zbaton një program të gjerë të trajnimit të punonjësve dhe ka vendosur plane të ndryshme për emergjencat dhe sisteme rezervë.

Ndryshimet në mjedisin rregullativ

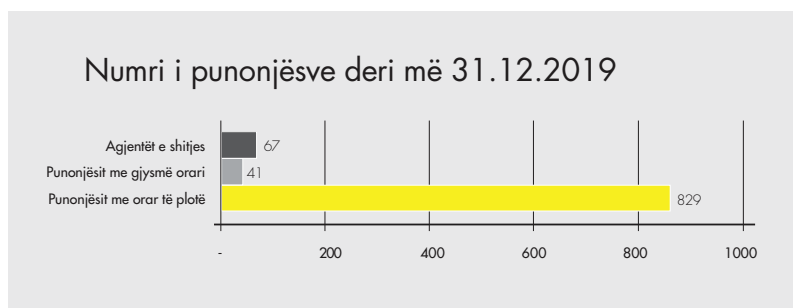
Banka ka ndjekur nga afër zhvillimet aktuale rregullative dhe ato të ardhshme të vitit 2019. Sektori bankar i Kosovës mbetet shumë dinamik me ndryshimet në legjislacion në përputhje me BE-në.

Në vitin 2019, Banka Qendrore e Republikës së Kosovës ka përditësuar rregulloret për menaxhimin e rrezikut kreditor dhe Rregulloren për ekspozimet jo-performuese dhe ristrukturimet, e cila pritet të hyjë në fuqi në janar të vitit 2020. Si pjesë e grupit Raiffeisen Bank International (RBI), Banka i nënshtrohet edhe ndryshimeve në mjedisin rregullativ të BE-së. Kjo na mundëson që t'i përshtatemi paraprakisht ndryshimeve në rregulloret lokale, të cilat synojnë të jenë të harmonizuara me rregulloret e BE-së.

Burimet njerëzore dhe trajnimet

Një nga objektivat kryesore të bankës është të mbetet punëdhënësi i preferuar në Kosovë duke ofruar një mjedis pune të sigurt për punonjësit e bankës për t'iu mundësuar atyre t'u shërbejnë klientëve në mënyrën më të mirë.

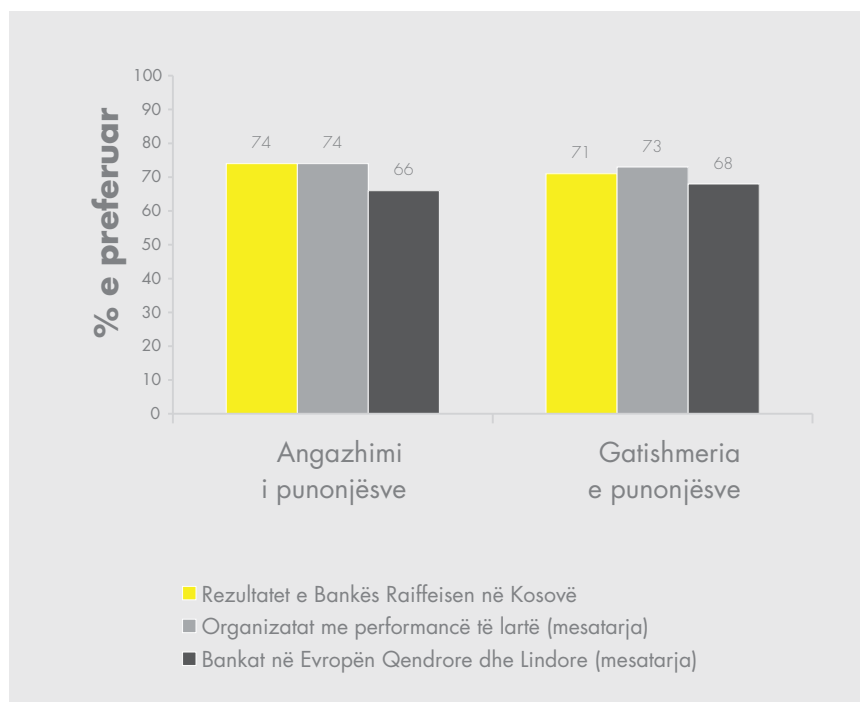
Referuar statistikave mbi punonjësit, Banka pati një rritje të vogël prej 3 për qind të numrit të përgjithshëm të të punësuarve në krahasim me një vit më parë.

Numri i punonjësve të rinj që iu bashkuan bankës në vitin 2019 ishte 86. Përmes aktivitetit të saj tradicional gjatë vitit 2019, Banka mirëpriti 152 praktikantë si pjesë e programit të rregullt të praktikës ose e projekteve të ndryshme. Qëllimi i programit të praktikës është mbështetja e studentëve afër diplomimit, studentëve të studimeve master dhe kandidatëve të diplomuar në tregun e Kosovës në zhvillimin e tyre profesional dhe mbajtjen e më të mirëve të punësuar në Bankë.

Mosha mesatare e të punësuarve ishte 37 vjet, duke treguar një kapital njerëzor relativisht të ri të angazhuar në bankë. 53 për qind e totalit të të punësuarve ishin gra, ndërsa 47 për qind e totalit ishin burra.

Angazhimi dhe kontributi i punonjësve drejt strategjisë së bankës mbetet përparësia kryesore e bankës, prandaj Banka fton rregullisht të gjithë punonjësit të marrin pjesë në anketën për të zbuluar faktorët që i shtojnë punonjësit të bëjnë më të mirën e tyre dhe faktorët që i ndalojnë ata. Sondazhi jep vlerësimin për dy kritere kryesore që matin angazhimin e punonjësve dhe gatishmërinë e punonjësve, siç shihet në grafikun më poshtë:

Siç shihet nga grafiku, nëse krahasohet me kompanitë me performancë të lartë dhe kompanitë tjera bankare në EQL, Banka Raiffeisen në Kosovë është e pozicionuar shumë mirë që tregon një përkushtim të lartë ndaj punonjësve të saj.

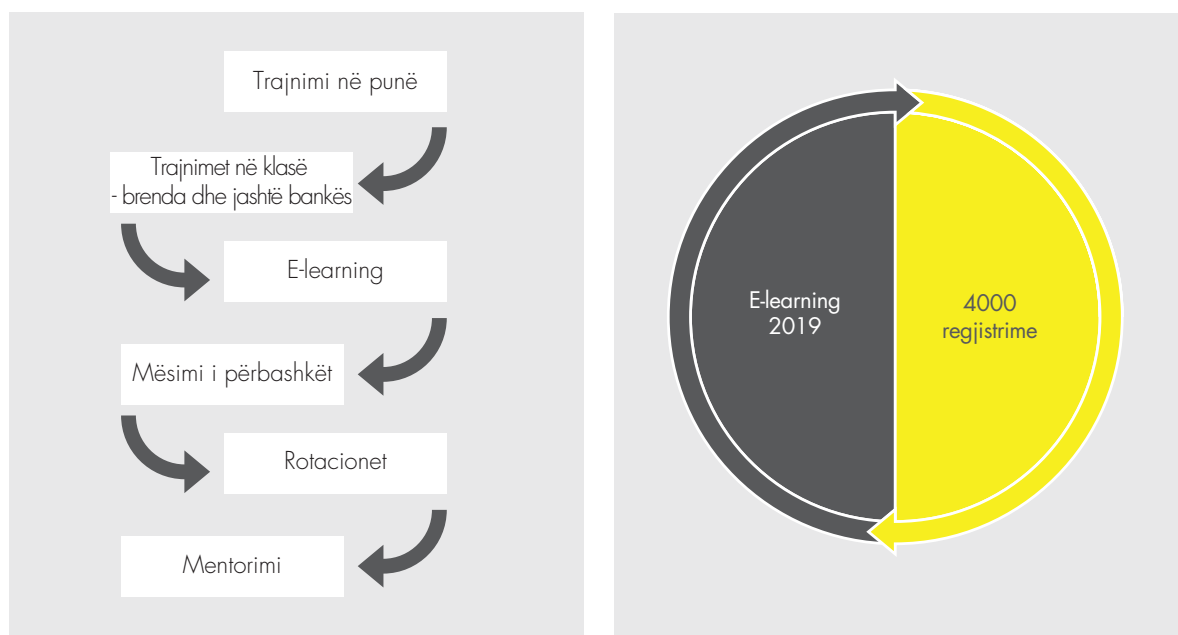

Zhvillimi profesional

Banka është e angazhuar për të siguruar që punonjësit e saj të zhvillojnë njohuritë dhe aftësitë e tyre duke iu ofruar atyre një shumëllojshmëri të mundësive për të mësuar dhe zhvilluar.

Këto iniciativa kanë rezultuar në përmirësimin e njohurive e produkteve dhe shërbimeve bankare. Në këtë mënyrë, Banka ka fituar një përparësi konkurruese në treg duke ofruar një shërbim më profesional dhe më efikas për klientët e saj. Në vitin 2019, një fokus i veçantë i është dhënë konceptit të vetëzhvillimit dhe iniciativës vetanake për të mësuarit e pavarur online. Sistemi i menaxhimit të të mësuarit i përditësuar së fundmi mundëson cilësi të lartë dhe përvojë moderne të të mësuarit për ata që përdorin teknologjinë e fundit.

Banka bashkëpunon me ofrues të ndryshëm të trajnimeve brenda dhe jashtë Kosovës për programe specifike trajnimi. Identifikimi i nevojave të trajnimit bëhet në mënyrë të vazhdueshme për të pasur programe të përshtatura që i plotësojnë nevojat e punonjësve. Ekzistojnë gjithashtu plane individuale të zhvillimit të cilat fokusohen në mënyrë specifike mbi kompetencat e një individi dhe rrisin mundësinë e zhvillimit personal.

Platforma e E-Learning e bankës Raiffeisen është tashmë një platformë e të mësuarit e pranuar shumë mirë nga punonjësit, duke u bërë kështu një nga metodat më të rëndësishme, tërheqëse, fleksibile dhe efikase të të mësuarit për shumicën e punonjësve. Në vitin 2019, është rritur dukshëm interesimi nga punonjësit e bankës për të ndjekur dhe dizajnuar kurse të krijuara brenda bankës. Fokus shtesë i është dhënë edhe kurseve online nga ofruesit e jashtëm për rritjen e efikasitetit dhe shumëllojshmërisë në mësim.

Përveç aktiviteteve të lartpërmendura, Banka ka vazhduar t'i përkrahë punonjësit për kurse specifike profesionale dhe të licencimit në një gamë fushash që nga ato të aftësive teknike e deri te aftësitë e buta. Mësimi gjatë gjithë jetës mbetet një nga mesazhet kryesore në bankë. Përveç mësimit, kishte gjithashtu një fokus të vazhdueshëm në organizimin e ngjarjeve argëtuese për të arritur një ekuilibër të pranueshëm punë-jetë dhe për të zhvilluar frymën ekipore në mesin e punonjësve.

Menaxhimi i talentit

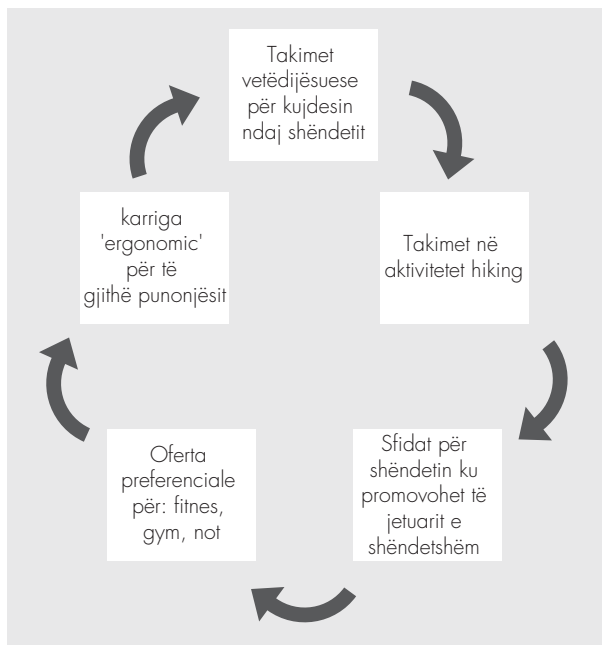
Gjatë vitit 2019, ka vazhduar fokusi në rritjen e ndërgjegjësimit dhe aftësive të menaxherëve të bankës në drejtim të aftësive njerëzore. Takimet për menaxhimin e talentit u organizuan me menaxhmentin e lartë dhe me ekipet e menaxhmentit në degë përmes një procesi i cili është i lidhur me promovimin e brendshëm dhe zhvillimin e përqendruar. Banka ka vazhduar t'i realizojë iniciativat zhvillimore si programet e rotacionit dhe ato ndërfunksionale, si dhe detyrat e përshtatura mësimore. Këto programe të brendshme si dhe programe ndërkombëtare të zhvillimit synojnë të thellojnë më tutje ekspertizën e punonjësve dhe menaxherëve më të talentuar të bankës përmes një kombinimi inovativ të metodave praktike, alternative dhe akademike të të mësuarit.

Mjedisi i sigurt i punës

Rimodelimi i degëve dhe themelimi i zyrës qendrore të re ishin ndër objektivat kryesore të vitit 2019 në lidhje me mjedisin e punës. Përveç tyre, iniciativa të reja u zhvilluan në vitin 2019 që promovojnë mirëqenien e punonjësve.

- Hapja e zyrës qendrore të re krijoi dhe nxiti bashkëpunim dhe punën ekipore pasi të gjithë punonjësit e shpërdarë në katër ndërtesa të ndryshme tani punojnë në një ndërtesë.
- Hapja e restorantit në Zyrën Qendrore ishte po ashtu një mundësi e mirë për punonjësit për të ngrënë brenda ndërtesës ushqim të shëndetshëm dhe për menaxhim më të mirë të mirëqenies së tyre
- Dizajni i ri i degëve dhe ri-modelimi ka vazhduar edhe në vitin 2019 duke kontribuar në motivimin e punonjësve dhe në një përvojë më të mirë për klientin.

Aktivitetet e menaxhimit të shëndetit vazhduan të ishin fokus edhe në vitin 2019. Qëllimi ishte të përmirësohet shëndeti dhe mirëqenia e të punësuarve në Bankën Raiffeisen në Kosovë duke përmirësuar motivimin dhe performancën e punonjësve.

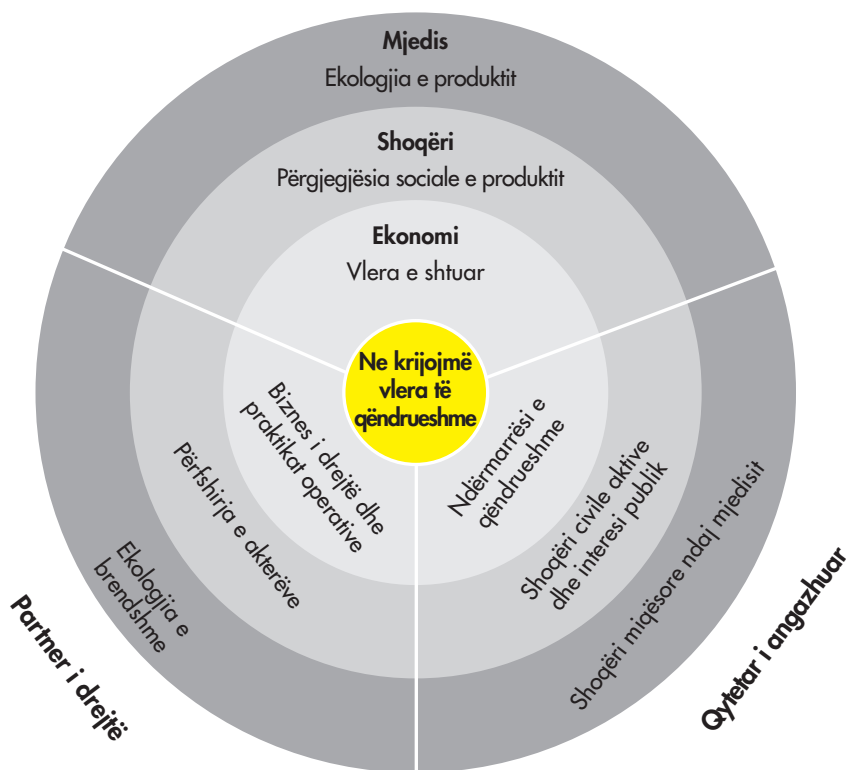

Qëndrueshmëria dhe përgjegjësia korporative

Qëndrueshmëria ka qenë gjithmonë një parim themelor për Grupin RBI dhe një masë e suksesit korporativ. Për 130 vjet, Raiffeisen ka kombinuar suksesin financiar me veprimet me përgjegjësi sociale. Banka e kupton qëndrueshmërinë si aktivitetet e përgjegjshme korporative për sukses afatgjatë ekonomik duke marrë në konsideratë aspektet kyçe shoqërore dhe mjedisore. një vartëse e Raiffeisen Bank International (RBI), Banka Raiffeisen në Kosovë është e përkushtuar që të punojë në përputhje me parimet "Global Compact" të OKB-së¹.

Për këtë arsye, Banka Raiffeisen në Kosovë angazhohet për harmonizimin e strukturave të saj të menaxhimit dhe proceseve me këtë qëndrim. Në tri zonat e qëndrueshmërisë të "bankier i përgjegjshëm", "partner i drejtë" dhe "qytetar i angazhuar", të cilat janë të lidhura ngushtë me aktivitetet e saj të biznesit, Banka bën përpjekje për t'i zbatuar në mënyrë optimale vlerat dhe aftësitë e saj për të inkurajuar zhvillimin e qëndrueshëm në kompani dhe në shoqëri.

Bankier i përgjegjshëm

Gasja e Bankës si krijues të një institucioni dhe shoqërie të qëndrueshme

Duke u udhëhequr nga parimet e saj udhëzuese të qëndrueshmërisë, Banka punon që ta bëjë biznesin e saj të qëndrueshëm, dhe dëshiron të krijojë vlerë të qëndrueshme për palët e saj të interesit. Aktivitetet afariste operacionale janë të lidhura me ndikimet mjedisore që Banka përpqet t'i mbajë sa më të vogla që është e mundur përmes menaxhimit sistematik mjedisor. Si punëdhënëse, Banka është përgjegjëse për të siguruar kushte të sigurta dhe tërheqëse të punës për punonjësit e saj. Si anëtare e shoqërisë, Banka dëshiron të kontribuojë për të mirën e përbashkët edhe përtej aktiviteteve të saj afariste dhe të ndërmarrë veprime në përputhje me kapacitetet e saj.

¹ Një thirrje për kompanitë për t'i harmonizuar strategjitë dhe operacionet me parimet universale të të drejtave të njeriut, të punës, mjedisit dhe anti korrupsionit, dhe për të ndërmarrë veprime të cilat avancojnë qëllimet e shoqërisë. www.unglobalcompact.org

Bankieri i përgjegjshëm

Banka Raiffeisen në Kosovë në vitin 2019 kishte shumë aktivitete që kanë një ndikim në të qenit një bankier i përgjegjshëm në Kosovë. Për sa i përket qeverisjes dhe përputhshmërisë, Banka vlerëson përgjegjësinë dhe transparencën, dhe i zbaton këto vlera në të gjitha aktivitetet e saj. Baza për këtë është Kodi i Sjelljes i Bankës, i cili zbatohet në të gjithë Grupin, për të gjithë anëtarët e stafit dhe partnerët e saj të biznesit.

Politika e kreditimit dhe politika e vendimit të kreditimit

Modeli i biznesit i Bankës është i orientuar rreth qëllimit strategjik të nivelit të lartë të krijimit të vlerës afatgjate. Kredidhënia e përgjegjshme është një komponent i rëndësishëm i këtij modeli. Banka e arrin këtë me një politikë të kreditimit që është e bazuar në ruajtjen e vazhdimësisë. Banka mbetet një huadhënës i drejtë dhe i besueshëm për bizneset me perspektiva për të ardhmen, madje edhe në kohë të vështira. Përveç kësaj mban një pozicion të qartë në lidhje me trajtimin e fushave të ndjeshme të biznesit. Banka Raiffeisen në Kosovë ka prezantuar një sistem të menaxhimit mjedisor dhe social, duke përfshirë edhe politikën përkatëse. Qëllimi i kësaj politike është për të kryer biznesin si një qytetar korporativ, i mirë dhe i përgjegjshëm. Prandaj, Banka përpiqet t'i respektojë të gjitha ligjet dhe rregulloret e Kosovës, duke përfshirë ato që kanë të bëjnë me çështjet mjedisore dhe shoqërore dhe është e përkushtuar që të përmirësojë kapacitetin e menaxhimit të rrezikut mjedisor dhe shoqëror (M&Sh) për t'i zvogëluar rreziqet e kredisë dhe detyrimeve.

Kredidhënia e qëndrueshme

Gjatë vitit 2019, në kuadër të financimit të projektit, Banka vazhdoi të mbështeste dhe të financonte zhvillimin e projekteve të pasurive të patundshme në lokacionet më të mira, nga zhvilluesit të cilët kanë treguar historik të ndërtimit cilësor, dorëzimit në kohë të projekteve dhe profitabilitet të qëndrueshëm. Gjatë vitit, Banka gjithashtu trajtoi projektet e energjisë së ripërtërishe, me përpilimin e një liste të projekteve prioritare duke kuptuar dhe duke u përgatitur për financimin e hidrocentraleve të vogla si dhe burimeve të tjera të ripërtërishe të energjisë, siç është energjia solare.

Kredidhënia e përgjegjshme

Banka Raiffeisen në Kosovë është e përkushtuar për politika të përgjegjshme të kredidhënies. Kjo do të thotë që Banka përpiqet të japë kredi për klientët vetëm atëherë sa mund ta përballojë gjendja e tyre financiare. Nëse klientët megjithatë hasin në vështirësi financiare, Banka i përkrah ata sa më mirë që mundet me informacion dhe këshilla.

Kënaqshmëria e klientëve

Kënaqshmëria e klientëve është prioriteti kryesor i Bankës. Prandaj, kjo matet rregullisht, si në biznesin retail ashtu edhe të korporatave, për të mundësuar veprimin e duhur sipas nevojës. Kënaqësia e klientit dhe cilësia e shërbimit në biznesin retail janë matur tashmë disa vite.

Praktikat e përgjegjshme të shitjes dhe marketingut

Çështjet financiare janë çështje besimi. Prandaj, Banka Raiffeisen në Kosovë përpiqet për etiketim të qartë dhe transparent të produkteve dhe shërbimeve për të gjithë klientët dhe palët e interesit. Me rastin e reklamimit dhe marketingut të produkteve bankare, Banka i përmbahet parimeve të repta të destinuara për të mbrojtur klientët e saj. Banka mendon që reklamimi i rrejshëm apo çorientues është diçka e papranueshme.

Partner i drejtë

Korrupsioni dhe pastrimi i parave

Banka ndërmerr të gjitha veprimet për të shmangur çdo formë të korrupsionit, pastrimit të parave, mashtrimit apo tregtimit insajder (përdorim i informacionit të privilegjuar me qëllim përfitimin). Një parakusht në praktikën e saj biznesore dhe operacionale është sjellja e drejtë, etike dhe në përputhje me ligjin, e të gjithë anëtarëve të personelit. Mekanizmi që e siguron respektimin është kodi i sjelljes (CoC) dhe rregulloret e qarta dhe të detajuara të përfshira në Manualin e Përputhshmërisë.

Burimet njerëzore

Më 31 dhjetor 2019, Banka kishte 870 punonjës (829 me orar të plotë, 41 me orar të pjesshëm) dhe krahas këtyre 67 agjentë të shitjes direkte. Numri i punonjësve të ri që iu bashkuan Bankës ishte 86. Gjatë vitit 2018, Banka kishte një program të rregullt të praktikës dhe disa projekte të tjera që përfshinin praktikantë. Numri i përgjithshëm i praktikantëve që ishin pjesë e programit dhe projektit ishte 152. Programi i praktikës kishte për qëllim mbështetjen për studentët e padiplomuar, studentët e programit Master dhe të diplomuar të Kosovës në zhvillimin e tyre profesional.

Zhvillimi profesional

Banka u ofron punonjësve të saj një shumëllojshmëri të mundësive të të mësuarit dhe zhvillimit përmes trajnimit në vendin e punës, trajnimit të brendshëm dhe të jashtëm në klasë, E-Learning (të mësuarit elektronik), detyra dhe përfshirje në projekte sfiduese vendore dhe ndërkombëtare, mësim të përzier, rotacione etj. Një fokus i veçantë i është dhënë konceptit të vetëzhvillimit dhe iniciativës vetanake për të mësuarit e pavarur online në vitin 2019, dhe një investim i rëndësishëm është bërë me përmirësimin e sistemit të menaxhimit të mësimit online, i cili ofron shërbime të cilësisë së lartë për nxënës duke përdorur teknologjinë më të fundit. Banka bashkëpunon me ofrues të ndryshëm të trajnimit brenda dhe jashtë Kosovës për programe specifike trajnimi. Identifikimi i nevojave të trajnimit bëhet në mënyrë të vazhdueshme për të pasur programe të përshtatura që i plotësojnë nevojat

e punonjësve. Ekzistojnë gjithashtu plane individuale të zhvillimit të mbështetura me trajnime (mentorime) individuale për një numër të punonjësve, të cilat fokusohen në mënyrë specifike mbi aftësitë e një individi dhe risin mundësinë e zhvillimit personal. classroom training, E-Learning, assignments and involvement in challenging local and international projects, blended learning, rotations etc. A specific focus was given to the concept of self-development and own initiative for online self-learning in 2019 and an important investment was made with the upgrading of the online Learning Management System, which offers high quality services for learners using the latest technology. The bank cooperates with various training providers in and out of Kosovo for specific training programs. Training needs identification is done continuously in order to have tailored programs that meet employees' needs. There are also individual development plans supported by individual coaching for a number of employees, which focus specifically on the competencies of an individual and increase the chances of personal development.

Qytetar i angazhuar

Banka e konsideron veten si një qytetar korporativ i angazhuar, që mbështet në mënyrë aktive zhvillimin e qëndrueshëm në shoqëri. Zotimi si qytetar korporativ shkon përtej biznesit bazë dhe ka për qëllim zhvillimin e të rinjve në Kosovë në kulturë, sport, teknologji dhe arsim. Përveç kësaj, Banka gjithashtu ka kontribuar në projektet e mirëqenies sociale, me fokus të veçantë në nënat dhe fëmijët në Kosovë.

Projektet dhe iniciativat e mbështetura

Gjatë vitit 2019, Banka Raiffeisen në Kosovë vazhdoi të jetë një sponsor tradicional i projekteve të ndryshme në pesë fusha kryesore: mirëqenia sociale, kultura, arsimit, shëndetësia dhe sporti. Sa i përket mirëqenies sociale, Banka vazhdoi mbështetjen e organizatës "Aksioni për Nëna dhe Fëmijë" që punon në ngritjen e vetëdijesimit dhe mbështetjen e nënave të reja në Kosovë. Kultura ka mbetur njëra nga fushat kryesore në të cilën Banka ka vazhduar të angazhohet. Dy projektet kryesore kulturore të cilat Banka i përkrah financiarisht tash e nëntë vjet me radhë janë dy festivalet e mirënjohura: Festivali Chopin Piano Festival dhe Festivali i Filmit në Prishtinë, PriFest. Festivali Chopin Piano Festival ofron koncerte, master kurse për studentë dhe një simpozium që i dedikohet jetës dhe punës së kompozitorëve apo pianistëve që përkujtohen çdo vit anembanë botës. Njëra nga pjesët më të rëndësishme të PriFest në Prishtinë është seria e ngjarjeve "Ko-produksioni Rajonal PriFORUM", i cili sjellë regjisorë të filmit nga vende të ndryshme të Evropës dhe të botës në Kosovë. Punëtorët të ndara dhe master kurse për artistët e rinj ishin gjithashtu pjesë e këtyre dy festivaleve kryesore.

Banka Raiffeisen në Kosovë tradicionalisht ka mbështetur Galerinë Kombëtare në dy ekspozitat kryesore "Muslim Mulliqi" dhe "Gjon Mili", që e pozicionon Bankën si mbështetëse kryesore të artit pamor. Galeria Kombëtare e Kosovës është institucioni publik kulturor më aktiv në Kosovë. Duke qenë i vetmi institucion publik për prezantimin e arteve pamore në Kosovë, ky institucion merret me promovimin e artit bashkëkohor në përgjithësi (arti konceptual, performanca, instalimi, video, piktura dhe skulptura). Ekspozita "Gjon Mili Award" është ekspozita më e rëndësishme e artit bashkëkohor në Kosovë. Ekspozita "Gjon Mili Award" e vitit 2019 u përpoq të luante rolin e një mediumi në tranzicion dhe fotografi në nocionin e saj të zgjeruar - ndërsa regjistronte lëvizjet, tranzicionet dhe ndryshimet e natyrshme në botën e sotme, veçanërisht në rajonin që thuhet se është "në tranzicion". Për ta bërë këtë, ekspozita synonte të eksplorojë mendimin e fotografisë - si një imazh, objekt, instalim, projektion dhe të dhëna vizuale.

Përveç kësaj, Banka vazhdoi të promovojë artin me Galerinë Raiffeisen. Ideja ishte që t'u jepte artistëve të rinj, të ardhshëm mundësinë për të prezantuar veprat e tyre para publikut. Për këtë qëllim, Banka ka marrë me qira një hapësirë në Albi Mall, qendra më e madhe tregtare e Kosovës dhe kjo hapësirë u shndërrua në një hapësirë inovative ku çdo muaj ekspozohen vepra të reja nga artistët të rinj. Kjo ndihmon komunitetin të ketë një vend ku ata mund të mbajnë ekspozitë pa asnjë shpenzim.

Sa i përket arsimit dhe inovacionit në vitin 2019, Banka Raiffeisen në Kosovë mbështeti projektin Atomi, i cili fokusohet në identifikimin dhe mbështetjen e personave me inteligjencë të jashtëzakonshme, me dhunti dhe talente në Kosovë. Më saktësisht, qëllimi i projektit Atomi është identifikimi i hershëm i nxënësve me inteligjencë të jashtëzakonshme, me dhunti dhe talente (këtej e tutje atomist) në mënyrë që të ofrohen mundësi të duhura, kushte, kujdes dhe shkollim përkatës për këta nxënës në bazë të potencialeve të tyre intelektuale, dhuntisë, talentit, personalitetit, ambicieve, interesave, motivimit dhe kushteve dhe rrethanave të tyre socio-ekonomike. Të gjitha këto shërbime dhe aktivitete ofrohen për t'u mundësuar këtyre studentëve që të zhvillojnë dhe realizojnë potencialin e tyre të plotë intelektual dhe në këtë mënyrë të kontribuojnë së pari në zhvillimin e tyre personal dhe në të njëjtën kohë në interesin shoqëror dhe kombëtar. Si pjesë e mbështetjes për arsimin dhe inovacionin në vitin 2019, Banka vazhdoi bashkëpunimin me BoneVet. Kosova Makers League synon të krijojë një mjedis për inovacion dhe kreativitet për fëmijët e shkollës fillore që janë të interesuar në shkencë dhe teknologji. Projekti inkurajon fëmijët të zhvillojnë aftësitë e tyre njohëse duke zgjidhur probleme të ndryshme me ndihmën e robotëve.

Një tjetër aktivitet në fushën e inovacionit është bashkëpunimi me Qendrën e Inovacionit në Kosovë (ICK) në fushat e sigurisë kibernetike dhe fintech, ku Banka ofroi mentorim dhe sesione arsimuese sa i përket këtyre temave për të ndihmuar bizneset fillestare (start-up) që planifikojnë të investojnë në këtë fushë. Për më tepër, Banka Raiffeisen në Kosovë përmes fondit bamirës të H. Stepic CEE dhuroi mbi 500 çanta të dhuruara nga punonjësit e Raiffeisen Bank International në Vjenë dhe pajisje shkollore për nxënës me status të ulët ekonomik të shkollave të mesme të ulëta në komunën e Prishtinës dhe investuan në hyrjen dhe mbjelljen e pemëve në oborrin e shkollës fillore "Naim Frashëri".

Gjatë vitit 2019, Banka Raiffeisen në Kosovë gjithashtu ka mbështetur projekte të ndryshme nga qytetet rajonale të Kosovës si Festivali i Teatrove në Ferizaj, Autostrada Bienale në Prizren dhe Anibar - festivali i filmave të animuar të metrazhit të shkurtër në Pejë.

Pasqyrat financiare

Raporti i auditorit të pavarur dhe pasqyrat e veçanta financiare për vitin e përmbyllur më 31 dhjetor 2019 janë të përgatitura në pajtim me Standardet Ndërkombëtare të Raportimit Financiar (SNRF).

Raporti i auditorit të pavarur	41
Pasqyra e veçantë e pozicionit financiar	42
Pasqyra e veçantë e të ardhurave gjithëpërfshirëse	43
Pasqyra e veçantë e ndryshimeve në ekuitet	44
Pasqyra e veçantë e rrjedhës së parasë	45
Shënimet për pasqyrat financiare të veçanta	46-111

Deklarata mbi përgjegjësinë e menaxhmentit

Për aksionarët dhe Bordin Mbikëqyrës të Raiffeisen Bank Kosovo Sh.a.

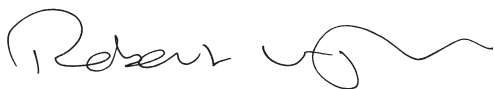
Ne kemi përgatitur pasqyrat financiare si më datën 31 dhjetor 2019 dhe për vitin e mbyllur në atë datë, të cilat paraqesin në mënyrë të saktë, në të gjitha aspektet materiale, pozitën financiare të Raiffeisen Bank Kosovo Sh.a. (në tekstin e mëtejshëm "Banka") si më 31 dhjetor 2019 si dhe rezultatet e veprimtarisë së saj dhe rrjedhën e parasë për vitin e mbyllur. Menaxhmenti është përgjegjës për të siguruar se Banka i mbanë llogaritë në pajtueshmëri me rregulloret bankare të Kosovës dhe të cilat mund të ndryshohen në mënyrë të përshtatshme për të shpalosur me saktësi të arsyeshme pozitën financiare të Bankës dhe rezultatet e veprimtarisë së saj dhe rrjedhën e parasë sipas Standardeve Ndërkombëtare të Raportimit Financiar që përfshijnë edhe Standardet dhe Interpretimet Ndërkombëtare të Kontabilitetit, të cilat janë nxjerrë nga Bordi Ndërkombëtar i Standardeve të Kontabilitetit (IASB) dhe Komiteti Ndërkombëtar për Interpretime të Raportimit Financiar (IFRIC) i IASB-së, të cilat janë relevante për veprimtarinë e saj dhe të cilat ishin në fuqi për periudhën të cilën e mbulojnë të dhënat. Menaxhmenti ka edhe përgjegjësi të përgjithshme për t'i ndërmarrë të gjithë hapat e arsyeshëm në dispozicionin e vet për të ruajtur asetet e Bankës dhe për të parandaluar dhe zbuluar mashtrimet dhe parregullsitë tjera.

Menaxhmenti konsideron se, gjatë përgatitjes së pasqyrave financiare, Banka i ka shfrytëzuar politikat adekuate kontabël, të cilat janë zbatuar në mënyrë konsistente dhe janë mbështetur nga gjykime dhe vlerësime të arsyeshme dhe të matura, dhe se gjatë kësaj janë respektuar Standardet përkatëse Ndërkombëtare të Raportimit Financiar.

Rrjedhimisht, pasqyrat financiare konsiderohen të miratuara nga Bordi Menaxhues.

Prishtinë, Kosovë
08 prill 2020

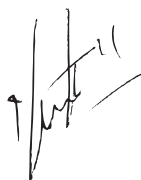
Bordi Menaxhues i Bankës Raiffeisen në Kosovë

Robert Wright
Kryesues i Bordit Menaxhues

Shukri Mustafa
Anëtar i Bordit Menaxhues

Iliriana Toçi
Anëtare e Bordit Menaxhues

Anita Kovacic
Anëtare e Bordit Menaxhues

Johannes Riepl
Anëtar i Bordit Menaxhues

Raporti i auditorit të pavarur

Për Aksionarët e Raiffeisen Bank Kosovo J.S.C.

Opinion

Ne kemi audituar pasqyrat financiare të veçanta të Raiffeisen Bank Kosovo J.S.C. ("Banka"), të cilat përfshijnë pasqyrën e veçantë të pozicionit financiar më 31 dhjetor 2019, pasqyrën e veçantë të të ardhurave gjithëpërfshirëse, pasqyrën e veçantë të ndryshimeve në ekuitet dhe pasqyrën e veçantë të rrjedhës së parasë për vitin e përfunduar, si dhe shënimet për pasqyrat financiare të veçanta, duke përfshirë një përmbledhje të politikave të rëndësishme të kontabilitetit. Sipas opinionit tonë, pasqyrat financiare të veçanta paraqesin në mënyrë të drejtë, në të gjitha aspektet materiale, pozicionin financiar të Bankës më 31 Dhjetor 2019, si dhe performancën e saj financiare dhe rrjedhën e parasë për vitin e përfunduar, në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Raportimit Financiar (SNRF-të).

Bazat për Opinion

Ne kemi kryer auditimin tonë në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Auditimit (SNA-të). Përgjegjësitë tona nën këto standarde janë të sqaruara më tutje në seksionin e raportit tonë Përgjegjësitë e Auditorit për auditimin e pasqyrave financiare të veçanta. Ne jemi të pavarur nga Banka në përputhje me kërkesat etike të cilat janë relevante për auditimin tonë të pasqyrave financiare në Kosovë dhe ne kemi përmbushur edhe përgjegjësitë tona të tjera etike në përputhje me këto kërkesa dhe të Kodit BSNEK. Ne besojmë që evidenca e auditimit që ne kemi siguruar është e mjaftueshme dhe e përshtatshme për të dhënë një bazë për opinionin tonë.

Çështje tjetër

Pasqyrat financiare të veçanta të Raiffeisen Bank Kosovo J.S.C. për vitin e përfunduar më 31 dhjetor 2018 janë audituar nga një auditor tjetër i cili shprehu një opinion të pa modifikuar mbi këto pasqyra më 25 prill 2019.

Përgjegjësitë e Menaxhmentit dhe të atyre të ngarkuar me qeverisjen për pasqyrat financiare të veçanta

Menaxhmenti është përgjegjës për përgatitjen dhe prezentimin e drejtë të pasqyrave financiare të veçanta në përputhje me SNRF-të, dhe për ato kontrole të brendshme, që konsiderohen të nevojshme nga menaxhmenti për të mundur përgatitjen e pasqyrave financiare pa anomali materiale të shkaktuara nga mashtrimi apo gabimi. Gjatë përgatitjes së pasqyrave financiare të veçanta, menaxhmenti është përgjegjës për të vlerësuar aftësinë e Bankës për të vazhduar se përmbushuri parimin e vijimësisë, duke shpalosur, nëse është e zbatueshme, çështjet që kanë të bëjnë me vijimësinë e biznesit dhe duke përdorur parimin kontabël të vijimësisë, përveç kur menaxhmenti ka për qëllim të likudojë Bankën ose të ndërpresë aktivitetet, ose nuk ka ndonjë mundësi tjetër përveç se të veprojë në këtë mënyrë. Personat që janë të ngarkuar me qeverisjen janë përgjegjës për mbikqyrjen e procesit të raportimit financiar të Bankës.

Përgjegjësia e Auditorit për auditimin e pasqyrave financiare të veçanta

Qëllimet tona janë që të arrijmë një siguri të arsyeshme lidhur me faktin që pasqyrat financiare të veçanta në terësi nuk përmbajnë anomali materiale, qoftë si pasojë e mashtrimeve ashtu edhe e gabimeve, dhe lëshimin e një raporti auditimi i cili përmban opinionin tonë. Siguria e arsyeshme është një nivel i lartë i sigurisë, por nuk është garancion i asaj që një auditim i kryer në përputhje me SNA-të, do të identifikojë gjithmonë një anomali materiale kur ajo ekziston. Anomali mund të lindin si rezultat i mashtrimeve ose gabimeve dhe konsiderohen materiale nëse individualisht, ose të bashkuara, mund të priten në mënyrë të arsyeshme që të ndikojnë në vendimet ekonomike të shfrytëzuesve të pasqyrave financiare, të marra bazuar në këto pasqyrave financiare të veçanta. Si pjesë e auditimit në përputhje me SNA-të, ne ushtrojmë gjykim profesional dhe ruajmë kepticizëm profesional gjatë auditimit. Ne gjithashtu:

- Identifikojmë dhe vlerësojmë riskun e anomalive materiale të pasqyrave financiare të veçanta, si pasojë nga mashtrimet apo edhe si pasojë e gabimeve, dizajnojmë dhe kryejmë procedura të auditimit të cilat i përgjigjen këtyre risqeve dhe marrim evidenca të auditimit të cilat janë të mjaftueshme dhe të përshtatshme për të siguruar një bazë për opinionin tonë. Risku i mos-zbulimit të një anomalie materiale e cila rrjedhë nga mashtrimi është më i madh sesa i atij që rrjedhë nga gabimi, pasi që mashtrimi mund të përfshijë marrëveshje të fshehta, falsifikime, lëshime të qëllimshme, keqinterpretime, ose shkelje të kontrollit të brendshëm.
- Sigurojmë një njohje të kontrollit të brendshëm, që është relevante me auditimin në mënyrë që të dizajnojmë procedurat e auditimit që janë të përshtatshme me rrethanat, mirëpo jo me qëllim për dhënie të një opinioni mbi efektivitetin e kontrolleve të brendshme të Bankës.
- Vlerësojmë përshtatshmërinë e politikave të kontabilitetit të përdorura dhe arsyeshmërinë e kontabilitetit si dhe shpalosjet e bëra nga menaxhmenti.
- Nxjerrim përfundime në lidhje me përshtatshmërinë e përdorimit të bazës së hipotezës së vijimësisë së kontabilitetit, duke u bazuar në evidencat e auditimit, nëse një pasiguri materiale ekziston në lidhje me ngjarjet ose kushtet që mund të shkaktojnë dyshim të lartë që Banka mund të vazhdojë operimin. Nëse ne vijmë në përfundim se një pasiguri materiale ekziston, ne jemi të detyruar të terheqim vëmendjen në raportin tonë të auditimit në shpalosjet e pasqyrave financiare të veçanta ose nëse shpalosjet e tilla janë jo të përshtatshme, të modifikojmë opinionin tonë. Përfundimet tona janë të bazuara në evidencat tona të auditimit të siguruar deri në datën e raportit tonë. Sidoqoftë, ngjarjet ose kushtet e ardhshme mund të shkaktojnë që Banka të ndërpresë së përmbushuri parimin e vijimësisë.
- Vlerësojmë paraqitjen e përgjithshme, strukturën dhe përmbajtjen e pasqyrave financiare të veçanta duke përfshirë informacionet shpjeguese të dhëna, dhe nëse pasqyrat financiare të veçanta prezentojnë transaksionet dhe ngjarjet në to në një mënyrë që arrin paraqitjen e drejtë.

Ne komunikojmë me ata që janë të ngarkuar me qeverisjen e Raiffeisen Bank Kosovo J.S.C., përpos të tjerave, lidhur me qëllimin dhe kohën e planifikuar të auditimit dhe gjetjet e rëndësishme të auditimit, përfshirë ndonjë mangësi të rëndësishme në kontrollet e brendshme që ne mund të identifikojmë gjatë auditimit.

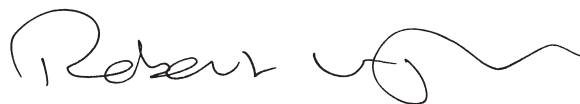
Pasqyra e veçantë e pozicionit financiar

(shumat në € '000)	Shënime	31 dhjetor 2019	31 dhjetor 2018
Pasuritë			
Para ja dhe ekuivalentët e parasë dhe rezerva e detyrueshme	8	123,677	112,032
Kreditë dhe paradhëniet për bankat	9	35,483	24,733
Pasuritë financiare të matura me vlerën e drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes	10	6,060	27,882
Pasuritë financiare të matura me vlerën e drejtë nëpërmjet të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse	10	143,979	95,840
Kreditë dhe paradhëniet për klientët	11	669,498	593,202
Pasuritë tjera	12	1,713	3,097
Investimet në filiale	13	2,234	2,234
Prona, pajisjet dhe pasuritë e paprekshme	14	39,258	29,893
Gjithsej pasuritë		1,021,902	888,913
Detyrimet			
Detyrime ndaj bankave	15	7,602	618
Depozitat nga klientët	16	858,717	729,467
Detyrimet financiare të matura me vlerën e drejtë	17	687	812
Detyrimet tjera	18	7,351	10,236
Provizionet	18	579	537
Detyrimet tatimore aktuale		-	-
Detyrimi i tatimit të shtyrë	26	230	254
Kreditë e varura	19	19,325	19,325
Gjithsej detyrimet		894,491	761,249
Kapitali i aksionarëve			
Kapitali aksionar		63,000	63,000
Rezerva e vlerës së drejtë		480	(386)
Fitimet e mbajtura		63,931	65,050
Gjithsej kapitali i aksionarëve	20	127,411	127,664
Gjithsej detyrimet dhe kapitali i aksionarëve		1,021,902	888,913

Pasqyrat financiare të veçanta janë aprovuar që të lëshohen në emër të menaxhmentit të Raiffeisen Bank Kosovo J.S.C. dhe janë nënshkruar në emër të tyre më 8 prill 2020.

Fatos Shllaku
Drejtor Financiar

Robert Wright
Drejtor Ekzekutiv
Anëtar i Bordit Menaxhues

Pasqyra e veçantë e pozicionit financiar lexohet së bashku me shënimet që janë pjesë përbërëse e pasqyrave financiare të veçanta të paraqitura në faqet 46 deri 110.

Pasqyra e veçantë e të ardhurave gjithëpërfshirëse

(shumat në € '000)	Shënimet	Për vitin e përfunduar më 31 dhjetor 2019	Për vitin e përfunduar më 31 dhjetor 2018
Të ardhurat nga norma efektive e interesit	21	44,667	43,245
Shpenzimet nga interesi	21	(2,653)	(2,413)
Neto të ardhurat nga interesi		42,014	40,832
Të ardhurat nga dividendi	13	804	1,074
Të ardhurat nga tarifatat dhe komisionet	22	18,174	17,569
Shpenzimet për tarifa dhe komisione	22	(7,875)	(6,810)
Të ardhurat neto nga tarifatat dhe komisionet		11,103	11,833
Të ardhurat / shpenzimet tregtare neto		113	(178)
Shpenzimet e humbjes kreditore për pasuritë financiare	6	(5,737)	(4,893)
Rikuperimet nga kreditë e shlyera më parë		961	1,740
Fitimet neto të pasurive financiare me vlerë të drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes	17	81	115
Të ardhura tjera operative	23	1,404	1,134
Të ardhurat operative neto		49,939	50,583
Shpenzimet e personelit	24	(13,518)	(12,815)
Zhvlrësimi i pronave dhe pajisjeve	14, 25	(2,870)	(1,611)
Amortizimi i pasurive të paprekshme	14, 25	(1,909)	(1,639)
Shpenzime tjera operative	25	(11,132)	(11,495)
Fitimi para tatimit		20,510	23,023
Shpenzimet e tatimit në fitim	26	(2,229)	(2,517)
Fitimi për vitin		18,281	20,506
Të ardhurat tjera gjithëpërfshirëse			
<i>Zërat që janë apo mund të ri-klasifikohen në fitim apo humbje</i>			
Ndryshimi neto në vlerën e drejtë të pasurive financiare nëpërmjet të ardhurave gjithëpërfshirëse		866	(660)
Gjithsej të ardhurat gjithëpërfshirëse për vitin		19,147	19,846

Pasqyra e veçantë e të ardhurave gjithëpërfshirëse lexohet së bashku me shënimet që janë pjesë përbërëse e pasqyrave financiare të veçanta të paraqitura në faqet 46 deri 110.

Pasqyra e veçantë e ndryshimeve në ekuitet

(shumat në '000 Euro)	Kapitali aksionar	Fitimet e mbajtura	Rezerva e vlerës së drejtë	Gjithsej kapitali i aksionarëve
Gjendja më 1 janar 2018	63,000	62,041	274	125,315
Ndikimi i adaptimit të SNRF 9 Shënimi 6	-	3	-	3
Gjendja e ri paraqitu më 1 janar 2018	63,000	62,044	274	125,318
Fitimi i vitit	-	20,506	-	20,506
Ndryshimi neto në vlerën e drejtë të Investimeve Financiare - të mbajtura për shitje	-	-	(660)	(660)
Gjithsej të ardhurat gjithëpërfshirëse	63,000	82,550	(386)	145,164
Kontributet dhe shpërndarjet				
Dividendët ndaj pronarëve të kapitalit	-	(17,500)	-	(17,500)
Gjendja më 31 dhjetor 2018	63,000	65,050	(386)	127,664
Ndikimi i adaptimit të SNRF 9	-	-	-	-
Gjendja hapëse e ri paraqitur sipas SNRF 9	63,000	65,050	(386)	127,664
Fitimi i vitit	-	18,281	-	18,281
Ndryshimi neto në vlerën e drejtë të pasurive financiare nëpërmjet të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse	-	-	866	866
Të ardhurat të tjera gjithëpërfshirëse	63,000	83,331	480	146,811
Kontributet dhe shpërndarjet				
Dividendët ndaj pronarëve të kapitalit	-	(19,400)	-	(19,400)
Gjendja më 31 dhjetor 2019	63,000	63,931	480	127,411

Pasqyra e veçantë e ndryshimeve në ekuitet lexohet së bashku me shënimet që janë pjesë përbërëse të pasqyrave financiare të veçanta të paraqitura në faqet 46 deri 110.

Pasqyra e veçantë e rrjedhës së parasë

(shumat në € '000)	Shënimet	Për vitin e përfunduar më 31 dhjetor 2019	Për vitin e përfunduar më 31 dhjetor 2018
Rrjedha e parasë nga aktivitetet operative			
Interesi i pranuar në kredi		43,109	39,706
Interesi i paguar në plasmane		116	144
Interesi i pranuar në investimet në letra me vlerë		(833)	1,222
Dividendët e pranuar		804	1,074
Interesi i paguar në depozita dhe kredi të varura		(2,528)	(2,909)
Tarifat dhe komisionet e pranuar		18,174	17,569
Tarifat dhe komisionet e paguara		(7,875)	(6,881)
Të ardhura të tjera nga aktivitetet jo-bankare		2,360	2,874
Shpenzimet e personelit të paguara		(13,463)	(12,762)
Shpenzime të tjera operative të paguara		(16,319)	(10,575)
Tatimi në të ardhura i paguar		(2,500)	(3,900)
Rrjedha e parasë nga aktivitetet operative para ndryshimeve në pasuritë dhe detyrimet operative		21,045	25,562
Ndryshimet në pasuritë dhe detyrimet operative			
Rezerva e detyrueshme e likuiditetit		(11,492)	293
Kreditë dhe paradhëniet për bankat		(9,942)	14,818
Kreditë dhe paradhëniet për klientët		(83,548)	(72,858)
Pasuri të tjera		1,386	(735)
Detyrimet ndaj klientëve		129,230	(5,757)
Depozitat nga banka		2,432	(202)
Detyrimet tjera		(752)	563
Rrjedha neto e parasë nga aktivitetet operative		48,359	(38,315)
Rrjedhat e parasë nga aktivitetet investuese			
Blerja e pronës, pajisjeve dhe pasurive të paprekshme	14	(9,474)	(14,021)
Të ardhurat nga investimet		60,003	138,037
Të ardhurat nga investimet		(84,367)	(67,094)
Neto paraja e shfrytëzuar në aktivitete investuese		(33,838)	56,921
Rrjedhat e parasë nga aktivitetet financuese			
Kthimi i huamarrjeve		-	(8,354)
Huamarrjet e marra		5,046	-
Dividendët e paguara		(19,400)	(17,500)
Rrjedha neto e parasë nga aktivitetet financuese		(14,354)	(25,854)
Efekti i ndryshimit të normës së këmbimit valutor		(14)	(34)
Zvogëlimi neto i parasë dhe ekuivalentëve të parasë		153	(7,283)
Paraja dhe ekuivalentët e parasë në fillim të vitit	8	40,703	47,986
Paraja dhe ekuivalentët e parasë më 31 dhjetor	8	40,856	40,703

Pasqyra e veçantë e rrjedhës së parasë lexohet së bashku me shënimet që janë pjesë përbërëse e të pasqyrave financiare të veçanta të paraqitura në faqet 46 deri 110.

Shënimet për pasqyrat financiare e veçantë për vitin që përfundoi më 31 dhjetor 2019

1 Njësia raportuese

Raiffeisen SEE Region Holding GmbH është aksionari që ka në pronësi 100 për qind të Raiffeisen Bank Kosovo J.S.C. Raiffeisen SEE Region Holding GmbH është 100 për qind në pronësi indirekte të Raiffeisen Bank International AG, banka amë.

Banka operon sipas licencës bankare të lëshuar nga BQK më 8 nëntor 2001. Aktivitetet kryesore afariste të Bankës janë aktivitetet bankare komerciale dhe retail brenda Kosovës.

Më 31 dhjetor 2019 Banka ka 8 degë dhe 37 nëndegë brenda Kosovës (31 dhjetor 2018: 8 degë dhe 38 nëndegë). Zyra e regjistruar e Bankës është e vendosur në adresën në vijim: Rruga Robert Doll p.n, 10000 Prishtinë, Republika e Kosovës.

2 Baza e përgatitjes

2.1 Baza e kontabilitetit

Pasqyrat financiare të veçanta janë përgatitur në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Raportimit Financiar ("SNRF") dhe interpretimet e saj të miratuara nga Bordi Ndërkombëtar i Standardeve të Kontabilitetit (BNSK).

2.2 Standardet dhe interpretimet e reja të ndryshuara dhe të adoptuara nga Banka

SNRF 16 efektive për periudhën e raportimit që fillon më 01 janar 2019

Në këto pasqyra financiare, Banka ka aplikuar për herë të parë SNRF 16, efektive për periudhat vjetore që fillojnë më ose pas 1 janarit 2019. Detajet mund t'i gjeni në shpalosjet 3.6.2 dhe 14.

Interpretimi 23: Pasiguria për trajtimin e tatimit mbi të ardhurat

Interpretimi adreson kontabilitetin e taksave mbi të ardhurat kur trajtimet tatimore përfshijnë pasigurinë që ndikon në zbatimin e SNK 12 Taksat mbi të Ardhurat. Ai nuk vlen për taksat ose taksat jashtë sferës së SNK 12, as nuk përfshin specifikisht kërkesat në lidhje me interesin dhe gjobat që lidhen me trajtime të pasigurta tatimore. Interpretimi adreson posaçërisht si vijon:

- Nëse një njësi ekonomike konsideron veçmas trajtimet e pasigurta tatimore
- Supozimet që një njësi ekonomike bën për ekzaminimin e trajtimeve tatimore nga autoritetet tatimore
- Si një njësi ekonomike përcakton fitimin e tatueshëm (humbjen e taksës), bazat tatimore, humbjet tatimore të papërdorura, kreditë e pashfrytëzuara tatimore dhe nivelet e taksave
- Si njësi ekonomike i konsideron ndryshimet në fakte dhe rrethana

Banka përcakton nëse do të marrë në konsideratë çdo trajtim të pasigurt tatimor veçmas ose së bashku me një ose më shumë trajtime të tjera të pasigurta tatimore dhe përdor metodën që parashikon më mirë zgjidhjen e pasigurisë. Banka zbaton gjykim të rëndësishëm në identifikimin e pasigurive në lidhje me trajtimet e tatimit mbi të ardhurat. Meqenëse Banka operon në një mjedis kompleks shumëkombësh, ajo vlerësoi nëse Interpretimi kishte një ndikim në pasqyrat e saj financiare të konsoliduara. Pas miratimit të Interpretimit, Banka ka marrë parasysh nëse ka ndonjë pozicion të pasigurt tatimor, veçanërisht ato që kanë të bëjnë me çmimet e transferimit. Regjistrimet tatimore të Bankës së Mirë dhe filialeve në juridiksione të ndryshme përfshijnë zbritjet në lidhje me çmimet e transferimit dhe autoritetet tatimore mund të sfidojnë ato trajtime tatimore. Banka përcaktoi, bazuar në studimin e pajtueshmërisë së taksave dhe studimit të çmimeve të transferimit, se ka të ngjarë që trajtimet e saj tatimore (përfshirë ato për filialet) të pranohen nga autoritetet e taksave. Interpretimi nuk pati ndikim në pasqyrat financiare të Bankës.

Ndryshimet në SNRF 9: Karakteristikat e parapagimit me kompensim negativ

Sipas SNRF 9, një instrument i borxhit mund të matet me koston e amortizuar ose me vlerën e drejtë përmes të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse, me kusht që flukset monetare kontraktuale të jenë vetëm pagesa të principalit dhe interesit për shumën kryesore të papaguar (kriteri "SPPI") dhe instrumenti mbahet në modelin e duhur të biznesit për atë klasifikim. Ndryshimet në SNRF 9 sqarojnë se një aktiv financiar kalon kriterin SPPI, pavarësisht nga ngjarja ose rrethana që shkakton përfundimin e hershëm të kontratës dhe pavarësisht se cila palë paguan ose merr një kompensim të arsyeshëm për përfundimin e hershëm të kontratës. Përfundimi i parakohshëm mund të rezultojë nga një term kontraktues ose nga një ngjarje jashtë kontrollit të palëve në kontrata, siç është ndryshimi në ligj ose rregullore që çon në përfundimin e hershëm të kontratës. Kur parapagimi është bërë me vlerën aktuale të drejtë ose në një shumë që përfshin vlerën e drejtë të koston për të përfunduar një instrument mbrojtës të lidhur, Banka vlerëson flukset monetare specifike kontraktuale për instrumentet përkatëse të borxhit në mënyrë që të përcaktojë nëse ato plotësojnë kriterin "SPPI". Këto ndryshime nuk patën asnjë ndikim në pasqyrat financiare të Bankës.

Standardet dhe ndryshimet e tjera që janë efektive për herë të parë në vitin 2019 janë:

- SNK 28: Interesat afatgjata në bashkëpunëtorë dhe ndërmarrje të përbashkëta (ndryshimet në SNK 28)
- Përmirësimet vjetore të ciklit të SNRF 2015-2017
- Plani, ndryshimi, zvogelimi ose zgjidhja (ndryshimet në SNK 19)

Këto ndryshime nuk kanë ndikim në këto pasqyra financiare dhe për këtë arsye nuk janë bërë shpalosje.

2.3 Standardet dhe interpretimet ende të pa adoptuara nga Banka

Standardet dhe interpretimet e reja të mëposhtme që janë botuar nuk janë të detyrueshme për periudhat e raportimit më 31 dhjetor 2019 dhe nuk janë miratuar në fillim nga Banka:

- SNRF 17: Kontratat e sigurimeve
- Përkufizimi i një biznesi (ndryshimet në SNRF 3)
- Përkufizimi i materialit (ndryshimet në SNK 1 dhe SNK 8)
- Kuadri konceptual për raportimin financiar
- Reforma e standardit të normës së interesit (ndryshimet në SNRF 9, SNK 39 dhe SNRF 7).

Këto ndryshime nuk pritet të kenë një ndikim të rëndësishëm në pasqyrat financiare në periudhën e aplikimit fillestar dhe për këtë arsye nuk janë bërë shpalosje.

2.4 Valuta funksionale dhe e prezantimit

Valuta funksionale e Bankës e përdorur në përgatitjen e pasqyrave financiare të veçanta është Euro, pasi që është valuta e mjedisit ekonomik primar në të cilin punon Banka dhe pasqyron substancën ekonomike të ngjarjeve të lidhura ("valuta funksionale"). Të gjitha shumat janë rumbullakuar në mijëshen më të afërt, përveç kur specifikohet ndryshe.

2.5 Përdorimi i gjykimeve dhe vlerësimeve

Në përgatitjen e këtyre pasqyrave financiare të veçanta, menaxhmenti ka bërë gjykime, vlerësime dhe supozime të cilat ndikojnë në zbatimin e politikave kontabël të Bankës dhe shumat e raportuara të pasurive, detyrimeve, të ardhurave dhe shpenzimeve. Rezultatet reale mund të ndryshojnë nga këto vlerësime. Vlerësimet dhe supozimet rishikohen në mënyrë të vazhdueshme. Rishikimet e vlerësimeve njihen në mënyrë prospektive.

3 Politikat e rëndësishme kontabël

Informacioni për fushat e rëndësishme të pasigurisë së vlerësimit dhe gjykimet kritike në zbatimin e politikave kontabël që kanë efektin më të rëndësishëm në shumat e njohura në pasqyrat financiare të veçanta janë përshkruar në shënime 3.4, 4 dhe 5. Politikat kontabël të mëposhtme janë zbatuar në vazhdimësi në të gjitha periudhat e prezantuara në këto pasqyra financiare të veçanta.

3.1 Filialet dhe konsolidimi

Filialet janë entitete të kontrolluara nga Banka. Kontrolli ekziston kur Banka është e ekspozuar, ose ka të drejtë, ndaj kthimit

variabil nga përfshirja e saj me të investuarin (filialin) dhe ka aftësinë të ndikojë në atë kthim përmes pushtetit të vet mbi të investuarin.

Këto pasqyra financiare paraqesin rezultatin dhe pozitën financiare vetëm të Bankës dhe nuk përfshijnë ato të filialeve të saj, siç është dhënë në detaje në shënimin 13.

Banka përgatitë pasqyra financiare të veçanta në përputhje me SNRF. Është bërë përjashtim nga konsolidimi sepse Banka në vetvete është vartës tërësisht në pronësi dhe kompania mëmë përfundimtare Raiffeisen Bank International përgatitë pasqyra financiare të konsoliduara, në dispozicion për përdorim publik në <http://www.rbinternational.com>, që janë në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Raportimit Financiar.

Interesat në filiale janë llogaritur në bazë të kostos në pasqyrat financiare e veçanta.

3.2 Transaksionet në valuta të huaja

Transaksionet në valutë të huaj regjistrohen me kursin në ditën e transaksionit. Pasuritë dhe detyrimet monetare në valutë të huaj konvertohen me kursin e këmbimit në datën e raportimit. Fitimet dhe humbjet nga këmbimi valutor si rezultat i pagesës së transaksioneve të tilla dhe nga konvertimi në kursin e këmbimit në fund të vitit të pasurive dhe detyrimeve monetare në valutë të huaj paraqiten në fitim dhe humbje.

3.3 Pasuritë financiare dhe detyrimet financiare

3.3.1 Klasifikimi i pasurive financiare

Nga 1 janari 2018, Banka klasifikon të gjitha pasuritë e saj financiare bazuar në modelin e biznesit për menaxhimin e pasurive dhe kushteve kontraktuale të pasurisë, të matura në:

- koston e amortizuar;
- vlerën e drejtë nëpërmjet të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse (FVOCI); dhe
- vlerën e drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes (FVTPL).

3.3.2 Klasifikimi i detyrimeve financiare

Sipas SNRF 9, të gjitha detyrimet financiare klasifikohen si më pas të matura me koston e amortizuar përveç për artikujt e mëposhtëm që maten në FVTPL:

- Detyrimet financiare që mbahen për tregtim - duke përfshirë derivativët;
- Detyrimet financiare që lindin kur një transferim i një pasurie financiare nuk kualifikohet për çregjistrim ose kur zbatohet qasja e përfshirjes së vazhdueshme;
- Garancitë financiare dhe nën angazhimet kreditore për interesat me normë të tregut;
- Detyrimet kontingjente të njohura nga një blerës në një kombinim biznesi;
- Detyrimet financiare që janë përcaktuar si në FVTPL për njohjen fillestare.

Banka klasifikon detyrimet e saj financiare me koston e amortizuar dhe me vlerë të drejtë (norma e interesit neto pagueshmet Swap).

3.3.3 Modeli i biznesit

Banka përcakton modelin e saj të biznesit në nivelin që reflekton më mirë se si menaxhon grupet e pasurive financiare për të arritur objektivin e saj të biznesit.

Modeli i biznesit i Bankës nuk vlerësohet në bazën instrument pas instrumente, por në një nivelin më të lartë të portofoleve të grumbulluara dhe bazohet në faktorë të vëzhgueshëm si:

- Si vlerësohet dhe raportohet performanca e modelit të biznesit dhe pasurive financiare të mbajtura brenda atij modeli biznesi të personelit drejtues të njësisë ekonomike;
- Risqet që ndikojnë në ecurinë e modelit të biznesit (dhe pasuritë financiare të mbajtura brenda atij modeli biznesi) dhe, në veçanti, mënyrën se si menaxhohen ato risqe;
- Si kompensohen menaxherët e biznesit (për shembull, nëse kompensimi bazohet në vlerën e drejtë të pasurive

të administruara ose në mjetet kontraktuale të arkëtuara);

- Frekuenca e pritshme, vlera dhe koha e shitjeve janë gjithashtu aspekte të rëndësishme të vlerësimit të Bankës.

Megjithatë, pritjet e Bankës janë se niveli më i lartë i gjenerimit është në nivel të Departamentit të Bankës. Duhet të përdoren nën-portofole të mëtejshëm në mënyrë që çdo portofol të jetë i njëjtë ose i ngjashëm me karakteristikat më poshtë:

- Zona e biznesit;
- Vlerësimi i performancës së KPI;
- Menaxhimi kyç personal (B-1);
- Risku dhe proceset e menaxhimit të riskut;
- IT Infrastruktura.

Vlerësimi i modelit të biznesit bazohet në skenarë të pritshëm, pa marrë në konsideratë skenarët e "rastit më të keq" ose "rastin e stresit". Nëse rrjedhat e mjeteve monetare pas njohjes fillestare realizohen në një mënyrë të ndryshme nga pritjet origjinale të Bankës, Banka nuk ndryshon klasifikimin e pasurive të mbetura financiare të mbajtura në atë model biznesi, por përfshin informacion të tillë gjatë vlerësimit të pasurive financiare të sapo krijuara apo të sapo blera.

3.3.4 Karakteristika e rrjedhës së parasë kontraktuale

Pasi Banka të përcaktojë se modeli i biznesit të një portofoli specifik është mbajtura e mjeteve financiare për të mbledhur flukse monetare kontraktuale (ose duke mbledhur flukse monetare kontraktuale dhe duke shitur pasuritë financiare), vlerëson nëse kushtet e kontratës së pasurisë financiare japin rritje në datat specifike të flukseve të mjeteve monetare që janë vetëm pagesa e principalit dhe interesit për shumën kryesore të papaguar. Për këtë qëllim, interesi përcaktohet si shpërblim për vlerën kohore të parasë dhe për risku kreditor që shoqërohet me shumën e principalit të papaguar gjatë një periudhe të caktuar kohore dhe për risqet e tjera bazë (p.sh. likuiditeti) dhe shpenzimet (p.sh. administrative), si dhe një marzhë fitimi. Në vlerësimin nëse rrjedhat monetare kontraktuale janë vetëm pagesa e principalit dhe interesit, banka do të marrë parasysh kushtet kontraktuale të instrumentit. Kjo do të përfshijë vlerësimin nëse pasuria financiare përmban një term kontraktual që mund të ndryshojë kohën ose shumën e rrjedhave të mjeteve monetare kontraktuale në mënyrë që të mos plotësojë këtë kusht. Banka konsideron:

- Parapagimet, kushtet e zgjatjes
- Karakteristika e avantazheve
- Pretendimi është e kufizuar në pasuritë e specifikuar ose rrjedhat e mjeteve monetare
- Instrumente të lidhura në mënyrë kontraktuale

Ky vlerësim duhet të kryhet në instrument për instrument në datën e njohjes fillestare të pasurisë financiare.

3.3.5 Modifikimi i vlerës në kohë të parasë dhe testit Benchmark

Vlera në kohë e parasë është elementi i interesit që ofron konsideratë vetëm për kalimin e kohës. Nuk merr parasysh risqet e tjera (kredi, likuiditet etj.) ose kostot (administrative, etj.) të lidhura me mbajtjen e një pasurie financiare.

Në disa raste, vlera në kohë e elementit të parasë mund të modifikohet (e papërsosur). Ky do të ishte rasti, për shembull, nëse norma e interesit të një pasurie financiare rikthehet periodikisht, por frekuenca e atij adaptimi nuk përputhet me normën e interesit. Në këtë rast njësitë duhet të vlerësojnë modifikimin nëse rrjedhat monetare kontraktuale ende përfaqësojnë vetëm pagesat e principalit dhe të interesit, d.m.th. Termi i modifikimit nuk ndryshon ndjeshëm rrjedhat e mjeteve monetare nga një instrument referent 'i përsosur'. Ky vlerësim nuk është një zgjedhje e politikës kontabël dhe nuk mund të shmangët thjesht duke konkluduar që një instrument, në mungesë të një vlerësimi të tillë, do të matet me vlerën e drejtë.

Për karakteristikat e mëposhtme kontraktuale kryesore që potencialisht mund të modifikojnë vlerën kohore të parasë, zbatohet një test benchmark:

- Shpejtësia e interesit të ri nuk përputhet me maturimin e interesit;
- Treguesin e trendit;
- Klauzolën zbutëse;
- Greis periudhën;
- Referenca e rendimentit dytësor të tregut.

Testi benchmark për çdo produkt të zbatueshëm në nivel bankar drejtohet nga zyra qendrore e RBI në Vienë.

3.3.6 Njohja e pasurive dhe detyrimeve financiare

Banka fillimisht njeh kreditë, të arkëtueshmet dhe detyrimet e tjera financiare në datën në të cilën ato janë krijuar. Të gjitha instrumentet të tjera financiare (përfshirë blerjet e rregullta dhe shitjet e pasurive financiare) njihen në datën e tregimit, që është data në të cilën Banka bëhet pjesë në dispozitat kontraktuale të instrumentit të provizionimit. Pasuria financiare ose detyrimi financiar matet fillimisht me vlerën e drejtë plus, për zërin që nuk është me vlerën e drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes, kostove të transaksionit që lidhen drejtpërdrejtë me blerjen apo emetimin.

3.3.7 Mosnjohja e pasurive dhe detyrimeve financiare

3.3.7.1 Mosnjohja për shkak të modifikimit thelbësor të termave dhe kushteve

Banka çregjistron një pasuri financiare, të tillë si një hua për një klient, kur kushtet janë rinegocuar në atë masë që, në thelb, bëhet një hua të re, me diferencën e njohur si fitim ose humbje, në masën se një humbje nga zhvlerësimi nuk është regjistruar ende. Huatë e reja të njohura klasifikohen si Kategoria 1 për qëllimet e matjes ECL, përveç nëse kredia e re konsiderohet të jetë POCL.

Gjatë vlerësimit për mosnjohjen e një huaje për një klient, ndër të tjera, Banka konsideron faktorët e mëposhtëm:

- Ndryshimi në valutën e huasë;
- Prezantimi i një tipari të kapitalit;
- Ndryshimi në palën tjetër;
- Nëse modifikimi është i tillë që instrumenti të mos plotësojë kriterin e SPPI.

Nëse modifikimi nuk rezulton në rrjedhën e mjeteve monetare që janë në thelb të ndryshme, modifikimi nuk rezulton në mosnjohje. Bazuar në ndryshimet në rrjedhën e mjeteve monetare të skontuara në EIR origjinale, Banka regjistron një fitim ose humbje modifikimi, në masën që një humbje nga zhvlerësimi nuk është regjistruar ende.

3.3.7.2 Mosnjohja nga ndryshimi substancial

Pasuritë financiare

Një pasuri financiare (ose, kur është e mundur, një pjesë e një pasurie financiare ose një pjesë të një grupi të pasurive financiare të ngjashme) çregjistrohet kur të drejtat për të marrë mjete monetare nga pasuria financiare ka skaduar. Banka gjithashtu çregjistron pasurinë financiare nëse ka transferuar pasurinë financiare dhe transferimi kualifikohet për çregjistrim. Banka ka transferuar pasurinë financiare nëse dhe vetëm nëse:

- Banka ka transferuar të drejtat e saj kontraktuale për të marrë mjete monetare nga pasuria financiare, ose
- Ajo ruan të drejtat e mjeteve monetare, por ka marrë përsipër detyrimin për të paguar mjetet monetare të marra në tërësi pa vonesë materiale për një palë të tretë nën një marrëveshje kalimtare.

Marrëveshjet kalimtare janë transaksione ku Banka ruan të drejtat kontraktuale për të marrë mjetet monetare të një pasurie financiare ('pasuria origjinale'), por merr përsipër një detyrim kontraktual për të paguar këto mjete monetare në një ose më shumë subjekte ('përfituesit eventualë'), kur plotësohen të gjitha tri kushtet e mëposhtme:

- Banka nuk ka asnjë detyrim për të paguar shumat për përfituesit eventualë, nëse nuk ka mbledhur shuma ekuivalente nga pasuria origjinale, duke përjashtuar paradhëniet afatshkurtra me të drejtën e rimbursimit të plotë të shumës së huasë plus interesin e përlogaritur me normat e tregut;
- Banka nuk mund të shesë ose të zotojë pasurinë origjinale përveçse si siguri për përfituesit eventualë;
- Banka duhet të dorëzojë çdo mjet monetar që mbledh në emër të përfituesve eventual pa vonesë thelbësore.

Përveç kësaj, Banka nuk ka të drejtë të riinvestojë mjete të tilla monetare, me përjashtim të investimeve në para dhe ekuivalentët e parasë duke përfshirë interesin e fituar, gjatë periudhës midis datës së arkëtimit dhe datës së dërgesës së kërkuar për përfituesit eventualë.

Një transferim kualifikohet për mosnjohje nëse:

- Banka ka transferuar kryesisht të gjithë riskun dhe përfitimet e pasurisë; ose
- Banka nuk ka transferuar ose ruajtur në mënyrë të konsiderueshme të gjitha risqet dhe përfitimet e pasurisë, por ka transferuar kontrollin e pasurisë.

Banka e konsideron të transferojë kontrollin nëse dhe vetëm nëse transferuesi ka aftësinë praktike për të shitur pasurinë në tërësinë e saj për një palë të tretë të palidhur dhe është në gjendje ta ushtrojë atë aftësi në mënyrë të njëanshme dhe pa vendosur kufizime shtesë për transferimin.

Kur Banka nuk ka transferuar ose ruajtur në mënyrë të konsiderueshme të gjitha risqet dhe përfitimet dhe ka ruajtur kontrollin e pasurisë, pasuria vazhdon të njihet vetëm në masën e përfshirjes së vazhdueshme të Bankës, në të cilin rast, Banka njih edhe një detyrim shoqërues. Pasuritë e transferuara dhe detyrimi shoqërues maten në bazë që pasqyron të drejtat dhe detyrimet që Banka ka ruajtur.

Nëse përfshirja e vazhdueshme merr formën e një opsioni të shkruar ose të blerë (ose të dyja) në pasurinë e transferuar, përfshirja e vazhdueshme matet në vlerën që Banka do të kërkohej të paguajë pas riblerjes. Në rastin e një opsioni të vënë me shkrim mbi një pasuri që matet me vlerën e drejtë, shkalla e përfshirjes së vazhdueshme të njësisë ekonomike kufizohet në vlerën më të ulët të vlerës së drejtë të pasurisë të transferuar dhe çmimit të ushtrimit të opsionit.

Detyrimet financiare

Detyrimi financiar nuk njihet kur obligimi nga detyrimi zbatohet, anulohet ose skadon. Kur një detyrim financiar ekzistues zëvendësohet nga një tjetër nga i njëjti huadhënës në kushte thelbësisht të ndryshme, ose kushtet e një detyrimi ekzistues ndryshohen në mënyrë substanciale, një shkëmbim ose modifikim i tillë trajtohet si një mosnjohje e detyrimit fillestar dhe njohja e një detyrimi të ri. Diferenca midis vlerës kontabël të detyrimit financiar fillestar dhe vlerës së paguar njihet në fitim ose humbje.

3.3.8 Netimi

Pasuritë financiare dhe detyrimet financiare netohen reciprokisht dhe shuma neto paraqitet në pasqyrën e gjendjes financiare kur, dhe vetëm kur, Banka ka të drejtë ligjore për të kompensuar shumat dhe synon ose t'i shlyejë ato në bazë neto ose të realizojë pasurinë dhe ta shlyejë detyrimin njëkohësisht. Të ardhurat dhe shpenzimet paraqiten në bazë neto vetëm atëherë kur lejohet sipas SNRF.

3.3.9 Matja e kostos së amortizuar

"Kostoja e amortizuar" e një pasurie financiare ose detyrimi financiar është shuma me të cilën pasuria financiare ose detyrimi financiar matet në njohjen fillestare minus shlyerjet e kryegjësë, plus ose minus amortizimi i akumuluar duke përdorur metodën e interesit efektiv për çdo diferencë ndërmjet vlerës fillestare të njohur dhe vlerës në maturitet, minus zbritjet eventuale për shkak të rënies në vlerë.

3.3.10 Matja e vlerës së drejtë

"Vlera e drejtë" është çmimi që do të merrej nëse shitet një pasuri ose që do të paguhej për të transferuar një detyrim në një transaksion të rregullt ndërmjet pjesëmarrësve të tregut në datën e matjes në tregun kryesor ose, në mungesë të tij, tregun më të favorshëm në të cilin Banka ka qasje në atë datë. Vlera e drejtë e detyrimit pasqyron riskun e mos performancës së tij. Qëllimi i përdorimit të një teknike vlerësimi është të përcaktojë se cili do të ishte çmimi i transaksionit (p.sh. një çmim dalës) në datën e matjes në një transaksion të rregullt ndërmjet pjesëmarrësve të tregut. Vlera e drejtë vlerësohet në bazë të rezultateve të një teknike vlerësimi që merr përdorimin maksimal të inputeve të tregut dhe mbështetet sa më pak të jetë e mundur në inputet specifike të entitetit. Një teknikë vlerësimi pritet të arrijë në një vlerësim real të vlerës së drejtë nëse:

- reflekon në mënyrë të arsyeshme se si mund të pritet çmimi i tregut për vlerën e instrumentit; dhe
- inputet në teknikën e vlerësimit në mënyrë të arsyeshme paraqesin pritjet e tregut dhe masat e faktorëve të riskut-kthimit të qenësishme në instrumentin financiar.

Prandaj, një teknikë vlerësimi

- përfshin të gjithë faktorët që pjesëmarrësit e tregut do ta konsideronin në vendosjen e një çmimi;
- është në përputhje me metodologjitë e pranuar ekonomike për çmimet e instrumenteve financiare.

Metodologjitë e tjera përfshijnë krahasimin e vlerës së drejtë të atij instrumenti në krahasim me transaksionet e tjera të tregut të tanishëm të vëzhguar në instrumentin e njëjtë / të ngjashëm (d.m.th. pa modifikim ose ripaketim) ose bazuar në një teknikë vlerësimi ndryshore e të cilave përfshijnë të dhëna nga tregjet e vëzhgueshme. Qasja e rrjedhës monetare të skontuar është një teknikë e përdorur për të lidhur shumat e ardhshme (rrjedhat e mjeteve monetare) me të tashmen nëpërmjet një norme skontimi.

Konceptet e vlerës aktuale janë qendrore për zhvillimin e teknikave për vlerësimin e vlerës së drejtë të instrumenteve financiare, sepse çmimi i daljes nga tregu i një instrumenti financiar përfaqëson vlerësimin kolektiv të pjesëmarrësit të tregut të vlerës aktuale të flukseve monetare të pritura. Prandaj, rrjedha e mjeteve monetare dhe norma e skontimit duhet të pasqyrojnë vetëm faktorët që janë specifike për instrumentin financiar që matet dhe duhet të reflektojnë supozimet që pjesëmarrësit e tregut do të përdorin në vlerësimet e tyre të vlerës së drejtë. Gjithashtu, duke qenë se rrjedhat e mjeteve monetare të përdorura janë më shumë vlerësime sesa shuma të njohura, një vlerësim me vlerën e drejtë, duke përdorur vlerën aktuale, bëhet në kushtet e pasigurisë.

Ndërsa pjesëmarrësit e tregut në përgjithësi kërkojnë kompensim për mbajtjen e pasigurisë së qenësishme në rrjedhën e mjeteve monetare (primit të rrezikut), efekti i ndryshueshmërisë (rrezikut) në rrjedhën e mjeteve monetare duhet të pasqyrohet ose në rrjedhën e mjeteve monetare ose në normën e skontimit. Në zbatimin e analizës së rrjedhës së mjeteve monetare ("DCF"), Banka duhet të përdorë norma skontimi të barabarta me normat mbizotëruese të kthimit për instrumentet financiare që kanë në thelb të njëjtat kushte dhe karakteristika, duke përfshirë cilësinë e kreditorëve të instrumentit, afati i mbetur mbi të cilin është caktuar norma e interesit kontraktuale, afati i mbetur për rimbursimin e principalit dhe valuta në të cilën duhet të bëhen pagesat. Rrjedhat e mjeteve monetare të përdorura në modelin DCF duhet të "përshtaten" me normën e skontimit dhe gjithashtu duhet të marrin në konsideratë karakteristikat e përmendura më lart (p.sh. perioda e mbetur e normës së interesit kontraktuale dhe e principalit).

Kur është e mundur, Banka mat vlerën e drejtë të një instrumenti duke përdorur çmimin e kuotuar në një treg aktiv për atë instrument. Tregu konsiderohet si aktiv nëse transaksionet për pasurinë ose detyrimin zhvillohen me frekuencë dhe vëllim të mjaftueshëm për të siguruar informacionin e çmimeve në baza të vazhdueshme. Nëse nuk ka çmim të kuotuar në një treg aktiv, atëherë Banka përdor teknikën e vlerësimit që maksimizojnë përdorimin e inputeve përkatëse të vëzhgueshme dhe minimizojnë përdorimin e inputeve që nuk vëzhgohen. Teknika e përzgjedhur e vlerësimit përfshin të gjithë faktorët që pjesëmarrësit e tregut do të merrnin parasysh në çmimet e një transaksioni.

Vlera e drejtë e depozitës sipas kërkesës nuk është më pak se shumica e pagueshme sipas kërkesës, e skontuar nga data e parë në të cilën shumica mund të kërkohej për t'u paguar. Banka njih transferet ndërmjet niveleve të hierarkisë së vlerës së drejtë deri në fund të periudhës raportuese gjatë së cilës ka ndodhur ndryshimi.

3.3.11 Garancitë financiare, letër kreditë dhe angazhimet e huasë

Banka lëshon garanci financiare, letra kredie dhe kredi. Garancitë financiare fillimisht njihen në pasqyrat financiare me vlerë të drejtë, duke qenë primum i marrë. Pas njohjes fillestare, detyrimi i Bankës sipas secilës garanci matet me shumën më të madhe të shumës së njohur fillimisht në amortizimin kumulativ të njohur në pasqyrën e të ardhurave dhe sipas SNRF 9 - një dispozitë ECL. Primi i pranuar njihet në pasqyrën e të ardhurave në shpenzimet neto dhe të ardhurat nga komisionet në bazë të drejtpërdrejtë gjatë jetës së garancisë. Zotimet e huaja dhe kredive janë angazhime nën të cilat, gjatë kohëzgjatjes së angazhimit, Bankës i kërkohej të ofrojë një hua me terma të paracaktuar për klientin. Ngjashëm me kontratat e garancisë financiare këto kontrata janë në kuadër të kërkesave të ECL.

Vlera nominale kontraktuale e garancive financiare, letër kredive dhe angazhimeve, ku huatë e dakorduara për t'u ofruar janë në terma të tregut, nuk regjistrohen në pasqyrën e pozicionit financiar. Vlerat nominale të këtyre instrumenteve janë të paraqitura në Shënimin 26 dhe shënimet me ECL-të përkatëse janë dhënë në Shënimin 6.

3.3.12 Pasuritë financiare të rëna në vlerë

Miratimi i SNRF 9 ka ndryshuar rrënjësisht metodën e zhvlerësimit të humbjes kreditorëve të Bankës duke zëvendësuar metodën e humbjeve të ndodhura me SNK 39 me një qasje ECL afatgjatë. Nga 1 janari 2018, Banka ka regjistruar zbritjen për humbjet e pritshme kreditorëve për të gjitha huatë dhe pasuritë e tjera financiare të borxhit që nuk mbahen në FVPL, së bashku me angazhimet e huasë dhe kontratat e garancisë financiare. Instrumentet e kapitalit neto nuk janë subjekt i zhvlerësimit sipas SNRF 9. SNRF 9 përdor një model të pritshëm të humbjes kreditorëve për të njohur zhvlerësimin në kundërshtim me SNK 39 i cili përdor një model humbjeje të shkaktuar. Modeli i pritshëm i humbjes kreditorëve zbatohet për instrumentet e borxhit me koston e amortizuar ose me vlerën e drejtë nëpërmjet të ardhurave të tjera përmbledhëse, të arkëtueshme të qirasë, kontratat e pasurisë dhe angazhimeve të huasë dhe kontratave të garancisë financiare që nuk maten me vlerën e drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes.

Banka ka krijuar një politikë për të kryer një vlerësim, në fund të çdo periudhe raportuese, nëse risku kreditor i një instrumenti financiar është rritur ndjeshëm që nga njohja fillestare, duke marrë parasysh ndryshimin në riskun e mosplotësimi që ndodh gjatë jetës së mbetur të instrumentit financiar.

Bazuar në procesin e mësipërm, Banka grumbullon kreditë e saj në Kategorinë 1, Kategorinë 2, Kategorinë 3 dhe POCl, siç përshkruhet më poshtë:

- Kategorinë 1: Kur kreditë njihen për herë të parë, banka njih një kompensim në bazë të 12mECL. Kreditë e Kategorisë 1 gjithashtu përfshijnë objekte ku risku kreditor është përmirësuar dhe kredia është riklasifikuar nga Kategorinë 2.
- Kategorinë 2: Kur një hua ka shfaqur një rritje të konsiderueshme në riskun kreditor që nga krijimi, banka regjistron një zbritje për jetëgjatësinë e humbjeve e pritshme kreditorëve - LTECLs. Kreditë e Kategorisë 2 gjithashtu përfshijnë objekte, ku risku kreditor është përmirësuar dhe kredia është riklasifikuar nga Kategorinë 3.
- Kategorinë 3: Kreditë që konsiderohen me probleme (siç janë shënuar në Shënimin 4). Banka regjistron një kompensim për LTECL-të.
- POCl: Norma e skontimit e përdorur në llogaritjen e pritshme të humbjes kreditorëve (POCl) janë pasuritë finan-

ciare që janë me probleme në njohjen fillestare. Pasuritë e POCl regjistrohen me vlerën e drejtë në njohjen fillestare dhe të ardhurat nga interesi njihen më pas në bazë të një EIR të rregulluar nga kredia. ECL-të njihen ose njihen vetëm në masën që ka një ndryshim pasues në humbjet e pritura kreditore. Për pasuritë financiare për të cilat Banka nuk ka shpresa të arsyeshme për mbulimin e të gjithë shumës së mbetur, ose një pjesë të saj, vlera kontabël bruto e pasurisë financiare është zvogëluar. Kjo konsiderohet një çregjistrim (i pjesshëm) i pasurisë financiare.

Ekzistojnë tri qasje kryesore të cilat mund të përdoren për të llogaritur humbjet e pritura të kredive këto janë:

- A. Qasja e përgjithshme;
- B. Qasje e thjeshtuar;
- C. Pasuritë financiare të blera ose të rëna në vlerë në origjinë (POCl).

A. Qasja e përgjithshme

Duke përdorur metodën e përgjithshme, shuma e humbjeve të pritshme të kreditorëve të njohura si një humbje ose provizion varet nga vlerësimi i shkallës së përkeqësimit të kredisë që nga njohja fillestare.

Qasja e përgjithshme aplikohet për vlerësimin ECL për huatë dhe paradhëniet për klientët, huatë dhe paradhëniet për bankat dhe investimet financiare, që kërkon përdorimin e modeleve komplekse dhe supozimet e rëndësishme për kushtet e ardhshme ekonomike dhe sjelljen e pagesave.

Nevojiten gjykime të rëndësishme në zbatimin e kërkesave kontabël për matjen e humbjeve të pritura kreditorëve, ndër të tjera:

- Përcaktimi i kritereve për rritje të ndjeshme të risku kreditor;
- Zgjedhja e modeleve dhe supozimeve të përshtatshme për matjen e humbjeve të pritshme kreditorëve;
- Humbjet e pritshme të kredisë duhet të njihen bazuar në rritjen e konsiderueshme të gjasave ose rrezikut të një mospagimi që ndodh që nga njohja fillestare pavarësisht nëse një instrument financiar është rivlerësuar për të pasqyruar një rritje në rrezikun kreditorë. Krijimi i numrit dhe skenarëve të ardhshëm për çdo lloj produkti / tregu dhe humbjet e pritura të kredive të lidhura;
- Krijimi i grupeve të pasurive financiare të ngjashme me qëllim matjen e humbjeve të pritura kreditorëve.

Definicioni i vonesës

Banka e konsideron një instrument financiar të papaguar dhe për këtë arsye Kategoria 3 është kur një ose më shumë nga kriteret sasiorë, cilësorë dhe kriteret e kthimit si në vijim janë plotësuar:

Kriteret sasiorë

Huamarrësi ka kaluar më shumë se 90 ditë për shkak të një detyrimi material kredie. Duke ndjekur kërkesat e pragut të materialitetit të detyrimit të kredisë në vonesë për klientët retail.

Sa i përket kësaj politike, pragu i materialitetit përbëhet nga një komponent absolut dhe relativ:

- Komponenti i pragut absolut është i barabartë me 100 EUR
- Komponenti i pragut relativ është i barabartë me 1% të shumës totale të ekspozimit të bilancit. Numëruesi i llogaritjes së pragut relativ duhet të përfshijë të gjithë shumën e duhur që ekziston për një objekt / një detyrues (i llogaritur bazuar në nivelin e përdorur të aplikimit të paracaktuar). Emëruesi i llogaritjes së pragut relativ duhet të përfshijë detyrimin e klientit në ekspozimin e bilancit, duke përfshirë të gjitha shumat e kaluara të kaluara të konsideruara në numërues.

Në ekspozimin e PI, pragu i materialitetit të kaluar për llogaritjet në nivelin e objektit (në lidhje me secilin kredi / limit individual). Në rastin e mikro dhe NVM-ve, materialiteti i çdo të kaluar vlerësohet gjithmonë në nivelin e detyruesit, d.m.th. në lidhje me të gjitha detyrimet ekzistuese të një detyruesi.

Në portofolin e korporatave përbërësi absolut i pragut është i barabartë me 500 € dhe komponenti i pragut relativ ka rënë nga 2.5 për qind në 1 për qind të shumës totale të ekspozimit të bilancit.

Nuk është bërë asnjë përpjekje për të hedhur poshtë supozimin se aktivet financiare të cilat janë më shumë se 90 ditë të kaluara duhet të paraqiten në klasifikimin 3.

Kriteret cilësorë

Huamarrësi plotëson kriterin e mospagesës, të cilat tregojnë se huamarrësi është në vështirësi të konsiderueshme financiare dhe nuk ka gjasë të shlyejë ndonjë detyrim kredie në tërësi. Indikacionet e gjasave për të mospaguar përfshijnë:

- Një detyrim kredie i është dhënë statusi jo-akruar për shkak të cilësisë së përkeqësuar të kredisë;
- Rregullimet specifike të kredisë (SCRA) për shkak të një rënie në cilësinë e kredisë së një detyruesi;
- Një detyrim kredie shitet me një humbje materiale;
- Një detyrim kredie i nënshtrohet një ristrukturimi të shqetësuar;
- Një detyrues është i falimentuar / pa aftësi paguese;
- Një mashtrim kreditori i kryer;
- Një detyrues është i ndjerë;
- Një kontratë kredie ishte ndërprerë para kohe për shkak të mosrespektimit të detyrimeve nga detyrimet kontraktuale.
- Burimi(et) e klientit të të ardhurave të përsëritura nuk janë më në dispozicion për të përmbushur pagesën e kësteve.
- Situata financiare e disiplinës së pagesës së klientit u përkeqësua
- Shkelje e besëlidhjeve kontraktuese
- Paraqitja e kolateralit ose thirrja e garancisë
- Blerja e origjinës në zbritje materiale (POCI)

Kriteret e mësipërme janë zbatuar në të gjitha instrumentet financiare të mbajtura nga Banka dhe janë në përputhje me përkufizimin e vonesës të përdorur për qëllime të menaxhimit të riskut të brendshëm kreditor. Përcaktimi i vonesës është aplikuar vazhdimisht për të modeluar probabilitetin e vonesës (PD), ekspozimin në vonesë (EAD) dhe humbjen nga vonesa (LGD) gjatë llogaritjeve të humbjeve të pritura të bankës.

Një instrument konsiderohet të mos jetë më në vonesë pas një periudhë provuese prej tre muajsh (gjashtë muaj pas një ristrukturimi të vështirë), ku gjatë periudhës së provës klienti demonstroi një disiplinë të mirë pagese dhe asnjë tregues tjetër i pamundësisë për të paguar nuk ishte vërejtur.

Rritje e ndjeshme e riskut kreditor

Një numër faktorësh janë të rëndësishëm gjatë vlerësimit të rritjes së ndjeshme të rrezikut kreditorë. Lista nga SICR përmban kryesisht informacionin që është në pjesën e modelit të brendshëm të vlerësimit të Bankës, pra përdoret për caktimin e vlerësimit të kredisë. Duke pasur informacionin e përfshirë tashmë në vlerësimin e brendshëm, metoda sasiore është e mjaftueshme për vlerësimin e saktë të rritjes së ndjeshme të riskut kreditor.

Kriteri sasior zbatohet individualisht për çdo instrument. Nuk bëhet grupimi i ekspozimit, që do të thotë se matja e një rritjeje të konsiderueshme të riskut kreditor nuk kryhet në baza kolektive. Për këtë qëllim, nëse huamarrësi është më shumë se 30 ditë vonesë për një detyrim material kreditor.

Kriteret cilësore

Kriteret cilësore të përdorura nga Banka në lidhje me SICR përfshijnë:

- Ndryshimet në qasjen e menaxhimit të kredisë të njësisë ekonomike në lidhje me instrumentin financiar;
- Ndryshimet e pritshme në dokumentacionin e huasë (d.m.th., Ndryshimet në kushtet e kontratës);
- Ndryshime të dukshme në treguesit e jashtëm të tregut të riskut kreditor për një instrument financiar të veçantë ose instrumente financiare të ngjashme me të njëjtën jetëgjatësi.

Vlerësimi i brendshëm

Banka gjithashtu përfshin vlerësimin e brendshëm për të përcaktuar SICR:

- Ndryshime të dukshme në treguesit e brendshëm të çmimeve të riskut kreditor si rezultat i një ndryshimi në riskun kreditor që nga fillimi;
- Një ndryshim aktual ose i pritshëm i vlerësimit të jashtëm të instrumentit financiar;
- Një ulje e vlerësimit të brendshëm të kredisë aktuale ose të pritshme për huamarrësin;
- Ndryshimet ekzistuese ose të parashikuara negative në kushtet e biznesit, financiare ose ekonomike;
- Një ndryshim i dukshëm ose i pritshëm në rezultatet e operimit të huamarrësit;
- Rritje të ndjeshme në rrezikun e kredisë në instrumente të tjerë financiarë të të njëjtit huamarrës;
- Një ndryshim aktual ose i pritshëm i rëndësishëm negativ në mjedisin rregullator, ekonomik ose teknologjik të huamarrësit;

- Ndryshime të rëndësishme në vlerën e kolateralit që mbështesin detyrimin;
- Një ndryshim domethënës në cilësinë e garancisë të siguruar nga një aksionar;
- Ndryshime të rëndësishme, të tilla si zvogëlimi, mbështetja financiare nga një njësi ekonomike mëmë ose degë tjetër ose një ndryshim i rëndësishëm aktual ose i pritshëm në cilësinë e rritjes së kredisë;
- Ndryshime të dukshme në ecurinë dhe sjelljen e pritur të huamarrësit;
- Ndryshime të tjera në normat ose kushtet e një instrumenti financiar ekzistues që do të ishte shumë ndryshe nëse instrumenti sapo krijuar ose lëshuar në datën e raportimit.

Shpjegimi i inputeve, supozimeve dhe teknikave të vlerësimit

Humbja e pritshme kreditore matet ose në bazë të një periudhe 12-mujore ose në natyrë të jetëgjatësisë në varësi të faktit nëse ka ndodhur një rritje e dukshme e riskut kreditor që nga njohja fillestare ose nëse një pasuri konsiderohet si e rënë në vlerë nga kreditë. Informacioni ekonomik i avancuar gjithashtu përfshihet në përcaktimin e PD-së 12-mujore dhe të jetëgjatësisë, EAD dhe LGD. Këto supozime ndryshojnë sipas llojit të produktit. Humbjet e pritshme kreditore janë produkti i skontuar i probabilitetit të vonesës (PD), humbjes nga vonesa (LGD), ekspozimit në vonesë (EAD) dhe faktorit zbritje (D)

Probabiliteti i vonesës (PD)

Probabiliteti i vonesës paraqet gjasat që një huamarrës të mos përmbushë detyrimet e tij financiare gjatë 12 muajve të ardhshëm ose gjatë jetëgjatësisë së mbetur të detyrimit. Në përgjithësi, probabiliteti i vjetërsisë së mos pagesës llogaritet duke përdorur probabilitetin rregullator 12 mujor të mos pagesës, të zhveshur nga çdo diferencë konservatizmi, si pikënisje. Më pas përdoren metoda të ndryshme statistikore për të gjeneruar një vlerësim se si profili i mos pagesës do të zhvillohet nga pika e njohjes fillestare gjatë gjithë jetës së kredisë ose portfolios së kredive. Profili bazohet në të dhënat e vërejtura historike dhe funksionet parametrike.

Modele të ndryshme janë përdorur për të vlerësuar profilin e mos pagesës të shumave të kredive të papaguara dhe këto mund të grupohen në kategoritë e mëposhtme:

- Institucionet publike, lokale dhe rajonale, kompanive të sigurimeve dhe sipërmarrjeve të investimeve kolektive, i gjenerohet profili i mos pagesës duke përdorur një qasje të matricës së tranzicionit. Informacioni i paraparë është inkorporuar në probabilitetin e mos pagesës duke përdorur një faktor të modelit Vasicek.
- Klientëve të korporatave, projekteve financuese dhe institucioneve financiare, profili i paracaktuar i gjenerohet duke përdorur një metodë parametrike të regresit të mbijetesës (Weibull). Informacioni i paraparë është inkorporuar në probabilitetin e mos pagesës duke përdorur një faktor të modelit Vasicek.
- Hipotekave me pakicë dhe kredive tjera me pakicë profili i mos pagesës i gjenerohet duke përdorur regresin parametrik të mbijetesës në kornizat konkurruese të riskut. Informacioni i paraparë është inkorporuar në probabilitetin e parazgjedhur duke përdorur modelet satelitore.

Në rrethanat të kufizuara ku disa të dhëna nuk janë në dispozicion plotë të grupimit, përdoret mesatarizimi dhe krahasimi i të dhënave për llogaritje.

Humbjet nga vonesat (LGD)

Humbja e dhënë për mos pagesë përfaqëson pritshmërinë e bankës për shkallën e humbjes në një ekspozim të papaguar. Humbja e caktuar varion nga lloji i palës dhe produktit. Humbjet e dhëna për normat e mungesës vlerësohen sipas secilës klasë të pasurive si më poshtë:

- Institucionet publike: Humbja e dhënë është gjetur duke përdorur burime të tregut.
- Konsumatorët e korporatave, financimi i projekteve, institucionet financiare, qeveritë lokale dhe rajonale, kompanitë e sigurimeve: Humbja e dhënë është krijuar duke zbritur rrjedhën e mjeteve monetare të mbledhura gjatë procesit të marrëveshjes. Informacioni në kërkim në avantazh është inkorporuar në humbjen e paracaktuar duke përdorur modelin Vasicek.
- Hipotekat tek individët dhe huadhëniet e tjera tek individët: Humbja e dhënë është krijuar duke larguar rregullimet e rënies dhe kufijtë e tjerë të konservatorizmit nga humbja e rregullt të dhëna me vonesë. Informacioni në kërkim përpara është inkorporuar në humbjen e paracaktuar duke përdorur modele të ndryshme.

Në rrethanat e kufizuara ku disa kontribute nuk janë plotësisht të disponueshme, modele të rikuperimi alternative, krahasimi i inputeve dhe gjykimi i ekspertëve përdoret për llogaritje.

Ekspozimi në vonesë (EAD)

Ekspozimi në vonesë bazohet në shumat që banka pret që të jetë në borxh në kohën e mospagimit, gjatë 12 muajve të ardhshëm ose gjatë jetëgjatësisë së mbetur. EAD-të 12-mujore dhe jetëgjatësia përcaktohen në bazë të profilit të pritshëm të

pagesës, i cili ndryshon sipas llojit të produktit. Për produktet e amortizimit dhe shlyerjen e plotë të kredive, kjo bazohet në ripagimet kontraktuale që i detyrohen huamarrësit gjatë një periudhe 12 muajore ose tërë jetëgjatësisë. Aty ku supozimet e hershme të ripagimit / refinancimit konsiderohen gjithashtu në llogaritjen.

Për produktet ripërtëritëse, ekspozimi në mos pagesë parashikohet duke marrë bilancin aktual të tërhequr dhe duke shtuar një faktor konvertimi kreditor i cili lejon tërheqjen e pritshme të kufirit të mbetur deri në momentin e vonesës. Marzhat rregullatorë hiqen nga faktori i konvertimit të kredisë. Në rrethana të kufizuara ku disa të dhëna nuk janë në dispozicion plotësisht, krahasimi i të dhënave përdoret për llogaritjen.

Faktori i zbritjes

Në përgjithësi për ekspozimin e bilancit i cili nuk është me lizing ose POCL norma e skontimit e përdorur në llogaritjen e pritshme të humbjes kreditore është norma e interesit efektiv ose një përaftrim i tyre.

Llogaritja

Humbja e pritshme kreditore është produkt i PD, LGD dhe EAD here probabiliteti për të mos paguar përpara periudhës kohore të konsideruar. Kjo e fundit shprehet me funksionin e mbijetesës S. Kjo në mënyrë efektive llogarit vlerat e ardhshme të humbjeve të pritshme kreditore, të cilat pastaj zbriten në datën e raportimit dhe mbliidhen. Vlerat e llogaritura të humbjeve të pritshme kreditore janë më pas të peshuara sipas skenarit të paraparë.

Modele të ndryshme janë përdorur për të vlerësuar provizionet e Kategorisë 3 të shumave të papaguara të kredisë dhe këto mund të grupohen në kategoritë e mëposhtme:

- Institucionet publike, klientë të korporatave, projekteve financuese, institucioneve financiare, qeverive lokale dhe rajonale, kompanitë e sigurimeve dhe ndërmarrjet e investimeve kolektive, provizionet e Kategorisë 3 llogariten nga workout menaxherët që ulin rrjedhat e pritshme të parave per normën e përshtatshme efektive të interesit.
- Hipotekat retail, provizioni i Kategorisë 3 gjenerohet duke llogaritur vlerën e realizimit të kolateralit të zbritur që është përshatur për kostot indirekte dhe duke llogaritur vlerën e realizimit të kolateralit.
- Kredi tjera retail, provizioni i Kategorisë 3 gjenerohet duke llogaritur vlerësimin më të mirë të humbjes së pritshme që është korriguar për kostot indirekte.

Karakteristikat e përbashkëta të riskut kreditor.

Pothuajse të gjitha humbjet e pritshme të kredisë sipas SNRF 9 maten kolektivisht. Vetëm për Kategorinë 3 për jo-retail, shumica e ECL vlerësohen individualisht. Për provizionet e pritshme të humbjeve të kredisë, të modeluara në baza kolektive, grupimi i ekspozimeve është i formuar në bazë të karakteristikave të përbashkëta të riskut kreditor në mënyrë që ekspozimet brenda secilit grup të jenë të ngjashme. Karakteristikat e ekspozimit retail janë të grupuara në klasifikimin kontabël (ekonomitë familjare dhe SME-të), nivelin e produktit (p.sh. hipotekë, kredi personale, mbitorheqje ose kredit kartela), nota të vlerësimit të PD-ve dhe grupeve të LGD-ve / grupeve të kredisë me vlerë. Për çdo kombinim të karakteristikave të mësipërme u zhvillua një model individual.

Humbja e pritshme kreditore - portofolio e korporatave

Ekspozimi në vonesë (EAD)

Ekspozimi total është përcaktuar si ekspozim i papaguar, duke përfshirë interesin e përlllogaritur dhe tarifat e përlllogaritura sipas përkufizimit të SNRF. Për letrat me vlerë në librin bankar, është vlera e librit. Për zërat jashtë bilancit (garancat e lëshuara, letrat e kredive, instrumentet) ekspozimi total është ekspozimi para aplikimit të faktorëve të konvertimit të kredisë. Për objektet, ekspozimi total përfshin vetëm objekte të zotuar (menjëherë të anulueshme ose të anulueshme me periudhën e njëjtit). Objektet pa komision në kuptimin e objekteve shesë të aprovuara brenda vendit nuk përfshihen.

Instrumentet financiare jashtë bilancit gjithashtu janë në fushën e llogaritjes së zhvlerësimit. Për të pasqyruar rrezikun e mundshëm që vjen nga nxjerrja jashtë bilancit, banka përdor modele që parashikojnë mundësinë e nxjerrjes së një pozicioni të veçantë jashtë bilancit dhe konvertimin në një instrument financiar në bilanc.

Kolaterali

Kolaterali luan një rol të kufizuar në vlerësimin nëse ka pasur një rritje të konsiderueshme në riskun kreditor. Metodat e Kategorive bazohen në parametrat e riskut kreditor pa marrë parasysh kolateralin. Në kontrast me Kategoritë, kolaterali ndikon në matjen e humbjeve të pritshme kreditore. Nëse një hua garantohet nga një palë e tretë, ajo do të marrë një dëmtim që rrjedh nga rreziku i kombinuar kreditor së klientit origjinal dhe garantuesit, nëse aplikohet edhe në llogaritjen e pasurive me peshë të rrezikut (RWA). Humbja e pritshme kreditore do të matet në bazë të PD-së së garantuesit dhe jo të klientit. Nëse kolaterali tejkalon shumën e ekspozimit, humbja e pritshme në atë instrument financiar do të jetë zero. Kolateralit në modelin e rënies së vlerës shprehen në terma të vlerës së kolateralit të peshuar (WCV), që është vlera e kolateralit sipas vlerësimit të brendshëm të kolateralit.

Ekspozimi i pasiguar

Nëse vazhdojmë me vlerën e kolateraleve (d.m.th. nëse marrim vlerësimin e duhur të kolateralit të brendshëm), rënia në vlerë zbatohet vetëm për pjesën e pasiguar të instrumentit financiar. Për çdo pasuri në portofolin e lidhur me rënien në vlerë, kryhet

Llogaritja e ekspozimit të pasiguruar. Çfarë modeli i llogaritjes së rënies ne vlerë ka nevojë, përfundimisht është një profil i ekspozimit të balancuar të pjesës së pasiguruar. Meqenëse shumat e rrjedhjes së parasë përbëjnë një shlyerje të ekspozimit të plotë bruto nga të dyja, një pjesë e siguruar dhe e pasiguruar, ne rregullojmë kohën fillestare të ripagimit duke përdorur faktorët e shkallëzimit për të modeluar rrjedhën e mjeteve monetare që mbulojnë vetëm një pjesë të pasiguruar të ekspozimit. Në këtë mënyrë ruhet koha e rrjedhës së mjeteve monetare dhe vetëm shumat e rrjedhës së parasë janë rregulluar proporcionalisht.

Humbjet nga vonesat (LGD)

Në rast të një ngjarjeje të mos pagesë, parametri LGD tregon se sa do të humbet ekspozimi i mbetur. Në rast se disponohen të dhëna të mjaftueshme për humbjen, LGD mund të vlerësohet duke krahasuar ekspozimin e papaguar me rrjedhën e mjeteve monetare të zbritura ('LGD). Nëse të dhënat e disponueshme të humbjes janë të kufizuara mund të përdoren të dhëna të jashtme ('LGD i tregut të implikuar).

Norma efektive e interesit (EIR)

Norma efektive e interesit përcaktohet në rrjedhën e mjeteve monetare kontraktuale. Për një pasuri financiare me normë të rregullt duhet të përdoret SNRF për njohjen fillestare, ndërsa për një pasuri financiare me normë të ndryshueshme, duhet të zbatohet SNRU aktual. Për një pasuri financiare POCL, EIR i rregulluar nga kredia e përcaktuar në njohjen fillestare është e nevojshme. Për një pasuri financiare të mos paguar, do të përdoret ERE e fundit në dispozicion para ri klasifikimit.

Kategoria 1

Rënia vlerë Kategoria 1 përfaqëson humbjet e pritshme kreditore nga ngjarjet e mos pagesës të mundshme brenda 12 muajve pas datës së raportimit. Kategoria 1 humbja e pritshme përcaktohet si një pjesë e humbjes së pritshme gjatë kohëzgjatjes kreditore. Një humbje e pritshme kreditore 12-mujore njihet në dy raste:

- nëse nuk ka pasur ndonjë rritje të konsiderueshme të rrishtit kreditor mbi instrumentin financiar; ose
- në njohjen fillestare të instrumentit financiar.

Kategoria 1 mbulon humbjen e pritshme nga ngjarjet e pritshme deri në 12 muaj pas datës së bilancit. Ai nuk mbulon humbjet mbi instrumentet financiare që mund të dalin në mungesë në 12 muaj. Ose shprehur ndryshe, nuk mbulon mangësitë e pritura të parave për 12 muaj. Në Kategorinë 1, periudha maksimale që duhet marrë parasysh kur llogaritet humbjet e pritura është 12 muaj. Për të gjitha instrumentet financiare afatgjata (maturimi më i gjatë se një vit), rënia në vlerë bazohet në ECL 12 mujore në vend të ECL-së jetëgjatësisë, e cila është përparësia kryesore e Kategorisë 1. Parametrat e përfshira në llogaritjen ECL kanë 12 mujor horizontin, i cili në një farë mase është i ngjashëm me modelin e llogaritjes së portofolit të kredisë së SNK 39. Megjithatë, të gjitha instrumentet financiare afatshkurtra (maturimi në më pak se 1 vit) trajtohen sipas metodës së humbjes së pritshme të jetës. Në kontrast me SNK 39, lejohet të zbatohet llogaritja e humbjeve të pritshme bazuar në maturim në vend të një llogaritjeje të humbjeve të pritshme 12 mujore. Praktikisht, instrumentet financiare afatshkurtra janë në Kategorinë 1 të matura me humbjen e kreditimit të pritur të jetës, e cila përfaqëson vetëm pjesën e humbjes së kreditimit 12 mujore. Në raste të tilla, Kategoria 1 dhe Kategoria 2 humbjet e pritshme të kreditore do të jenë humbjet e pritshme gjatë gjithë jetëgjatësisë dhe për rrjedhojë, të barabarta. Për instrumentet financiare jashtë bilancit një vlerësim i humbjes kreditore (ose jetëgjatësisë për maturimet afatshkurtra) 12 mujore bazohet në pritjet e pjesës së pozicionit jashtë bilancit që do të tërhiqet brenda 12 muajve nga data e raportimit. Llogaritja e pritshme e humbjes nuk ndryshon në mes të Kategorisë 1 dhe Kategorisë 2. Vetëm horizonti kohor është i ndryshëm.

Kategoria 2

Standardi përcakton humbjen kreditore si diferencë midis të gjitha rrjedhave të mjeteve monetare kontraktuale që janë për të paguar pajtueshmërinë me kontratën dhe të gjitha rrjedhat e mjeteve monetare që banka pret të marrë (d.m.th., të gjitha mangësitë në të holla), të skontuara me normën fillestare të interesit efektiv (ose normën efektive të interesit të rregulluar nga kredia për pasuritë e POCL). Jetëgjatësia e pritshme e humbjeve kreditore përkufizohet si humbjet e pritura kreditore që rezultojnë nga të gjitha ngjarjet e mundshme të mungesës gjatë jetës së pritshme të një instrumenti financiar. Duhet të vlerësohet risku i një defekti që ndodh në instrumentin financiar gjatë jetës së tij të pritshme.

Llogaritja e humbjes së pritshme kreditore (ECL) për Kategorinë 1 dhe Kategorinë 2 përdor ekuacionin e njëjtë. Dallimi i vetëm midis Kategorisë 1 dhe Kategorisë 2, përveç perspektivës së ndryshme kohore, është se për Kategorinë 2 humbja e pritur kreditore zbritet me normën efektive të interesit (EIR) për të gjitha instrumentet financiare, ndërsa në Kategorinë 1 vetëm humbjet e pritshme për instrumentet financiare që maturaohen në 12 muaj zbriten me EIR.

Kategoria 3

Gjatë përcaktimit të ECL-së së jetës për Kategorinë 3, të njëjtat kërkesa aplikohen si për pasuritë e Kategorisë 2. ECL është një vlerësim më i mirë me probabilitetin për humbjet kreditore duke marrë parasysh informacionin relevant dhe të arsyeshëm dhe të mbështetur që është në dispozicion në datën e raportimit pa kosto të përpjekjeve të panevojshme.

Një humbje kredie përkufizohet si diferencë midis rrjedhës së mjeteve monetare që janë për shkak të një njësie ekonomike në përputhje me kontratën dhe rrjedhat e mjeteve monetare që njësi ekonomike pret të marrë zbritur me normën fillestare të interesit efektiv.

Si parim i përgjithshëm, humbjet e pritura gjatë jetës duhet të përcaktohen, sa herë që RBKO të dijë se jo të gjitha detyrimet e klientit ndaj bankës do të përmbushen / paguhet dhe rrjedhimisht, banka do të pësojë një humbje në terma të:

- (a) Falja e ripagimit të principalit;
- (b) Falja e interesit;
- (c) Shitja e ekspozimit nën vlerën e libra;
- (d) Humbjet e bëra nga banka gjatë mbylljes së FX ose zërave jashtë bilancit të lidhura me klientin dhe klienti nuk është ose nuk është në gjendje të përmbushë detyrimin e tij;
- (e) Lëshimi i normave të interesit ndaj klientit dukshëm nën nivelin e tregut (nën koston e financimit të bankës ose zero);
- (f) Shpenzimet e brendshme / të jashtme që nuk mbulojnë;
- (g) Rikuperimi i më pak se pjesa e mbetur përmes realizimit të kolateralit.

Humbjet e pritshme gjatë jetëgjatësisë duhet të merren parasysh në rast se:

- (a) Shumat janë të vonuara për më shumë se 90 ditë;
- (b) Ka filluar procedurat e falimentimit, paafësisë pagueuse ose të ngjashme ndaj klientit;
- (c) Vështirësitë ekonomike të klientit të cilat me gjasë do të rezultojnë në rikuperimin e bankës në më pak se shumica e papaguar (pavarësisht nga koha e shlyerjes së mundshme - pjesërisht).

Informacioni i faktorëve të ardhshëm dhe rregullimi makroekonomik i parametrit të probabilitetit të varësisë PD (t)

Probabiliteti i mos pagesave është, aty ku është përshtatur për statusin aktual të makroekonomisë dhe perspektivën e saj të ardhshme. Me këtë rregullim, informacioni i ardhshëm kërkon llogaritjen e ECL. Rregullimi i probabilitetit të mos pagesave kryhet nëpërmjet një modeli makroekonomik, i cili përshkruan statusin e ciklit të kredisë. Ky model makroekonomik përfaqësohet nga faktori i vetëm i rrezikut, për kohën. Modeli makroekonomik përbëhet nga disa variabla makroekonomike. Këto variabla përditësohen rregullisht dhe shpesh për të pasqyruar gjendjen e tanishme të makroekonomisë dhe informacionit në kërkim përpara.

Rregullimi makroekonomik i probabilitetit të mos pagesës kryhet për llogaritjen e pritshme të humbjes kreditore dhe kriterin sasior.

Vlerësimi i modelit një-faktor dhe modelit makroekonomik

Brenda çdo **pako vlerësimi**, modeli vlerësohet në mënyrën e mëposhtme:

- Duke përdorur të dhënat e paracaktuara një vlerësim për secilën X_{bucket} dhe ρ_{bucket} është marrë me gjasat maksimale. Vlerësimi X_{bucket} i faktorit të vetëm të rrezikut mund të interpretohet si statusi i ciklit të kredisë, bazuar në nivelin e normave të vonuara, të cilat vërehen për periudhën përkatëse kohore.
- Për çdo pako vlerësimi, një model linear për vlerësimet X_{bucket} duke përdorur të dhëna makro është marrë, p.sh. $X_{\text{bucket}}(s) = \beta_0 + \beta_1 \cdot \text{GDP}_{(\text{bucket},s)}$. Vlerësimi X_{bucket} i marrë në hapin 1 shërben si variabël të varur për modelin e Regresionit Linear, ndërsa variablat makroekonomike shërbejnë si variabla shpjegues. Qëllimi i këtij hapi është, pra, të shpjegojë statusin e ciklit të kredisë, d.m.th. Nivelin e normave të vonuara, nëpërmjet variablave makroekonomike.

Humbja e pritshme kreditore - Portofolio individuale

Banka mat humbjet e pritshme kreditore të një instrumenti financiar në një mënyrë që reflekton:

- Një sasi e paanshme dhe me probabilitet të ponderuar që përcaktohet duke vlerësuar një sërë rezultatesh të mundshme;
- Vlera kohore e parave;
- Informacioni arsyesor dhe i mbështetur që është në dispozicion pa kosto ose përpjekje të panevojshme në datën e raportimit për ngjarjet e kaluara, kushtet aktuale dhe parashikimet e kushteve të ardhshme ekonomike të pasqyruara përmes mbulimit makroekonomik.

Kategoria 1 dhe 2

Përafrimi i probabilitetit të ndodhjes

Në raste të caktuara, metodologjia e modelimit të analizës së mbijetesës të përshkruar më sipër ose nuk është e zbatueshme (p.sh., sasia e ulët e të dhënave në notat e vlerësimit) ose çon në rezultate të pashpjegueshme (p.sh. përshiatshmëria e dobët për notat e vlerësimit të ulët). Nëse për çfarëdo arsye, metoda e analizës gjenerike të mbijetesës e përshkruar më sipër është hequr, kthesat PD mund të përafrohen duke përdorur metodologjinë më të thjeshtë.

Opcioni 1: Në rast se analizat e mbijetesës dështojnë në nivelin e notave të vlerësimit (p.sh. për shkak të sasisë së ulët të të dhënave), aplikohet në nivelin e plotë të portofolit për të nxjerrë kurbat PD dhe PFP të nivelit të produktit. Kjo është e zbatueshme edhe nëse njësia ekonomike nuk ka pasur kurrë një sistem vlerësimi. Dallimi për këto portofole më të vogla do të ishte se ata do të kenë vetëm një kurb PD për të gjithë portofolin, në vend të kthesave të ndryshme bazuar në klasën e vlerësimit. Kjo mund të konsiderohet si një version i thjeshtuar i analizës së mbijetesës, por një që është në përputhje me metodologjinë për portofolet e tjera dhe lejon gjithashtu mbulesën makroekonomike. Për llogaritjen ECL, shumica e qasjes së humbjeve marginale do të mbahet.

Opsioni 2: Nëse Opsioni 1 dështon, njësitë ekonomike kanë mundësinë të përdorin mesataren e realizuar të 12 muajve të normave të caktuara (PD mesatar afatgjatë me vëzhgim dhe të dhënat reale).

Opsioni 3: Nëse opsioni 2 nuk mund të përdoret, për shembull për shkak të historisë së pamjaftueshme, mungesës së të dhënave ose në rast të produkteve të reja, opsioni i fundit është përdorimi i një standardi për PD-në 12-mujore. Parametrat janë krijuar nga zyra qendrore e RBI në Vjenë e cila për Riskun Kreditor për Retail përdor vlerat mesatare të PD të llogarive me vlerësimet PD ekzistuese. Llogaritja bazohet në të dhënat aktuale në dispozicion në zyrën qendrore, duke përfshirë llogaritë e paracaktuara dhe jo të vlerësuara dhe duke përdorur mesataret e thjeshta. Standardet e përdorura për bankën janë ato që përfshijnë vendet nga rajoni i Evropës Juglindore (EJL). Parametrat janë grupuar sipas Produkteve dhe Rajoneve Gjeografike dhe janë të rrumbullakosura me një hap prej 50 bps. Ato do të rivlerësohen çdo vit dhe përditësohen nëse është e nevojshme nga RBI Retail Risk. Vlerat aktuale PD 12 mujore janë:

Segmenti	Tipi i produktit	SEE
PI	Hipotekë	2,0%
	Kredi Personale	5,5%
	Kredit Kartelë	3,5%
	Mbitërheqje	2,5%
	Kreditë për makina	2,5%
	Produkte të tjera	5,0%
Mikro NVM	Të gjitha Produktet	5,5%

Shtresë makroekonomike

Vlerësimet e SNRF 9 duhet të përfshijnë parashikimet për kushtet e ardhshme ekonomike. Kjo trajtohet nëpërmjet një të ashtuquajtur "shtresë makroekonomike" e cila do të zbatohet në vlerësimet. Si rezultat, një vektor i PD-ve dhe PFP-ve kumulative do të përshtaten për secilin skenar makroekonomik.

LGD

Përafrim LGD

Në rast se nuk ekziston ndonjë vlerësim i Baselit LGD, vlerësimi LGD i pajtueshëm me SNRF 9 mund të përafrkohet me modele më të thjeshta.

Opsioni 1: Modeli i rikuperimit së cilësisë;

Opsioni 2: Norma e thjeshtë e rikuperimit 12-mujore;

Opsioni 3: Standardet LGD.

Nëse asnjë prej modeleve të tjera nuk është i aplikueshëm, do të përdoren standardet LGD. Parametrat janë krijuar nga zyra qendrore e RBI në Vjenë - Rikthimi i rrezikut duke përdorur vlerat mesatare të LGD të llogarive me vlerësimet ekzistuese LGD. Llogaritja bazohet në të dhënat aktuale në dispozicion në zyrën qendrore, duke përfshirë llogaritë e paracaktuara dhe jo të vlerësuara dhe duke përdorur mesataret e thjeshta. Parametrat janë të grupuara sipas produktit dhe rajonit gjeografik dhe të rrumbullakosura me një hap prej 5pp. Ato do të rivlerësohen çdo vit dhe përditësohen nëse është e nevojshme nga RBI risku retail. Standardet aktuale të vlefshme LGD për rajonin e SEE janë:

Segmenti	Tipi i produktit	SEE
PI	Hipotekë	30%
	Kredi Personale	50%
	Kredit Kartelë	40%
	Mbitërheqje	50%
	Kreditë e makinave	50%
	Produkte të tjera	50%
Mikro NVM	Të gjitha Produktet	50%

Shtresë makroekonomike

Siç kërkohet nga SNRF 9, vlerësimi LGD duhet të marrë parasysh parashikimet përkatëse makroekonomike për vitet e ardhshme nëse ka dëshmi të arsyeshme dhe të mbështetur që marrëdhëniet midis normave të rimëkëmbjes dhe faktorëve makroekonomikë ekzistojnë për portofolin në vëmendje. Për ekspozimet e sigurta, kjo LGD mund të rregullohet më tej për të reflektuar zhvillimet e pritshme në vlerat e kolateralit gjatë viteve të ardhshme, kur kjo ka ndikim në rikuperim. Rregullimet makroekonomike do të zbatohen në baza mujore. Vlerësimet përfundimtare LGD me mbulesë makroekonomike do të bëhen kështu një vektor i vlerave (i varur nga skenari makroekonomik).

EAD

Ekspozimi në vonesë është një tjetër komponent kyç i llogaritjes ECL. Megjithëse SNRF 9 nuk kërkon në mënyrë eksplicite bankat të modelojnë EAD, të kuptuarit se si pritet që ndryshimet e ekspozimeve të kreditorëve të ndryshojnë me kalimin e kohës është thelbësore për një matje të paanshme të ECLs. Kjo është veçanërisht e rëndësishme për Kategorinë 2, ku pika e parazgjedhur mund të jetë disa vjet në të ardhmen. Injorimi i një rënieje të pritshme të ekspozimit (p.sh., në një hua të ripagueshme në këste) mund të çojë në matje të ECL-ve që janë tepër të larta. Injorimi i një rritjeje të pritur të ekspozimit (tërheqjet brenda një kufiri të rënë dakord në një strukturë rrotulluese) mund të çojë në matje të ECL-ve që janë shumë të ulëta.

Përafrimi i CCF

Në rast të vlerësimit të munguar të CCF, duhet të përdoren vlerat referuese të CCF (që rrjedhin nga Direktiva e BE 575 (CRR, Kapitulli 2 "Qasja e standardizuar" dhe Shtojca I). Më të rëndësishmet për Kreditë individuale janë:

- 100 për qind për garancitë që kanë karakterin e zëvendësuesve të kredisë,
- 50 për qind për zërat jashtë bilancit të tregtisë financiare,
- 20 për qind për artikujt e jashtëm të bilancit të tregtisë

Humbja e pritshme kreditorë nga ekspozimet e papaguara (Kategoria 3)

Për një pasuri financiare që është zhvlerësuar në datën e raportimit, por që nuk është një pasuri financiare e blerë ose e krijuar nga një kredi e rënë në vlerë, njësia ekonomike duhet të matë humbjet e pritshme kreditorë si diferencë midis vlerës kontabël bruto të pasurisë dhe vlerës aktuale të rrjedhave monetare të ardhshme të vlerësuar të skontuara me normën fillestare të interesit efektiv të pasurisë.

Në rast të angazhimeve ende ekzistuese për një ekspozim të pa paguar, ato do të konsiderohen me CCF = 100% kur përcaktohen EAD.

Nëse informacioni i arsyeshëm dhe i mbështetur për të matur ECL nuk është i disponueshëm në bazë të instrumentit individual, ECL gjatë jetës për pasuritë në Kategorinë 3 do të njihet në baza kolektive që merr në konsideratë informacionin e përgjithshëm të riskut kreditor (SNRF 9.5.5.4) - trajtim i njëjtit si për pasuritë në Kategoritë 1 dhe 2. Tre metodat që do të përdoren në segmentin individual janë:

- Vlerësimi kolektiv për ekspozimet e pasigurta - Vlerësimi më i mirë i humbjes së pritshme;
- Vlerësimi kolektiv për ekspozimet e siguruar - Vlera e kolateralit të ponderuar të zbritur;
- Vlerësimi individual.

Vlerësimi kolektiv për ekspozimet e pasiguara - Vlerësimi më i mirë i humbjes së pritshme (BEEL)

Në këtë kuptim, Risku individual i Bankës konsideron se mënyra më e përshtatshme për të pasqyruar përvojën historike të humbjes në vlerësimin e rrjedhave monetare të pritura të një ekspozimi të pasiguar është duke përdorur të ashtuquajturën Vlerësimi më i mirë i humbjes së pritshme (BEEL). Sipas përkufizimit, ky vlerësim pasqyron potencialin më të mundshëm të humbjes për llogaritë në mungesë të cilat kanë profil të ngjashëm të rrezikut dhe të rikuperimit dhe siguron një nivel të llogaritit statistikisht të llogaritë të humbjes për llogaritë e tilla. Prandaj, duhet të sigurohet që përdorimi i BEEL për të rregulluar rrjedhat monetare kontraktuale në rimëkëmbjen e tyre të vlerësuar aplikohet në një grup homogjen të llogarive.

Modeli i vlerësimit për BEEL konsideron rikuperimin e skontuar për ekspozimet të cilat tashmë janë në vonesë. Meqenëse modeli është projektuar për të dhënë një vlerësim më të mirë të potencialit të humbjes deri në fund të periudhës, llogaritë për të cilat pikat e vëzhgimit përputhen me fundin e periudhës supozohet të kenë zero rikuperim, d.m.th. vlerësimi më i mirë i humbjes së pritshme është 100 për qind. Për të qenë e përshtatshme për qëllime provizioni, duhet të sigurohet që në secilën periudhë raportuese çdo llogari në vonesë lidhet me një vlerësim që pasqyron përvojën më të tanishme të rimëkëmbjes për këtë llogari dhe kështu përcakton potencialin e pritshëm të rimëkëmbjes. Vlerat BEEL duhet të përditësohen çdo muaj.

B. Qasja e thjeshtuar

Ekziston një qasje e thjeshtuar e cila ka disa thjeshtime operacionale dhe duhet të zbatohet ose është një zgjedhje e politikës për të arkëtueshmet tregtare, pasuritë e kontratës dhe të arkëtueshmet e qirasë. Kjo përfshin kërkesën ose zgjedhjen e politikës për të aplikuar qasjen e thjeshtuar që nuk kërkon që njësitë ekonomike të ndjekin ndryshimet në riskun kreditor dhe të jetë praktike për të llogaritit humbjet e pritshme kreditorë mbi llogaritë e arkëtueshme tregtare duke përdorur një matricë provizionesh. Për çdo ekspozim të tillë për të cilin zbatohet qasja e thjeshtuar, banka do të njohë humbjet e pritshme të kreditimit të jetës gjatë fitimit dhe humbjes.

C. Pasuritë financiare të blera ose të rëna në vlerë në origjinë (POCI)

Për pasuritë financiare të cilat kanë rënie në vlerë që në njohjen fillestare, një njësi do të njohë vetëm ndryshimet kumulative në humbjet e pritshme që nga njohja fillestare si një humbje për pasuritë financiare të blera ose të krijuara nga rënia në vlerë e pasurisë financiare. Një pasuri financiare ka rënie në vlerë kur ka ndodhur një ose më shumë ngjarje që kanë ndikim rënie në vlerë në rrjedhjet monetare të ardhshme të vlerësuar të pasurisë financiare.

Indikatorët e Kategorisë 2

Rritja e ndjeshme e r risikut kreditor për qëllimin e kompensimit të Kategorisë 2 perceptohet në terma:

- Një masë kuantitative, ku llogaritet;
- Një mase cilësore në raste të tjera; dhe
- Treguesit e kthimit.

Ekziston një supozim i kundërshtueshëm që risiku kreditor për një pasuri financiare është rritur ndjeshëm që nga njohja fillestare, më së voni kur nga pagesat kontraktuale kanë kaluar më shumë se 30 ditë. Supozimi mund të kundërshtohet nëse një njësi që ka informacione të arsyeshme dhe të mbështetur që tregon se risiku kreditor nuk është rritur ndjeshëm që nga njohja fillestare. Prandaj mund të jetë rasti që supozimi është i kërkueshëm kur kanë kaluar më shumë se 30 ditë nga pagesat kontraktuale:

- Mospagimi ishte një mbikëqyrje administrative;
- Banka ka qasje në dëshmi historike që tregojnë se një korrelacion midis rritjeve të konsiderueshme të risikut kreditor dhe vonesave me më shumë se 30 ditë.

Në rastet kur supozimi është kundërshtuar ose hedhur poshtë, duhet të theksohet se banka nuk mund të përafrojë kohën e rritjes së ndjeshme të risikut kreditor dhe njohjen e humbjeve të pritshme të kreditore gjatë jetës kur një pasuri financiare konsiderohet si e rënë në vlerë ose kur konsiderohet se instrumenti financiar mungon. Në rastet kur janë kaluar 30 ditët, do të jetë e nevojshme të vendoset një kufi për një ndalesë të re, e cila nuk do të jetë më e lartë se 90 ditët dhe duhet të sigurojë dëshmi për këtë.

Vlerësimi i transferimit të kategorive në baza kolektive

Mund të mos jetë e mundur të vlerësohet nëse ka pasur një rritje të risikut kreditor në baza individuale dhe për këtë arsye ky vlerësim mund të kryhet gjithashtu në baza kolektive. Për shembull, kjo mund të jetë rasti për kreditë individuale, ku ka pak ose aspak informacion të përditësuar të risikut kreditor, i cili është marrë dhe monitoruar në mënyrë rutinore në një instrument individual derisa konsumatori shkel kushtet e kontratës. Nëse banka mbështetet vetëm në informacionet e kaluara, kjo ndoshta nuk do të paraqesë me saktësi ndryshimet në riskun kreditor që nga periudha fillestare. Në raste të tilla, humbjet e pritshme kreditore gjatë periudhës duhet të njihen në baza kolektive, të cilat i konsiderojnë të plota informacionet mbi riskun kreditor. Ky informacion gjithëpërfshirës për riskun kreditor duhet të inkorporojë jo vetëm informacionin e kaluar, por edhe të gjitha informacionet relevante, duke përfshirë informacione makroekonomike të ardhshme, me qëllim përafrimin e rezultatit të njohjes së humbjeve të pritshme kreditore gjatë jetës, kur ka pasur një rritje të konsiderueshme të risikut kreditor nga fillimi.

Me qëllim të përcaktimit të rritjeve të ndjeshme të risikut kreditor dhe njohjen e një humbjeje në baza kolektive, banka do të grupojë instrumente financiare në bazë të karakteristikave të përbashkëta të risikut kreditor me qëllim të lehtësimit të një analize që është projektuar për të mundësuar rritje të konsiderueshme të kredisë që rreziku të identifikohet në kohën e duhur.

Karakteristikat e përbashkëta të risikut kreditor mund të përfshijnë, por nuk kufizohen vetëm në:

- Lloji i instrumentit
- Vlerësimet e rrezikut të kredisë
- Lloji i kolateralit
- Data e njohjes fillestare
- Afati i mbetur deri në maturim
- Industria
- Vendndodhja gjeografike e huamarrësit

Vlera e kolateralit në lidhje me pasurinë financiare në qoftë se ajo ka ndikim në probabilitetin e një mospagimi që ndodh (shembull, kreditë e ripaguarua në disa juridiksione ose raportet e kredisë / vlerën).

Është e nevojshme që humbjet e pritshme kreditore gjatë periudhës të njihen në të gjitha instrumentet financiare për të cilët ka pasur rritje të konsiderueshme në riskun kreditor që nga periudha fillestare. Për të arritur këtë objektiv, nëse banka nuk është në gjendje të grupojë instrumente financiare për të cilët risiku kreditor konsiderohet se është rritur ndjeshëm që nga periudha fillestare e bazuar në karakteristikat e përbashkëta të risikut kreditor, banka do të njohë humbjet e pritshme kreditore gjatë jetës gjatë një pjese të pasuritë financiare për të cilat risiku kreditor konsiderohet të jetë rritur ndjeshëm. Për më tepër, kur përdoret eksperiencia historike e humbjes kreditore në vlerësimin e humbjeve të pritura kreditore, është e rëndësishme që informacioni për normat e humbjeve historike kreditore të zbatohet për grupet që përcaktohen në një mënyrë që është në përputhje me grupet për të cilat janë vërejtur normat historike të humbjeve kreditore. Rrjedhimisht, metoda e përdorur do të mundësojë që çdo grup i pasurive financiare të shoqërohet me informacionin për përvojën e humbjes kreditore së kaluar në grupet e pasurive financiare me karakteristika të ngjashme të risikut dhe me të dhënat përkatëse të vëzhgueshme që pasqyrojnë kushtet aktuale.

Ndryshimi i kategorisë së transferimit

Nëse banka ka matur kompensimin për humbjen e një instrumenti financiar në një shumë të barabartë me humbjet e pritshme kreditore në periudhën e mëparshme raportuese, por përcakton në datën aktuale të raportimit që ndryshimi në riskun kreditor nga njohja fillestare nuk është më e rëndësishme, banka duhet të matë kompensimin e humbjeve në një shumë të barabartë me humbjet e pritshme kreditore 12-mujore në datën e raportimit aktual. Duhet të theksohet se ndryshimi i transferimit të Kategorisë bëhet kur është e sigurtë se ka pasur një reduktim të riskut kreditor në një nivel që nuk është më domethënës dhe për më tepër që risqet siç janë devijimi nuk ekzistojnë më.

Ndryshimi i kategorisë për pasuritë financiare të modifikuara

Nëse rrjedhat monetare kontraktuale të një pasurie financiare janë rinegociuar ose modifikuar dhe pasuria financiare është çregjistruar, pasuria konsiderohet një pasuri financiare si "i ri" dhe data e modifikimit konsiderohet si data e njohjes fillestare. Kjo do të thotë matjen e humbjeve në një shumë të barabartë me humbjen e pritshme kreditore 12 mujore derisa të plotësohen kërkesat për njohjen e humbjeve të pritshme kreditore. Megjithatë, në disa raste kur modifikimi rezulton në çregjistrimin e pasurisë financiare fillestare, mund të ketë dëshmi se pasuria financiare e modifikuar është rënë në vlerë nga periudha fillestare dhe kështu, pasuritë financiare duhet të njihen si një pasuri financiare e rënë në vlerë dhe humbjet e pritshme gjatë periudhës duhet të përdoren si bazë për të matur humbjet e pritshme të kreditorëve. Nëse rrjedhat monetare kontraktuale për një pasuri financiare janë rinegociuar ose modifikuar dhe pasuria financiare nuk është çregjistruar, banka do të vlerësojë nëse ka pasur një rritje të konsiderueshme të riskut kreditor të instrumentit financiar duke krahasuar:

- Risku i mospagimit që ndodh në datën e raportimit (bazuar në kushtet e modifikuara të kontratës);
- Risku i mospagimit që ndodh në periudhën fillestare (në bazë të kushteve kontraktuale origjinale dhe të pa modifikuara).

Për më tepër, dëshmi se kriteret për njohjen e humbjeve të pritshme kreditore gjatë periudhës janë përmbushur, mund të përfshijnë një histori të kryerjes së pagesave të azhuruara dhe me kohë në lidhje me kushtet e modifikuara kontraktuale. Në mënyrë tipike një klient do të duhet të demonstrojë sjellje të mirë të pagesave të vazhdueshme gjatë një periudhe kohore përpara se risku kreditor të konsiderohet të ketë rënë. Për shembull, një histori e mos pagesave ose pagesave jo të plota zakonisht nuk do të fshihet thjesht duke bërë një pagesë në kohë pas një modifikimi të kushteve kontraktuale.

Indikatorët e Kategorisë 3

Sipas modelit të përkeqësimit, një instrument financiar duhet të transferohet në Kategorinë 3 (d.m.th. ka vonesa) kur një ose më shumë ngjarje që ka ndikim të dëmshëm në rrjedhat monetare të ardhshme të vlerësuara ka ndodhur. Nëse kërkesat për transferimin e kategorisë nuk plotësohen më (d.m.th. instrumenti nuk është më me vonesa) ajo do të bartet përsëri në Kategorinë 1 ose 2 (d.m.th. qasja është simetrike).

Lista e mëposhtme merret si tregues i "Kreditë e rëna në vlerë":

- vështirësi të konsiderueshme financiare të emetuesit ose huamarrësit;
- shkelje e kontratës, siç është një vonesë ose një ngjarje e pacaktuar;
- Huadhënësi (huazuesit) i huamarrësit, për arsye ekonomike ose kontraktuale që lidhen me vështirësitë financiare të huamarrësit, duke u dhënë huamarrësit një koncesion (etj.) që huadhënësi nuk do ta konsideronte ndryshe;
- është e mundur që huamarrësi të hyjë në falimentim ose riorganizim tjetër financiar;
- zhdukja në një tregu aktiv për atë pasuri financiare për shkak të vështirësive financiare; ose
- blerjen ose lëshimin e një pasurie financiare me zbritje të lartë që pasqyron humbjet kreditore të shkaktuara.

Për shkak të fushëveprimit të ndryshëm të SNRF 9 krahasuar me SNK 39, gjithashtu angazhimet e huasë dhe kontratat e garancisë financiare mbulohen nga i njëjti proces (zëvendësimi i vlerësimit të SNK 37). Ekziston një supozim i kundërshtueshëm se mospagimitja nuk ndodh më vonë se kur një pasuri financiare është 90 ditë e kaluara, përveç nëse banka ka informacione të arsyeshme dhe të mbështetshme për të demonstruar se një kriter më i ngadalësuar i mbetur është më i përshtatshëm. Përkufizimi i parazgjedhur i përdorur për këto qëllime duhet të zbatohet në mënyrë të vazhdueshme në të gjitha instrumentet financiare, me përjashtim të rasteve kur informacioni bëhet i disponueshëm që tregon se një përkufizim tjetër i parazgjedhur është më i përshtatshëm për një instrument financiar të veçantë.

Për shkak të ndryshimit të qëllimit të SNRF 9 për rëniën në vlerë në krahasim me SNK 39, do të merren parasysh aspektet e mëposhtme. Së pari, angazhimet e huasë dhe kontratat e garancisë financiare mbulohen nga i njëjti proces (zëvendësimi i vlerësimit të SNK 37), nëse nuk është përfshirë tashmë në proceset aktuale. Së dyti, instrumentat e kapitalit neto nuk janë në fushën e zhvlerësimit SNRF 9. Të gjitha instrumentet në fushën e SNRF 9 zhvlerësimi kur pala tjetër është në mospagim, do të barten në Kategorinë 3. Për më tepër, kreditë plotësisht të kolateralizuara me sigurim zero rreziku, kur pala tjetër është në mospagim, do t'i caktohet Kategorisë së tretë (nëse vlen modeli i "përkeqësimit të kreditës").

Qasja në zërat jashtë bilancor

Për angazhimet e huasë dhe kontratat e garancisë financiare, data kur njësi bëhet palë në angazhimin e parevokueshëm do të konsiderohet data e njohjes fillestare për qëllimet e zbatimit të kërkesave për zhvlerësim. Për angazhimet e huasë, një

njësi merr në konsideratë ndryshimet në riskun e një mosveprimi që ndodh në hua për të cilën lidhet një angazhim kredie. Për kontratat e garancisë financiare, njësi merr në konsideratë ndryshimet në riskun që debitori i specifikuar do të ketë vonesë në kontratë. Në të dy rastet për një pasuri financiare, një rënie në vlerë është vlera aktuale e diferencës ndërmjet rrjedhës monetare kontraktuale që janë për shkak të një njësie sipas kontratës dhe rrjedhës të mjeteve monetare që njësi pret të marrë. Në rastin e angazhimeve të huaja, humbja kreditore është vlera aktuale e diferencës ndërmjet rrjedhës së mjeteve monetare kontraktuale që i takojnë njësisë nëse mbajtësi i angazhimit të huasë zvogëlon huanë dhe rrjedha e mjeteve monetare që njësi pret të marrë nëse kredia është tërhequr.

Vlerësimi i Bankës për humbjet e pritshme kreditore për angazhimet e huasë duhet të jetë në përputhje me pritshmëritë e tij për zvogëlimin e angazhimit për hua, pra do të marrë parasysh pjesën e pritur të zotimit të huasë që do të tërhiqet brenda 12 muajve nga data e raportimit kur vlerësohet 12 muaj humbjet e pritshme kreditore dhe pjesa e pritur e angazhimit të huasë që do të tërhiqet gjatë jetës së pritshme të angazhimit të huasë gjatë vlerësimit të humbjeve të pritshme kreditore.

Për një kontratë garancie financiare, njësisë i kërkohet të bëjë pagesa vetëm në rast të mospagimit nga debitori në përputhje me kushtet e instrumentit që garantohet. Prandaj, mungesat në para të gatshme janë pagesat e pritshme për të rimbursuar mbajtësin për humbjen kreditore, që ajo shkakton zvogëlim të shumës që njësi pret të marrë nga mbajtësi, debitori ose ndonjë palë tjetër.

Nëse pasuria është plotësisht e garantuar, vlerësimi i mungesës së parasë së gatshme për një kontratë të garancisë financiare do të ishte në përputhje me vlerësimet e mungesës së parasë së gatshme për pasurinë që i nënshtrohet garancisë.

Humbjet e pritshme kreditore për një angazhim kreditor do të skontoen duke përdorur normën efektive të interesit, ose një përaftrim të tyre, që do të zbatohet gjatë njohjes së pasurisë financiare që rezultojnë nga angazhimi kreditor. Kjo për arsye me qëllim të zbatimit të kërkesave për zhvlerësim, një pasuri financiare që njihet pas një vonese mbi një angazhim kredie do të trajtohet si një vazhdim i këtij angazhimi në vend të një instrumenti të ri financiar. Prandaj, humbjet e pritshme të kredisë mbi pasurinë financiare duhet të maten duke pasur parasysh riskun fillestar kreditor për angazhimin kreditor që nga data kur njësi u bë palë në angazhimin e pakthyesëm.

Banka vlerëson në çdo datë raportimi nëse ka dëshmi objektive që një pasuri financiare ose grup pasurish financiare është e rënë në vlerë. Pasuria financiare ose një grup pasurish financiare është e rënë në vlerë vetëm nëse ka dëshmi objektive të rënies në vlerë si rezultat i një apo më shumë ngjarjeve që kanë ndodhur pas njohjes fillestare të pasurisë (një 'ndodhi e humbjes') dhe që kjo ndodhi e humbjes (ose "ndodhive të humbjes") ka një ndikim në rrjedhat e vlerësuar të ardhshme të parasë të pasurisë financiare ose grupit të pasurive financiare që mund të vlerësohen në mënyrë të besueshme.

Kriteret që Banka përdorë për të përcaktuar se ka dëshmi objektive të humbjes nga rënia në vlerë përfshijnë:

- Mos pagesa/vonesa në pagesa në pagesat kontraktuale të kryegjësë ose interesit;
- Vështirësi për huamarrësin në rrjedhën e parave të tij;
- Shkelja e kushteve kreditore;
- Inicimi i procedurave të bankrotimit;
- Përkeqësimi i gjendjes konkurruese të huamarrësit;
- Përkeqësimi i vlerës së kolateralit.

Periudha e vlerësuar ndërmjet humbjeve që ndodhin dhe identifikimi i saj përcaktohet nga menaxhmenti lokal për çdo portfolio të identifikuar. Në përgjithësi, periudhat e përdorura variojnë nga 3 muaj deri në 12 muaj; në raste të jashtëzakonshme, jepen periudha më të gjata.

3.3.13 Informacioni i parashikuar

Banka përfshin informacionin e parashikuar në llogaritjen e rënies në vlerë. Kjo bëhet nëpërmjet modeleve makroekonomike, gjë që çon në një rregullim të drejtëpërdrejtë të probabiliteteve të paracaktuar. Për të qenë i saktë, informacioni i kërkuar në të ardhmen përfshihet nëpërmjet parametrave makroekonomikë të inputeve të modelit makroekonomik. Meqenëse Banka nuk do të njohë me siguri realizimet e ardhshme të këtyre parametrave makroekonomikë, pasiguria e pandarë e bën të nevojshme që të merret në konsideratë llogaritja e një skenari.

Banka i konsideron tre skenarë: Një skenar bazë, një skenar optimist dhe një skenar pesimist. Dy skenarët e fundit janë bashkangjitur me një peshë prej 25 për qind. Skenari bazë ka një peshë të bashkangjitur prej 50 për qind në llogaritje. Qëllimi i skenarëve është gjithashtu të kujdeset për ndonjë jo-linearitet të pranishëm në llogaritjen (humbjen e pritshme). Interpretimi i tre skenarëve është se secili nga tre skenarët është një skenar përfaqësues i kuartilit optimist, për kuartili pesimist dhe për 50 për qind të pjesës së mbetur. Ky interpretim është i domosdoshëm pasi që probabiliteti një skenar i caktuar të ndodh është gjithmonë 0 për qind.

Për secilin skenar një sërë vlerash për variablat përkatës makroekonomikë jepen nga hulumtimi i RBI Raiffeisen. Ky grup përdoret si një input për modelin makroekonomik, i cili më pas zbatohet për të rregulluar parametrat përkatës.

Analiza e ndjeshmërisë

Supozimet më të rëndësishme që ndikojnë në lejimin e humbjes së pritshme kreditore janë si më poshtë:

- Shkalla e papunësisë;
- Prodhimi i brendshëm bruto;
- Norma afatgjatë e obligacioneve/ bondeve qeveritare;
- Norma e inflacionit.

3.3.14 Kreditë e modifikuara dhe ristrukturuara

Banka ndonjëherë bën lëshime ose modifikime të kushteve origjinale të kredisë si një përgjigje ndaj vështirësive financiare të huamarrësit, në vend që të marrë posedim ose të zbatojë mbledhjen e kolateralit. Banka konsideron një hua të tillë kur koncesionet ose modifikimet e tilla ofrohen si rezultat i vështirësive financiare të pranishme ose të pritshme të huamarrësit dhe banka nuk do të kishte rënë dakord me ta nëse huamarrësi do të ishte financiarisht i shëndetshëm. Treguesit e vështirësive financiare përfshijnë mospagesat në bazë të marrëveshjes, ose shqetësime të konsiderueshme ngritur nga Departamenti i Riskut Kreditore.

Vazhdimi mund të përfshijë zgjatjen e marrëveshjeve të pagesës dhe marrëveshjen e kushteve të reja të kredisë. Sapo kushtet të jenë rinegociuar, çdo dëmtim matet duke përdorur normën efektive të interesit origjinale siç llogaritet para ndryshimit të termave. Është politika e Bankës për të monitoruar huatë e financuara për të siguruar që pagesat e ardhshme të vazhdojnë të jenë të mundshme. Vendimet e mosnjohjes dhe klasifikimi ndërmjet Kategorisë 2 dhe Kategorisë 3 përcaktohen rast pas rasti. Nëse këto procedura identifikojnë një humbje në lidhje me një hua, ajo shpaloet dhe menaxhohet si një pasuri e dëmtuar e Kategorisë 3, përderisa të mblihdet ose shlyhet. Nga 1 janari 2018, kur kredia është rinegociuar ose modifikuar, por nuk është çregjistruar, Banka gjithashtu rivlerëson nëse ka pasur një rritje të ndjeshme të risku kreditore, siç përcaktohet në Shënimin 4.

Banka gjithashtu shqyrton nëse pasuritë duhet të klasifikohen si Kategoria 3. Pasi një pasuri të jetë klasifikuar si i mirëfilltë, do të mbetet për periudhën provuese minimale 24 mujore. Në mënyrë që kredia të riklasifikohet nga kategoria e parapaguar, klienti duhet të plotësojë të gjitha kriteret si poshtë:

- Të gjitha objektet e saj duhet të konsiderohen që janë duke performuar;
- Periudha e provës prej dy vjetësh ka kaluar nga data kur kontrata e modifikuar është konsideruar që është duke performuar;
- Pagesa të rregullta me më shumë se një shumë të principalit ose interesit janë bërë gjatë së paku gjysmës së periudhës së provës;
- Konsumatori nuk ka ndonjë kontratë që ka më shumë se 30 ditë vonesë.

3.3.15 Humbjet nga rënia në vlerë e pasurive financiare

Matja e humbjeve nga rënia në vlerë sipas SNRF 9 në të gjitha kategoritë e pasurive financiare kërkon gjykimin, në veçanti, vlerësimin e shumës dhe kohës së rrjedhave monetare të ardhshme dhe vlerave të kolateralit gjatë përcaktimit të humbjeve nga rënia në vlerë dhe vlerësimit të një rritjeje të konsiderueshme në rrezikun kreditore. Këto vlerësime janë të nxitura nga një numër faktorësh, ndryshime në të cilat mund të rezultojnë në nivele të ndryshme të lejitimeve.

Llogaritjet e humbjeve të pritshme kreditore të bankës janë rezultatet e modeleve komplekse me një numër supozimesh themelore në lidhje me zgjedhjen e inputeve të ndryshueshme dhe ndërvarësive të tyre. Elementet e modeleve humbjeve të pritshme kreditore që konsiderohen gjykime dhe vlerësime kontabël përfshijnë:

- Modeli i brendshëm i klasifikimit të kredive të Bankës, i cili i cakton probabilitetin e vonesave për vlerësimet individuale;
- Kriteret e Bankës për të vlerësuar nëse ka pasur një rritje të konsiderueshme në riskun kreditore dhe kështu lejitimet për pasuritë financiare duhet të maten në bazë të LTECL dhe vlerësimit cilësor;
- Segmentimi i pasurive financiare kur humbjet e tyre kreditore vlerësohet në baza kolektive;
- Zhvillimi i modeleve të humbjeve të pritshme kreditore, duke përfshirë formulat e ndryshme dhe zgjedhjen e inputeve;
- Përcaktimi i shoqatave midis skenarëve makroekonomikë dhe inputeve ekonomike, siç janë nivelet e papunësisë dhe vlerat e kolateralit, si dhe efektet në probabilitetin e vonesave, humbjet e dhëna pa afat dhe ekspozimet e vonesave;
- Përzgjedhja e skenarëve makroekonomikë të parashikuar nga pikëpamjet dhe koeficientet e tyre të probabilitetit, për të nxjerrë inputet ekonomike në modelet e humbjeve të pritshme kreditore.

Më poshtë janë klasifikimet e brendshme të klasifikimit të kredive të bankës të përdorura për qëllime të brendshme dhe të dhënat krahasuese përkatëse:

Nota e vlerësimit të brendshëm	Përshkrimi i vlerësimit të brendshëm	Periudha 12 mujore Basel II PD		Vlerësimi S&P	
		Probabiliteti i vonesave më i ulët	Probabiliteti i vonesave më i lartë		
1A	Shkëlqyer	>0.0000%	≤0.0026%	AAA	
1B		>0.0026%	≤0.0088%	AA+	
1C		>0.0088%	≤0.0300%	AA, AA-	
2A	Fuqishëm	>0.0300%	≤0.0408%	A+, A, A-	
2B		>0.0408%	≤0.0553%		
2C		>0.0553%	≤0.0751%		
3A		>0.0751%	≤0.1019%		
3B		>0.1019%	≤0.1383%		
3C		>0.1383%	≤0.1878%		BBB+, BBB
4A	Mirë	>0.1878%	≤0.2548%	BBB-	
4B		>0.2548%	≤0.3459%		
4C		>0.3459%	≤0.4694%		
5A		>0.4694%	≤0.6371%		BB+
5B		>0.6371%	≤0.8646%		
5C		>0.8646%	≤1.1735%		BB
6A	I kënaqshëm	>1.1735%	≤1.5927%	BB-	
6B		>1.5927%	≤2.1616%		
6C		>2.1616%	≤2.9338%		
7A		>2.9338%	≤3.9817%		B+
7B		>3.9817%	≤5.4040%		
7C		>5.4040%	≤7.3344%		B
8A	Rëndomtë	>7.3344%	≤9.9543%	B-	
8B		>9.9543%	≤13.5101%		
8C		>13.5101%	≤18.3360%		CCC+
9A		>18.3360%	≤24.8857%		CCC
9B		>24.8857%	≤33.7751%		CCC-
9C		>33.7751%	<100%		CC, C
10	Kreditë me rënie në vlerë	100%	100%	D	

3.3.16 Kategoria e kostos së amortizuar

Banka kërkon që, në njohjen fillestare, pasuritë financiare dhe detyrimet financiare të maten me vlerën e drejtë plus kostot e transaksionit të pranueshëm.

- evidenca më e mirë e vlerës së drejtë në njohjen fillestare është normalisht çmimi i transaksionit - d.m.th. vlera e drejtë e shumës së dhënë ose të marrë për instrumentin financiar; dhe
- nëse ka një dallim në mes vlerësimit të njësisë ekonomike të vlerës së drejtë në njohjen fillestare dhe çmimit të transaksionit, atëherë:
- nëse vlerësimi i vlerës së drejtë përdor vetëm të dhëna nga tregjet e vëzhgueshme, atëherë diferenca njihet në fitim ose humbje; ose,
- në të gjitha rastet e tjera, diferenca shtyhet si një rregullim në vlerën kontabël të instrumentit financiar.

Portfoli kreditore dhe paradhëniet të bankës mbartet me koston e amortizuar dhe të ardhurat nga interesi njihen në fitim dhe humbje duke përdorur normën efektive të interesit.

3.3.17 *Vlera e drejtë nëpërmjet të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse FVOCI*

Një pasuri financiare klasifikohet si e matur më pas në vlerën e drejtë nëpërmjet të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse nëse ajo mbahet brenda një modeli biznesi objektiv i të cilit është si mbledhja e rrjedhave monetare kontraktuale dhe shitja e pasurive financiare dhe plotëson kriterin e pagesave të principalit dhe interesit mbi principalin.

Vlera e drejtë e instrumenteve financiare përcaktohet në përputhje me SNRF 13.

Kur nuk është e mundur të përcaktohet vlera e drejtë e një instrumenti financiar duke iu referuar çmimeve të tregut (p.sh. për kredi), Grupi i RBI duhet të përdorë teknika të tjera të vlerësimit (modelet dhe metodologjitë e çmimeve). Përderisa kërkojnë më shumë vlerësime dhe supozime, ato janë domosdoshmërisht më subjektive sesa qasja e çmimit të tregut. Dy teknikat e vlerësimit që përdoren gjerësisht janë qasja e skontuar e parasë së gatshme (vlera aktuale) dhe modelet e çmimeve të opsioneve (p.sh. Modeli Black dhe Scholes).

Llogaritë afatshkurtra dhe të pagueshmet pa normën e interesit të deklaruar mund të maten me shumën origjinale të faturës nëse efekti i zbritjes është i jo material.

3.3.18 *Vlera e drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes FVTPL*

Të gjitha pasuritë e tjera financiare - p.sh. pasuritë financiare që nuk plotësojnë kriteret për klasifikim si më pas të matura me koston e amortizuar ose vlerën e drejtë nëpërmjet të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse - klasifikohen si më pas të matura me vlerën e drejtë, me ndryshimet në vlerën e drejtë të njohur në fitim ose humbje.

Përveç kësaj, Banka ka mundësinë që në njohjen fillestare të përcaktojë në mënyrë të pakthyeshme një pasuri financiare si në vlerën e drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes nëse bën kështu eliminon ose redukon në mënyrë të konsiderueshme një mospërputhje matjeje ose njohjeje - d.m.th. Një 'mospërputhje kontabël' - që do të lindte nga matja e pasurive ose detyrimeve, ose duke njohur përfitimet dhe humbjet në to, në baza të ndryshme.

Në njohjen fillestare, pasuritë financiare të klasifikuara si me vlerën e drejtë duhet të maten me vlerën e drejtë plus kostot e transaksionit që lidhen drejtpërdrejt me blerjen ose emetimin e pasurisë financiare. Pas njohjes fillestare, pasuritë financiare të klasifikuara si me vlerën e drejtë do të maten me vlerën e drejtë dhe kostot e transaksionit njihen në fitim dhe humbje.

Për instrumentet e borxhit të gjitha fitimet ose humbjet që rrjedhin nga ndryshimet në vlerën e drejtë të këtyre pasurive financiare njihen në fitim ose humbje në të njëjtën mënyrë si për pasuritë financiare të matura me koston e amortizuar:

- të ardhurat nga interesi duke përdorur metodën e interesit efektiv;
- humbjet e pritshme kreditore dhe kthimet; dhe
- fitimet dhe humbjet në valutë që rrjedhin nga rivlerësimi i shumës së kostos së amortizuar.

3.3.19 *Instrumentet financiare derivative*

Instrumentet derivative njihen fillimisht me vlerën e drejtë në datën në të cilën lidhet kontrata derivative dhe më pas maten me vlerën e tyre të drejtë. Vlerat e drejta merren nga çmimet e kuotuar të tregut në tregje aktive, duke përfshirë edhe transaksionet e fundit të tregut, dhe teknikat e vlerësimit, duke përfshirë modele të rrjedhave të skontuara të parasë sipas rastit. Të gjithë instrumentet derivative barten si pasuri kur vlera e drejtë është pozitive dhe si detyrime kur vlera e drejtë është negative. Fitimet dhe humbjet që rrjedhin nga ndryshimet në vlerën e drejtë të instrumenteve derivative përfshihen në "Të ardhurat neto nga instrumentet financiare në vlerë të drejtë nëpërmjet fitimit apo humbjes" në fitimin ose humbjen e periudhës.

Banka përdorë instrumentet financiare derivative të tillë si kundër këmbime të normave të interesit që blihen në treg (OTC) për të menaxhuar riskun që del nga luhatjet e normave të interesit të tregut. Për instrumentet derivative nuk zbatohet kontabiliteti mbrojtës.

3.3.20 *Paraja dhe ekuivalentët e parasë dhe rezerva e detyrueshme*

Paraja dhe ekuivalentët e parasë përfshijnë shënimet dhe paranë në dorë (duke përfshirë rezervat e kufizuara - shih më poshtë), bilancet e pakufizuara të mbajtura me bankat qendrore dhe pasuritë financiare shumë likuide me maturitet prej tre muajsh ose më pak nga data e blerjes që janë subjekt i një risku të parëndësishëm në ndryshimet në vlerën e tyre të drejtë dhe përdoren nga Banka në menaxhimin e angazhimeve afatshkurtra të saj.

Paraja dhe ekuivalentët e saj mbarten me koston e amortizuar në pasqyrën e pozicionit financiar.

3.4 Vlerësime, gjykime dhe supozime të rëndësishme kontabël

Përgatitja e pasqyrave financiare të Bankës kërkon që menaxhmenti të bëjë gjykime, vlerësime dhe supozime që ndikojnë në shumën e raportuar të të ardhurave, shpenzimeve, pasurive dhe detyrimeve, si dhe dhënien e informacioneve shpjeguese shoqëruese, si dhe shpалosjen e detyrimeve kontingjente. Pasiguria në lidhje me këto supozime dhe vlerësime mund të rezultojë në rezultate që kërkojnë një rregullim material të vlerës kontabël të pasurive ose detyrimeve të prekura në periudhat e ardhshme. Në procesin e zbatimit të politikave kontabël të bankës, menaxhmenti ka bërë gjykimet dhe supozimet e mëposhtme lidhur me të ardhmen dhe burimet e tjera të rëndësishme të pasigurisë së vlerësimit në datën e raportimit, të cilat kanë një rrezik të konsiderueshëm për të shkaktuar një rregullim material në vlerën kontabël të pasurive dhe brenda vitit të ardhshëm financiar.

Rrethanat ekzistuese dhe supozimet rreth zhvillimeve të ardhshme mund të ndryshojnë për shkak të rrethanave jashtë kontrollit të Bankës dhe pasqyrohen në supozimet nëse dhe kur ato ndodhin. Zërat me efektin më të rëndësishëm në shumën e njohura në pasqyrat financiare të konsoliduara me gjykim substancial të menaxhimit dhe/ose vlerësime janë grumbulluar më poshtë në lidhje me gjykimet/ vlerësimet e përfshira.

Gjykimet e rëndësishme kontabël janë përshkruar në shënimet e mëposhtme:

- 3.3.12 Humbjet nga rënia në vlerë e pasurive financiare;
- 3.3.16 Humbjet nga rënia në vlerë e pasurive financiare;
- 3.3.17 Kosto e amortizuar dhe kategoria;
- 3.3.18 Kategoria FVOCI;
- 3.3.19 Kategoria e FVTPL;
- 3.8 Pasuritë e ri poseduara.

3.5 Rezervat e detyrueshme të likuiditetit

Në përputhje me rregullat e BQK-së, Banka duhet të përmbushë kërkesën mesatare minimale të likuiditetit. Kërkesa e likuiditetit llogaritet në baza javore si 10 për qind e bazës së depozitave, e përcaktuar si mesatare e gjithsej detyrimeve të depozitave për publikun jo-bankar në € dhe valuta të tjera, gjatë ditëve të punës së periudhës së mirëmbajtjes. Pasuritë me të cilat Banka mund të plotësojë kërkesat e likuiditetit janë depozitat në € në BQK dhe 50 për qind e ekuivalentëve të parave në € në valuta lehtësisht të konvertueshme. Depozitat në BQK nuk duhet të jenë më pak se 5 për qind e bazës së zbatueshme të depozitave. Përderisa pasuritë përkatëse likuide nuk janë në dispozicion për të financuar aktivitetet e përditshme të Bankës, ato janë përjashtuar nga paraja dhe ekuivalentët e parasë për qëllime të pasqyrës së rrjedhës së parasë.

3.6 Prona dhe pajisjet

3.6.1 Prona dhe pajisjet ne pronesi

Prona dhe pajisjet paraqiten me koston historike minus amortizimin e akumuluar dhe rënien në vlerë të akumuluar, nëse ka.

Kostot pasuese përfshihen në vlerën bartëse të pasurisë apo njihen si pasuri të ndara, sipas rastit, vetëm kur është e mundur që përfitimet ekonomike të ardhshme të lidhura me artikullin do të rrjedhin në Bankë dhe kostoja e artikullit mund të matet me besueshmëri. Të gjitha riparimet dhe mirëmbajtjet tjera i ngarkohen shpenzimeve tjera operative gjatë periudhës financiare në të cilën kanë ndodhur.

Vlerat bartëse të pronës dhe pajisjeve rishikohen për rënie në vlerë kur ngjarjet ndryshojnë apo ndryshimet në rrethana tregojnë se vlera e bartur mund të mos jetë e rikuperueshme. Nëse ka indikacione të tilla dhe ku vlerat bartëse tejkalojnë shumën e rikuperueshme të vlerësuar, pasuritë ose njësitë krijuese të parasë (NKP) shlyhen deri në vlerën e tyre të realizueshme.

Shuma e rikuperueshme e pronës dhe pajisjeve është më e larta ndërmjet vlerës së drejtë minus koston e shitjes dhe vlera në përdorim. Në vlerësimin e vlerës në përdorim, rrjedhat e ardhshme të parasë skontojnë në vlerën e tyre aktuale duke përdorur një normë skontimi para taksave që pasqyron vlerësimet aktuale të tregut të vlerës kohore të parasë dhe risqet specifike për ato pasuri.

Për një pasuri që nuk krijon rrjedha të pavarura të parasë, shuma e rikuperueshme/realizueshme përcaktohet për njësitë krijuese të parasë (NKP) të cilave i përkasin pasuritë.

Humbjet nga rënia në vlerë njihen në fitim apo humbje.

Zhvlërësimi i pasurive ngarkohet në bazë të metodës lineare në normat e përcaktuara për të shpërndarë koston e pronës dhe pajisjeve mbi jetëgjatësinë e tyre të përdorimit. Normat vjetore të zhvlërësimit përcaktohen nga jetëgjatësia e vlerësuar e pasurive të caktuara sipas tabelës më poshtë:

Përmirësimet e pronës me qira zhvlërësohen mbi më të ultën ndërmjet jetëgjatësisë dhe afatit të qirasë. Puna në proces nuk zhvlërësohet derisa pasuria të vihet në përdorim.

Bankomatët, pajisjet tjera të bankës dhe zyrës	5 - 10 vjet
Pajisjet kompjuterike	3 - 5 vjet
Prona e bankës	50 vjet

Metodat e zhvlerësimit, jetëgjatësia dhe vlera e mbetur rishikohen në çdo datë të raportimit.

3.6.2 Prona dhe pajisjet e marra me qira

SNRF 16 i zbatueshëm për periudhat e raportimit pas datës 01 janar 2019 specifikon se si një entitet që raporton, do të njohë, matë, prezantojë dhe shpalos qirat. Standardi siguron një model të vetëm të kontabilitetit të qiramarrësit, duke kërkuar nga qiramarrësit të njohin asetet dhe detyrimet për të gjitha qiradhëniet, përveç qirave afatshkurtra dhe qirave me vlerë të ulët. Banka ka aplikuar SNRF 16 duke përdorur qasjen e modifikuar retrospektive dhe për rrjedhojë, informacioni krahasues nuk është përshtatur dhe vazhdon të raportohet sipas SNK 17 dhe KIRFN 4. Në këtë datë, Banka ka zgjedhur gjithashtu të matë aktivet e përdorimit të duhur në një shumë të barabartë me detyrimin e qirasë të rregulluar për çdo pagesë të parapaguar ose të llogaritur të qirasë që ka ekzistuar në datën e tranzicionit.

Detajet e politikave të kontabilitetit sipas SNK 17 dhe KIRFN 4 janë shpalosur veçmas nëse ato janë të ndryshme nga ato nën SNRF 16 dhe ndikimi i ndryshimeve shpaloset në Shënimin 14 .

Banka njuh një pasuri të së drejtës së përdorimit dhe një detyrim të qirasë në datën e fillimit të qirasë. Aseti i përdorimit të së drejtës fillimisht matet me koston, e cila përfshin shumën fillestare të detyrimin të qirasë të rregulluar për çdo pagesa të qirasë të bërë në ose para datës së fillimit, plus çdo kosto fillestare direkte të ndodhur dhe një vlerësim të kostove për çmontimin dhe heqjen e aktivin themelor ose për të rivendosur aktivin themelor ose sitin në të cilin është vendosur, më pak çfarëdo stimulj të marrë me qira të marra.

Pasuria e përdorimit të së drejtës zhvlerësohet më pas duke përdorur metodën e linjës së drejtpërdrejtë nga data e fillimit deri në fillim të fundit të jetës së dobishme të aktivit të së drejtës së përdorimit ose përfundimit të atarit të qirasë.

Jeta e vlefshme e dobishme e aktiveve të përdorimit të së drejtës përcaktohet në të njëjtën bazë si ato të pasurive dhe pajisjeve. Për më tepër, aktivi i përdorimit të së drejtës zvogëlohet në mënyrë periodike nga humbjet e zhvlerësimit, nëse ka, dhe rregullohet për rimarrje të caktuara të detyrimin të qirasë.

Detyrimi i qirasë fillimisht matet me vlerën e tanishme të pagesave të qirasë, të cilat nuk paguhen në datën e fillimit, duke u zbritur duke përdorur normën e interesit të nënkuptuar në qira ose, nëse kjo normë nuk mund të përcaktohet me lehtësi, shkalla e huazimit në rritje të Bankës. Në përgjithësi, Banka përdor normën e saj të huamarrjes në rritje si norma e skontimit.

Pagesat e qirasë të përfshira në matjen e detyrimin të qirasë përfshijnë si më poshtë:

- pagesa fikse, përfshirë pagesa fikse në substancë;
- pagesa të ndryshueshme të qirasë që varen nga një indeks ose një normë, e matur fillimisht duke përdorur indeksin ose kursin në datën e fillimit;
- shumat që pritet të paguhen nën një garanci të vlerës së mbetur; dhe
- cmimi i ushtrimit nën një mundësi blerjeje që Banka është me siguri të arsyeshme për të ushtruar, qiratë e qirave në një periudhë rinovimi opsionale nëse Banka është me siguri të arsyeshme të ushtrtojë një mundësi shtesë, dhe gjobitje për përfundimin e parakohshëm të një qiraje, përveç nëse Banka është e sigurtë të mos e përfundojë me herët.

Detyrimi i qirasë matet me koston e amortizuar duke përdorur metodën e interesit efektiv. Rivlerësohet kur ka një ndryshim në pagesat e qirasë në të ardhmen që vijnë nga një ndryshim në një indeks ose normë, nëse ka një ndryshim në vlerësimin e Bankës për shumën që pritet të paguhet nën një garanci të vlerës së mbetur, ose nëse Banka ndryshon vlerësimi nëse do të ushtrrojë një mundësi blerjeje, zgjatjeje ose përfundimi.

Kur detyrimi i qirasë është rivlerësuar në këtë mënyrë, bëhet një rregullim përkatës në vlerën kontabël të aktivit të së drejtës së përdorimit, ose regjistrohet në fitim ose humbje nëse vlera kontabël e aktivit të së drejtës së përdorimit është zvogëluar në zero.

Banka paraqet aktivet e përdorimit të së drejtës, të cilat nuk plotësojnë përkufizimin e pasurisë së investimit në “ pronë, fabrikë dhe pajisje “dhe detyrimet e qirasë në” detyrime të tjera “në pasqyrën e pozicionit financiar (shënim 178).

Në kalimin në SNRF 16, niveli mesatar i ponderuar i huamarrjes në rritje i aplikuar për detyrimet e qirasë të njohura sipas SNRF 16 ishte 5 për qind.

Banka përdor një ose më shumë nga përdoruesit praktikë të mëposhtëm sipas SNRF 16.C10, duke e aplikuar atë në bazë të qirasë:

- Përdorimi i një norme të vetme zbritje në një portofol të qirave me karakteristika të ngjashme;
- Rregullimi i aktivitetit të përdorimit të së drejtës për çdo provizion të njohur të qirasë, në vend të kryerjes së rishikimit të zhvlerësimit;
- Aplikimi i një lirimi nga njohja për qiratë për të cilat afati i qirasë përfundon brenda 12 muajve nga data e aplikimit fillestar dhe qiratë e pasurive me vlerë të ulët (për këtë qëllim banka ka zgjedhur një prag prej rreth 5 mijë €). Banka njih pagesat e qirasë që lidhen me këto qira si një shpenzim në bazë lineare për periudhën e qirasë;
- Duke përfshirë kostot fillestare direkte nga matja e aktivitetit të së drejtës së përdorimit;
- Përdorimi i mbikëqyrjes, siç është përcaktimi i afatit të qirasë nëse kontrata përmban mundësi për zgjatjen ose përfundimin e qirasë (SNRF 16.C10).

Politika e zbatueshme nga 1 janari 2019

Në fillimin e një kontrate, Banka vlerëson nëse një kontratë është, ose përmban, një qira. Një kontratë është, ose përmban, një qira nëse kontrata përcjell të drejtën për të kontrolluar përdorimin e një pasurie të identifikuar për një periudhë kohe në këmbim të vlerësimit. Për të vlerësuar nëse një kontratë përcjell të drejtën për të kontrolluar përdorimin e një aktivi të identifikuar, Banka vlerëson nëse:

- kontrata përfshin përdorimin e një pasurie të identifikuar - kjo mund të specifikohet në mënyrë të qartë ose të nënkuptuar, dhe duhet të jetë e veçantë fizikisht ose të përfaqësojë në thelb të gjithë aftësinë e një aktivi fizikisht të veçantë. Nëse furnizuesi ka një të drejtë substanciale zëvendësimi, atëherë aktivi nuk identifikohet;
- Banka ka të drejtë të marrë në mënyrë thelbësore të gjitha përfitimet ekonomike nga përdorimi i aktivitetit gjatë gjithë periudhës së përdorimit; dhe
- Banka ka të drejtë të drejtojë përdorimin e aktivitetit. Banka ka këtë të drejtë kur ka të drejtat e vendimmarrjes që janë më të rëndësishme për të ndryshuar sesi dhe për çfarë qëllimi përdoret aktivi. Në raste të rralla kur vendimi se si dhe për çfarë qëllimi aktivi është përdorur i paracaktuar, Banka ka të drejtë të drejtojë përdorimin e aktivitetit nëse:
  - Banka ka të drejtë të drejtojë aktivitetin; ose
  - Banka projektoi aktivitetin në një mënyrë që paracakton se si dhe për çfarë qëllimi do të përdoret.

Kjo politikë zbatohet për kontratat e lidhura ose ndryshuar, në ose pas 1 janarit 2019.

Në fillimin ose në rivlerësimin e një kontrate që përmban një komponent të qirasë, Banka i akordon vlerësimet në kontratë secilit komponent të qirasë në bazë të çmimeve të tyre individuale. Sidoqoftë, për qiradhëniet e tokës dhe ndërtesave në të cilat është qiramarrës, Banka ka zgjedhur të mos ndajë komponentët e qirasë dhe të mos llogarisë komponentët e qirasë dhe të qirasë si një komponent të vetëm të qirasë.

Politika e zbatueshme para 1 janarit 2019

Për kontratat e lidhura para 1 janarit 2019, Banka përcaktonte si të barabartë të drejtën e asetëve të përdorimit me detyrimin e qiradhënies. Në përcaktimin nëse marrëveshja ishte apo përmbante një qira bazuar në vlerësimin nëse:

- Përmblidhja e aranzhimit varej nga përdorimi i një asemi ose asemi specifik; dhe
- Marrëveshja kishte përcjellë një të drejtë për të përdorur asetin. Një aranzhim transferoi të drejtën e përdorimit të asetit nëse njëra nga sa vijon është përmbushur:
  - i) blerësi kishte aftësinë ose të drejtën për të drejtuar aktivitetin duke marrë ose kontrolluar më shumë sesa një sasi e parëndësishme e prodhimit;
  - ii) blerësi kishte aftësinë ose të drejtën të kontrollonte hyrjen fizike në aktiv, ndërsa merrte ose kontrollonte më shumë sesa një sasi e parëndësishme e prodhimit; ose
  - iii) faktet dhe rrethanat treguan se ishte e largët që palët e tjera të merrnin më shumë sesa një sasi e parëndësishme e prodhimit, dhe çmimi për njësi nuk ishte as i caktuar për njësi të prodhimit, as të barabartë me çmimin aktual të tregut për njësi të prodhimit.

3.7 Pasuritë e paprekshme

Pasuritë e paprekshme njihen nëse parashihet se përfitime ekonomike në të ardhmen që i atribuohen pasurisë do të hyjnë në Bankë dhe kostoja e pasurisë mund të matet me besueshmëri. Pasuritë e paprekshme fillimisht maten me kosto. Vlerat bartëse të pasurive të paprekshme rishikohen për rënie në vlerë, kur ngjarjet apo ndryshimet në rrethanat tregojnë që vlera bartëse mund të mos jetë e rikuperueshme/realizueshme. Pasuritë e paprekshme përbëhen tërësisht nga programe kompjuterike që

amortizohen duke përdorur metodën lineare gjatë jetëgjatësisë së tyre të vlerësuar prej pesë vjet dhe licencave që amortizohen gjatë afatit të licencës.

3.8 Prona e rimarrë në posedim

Pasuritë e riposeduara sigurohen nëpërmjet ekzekutimit të huave dhe paradhënieve jo performuese, nga klientët që nuk fitojnë qira dhe nuk përdoren nga Banka dhe janë të destinuara për shitje në një periudhë të shkurtër kohe.

Pasuritë e riposeduara fillimisht njihen si vlerë të caktuar nga përmbartuesi në ankandin e fundit dhe më pas maten me vlerën më të ulët të kostos dhe vlerës neto të realizueshme dhe çdo zhvlerësim njihet ne fitim ose humbje.

3.9 Huazimet dhe detyrimet me palet e lidhura

Depozitat, huazimet dhe detyrimet me palet e lidhura janë pjesë e burimeve të financimit të borxhit të Bankës.

Depozitat, huazimet dhe detyrimet me palet e lidhura njihen fillimisht me vlerën e drejtë, zbritur kostot e transaksioneve të kryera. Huamarrjet deklarohen më pas me koston e amortizuar; çdo dallim ndërmjet të ardhurave, zbritur kostot e transaksionit dhe vlerës së kthimit njihen në fitim ose humbje gjatë periudhës së huamarrjes duke përdorur metodën e interesit efektiv.

3.10 Provizionet

Një provizion njihet nëse, si rezultat i një ngjarje të mëparshme, Banka ka një detyrim të tanishëm ligjor ose të krijuar që mund të matet me besueshmëri, dhe është e mundur që do të duhen të hargjohen mjete monetare/para për të mbuluar detyrimin. Provizionet përcaktohen duke skontuar rrjedhat e ardhshme të pritshme të parasë me një normë para tatimit që pasqyron vlerësimin aktual të tregut për vlerën kohore të parasë dhe risqet specifike ndaj detyrimit. Lëshimi i skontimit njihet si kosto financiare.

Detyrimet kontingjente mund të zhvillohen në një mënyrë që nuk është pritur fillimisht. Prandaj ato vlerësohen vazhdimisht për të përcaktuar nëse dalja e burimeve që përfshijnë përfitime ekonomike është bërë e mundshme. Në rast se detyrimi kontingjent ka si rezultat një detyrim aktual që mund të matet me besueshmëri, duhet të regjistrohet në bilanc provizioni për shumën. Vetëm zotimet e pakthyeshme shkaktajnë risk kreditor, pra vetëm kontingjentat dhe zotimet e pakthyeshme mund të jenë objekt i provizionimit. Për ekspozimet e mëdha, vlerësimi bëhet në mënyrë individuale. Në rast të vlerësimit të bazuar në portfolio, ndërtimi i portfolios dhe llogaritja e provizioneve të bazuara në portfolio llogariten siç tregohet në rënien në vlerë të kredive dhe paradhënieve.

3.11 Përfitimet e punonjësve

Banka paguan vetëm kontributet për planin pensional të administruar publikisht në baza të detyrueshme. Banka nuk ka detyrime tjera për pagesa pasi të jenë paguar kontributet. Kontributet njihet si shpenzim i përfitimeve të punonjësve në kohën kur ato duhet të paguhen.

3.12 Kapitali aksionar

Dividendët në aksionet e zakonshme

Dividendët në aksionet e zakonshme njihen në ekuitet në periudhën në të cilën janë aprovuar nga aksionarët e bankës. Dividendët për vitin që janë deklaruar pas datës së raportimit shpalosen si ngjarje pas fundit të periudhës së raportimit.

3.13 Rezervat e ekuitetit

Rezervat e kapitalit neto përbëhen nga rezervat e vlerës së drejtë dhe fitimet e mbajtura.

Rezervat e regjistruara në ekuitet (OCI) në pasqyrën e pozicionit financiar të Bankës përfshijnë:

- Rezerva e vlerës së drejtë përfshin ndryshimet në vlerën e drejtë të pasurive financiare me vlerën e drejtë nëpërmjet të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse.

Fitimet e mbajtura përfshijnë fitimet kumulative jo të shpërndara dhe janë të shpërndara me miratimin e Aksionarit të Përgjithshëm të Bankës dhe miratimin rregullator të Bankës Qendrore.

3.14 Të ardhurat dhe shpenzimet nga interesi

Sipas SNRF 9 Të ardhurat dhe shpenzimet nga interesi për të gjitha instrumentet financiare me interes njihen nëpërmjet fitimit

ose humbjes për periudhën brenda “të ardhurave nga interesi” dhe “shpenzimeve të interesit” duke përdorur metodën e interesit efektiv.

Metoda e interesit efektiv është një metodë e llogaritjes së kostos së amortizuar të një pasurie financiare ose një detyrimi financiar dhe e shpërndarjes së të ardhurave nga interesi ose shpenzimeve të interesit përgjatë periudhës përkatëse. Norma e interesit efektiv është norma që zbret saktësisht pagesat e ardhshme në para ose arkëtimet përgjatë jetëgjatësisë së pritit të instrumentit financiar ose, kur është e përshtatshme, një periudhë më të shkurtër për vlerën bartëse neto të pasurisë financiare ose detyrimit financiar. Gjatë llogaritjes së normës së interesit efektiv, Banka vlerëson rrjedhat e parasë duke marrë parasysh të gjitha kushtet kontraktuale të instrumentit financiar, por nuk merr parasysh humbjet e ardhshme kreditore.

Llogaritja e normës së interesit efektiv përfshin kostot e transaksionit dhe tarifat dhe pagesat e paguara ose të pranuar që janë pjesë përbërëse e normës efektive të interesit. Kostot e transaksioneve përfshijnë kosto shtesë të lidhura drejtpërdrejt me blerjen ose emetimin e një pasurie financiare ose detyrimi financiar. Të ardhurat dhe shpenzimet nga interesi i paraqitur në fitim apo humbje përfshijnë:

- interesin në pasuritë financiare dhe detyrimet financiare të matur në kosto të amortizuar të llogaritur në bazë të interesit efektiv; dhe
- interesin në letrat me vlerë në dispozicion për shitje të llogaritur në bazë të interesit efektiv.

Kur një pasuri financiare bëhet humbje në vlerë dhe për këtë arsye konsiderohet si ‘Kategoria 3’, Banka llogarit të ardhurat nga interesi duke zbatuar normën efektive të interesit në koston e amortizuar neto të pasurisë financiare. Nëse mjetet financiare trajtohen dhe nuk kanë më kredi, Banka kthehet në llogaritjen e të ardhurave nga interesi në baza bruto.

Për pasuritë financiare të blera ose me origjinë nga kreditë (POCI) Banka llogarit të ardhurat nga interesi duke llogaritur normën efektive të interesit me kredi dhe duke aplikuar atë normë në koston e amortizuar të pasurisë. NEI e rregulluar nga kreditë është norma e interesit që, në njohjen fillestare, zvogëlon rrjedhën monetare të ardhshme të vlerësuar (duke përfshirë humbjet kreditore) në koston e amortizuar të pasurive të POCI. Banka mban gjithashtu investime në pasuritë e emetuara në vende me norma interesi negative. Banka zbulon interesin e paguar për këto pasuri si një shpenzim interesi, shpалosja në Shënimin 21.

Të ardhurat nga interesi në të gjitha pasuritë tregtare dhe pasuritë financiare të detyrueshme për t'u matur në FVPL, njihen duke përdorur normën e interesit kontraktual në të ardhurat neto të tregtueshme dhe fitimet / (humbjet) neto të pasurive financiare me vlerë të drejtë në fitim ose humbje.

3.15 Tarifat dhe komisionet

Të ardhurat dhe shpenzimet nga tarifatat dhe komisionet të cilat janë pjesë përbërëse e normës së interesit efektiv për një pasuri ose detyrim financiar, përfshihen në matjen e normës së interesit efektiv.

Të ardhurat tjera nga tarifatat dhe komisionet - duke përfshirë tarifatat e shërbimeve të llogarisë, komisionet e shitjeve, tarifatat e plasmanëve - njihen kur shërbimet përkatëse të kryhen. Në qoftë se një zotim për kredi nuk pritet të ketë si rezultat tërheqjen e një kredie, atëherë tarifatat përkatëse të zotimit kreditorë njihen në bazë lineare përgjatë periudhës së zotimit.

Shpenzimet të tjera për komisionet dhe tarifatat lidhen kryesisht me tarifatat transaksionesh ose shërbimesh të cilat shpenzohen në momentin që pranohen shërbimet.

3.16 Qiratë operative

Pagesat e bëra për qira operative ngarkohen në shpenzime në bazë të metodës lineare gjatë jetëgjatësisë së qirasë. Kur një qira operative përfundon para kohës së përfundimit të qirasë, pagesat që kërkohet të bëhen për qiradhënesin si dënim njihen si shpenzim në periudhën në të cilën ndodh ndërprerja.

3.17 Të ardhurat neto nga instrumentet tjera financiare në vlerë të drejtë përmes fitimit apo humbjes

Të ardhurat neto nga instrumentet tjera financiare në vlerë të drejtë përmes fitimit apo humbjes ndërlidhen me instrumentet derivativë jo të tregtueshëm mbajtur për qëllime të menaxhimit të risikut që nuk përbëjnë pjesë të raporteve kualifikuese mbrojtëse të pasurive dhe detyrimeve financiare të përcaktuara në vlerë të drejtë përmes fitimit apo humbjes. Përfshinë të gjitha ndryshimet e realizuara dhe përealizuara të vlerës së drejtë, interesin, dividendat dhe ndryshimet në këmbimin valutor.

3.18 Tatimi në të ardhura

Tatimi në të ardhura përfshinë tatimin aktual dhe të shtyrë. Ai njihet në fitim ose humbje me përjashtim të pjesës që lidhet me zëra të njohur direkt në ekuitet ose në të ardhurat tjera gjithëpërfshirëse.

Tatimi aktual

Tatimi aktual përfshinë tatimin që pritet të paguhet ose arkëtohet mbi fitimin e tatueshëm ose humbjen e vitit dhe korrigeimet e tatimit të pagueshëm ose të arkëtueshëm në lidhje me vitet e mëparshme. Ai matet duke përdorur normat tatimore në fuqi në datën e raportimit.

Tatimi i shtyrë

Tatimi i shtyrë njihet në përputhje me diferencat e përkohshme ndërmjet vlerës bartëse të pasurive dhe detyrimeve për qëllime raportimi financiar dhe shumave të përdorura për qëllime tatimore.

Tatimi i shtyrë matet me norma të tatimit që pritet të zbatohen ndaj diferencave të përkohshme kur ato të kthehen prapa, në bazë të ligjeve që janë miratuar ose substantivisht janë miratuar në datën e raportimit.

Një pasuri tatimore e shtyrë njihet vetëm në masën që është e verifikueshme që fitimet e ardhshme të tatueshme do të jenë në dispozicion kundrejt të cilave mund të shfrytëzohen diferencat e përkohshme të zbritshme. Detyrimet e shtyra tatimore njihen për të gjitha diferencat e përkohshme të tatueshme. Pasuritë tatimore të shtyra dhe detyrimet tatimore të shtyra rishikohen në çdo datë të raportimit dhe reduktohen në masën që nuk është më e mundur që respektivisht përfitimi tatimor dhe detyrimi tatimor përkatës të realizohen.

Tatimet shtesë mbi të ardhurat që rrjedhin nga shpërndarja e dividendëve njihen në të njëjtën kohë kur njihet detyrimi për të paguar dividendin përkatës.

4 Menaxhimi i riskut financiar

4.1 Përmbledhje

Banka është e ekspozuar ndaj risqeve të mëposhtme nga shfrytëzimi i instrumenteve financiare:

- risku kreditor
- risku i likuiditetit
- risku i tregut
- risku operativ

Ky shënim paraqet informacion rreth ekspozimit të Bankës ndaj secilit nga risqet më lartë, objektivat e Bankës, politikat dhe proceset për matjen dhe menaxhimin e riskut, dhe menaxhimin e kapitalit të Bankës.

Korniza e menaxhimit të riskut

Kontrollet e brendshme dhe mjete tjera të kontrollit të riskut të vendosura nga menaxhimi i riskut i Raiffeisen International mundësojnë menaxhimin e kontrolluar të riskut të Bankës. Mjetet kryesore të menaxhimit të riskut janë zbatuar nga Raiffeisen International dhe zbatohen për përdorim nga Banka.

Nga janari 2008, Banka ka vepruar në përputhje dhe ka raportuar në bazë të kërkesave të Basel II në nivelin e Grupit që mbulon riskun kreditor dhe të tregut. Zbatimi i kërkesave të Basel II duhet të sigurojë një menaxhim më të mirë të kapitalit.

Mjedisi i thjeshtë financiar dhe i tregut në Kosovë lejon përdorimin e metodës së analizës të thjeshtë. Faktorët e ardhshëm më kompleks dhe risqet në industrinë bankare do të përkrahen nga zhvillimi i metodave të reja për t'i menaxhuar më mirë ato.

Në bazë të politikave të Bankës, totali i pasurive të Bankës klasifikohet dhe analizohet si më poshtë:

- Analiza e pasurive bazuar në klasën e pasurisë/produktit (pasuritë klasifikohen në bazë të katalogut të produkteve të Grupit);
- Analiza e pasurive bazuar në cilësinë kreditore (pasuritë klasifikohen në bazë të direktivave të Grupit);
- Analiza e pasurive në përputhje me bazën e matjes;

Analiza e pasurive bazuar në vjetërsi, që do të thotë analiza e kryer për pasuritë që janë në vonesë por jo të rëna në vlerë;

- Analiza individuale e pasurive të përcaktuara si të rëna në vlerë nga faktorë të rënies në vlerë;
- Analiza e pasurive bazuar në llojin e kolateralit dhe duke marrë parasysh shumën që vlerësohet se do të rikuperohet;
- Analiza e pasurive bazuar në përqendrimin e risqeve sipas industrisë/ sektorit/ segmentit /shumës së caktuar të ekspozimit.

4.2 Risku kreditor

Risku kreditor është risku i humbjes financiare për Bankën nëse klienti apo pala tjetër në një instrument financiar nuk arrin të përmbushë detyrimet kontraktuale, dhe shfaqet kryesisht nga kreditë dhe paradhëniet e bankës për klientët dhe bankat e tjera dhe investimet në letrat me vlerë. Për qëllime të raportimit të menaxhimit të riskut, Banka i merr në konsiderim të gjitha elementet e ekspozimit ndaj riskut kreditor (si risku i mos përmbushjes së të obliguarit individual, risku i vendit dhe sektorit).

Banka merr përsipër ekspozimin ndaj riskut kreditor që është risku që pala tjetër nuk do të jetë në gjendje të paguajë shumat e plota në kohën e duhur. Banka i strukturon nivelet e riskut kreditor që i merr përsipër duke vendosur limite në sasinë e riskut të pranuar në lidhje me një huamarrës dhe segment gjeografik apo industrial. Risqet e tilla monitorohen rregullisht dhe i nënshtrohen rishikimit mujor ose më të shpeshtë. Limitet në nivelin e riskut kreditor nga huamarrësi aprovohen nga Menaxhmenti.

Ekspozimi ndaj riskut kreditor menaxhohet përmes analizës së rregullt të aftësisë së huamarrësit dhe huamarrësve potencialë për të përmbushur detyrimet e pagesës së interesit dhe kapitalit dhe duke ndryshuar këto limite kreditimi, kur është e përshtatshme. Ekspozimi ndaj riskut kreditor menaxhohet, pjesërisht, me marrjen e kolateralit dhe garancive të korporatave dhe atyre personale.

Ekspozimi maksimal i Bankës ndaj riskut kreditor pasqyrohet kryesisht në vlerat e pasurive financiare në pasqyrën e pozicionit financiar. Ndikimi i kompensimit reciprok të mundshëm të pasurive dhe detyrimeve për të zvogëluar ekspozimin e mundshëm kreditor nuk është i rëndësishëm.

Risku kreditor për instrumentet financiare jashtë bilancore përcaktohet si mundësia e mbajtjes së humbjes si rezultat i asaj që një palë tjetër ndaj një instrumenti financiar nuk arrin të veprojë në përputhje me kushtet e kontratës. Banka përdor politikat e njëjta kreditore kur bën detyrimet e kushtëzuara ashtu siç bën për instrumentet financiare të bilancit nëpërmjet aprovimit të kredive të përcaktuara, limiteve të kontrollit të riskut dhe procedurave të monitorimit.

Banka mban lloje të ndryshme të kolateralit si siguri për riskun kreditor. Përveç kësaj, zbatohen metoda të tjera për përmirësimin kreditor. Llojet kryesore të kolateralit janë të cekura më poshtë:

- Prona (toka, ndërtesat)
- Apartamentet
- Automjetet
- Pajisjet
- Garancione personale

Vlera e kolateralit llogaritet në bazë të metodave të caktuara të cilat përfshijnë formula të standardizuara të llogaritjes së bazuar në vlerat e tregut, skontime të paracaktuara, si dhe vlerësimet e ekspertëve.

Vlerësimi dhe rivlerësimi i hipotekës është përgjegjësi e drejtpërdrejtë e specialisteve të bankës, për të gjitha llojet e hipotekave. Vlerësimi i pasurive të patundshme përditësohet një herë në vit. Ky rivlerësim vjetor realizohet nga specialistët e brendshëm të kolateralit. Nëse përditësimi i rivlerësimit nuk bëhet çdo 18 muaj, atëherë vlera e hipotekës zbritet 10 për qind për secilin vit që nuk përmban rivlerësim kolateral. Monitorimi më i shpeshtë është i nevojshëm, kur tregu i pasurive të patundshme është subjekt i ndryshimeve të rëndësishme në rrethana.

Kreditë e rëna në vlerë dhe letrat me vlerë

Kreditë e rëna në vlerë dhe letrat me vlerë janë kredi dhe letra me vlerë për të cilat Banka konstaton se është e mundshme që nuk do të jetë në gjendje të inkasojë tërë kapitalin dhe interesin e duhur sipas kushteve kontraktuale të marrëveshjes së kredisë/ të letrave me vlerë.

Kreditë me kushte të ristrukturuara

Kreditë me kushte të ristrukturuara janë kredi të cilat janë ristrukturuar për shkak të përkeqësimit të situatës financiare të huamarrësit dhe ku banka ka bërë lëshime të cilat nuk do të konsideronte përndryshe. Pasi kredia është ristrukturuar mbetet në të njëjtën kategori deri sa të arrihet një performancë e kënaqshme. Performanca e kënaqshme definohet si tri pagesa të njëpasnjëshme të kryeqjës dhe/ose interesit kontraktual.

Vlerësimi i humbjes së pritshme kreditore - ECL

Banka vendos një lejim për humbjet nga rënia në vlerë që përfaqëson vlerësimin e humbjeve që do të ndodhin në portfolion e saj kreditore.

Politika e shlyerjes

Pasuritë financiare shlyhen pjesërisht ose tërësisht vetëm kur Banka ka ndaluar ndjekjen e rikuperimit. Nëse shuma që duhet të shlyhet është më e madhe se kompensimi për humbjen e akumuluar, diferenca fillimisht trajtohet si shtesë e shumës që zbatohet më pas ndaj vlerës kontabël bruto. Çdo rikthim i mëvonshëm kreditohet në shpenzimet e humbjes kreditore.

Përmbledhje e kredive të modifikuara

Tabelat në vijim paraqesin një përmbledhje të pasurive të modifikuara të Bankës më 31 dhjetor 2019 dhe 31 dhjetor 2018.

31 dhjetor 2019	Kategoria 2			Kategoria 3			Raporti i kredive të modifikuara
	Vlera bartëse bruto	Modifikime të përhershme për T & Cs	Gjithsej kreditë e modifikuara	Modifikime të përhershme për T&Cs	Gjithsej kreditë jo performuese të riprogramuara	Gjithsej kreditë e modifikuara	
Depozitat në banka	35,483	-	-	-	-	-	0%
Kreditë dhe paradhëniet për klientët							
Klientët korporata	308,272	7,959	-	3,587	-	-	-
Klientët individualë	379,146	5,331	1,549	2,093	1,929	3,477	0.92%
Gjithsej kreditë dhe paradhëniet për klientët	687,418	13,290	1,549	5,680	1,929	3,477	0.92%

31 dhjetor 2018	Kategoria 2			Kategoria 3			Raporti i kredive të modifikuara
	Vlera bartëse bruto	Modifikime të përhershme për T & Cs	Gjithsej kreditë e modifikuara	Modifikime të përhershme për T & Cs	Gjithsej kreditë jo performuese të riprogramuara	Gjithsej kreditë e modifikuara	
Depozitat në banka	24,733	-	-	-	-	-	0%
Kreditë dhe paradhëniet për klientët							
Klientët korporata	296,649	7,781	-	11,668	-	-	0%
Klientët individualë	318,544	2,829	2,832	768	768	3,600	1.13%
Gjithsej kreditë dhe paradhëniet për klientët	615,193	10,610	2,832	12,436	768	3,600	1.13%

Përmbledhje e kredive të modifikuara

31 dhjetor 2019	Shuma bruto e kredive të modifikuara			Humbjet e pritshme të kredive të modifikuara		
	Kategoria 2	Kategoria 3	Gjithsej	Kategoria 2 Kolektive	Kategoria 3 Kolektive	Gjithsej
Depozitat në banka	-	-	-	-	-	-
Kreditë dhe paradhëniet për klientët						
Klientët korporata	-	-	-	-	-	-
Klientët individualë	1,549	1,929	3,478	210	1,406	1,616
Gjithsej kreditë dhe paradhëniet për klientët	1,549	1,929	3,478	210	1,406	1,616

31 dhjetor 2018	Shuma bruto e kredive të modifikuara			Humbjet e pritshme të kredive të modifikuara		
	Kategoria 2	Kategoria 3	Gjithsej	Kategoria 2 Kolektive	Kategoria 3 Kolektive	Gjithsej
Depozitat në banka	-	-	-	-	-	-
Kreditë dhe paradhëniet për klientët						
Klientët korporata	-	-	-	-	-	-
Klientët individualë	2,832	768	3,600	333	716	1,049
Gjithsej kreditë dhe paradhëniet për klientët	2,832	768	3,600	333	716	1,049

Kreditë dhe paradhëniet për klientët

Ekspozimi maksimal ndaj riskut kreditor para kolateralit dhe lehtësimeve tjera kreditore më 31 dhjetor 2019 nga sektori i kundërt.

	Ekspozimi ndaj riskut kreditor	
	2019	2018
Banka Qendrore e Kosovës	60,931	45,300
Bankat tjera	38,158	32,358
Investimet në filiale	2,234	2,234
Qeverite shtetërore	107,184	81,126
Korporatat Internacionale	43,002	42,635
Korporatat lokale	308,271	372,701
Klientët lokal individual	379,147	310,348
Total shuma e ekspozuar ndaj riskut	938,927	886,702

Tabelat e mëposhtme shpalosin informacion në lidhje me cilësinë kreditore të pasurive financiare dhe lejimin për rënie në vlerë/ humbjen e mbajtur nga Banka kundër këtyre pasurive.

	Kreditë dhe paradhëniet për klientët	
	2019	2018
Ekspozimi maksimal ndaj riskut kreditor		
Shuma bruto	687,418	615,193
Lejimi për rënie në vlerë	(17,920)	(21,991)
Vlera bartëse neto	669,498	593,202
Kreditë me kushte të rinegociuara		
Vlera bartëse bruto	19,109	22,714
Lejimi për rënie në vlerë	(4,971)	(12,025)
Vlera bartëse neto	14,138	10,689

Më poshtë është një analizë e kolateralit dhe rritjes së kredive gjatë viteve:

31 dhjetor 2019	Kreditë dhe paradhëniet për klientët			Vlera e drejtë e kolateralit		
	Indivuale	Korporata	Gjithsej	Indivuale	Korporata	Gjithsej
Pasuri të patundshme komerciale	767	10,558	11,325	617	5,880	6,497
Pasuri të patundshme rezidenciale	40,739	-	40,739	36,835	-	36,835
Pasuri të luajtshme	336,710	297,714	634,424	205,554	281,330	486,884
Të pasiguruara	930	-	930	-	-	-
Gjithsej	379,146	308,272	687,418	243,006	287,210	530,216

31 dhjetor 2018	Kreditë dhe paradhëniet për klientët			Vlera e drejtë e kolateralit		
	Retail	Corporate	Total	Retail	Corporate	Total
Pasuri të patundshme komerciale	821	4,933	5,754	786	4,871	5,657
Pasuri të patundshme rezidenciale	34,588	-	34,588	32,078	-	32,078
Pasuri të luajtshme	281,772	291,716	573,488	172,268	281,339	453,607
Të pasiguruara	1,363	-	1,363	-	-	-
Gjithsej	318,544	296,649	615,193	205,132	286,210	491,342

Më poshtë është një analizë e pasurive financiare të matura me koston e amortizuar. Përveç nëse tregohet në mënyrë specifike, për pasuritë financiare, shumat në tabelë përfaqësojnë vlerën kontabël bruto:

31 dhjetor 2019					
	Gjithsej vlera bartëse bruto	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	Vlera e drejtë e kolateralit
Portofolio të korporatave	308,272	285,466	15,694	7,131	286,699
Portofolio individuale	379,146	357,908	9,527	11,692	243,518
Gjithsej kreditë dhe paradhëniet për klientët	687,418	643,374	25,221	18,823	530,217
31 dhjetor 2018					
	Gjithsej vlera bartëse bruto	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	Vlera e drejtë e kolateralit
Portofolio të korporatave	296,649	258,840	23,741	14,068	286,210
Portofolio individuale	318,544	298,780	13,757	6,007	205,132
Gjithsej kreditë dhe paradhëniet për klientët	615,193	557,620	37,498	20,075	491,342

Banka monitoron përqendrimet e riskut kreditor sipas sektorëve. Një analizë e përqendrimeve të riskut kreditor më 31 dhjetor 2019 dhe 31 dhjetor 2018 për huatë dhe paradhëniet për klientët me ditë vonese dhe të rëne në vlerë - Kategoria 3 dhe POCI janë paraqitur më poshtë:

31 dhjetor 2019					
	Më pak se 1 muaj	Nga 1 në 3 muaj	Nga 3 në 12 muaj	Më shumë se 12 muaj	Gjithsej
Portofolio të korporatave	2,472	-	2,416	2,243	7,131
Portofolio individuale	554	225	1,099	9,814	11,692
Gjithsej kreditë dhe paradhëniet për klientët me vonesë	3,026	225	3,515	12,057	18,823
31 dhjetor 2018					
	Më pak se 1 muaj	Nga 1 në 3 muaj	Nga 3 në 12 muaj	Më shumë se 12 muaj	Gjithsej
Portofolio të korporatave	10,904	90	1,261	1,813	14,068
Portofolio individuale	397	87	861	4,662	6,007
Gjithsej kreditë dhe paradhëniet për klientët me vonesë	11,301	177	2,122	6,475	20,075

Kreditë dhe paradhëniet për bankat

Ekspozimet ndërbankare monitorohen nga afër çdo ditë nga menaxhimi i rrezikut dhe Departamenti i Thesarit. Banka kufizon depozitat dhe transaksionet e tjera bankare në banka të vendore ose ndërkombëtare. Para se të fillohet një marrëdhënie biznesi me një bankë të caktuar, menaxhmenti dhe Departamenti i Riskut kryejnë një analizë të gjendjes financiare të institucionit. Performanca financiare e palëve kontraktuese monitorohet vazhdimisht. Për më tepër, të gjitha bankat korresponduese si dhe emetuesit e bonove në të cilat Banka ka ekspozime investimi monitorohen vazhdimisht për vlerësimet e tyre nga agjencitë ndërkombëtare të vlerësimit si: Moody's, Standard & Poor's (S&P) dhe Fitch përveç ekspozimeve me bonot e thesarit të Kosovës të cilat nuk janë vlerësuarat. Për të përfaqësuar vlerësimet e agjencive të ndryshme ndërkombëtare të vlerësimit, tabelat e mëposhtme janë përgatitur në përputhje me skemat e vlerësimit të Bankës Qendrore të Kosovës që përfaqësojnë si më poshtë:

Definicionet e vlerësimeve	Moody' ose ekuivalent	
	Shkalla e vlerësimit afatgjatë	Shkalla e vlerësimit afatshkurtër
Cilësi e lartë e kredisë	Aaa Aa1 Aa2 Aa3	P-1
Kapacitet të fortë të pagesave	A1 A2 A3	P-2
Kapaciteti i pagesës adekuate	Baa1 Baa2 Baa3	P-3

Një funksion i pavarur nga departamenti i thesarit, zakonisht menaxhimi i rrezikut, duhet të monitorojë që ekspozimi ndaj të gjitha bankave nuk i kalon limitet rregullatore ose kufijtë e brendshëm të përcaktuar nga menaxhmenti i Bankës.

Në pajtim me rregulloren e re për ekspozimet e mëdha të Bankës Qendrore të Republikës së Kosovës, bankat nuk do të kenë ndonjë ekspozim të përgjithshëm të riskut kreditor ndaj palëve të ndërlidhura që tejkalojnë 15 për qind të kapitalit rregullator të nivelit të parë.

Kreditë dhe paradhëniet për bankat janë dhënë pa kolateral. Tabela e mëposhtme paraqet llogaritë rrjedhëse të Bankës dhe depozitat me afat me bankat përkatëse sipas klasifikimit të kredive, të cilat janë klasifikuar si Kategoria 1.

31 dhjetor	2019	2018
P-1	11,498	11,999
P-2	23,312	15,433
P-3	2,537	4,134
	37,347	31,566

Investimet në letra me vlerë

Investimet në letrat me vlerë kryesisht janë në bono qeveritare me vendet e OECD, T-Bills të Republikës së Kosovës dhe bono të korporatave. Investimet janë kryesisht për menaxhimin e likuiditetit të bankës dhe sigurojnë diversifikim të mjaftueshëm të riskut në drejtim të ekspozimit kreditor me një sovran duke marrë në konsideratë edhe mjedisin rregullator lokal dhe kufizimin e ekspozimeve të mëdha.

Tabela e mëposhtme paraqet ekspozimin e letrave me vlerë bazuar në vlerësimin e Moody's:

	2019	2018
P-1	78,609	45,322
P-2	37,167	38,303
P-3	-	14,078
E pa vlerësuar	34,263	26,019
	150,039	123,722

Ekspozimi i raportuar si i pavlerësuar pasqyron ekspozimin bankar në Republikën e Kosovës.

Tabela më poshtë paraqet ekspozimin ndaj riskut bazuar në riskun e palës së kundërt të ekspozimit.

	2019	2018
T-Bills dhe T-Bonds të Republikës së Kosovës	34,263	26,019
Bondet qeveritare dhe bonot qeveritare me vendet e OECD-së	72,774	55,068
Bonot e korporatave	43,002	42,635
Gjithsej investimi në letra me vlerë	150,039	123,722

4.3 Risku i likuiditetit

Risku i likuiditetit është risku që Banka do të hasë vështirësi në përmbushjen e detyrimeve financiare. Banka ekspozohet ndaj kërkesave të përditshme mbi burimet e saj të parave të gatshme në dispozicion nga llogaritë rrjedhëse, depozitat që u afrohet afati i maturimit, kreditë e tërhequra dhe garancionet. Risku i likuiditetit menaxhohet nga Menaxhmenti i Bankës. Banka mban pasuri afatmesme dhe afatgjata dhe për shkak të kushteve të tregut, financon pjesën më të madhe të portofolios të saj me borxh afatshkurtër. Në këtë proces, Banka trashëgon riskun e likuiditetit që lidhet me mospërputhjet e maturimit. Risqet nëse menaxhohen në mënyrë korrekte janë risqe të pranueshme. Banka lëshon pasuri afatgjata, siç janë kreditë PI dhe rezidenciale, dhe këto portfolio financohen kryesisht nga depozitat pa afat dhe depozitat me afat deri në 1 vit. Menaxhmenti merr në baza ditore informacionin e raportit të likuiditetit të Bankës, dhe gjithashtu në baza javore pranon raportin e likuiditetit të renditur sipas segmentit të biznesit. Pasi që banka lëshon pasuri afatmesme dhe afatgjata, dhe i financon ato me borxh afatshkurtër dhe afatmesëm, ajo është e ekspozuar edhe ndaj riskut të normës së interesit. Rezerva e likuiditetit rregullativ llogaritet si 10 për qind e detyrimeve mesatare që kanë afat maturimi brenda një viti, rezervë e cila mbahet si depozita në bankën qendrore dhe 50 për qind në para të gatshme. Më 31 dhjetor 2019, teprica e rezervës së likuiditetit është 8,903 mijë € (2018: 3,537 mijë €). Tabela e mëposhtme tregon pasuritë dhe detyrimet si më 31 dhjetor 2019 dhe 2018 sipas maturitetit të mbetur kontraktual. Disa nga pasuritë megjilhatë, mund të jenë të natyrës më afatgjatë; për shembull kreditë vazhdojnë shpesh dhe prandaj kreditë afatshkurtra mund të ketë kohëzgjatje më të madhe.

	Me kërkesë dhe më pak se 1 muaj	Nga 1 deri 3 muaj	Nga 3 deri 12 muaj	Më shumë se 12 muaj	Gjithsej
Pasuritë					
Paraja dhe ekuivalentët e parasë dhe rezerva e detyrueshme e likuiditetit	40,856	-	-	82,821	123,677
Kreditë dhe paradhëniet për bankat	35,483	-	-	-	35,483
Kreditë dhe paradhëniet për klientët	6,054	20,213	121,130	522,101	669,498
Investimet në letra me vlerë	149	21,770	16,900	111,220	150,039
Pasuritë tjera	-	-	949	-	949
Gjithsej pasuritë financiare	82,542	41,983	138,979	716,142	979,646
Detyrimet					
Depozitat nga klientët	843,326	979	14,010	402	858,717
Depozitat dhe huamarrjet nga bankat	7,602	-	-	-	7,602
Borxhi i varur	325	-	-	19,000	19,325
Detyrime të tjera	-	-	7,888	-	7,888
Gjithsej detyrimet financiare	851,254	979	21,898	19,402	893,532
Hendeku neto më 31 dhjetor 2019	(768,712)	41,004	117,081	696,740	86,114

	Me kërkesë dhe më pak se 1 muaj	Nga 1 deri 3 muaj	Nga 3 deri 12 muaj	Më shumë se 12 muaj	Gjithsej
Pasuritë					
Paraja dhe ekuivalentët e parasë dhe rezerva e detyrueshme e likuiditetit	7,600	-	-	104,432	112,032
Kreditë dhe paradhëniet për bankat	23,941	-	-	792	24,733
Kreditë dhe paradhëniet për klientët	34,396	34,626	188,024	336,156	593,202
Investimet në letra me vlerë	35	15,097	38,732	69,858	123,722
Pasuritë tjera	-	-	2,502	-	2,502
Gjithsej pasuritë financiare	82,542	41,983	138,979	716,142	979,646
Detyrimet					
Depozitat nga klientët	710,815	1,275	16,982	395	729,467
Depozitat dhe huamarrjet nga bankat	618	-	-	-	618
Borxhi i varur	325	-	-	19,000	19,325
Detyrime të tjera	-	-	11,585	-	11,585
Gjithsej detyrimet financiare	711,758	1,275	28,567	19,395	760,995
Hendeku neto më 31 dhjetor 2018	(645,786)	48,448	200,691	491,843	95,196

Analiza e maturimit të kredive për klientë bazohet në datat e mbetura të maturimit të marrëveshjeve të kredisë, që do të thotë duke marrë parasysh këstet në baza mujore.

Raportimi i likuiditetit në baza javore në nivel të segmentit të biznesit, monitorimi i raportit të pandryshueshmërisë ndaras për të gjitha segmentet e biznesit, limitet në librin bankar dhe raportet të cilat matin riskun e interesit dhe diferencat, janë aktualisht mjetet e zbatuara për të menaxhuar dhe kufizuar riskun themelor për kryerjen e biznesit.

Rezervat e detyrueshme të likuiditetit janë të përfshira në kuadër të kategorisë “me kërkesë dhe më pak se një muaj”, sepse shumica e detyrimeve me të cilat lidhet kjo gjendje janë gjithashtu të përfshira në këtë kategori.

Analiza e maturitetit për detyrimet financiare analizohet si në vijim:

- Në bazë të datës më të hershme kontraktuale të maturitetit– varianti i rastit më të keq;
- Në bazë të rrjedhave kontraktuale të parasë pa u skontuar;
- Përcaktimin e brezave kohorë;
- Rrjedhat e pritura të parasë përdoren si informata plotësuese.

Përputhja dhe/ose mospërputhja e kontrolluar e afateve të maturimit dhe normave të interesit të pasurive dhe detyrimeve është themelore për menaxhimin e Bankës. Është e pazakontë për bankat që të përputhen plotësisht pasi biznesi i kryer është shpesh me afat të pasigurt dhe i llojeve të ndryshme. Një pozicion i papërputhur potencialisht rrit profitabilitetin, por gjithashtu mund të rrisë riskun e humbjeve. Afati i maturimit të pasurive dhe detyrimeve dhe aftësia për të zëvendësuar detyrimet që bartin interes ndërsa ato maturojnë me një kosto të pranueshme janë faktorë të rëndësishëm në vlerësimin e likuiditetit të Bankës dhe ekspozimin ndaj ndryshimeve në interes dhe kursin e këmbimit.

Banka ka një mospërputhje të konsiderueshme të afatit të maturitetit të pasurive dhe detyrimeve me afat maturimi një vit. Kjo mospërputhje e likuiditetit lind për shkak të faktit se burimi kryesor i financimit të Bankës si më 31 dhjetor 2019 dhe 2018 ishin llogaritë e klientëve që janë pa afat dhe maturojnë brenda më pak se një muaji. Menaxhmenti beson se, përkundër asaj se një pjesë të madhe e llogarive të klientëve janë “pa afat”, diversifikimi i këtyre depozitave sipas numrit dhe llojit të depozituesve do të tregonte se llogaritë e këtyre klientëve japin një burim afatgjatë dhe të qëndrueshëm të financimit për Bankën.

Banka ka përmirësuar pozicionin neto përmes burimeve të tjera të financimit, të cilat ofrojnë financimin afatmesëm dhe ka për qëllim të vazhdojë përputhjen e maturitetit të pasurive me detyrimet në periudhat që do të vijjnë. Gjithashtu, Banka ka një marrëveshje të papërdorur të një mundësie për kredi, e cila do të ofrojë përkrahje në rast se ka nevojë për likuiditet.

Shuma totale kontraktuese e mbetur e zotimeve për të dhënë kredi nuk paraqet domosdo kërkesa të ardhshme për para, pasi shumë prej këtyre zotimeve do të skadojnë ose përfundojnë pa u financuar.

4.4 Risku i tregut

Risku i tregut është risku që vlera e një investimi do të bjerë për shkak të lëvizjeve në faktorët e tregut. Katër faktorët standardë të riskut të tregut janë risku i ekuitetit ose risku që çmimet e aksioneve do të ndryshojnë:

- Rreziku i kapitalit ose rreziku që çmimet e aksioneve të ndryshojnë.
- Risku i normës së interesit ose risku që normat e interesit do të ndryshojnë.
- Risku valutor ose risku që normat e valutës së huaj do të ndryshojnë.
- Risku i mallrave ose risku që çmimet e mallrave (si drithërat, metalet etj.) do të ndryshojnë.

Banka merr përsipër ekspozimin ndaj riskut të tregut. Risku i tregut shfaqet nga pozicionet e hapura në normën e interesit dhe produktet valutore, të cilat të gjitha janë të ekspozuara ndaj lëvizjeve të përgjithshme dhe specifike të tregut. Menaxhmenti vendos limitet në vlerën e riskut që mund të pranohet, që monitorohet në baza ditore. Megjithatë, përdorimi i kësaj qasjeje nuk i ndalon humbjet jashtë këtyre kufijve në rast të lëvizjeve më të mëdha të tregut.

Risku gjeografik

Përqendrimi gjeografik i pasurive dhe detyrimeve financiare të Bankës më datën 31 dhjetor 2019 dhe 2018 është dhënë më poshtë:

	Kosovë	BE	Tjera	Gjithsej
Pasuritë				
Paraja dhe ekuivalentët e parasë dhe rezerva e detyrueshme e likuiditetit	116,077	7,600	-	123,677
Kreditë dhe paradhëniet për bankat	-	35,483	-	35,483
Kreditë dhe paradhëniet për klientët	669,498	-	-	669,498
Investimet në letra me vlerë	37,032	64,217	48,790	150,039
Pasuritë tjera	949	-	-	949
Gjithsej pasuritë financiare	823,556	107,300	48,790	979,646
Detyrimet				
Depozitat nga klientët	808,243	16,533	33,941	858,717
Depozitat nga bankat	5,170	2,432	-	7,602
Borxhi i varur	-	19,325	-	19,325
Detyrimet tjera	7,201	-	687	7,888
Gjithsej detyrimet financiare	820,614	38,290	34,628	893,532
Hendeku neto më 31 dhjetor 2019	2,942	69,010	14,163	86,114
	Kosovo	EU	Other	Total
Pasuritë				
Paraja dhe ekuivalentët e parasë dhe rezerva e detyrueshme e likuiditetit	104,432	7,600	-	112,032
Kreditë dhe paradhëniet për bankat	-	24,733	-	24,733
Kreditë dhe paradhëniet për klientët	593,202	-	-	593,202
Investimet në letra me vlerë	26,023	44,405	53,294	123,722
Pasuritë tjera	2,502	-	-	2,502
Gjithsej pasuritë financiare	726,159	76,738	53,294	856,191
Detyrimet				
Depozitat nga klientët	685,949	16,679	26,839	729,467
Depozitat nga bankat	123	495	-	618
Borxhi i varur	-	19,325	-	19,325
Detyrimet tjera	10,773	812	-	11,585
Gjithsej detyrimet financiare	696,845	37,311	26,839	760,995
Hendeku neto më 31 dhjetor 2018	29,314	39,427	26,455	95,196

Risku valutor

Kjo është një formë e riskut që vjen nga ndryshimi në çmimin e një valute kundër një tjetre. Risku valutor menaxhohet përmes monitorimit të pozicioneve të hapura të FX (valutës së huaj). Këto pozicione vendosen për pozicione ditore dhe gjithashtu veç e veç, për pozicionet brenda natës. Analiza e ndjeshmërisë i dorëzohet menaxhmentit në baza javore.

Banka merr përsipër ekspozimin ndaj efekteve të luhatjeve në kurset mbizotëruese të këmbimit në valutë të huaj në pozicionin e saj financiar dhe në rrjedhat e parasë. Menaxhmenti vendos limitet mbi nivelin e ekspozimit sipas valutave dhe në total, të cilat monitorohen çdo ditë. Përdorimi i €s në Kosovë dhe ekspozimi i kufizuar ndaj valutave të tjera do të thotë që ka pak nevojë për të përdorur instrumentet derivative për menaxhimin e riskut valutor.

Raporti i Riskut të Tregut që përfshinë raportin e rrezikut të normës së interesit dhe raportin e hapur FX, i dërgohen menaxhmentit në baza javore. Raporti përkatës bëhet nga RBI Menaxhmenti i rrezikut bazuar në inputet që sigurohen nga burimet e raportimit lokal.

Tabela në vijim përmbledh ekspozimin e Bankës ndaj rrezikut të kursit të këmbimit në 31 dhjetor 2019 dhe 2018. Në tabelë janë përfshirë pasuritë dhe detyrimet financiare të Bankës në vlerat kontabël, të kategorizuara sipas monedhave dhe të përkthyer në € '000.

	€	USD	Tjera	Gjithsej
Pasuritë				
Paraja dhe ekuivalentët e parasë dhe rezerva e detyrueshme e likuiditetit	111,997	3,269	8,411	123,677
Kreditë dhe paradhëniet për bankat	19,800	9,099	6,584	35,483
Kreditë dhe paradhëniet për klientët	669,498	-	-	669,498
Investimet në letra me vlerë	120,149	29,890	-	150,039
Pasuritë tjera	949	-	-	949
Gjithsej pasuritë financiare	922,393	42,258	14,995	979,646
Detyrimet				
Depozitat nga klientët	800,104	45,333	13,280	858,717
Depozitat nga bankat	6,282	-	1,320	7,602
Borxhi i varur	19,325	-	-	19,325
Detyrimet tjera	7,888	-	-	7,888
Gjithsej detyrimet financiare	833,599	45,333	14,600	893,532
Hendeku neto më 31 dhjetor 2019	88,794	(3,075)	395	86,1148
	EUR	USD	Other	Total
Pasuritë				
Paraja dhe ekuivalentët e parasë dhe rezerva e detyrueshme e likuiditetit	102,201	5,080	4,751	112,032
Kreditë dhe paradhëniet për bankat	12,791	1,488	10,454	24,733
Kreditë dhe paradhëniet për klientët	593,202	-	-	593,202
Investimet në letra me vlerë	92,447	31,275	-	123,722
Pasuritë tjera	2,502	-	-	2,502
Gjithsej pasuritë financiare	803,143	37,843	15,205	856,191
Detyrimet				
Depozitat nga klientët	672,142	41,747	15,578	729,467
Depozitat nga bankat	618	-	-	618
Borxhi i varur	19,325	-	-	19,325
Detyrimet tjera	11,585	-	-	11,585
Gjithsej detyrimet financiare	703,670	41,747	15,578	760,995
Hendeku neto më 31 dhjetor 2018	99,473	(3,904)	(373)	95,196

Analiza e ndjeshmërisë të valutës së huaj

Valutat e huaja ndaj të cilave Banka është e ekspozuar kryesisht janë Dollari amerikan (USD), Frangu zviceran (CHF) dhe Funta britanike (GBP). Kufiri për pozicionin e valutës së huaj mbahet brenda kërkesave rregullative. Kjo zvogëlon ekspozimin e rrezikut ndaj çdo luhatje në treg dhe minimizon ndikimin e mundshëm të rivlerësimit të pozicionit të valutës së huaj në fitimin dhe humbjen e bankës.

Normat zyrtare aktuale të këmbimit të valutës për valutat kryesore të përdorura në konvertimin e zërave në datën e raportimit, të denominuara në valuta të huaja, ishin si në vijim (në €):

Krahasuar me €	31 dhjetor 2019	31 dhjetor 2018
1 USD	1.1206	1.144
1 CHF	1.0845	1.126
1 GBP	0.8540	0.898

Risku i normës së interesit

Ky është rreziku që vlera relative e një pasurie që sjell interes do të humbasë në vlerë. Mjetet e Bankës janë kryesisht në kredi mesatare dhe afatgjata dhe detyrimet kryesisht janë depozita afatshkurtra, e ekspozon Bankën në një mospërputhje në normat e interesit dhe për pasojë boshllëqet përkatëse i ekspozuan Bankës lëvizjeve të normave të interesit në treg.

Banka merr përsipër ekspozimin ndaj efekteve të luhatjeve në nivelet mbizotëruese të normave të interesit të tregut në bilancin e saj financiar dhe rrjedhat e parasë. Marzhat e interesit mund të rriten si rezultat i ndryshimeve të tilla, por mund të zvogëlohen ose të krijojnë humbje në rast se linden lëvizje të papritura.

Banka është e ekspozuar ndaj riskut të normës së interesit, kryesisht si rezultat i kredi dhënies me norma fikse të interesit, me shuma dhe për periudha të cilat ndryshojnë nga ato të depozitave me afat me norma fikse të interesit. Në praktikë normat e interesit në përgjithësi janë fikse për kredi afatshkurtra. Menaxhmenti vendos limitet e nivelit të mospërputhjes së normës së interesit për ndryshim të çmimit që mund të ndërmerret. Sipas kontratave të kundër këmbimit të normave të interesit, Banka pajtohet të këmbëjë dallimin ndërmjet shumës fikse dhe asaj variabile të interesit të llogaritur mbi shumat konceptuale të kryegjës. Paraja në dorë dhe bilanci në BQK në të cilën nuk paguhet interes janë të përfshira në kolonën "pa interes" në tabelën e mëposhtme, si dhe depozitat pa interes të klientëve.

Për t'u mbrojtur për diferencat ndërmjet kredive fikse afatmesme dhe afatgjata në krahasim me ato variabile afatshkurtra dhe afatmesme, përdoret instrumenti derivativ financiar i quajtur kundër këmbim (SWAP) i normës së interesit, ku Banka Raiffeisen në Kosovë është kryesisht paguese e anës së interesit fiks, kurse pala tjetër është paguese e normës variabile, dhe ana variabile është indeksuar në EURIBOR 6 muaj, për të siguruar ndjeshmërisë optimale.

Banka Raiffeisen në Kosovë zbaton menaxhimin aktiv të riskut për t'u mbrojtur kundër pozicioneve të riskut të tregut. Risku i normës së interesit është i mbrojtur pjesërisht nëpërmjet instrumenteve derivative financiare. Për të siguruar stabilitet afatgjatë në rrjedhën e parasë nga portfoliot ekzistuese të kredive, që matojnë ndërmjet vitit 2020 deri në vitin 2029 këto pozicione janë të mbrojtura përmes kundër këmbimit të normës së interesit.

Kundër këmbimet e normës së interesit kontabilizohen si derivativë në librin bankar pa zbatuar kontabilitetin mbrojtës. Kundër këmbimet e normës së interesit maten me vlerën e tregut në çdo datë raportimi dhe çdo ndryshim që rezulton nga kjo njihet në fitim dhe humbje të vitit. Pozicionet maten duke përdorur metodën e vlerës së pikëve bazë.

Tabela më poshtë jep përmbledhjen e ekspozimit të bankës ndaj riskut të normës së interesit. Të përfshira në tabelë janë pasuritë dhe detyrimet financiare të bankës në shumat e bartura, të kategorizuara sipas ndryshimit të çmimit ose datës së maturimit, cila është më e hershme.

	Me kërkesë dhe më pak se 1 muaj	Nga 1 deri 3 muaj	Nga 3 deri 12 muaj	Më shumë se 12 muaj	Jo - specifike	Gjithsej
Pasuritë						
Paraja dhe ekuivalentët e parasë dhe rezerva e detyrueshme e likuiditetit	40,856	-	-	-	82,821	123,677
Kreditë dhe paradhëniet për bankat	35,483	-	-	-	-	35,483
Kreditë dhe paradhëniet për klientët	6,054	20,213	121,130	522,101	-	669,498
Investimet në letra me vlerë	148	21,770	16,901	111,220	-	150,039
Pasuritë tjera	-	-	-	-	949	949
Gjithsej pasuritë financiare	82,541	41,983	138,032	633,321	83,770	979,646
Detyrimet						
Depozitat nga klientët	131,905	979	14,010	402	711,421	858,717
Depozitat nga bankat	5,170	-	-	-	2,432	7,602
Borxhi i varur	325	-	-	19,000	-	19,325
Detyrimet tjera	-	-	-	-	7,888	7,888
Gjithsej detyrimet financiare	137,400	979	14,010	19,402	721,741	893,532
Hendeku neto më 31 dhjetor 2019	(54,859)	41,004	124,002	613,919	(637,971)	86,114

Depozitat me zero interes nga klientët në shumën prej 721,741 mijë € janë kryesisht llogari rrjedhëse të bizneseve dhe individëve. Ato nuk kanë ndonjë ndryshim kontraktual të çmimit ose datës së maturimit, por normat e interesit do të përshtateshin në një periudhë të shkurtër kohore si përgjigje ndaj ndryshimeve në normat e interesit të tregut.

	Me kërkesë dhe më pak se 1 muaj	Nga 1 deri 3 muaj	Nga 3 deri 12 muaj	Më shumë se 12 muaj	Pa interes	Gjithsej
Pasuritë						
Paraja dhe ekuivalentët e parasë dhe rezerva e detyrueshme e likuiditetit	7,600	-	-	-	104,432	112,032
Kreditë dhe paradhëniet për bankat	23,941	-	-	-	792	24,733
Kreditë dhe paradhëniet për klientët	34,396	34,626	188,024	336,156	-	593,202
Investimet në letra me vlerë	35	15,097	38,732	69,858	-	123,722
Pasuritë tjera	-	-	-	-	2,502	2,502
Gjithsej pasuritë financiare	65,972	49,723	226,756	406,014	107,726	856,191
Detyrimet						
Depozitat nga klientët	135,419	1,275	16,975	395	575,403	729,467
Depozitat nga bankat	123	-	-	-	495	618
Borxhi i varur	325	-	-	19,000	-	19,325
Detyrimet tjera	-	-	-	-	11,585	11,585
Gjithsej detyrimet financiare	135,867	1,275	16,975	19,395	587,483	760,995
Hendeku neto më 31 dhjetor 2018	(69,895)	48,448	209,781	386,619	(479,757)	95,196

Tabela më poshtë jep përmbledhjen e normave efektive të interesit sipas valutave kryesore për instrumentet financiare monetare kryesore. Analiza është përgatitur duke përdorur normat vjetore efektive.

Në përqindje	2019				2018			
	EUR	USD	CHF	GBP	EUR	USD	CHF	GBP
Pasuritë								
Detyrime nga bankat	(0.4)	1.9	(0.3)	0.6	(0.2)	1.6	(0.5)	(0.4)
Bonot qeveritare HTM	N/A	N/A	N/A	N/A	(0.3)	N/A	N/A	N/A
Bonot qeveritare AFV	0.6	1.7	N/A	N/A	0.5	1.8	N/A	N/A
Bonot qeveritare AFS	0.2	1.7	-	-	-	-	-	-
Kreditë dhe paradhëniet për klientët	6.7	N/A	N/A	N/A	7.3	N/A	N/A	N/A
Detyrimet								
Llogaritë e klientëve	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Depozitat me afat	0.3	1.0	(0.1)	0.0	0.6	0.0	0.0	0.0
Llogaritë e kursimit	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1

Nga perspektiva e menaxhimit të riskut dhe kontrollit, ka dy aspekte të riskut:

- Vlerësimi i riskut
- Kontrolli i riskut

Vlerësimi i riskut të normave të interesit

Ndjeshmëria e riskut të normave të interesit matet për të përcaktuar sasinë e varësisë së vlerës aktuale të një pozicioni në një faktor risku. Ndjeshmëria e normës së interesit, shpesh të referuara si vlera të pikëve bazë (VPB), japin ndryshimin e vlerës aktuale në njësi të monedhës referuese, nën supozimin se normat e interesit ndryshojnë nga 200 bps. Risku i normës së interesit matet duke përdorur metodën VaR (Vlerën në risk). Kjo metodë nënkupton një skenar matjeje ku përdoret kohëzgjatja 10 ditë dhe intervali i besueshmërisë 99 për qind. VaR matet në stresin e 1bps ndryshim në lakoren e rendimentit (yield). Ky skenar supozon implikimin në fitim dhe humbje të Bankës, në rast se lakorja e rendimentit lëviz në një drejtim apo ijetrin me 200 pikë bazë. Më poshtë janë paraqitur të dhënat e VPB për 2019 dhe 2018:

Gjithsej ndjeshmëria e IS 2019	+200bps		-200bps		Total IS Sensitivity 2018	+200bps		-200bps	
	Viti 1	Viti 2	Viti 1	Viti 2		Viti 1	Viti 2	Viti 1	Viti 2
	-0,02	4,860	-3,220	-9,790		1,500	5,300	-3,700	-8,700

Vlera në risk më 31 dhjetor 2019 është 133 mijë €, për 31 dhjetor 2018 është 234 mijë €. Efekti i riskut të normës së interesit në ekuitet është i ngjashëm me atë në fitim dhe humbje. Rezultatet e analizës së ndjeshmërisë i paraqiten menaxhmentit në baza javore, dhe rishikohen në mënyrë të pavarur nga menaxhimi i riskut RBI Vjenë.

Kontrolli i riskut të normës së interesit

Mekanizmi i kontrollit të riskut të normës së interesit shfrytëzohet përmes raporteve ditore të vlerës në pikë bazë (VPB). Banka aktualisht ka limitin e VPB prej 50 mijë €. Për qëllim të matjes së VPB, produktet e normës së administruar janë modeluar duke përdorur portfolion e replikuar. Vlera e pikëve bazë matet për valutë dhe për brez kohor. Limitet vendosen edhe për çdo valutë dhe për periudha të ndryshme kohore.

4.5 Risku operacional

Përgjegjësia kryesore për zhvillimin dhe zbatimin e kontrolleve për të trajtuar riskun operacional i është dhënë menaxhmentit të lartë në çdo njësi biznesi. Kjo përgjegjësi përkrahët nga zhvillimi i standardeve të përgjithshme të Bankës për menaxhimin e riskut operacional në fushat e mëposhtme:

- kërkesat për ndarjen e duhur të detyrave, duke përfshirë edhe autorizimin e pavarur të transaksioneve
- kërkesat për barazimin dhe monitorimin e transaksioneve
- pajtueshmëria me kërkesat rregullative dhe ligjore
- dokumentimi i kontrolleve dhe procedurave
- kërkesat për vlerësimin periodik të riskut operacional dhe përshtatshmërisë së kontrolleve dhe procedurave për të trajtuar riskun e identifikuar
- kërkesat për raportimin e humbjeve operacionale dhe veprimet e propozuara korrigjuese

- zhvillimi i planeve kontingjente
- trajnimi dhe zhvillimi profesional
- standardet etike dhe të biznesit
- minimizimi i riskut, duke përfshirë dhe sigurimin kur kjo është efektive.

Pajtueshmëria me standardet e Bankës përkratet nga një program kontrollesh periodike të ndërmarra nga auditimi i brendshëm. Rezultatet e kontrolleve të auditimit të brendshëm diskutohen me menaxhmentin e njësisë së biznesit të cilës i përkasin, ku përmbledhja i dërgohet komitetit të auditimit dhe menaxhmentit të lartë të Bankës.

4.6 Menaxhimi i riskut të kapitalit

Kapitalilrregullativ

Banka menaxhon kapitalin e saj për të siguruar se do të jetë në gjendje të vazhdojë afarizmin duke maksimizuar kthimin për aksionarët përmes optimalizimit të baraspeshës ndërmjet borxhit dhe kapitalit. Strategjia e përgjithshme e Bankës mbetet e pandryshuar nga viti i kaluar. Struktura e kapitalit të Bankës përbëhet nga borxhi, që përfshin huamarrjet dhe ekuiteti që u takon pronarëve të kapitalit, i cili përfshin kapitalin e lëshuar dhe fitimet e mbajtura.

Kërkesat e kapitalit për riskun operacional

Kërkesat e kapitalit për riskun operacional llogariten bazuar në rregulloren e BQK-së "për menaxhimin e riskut operacional", duke përdorur metodën e treguesit themelor. Sipas metodës së treguesit themelor, kërkesa për kapital për riskun operacional është e barabartë me 15 për qind (pesëmbëdhjetë për qind) të treguesit përkatës. Tregues përkatës është mesatarja gjatë tre viteve të shumës së të ardhurave neto nga interesi dhe të ardhurave neto jo nga interesi.

Raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit

Raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit është proporcioni i kapitalit rregullator ndaj pasurive të ponderuara sipas riskut, zërat jashtë bilancit dhe risqeve të tjera, i shprehur në përqindje. Raporti minimal i kërkuar i mjaftueshmërisë së kapitalit është 8 për qind për kapitalin e Klasit I dhe 12 për qind për fondet vetanake totale. Banka ka përmbushur këto kërkesa rregullative gjatë vitit 2019 dhe 2018.

Pasuritë e ponderuara sipas riskut (RWA-të)

Pasuritë ponderohen në përputhje me kategoritë e gjera të riskut kombëtar, që u caktohet një peshë e riskut në përputhje me shumën e kapitalit që konsiderohet të jetë e nevojshme për t'i përkratur ato. Zbatohen gjashtë kategori të peshave të riskut (0%, 20%, 50%, 75%, 100%, 150%), për shembull paraqja dhe instrumentet e tregut të parasë kanë një peshë risku zero që do të thotë se nuk nevojitet kapital për mbajtjen e këtyre pasurive. Prona dhe pajisjet kanë një peshë 100 për qind të riskut, që do të thotë se duhet të përkraken nga kapitali (Klasi II) i barabartë me 8 për qind të vlerës së bartur. Pasuritë e ponderuara sipas riskut llogariten në bazë të kërkesave rregullative lokale. Zotimet e kredive jashtë bilancit merren parasysh. Shumat ponderohen mandej sipas riskut duke përdorur të njëjtat përqindje si për pasuritë e bilancit të gjendjes.

	31 dhjetor 2019	31 dhjetor 2018
Gjithsej pasuritë e ponderuara sipas riskut	709,263	622,256
Gjithsej ekspozimet jashtë bilancit të ponderuara sipas riskut	27,102	29,915
Gjithsej pasuritë e ponderuara sipas riskut operacional	55,259	53,228
Gjithsej	791,624	705,399
Kapitali rregullativ (gjithsej kapitali)	127,963	132,704
Raporti i mjaftueshmërisë së kapitalit (gjithsej kapitali)	16.16%	18.81%

Politika e Bankës është që të mbajë një bazë të fortë kapitali në mënyrë që të ruajë besimin e investitorëve, kreditorëve dhe tregut dhe të përkratë zhvillimin e ardhshëm të biznesit. Ndikimi i nivelit të kapitalit në kthimin e aksionarëve njihet gjithashtu dhe Banka pranon nevojën për të mbajtur një ekuilibër ndërmjet kthimeve më të të larta që mund të jenë të mundshme me më shumë borxh dhe përparësisë dhe sigurisë së ofruar nga një pozicion i fortë i kapitalit. Nuk ka pasur ndryshime materiale në menaxhimin e kapitalit të Bankës gjatë periudhës.

Raporti borxh/ekuitet

Komiteti i menaxhimit të riskut i bankës rishikon strukturën e kapitalit në bazë të vazhdueshme. Si pjesë e këtij shqyrtimi, komiteti shqyrton koston e kapitalit dhe riskun e lidhur me secilën klasë të kapitalit. Raporti borxh/ekuitet në vitin e përfunduar ishte si më poshtë:

	2019	2018
Borxhi	20,646	19,449
Ekuiteti	127,410	127,664
Raporti borxh/ekuitet neto	16%	15%

5 Vlera e drejtë e instrumenteve financiare

Banka mat vlerën e drejtë duke përdorur hierarkinë e mëposhtme të vlerës së drejtë, e cila reflekton rëndësinë e të dhënave të përdorura në kryerjen e matjeve.

Niveli 1: të dhënat që janë çmimet e tregut të kuotuar (të parregulluara) në tregje aktive për instrumente identike.

Niveli 2: të dhënat tjera përveç çmimeve të kuotuar të përfshira në Nivelin 1 që janë të vëzhgueshme ose direkt (d.m.th. si çmime) ose tërthorazi (d.m.th. të përfuara nga çmimet). Kjo kategori përfshinë instrumente të vlerësuar duke përdorur: çmimet e kuotuar në tregjet aktive për instrumente të ngjashme; çmimet e kuotuar për instrumente identike ose të ngjashme në tregje që konsiderohen më pak se aktive; ose teknika tjera vlerësimi ku të gjitha të dhënat e rëndësishme janë direkt ose indirekt të vëzhgueshme nga të dhënat e tregut.

Niveli 3: të dhënat që nuk janë të vëzhgueshme. Kjo kategori përfshin gjithë instrumentet për të cilat teknika e vlerësimit përfshin të dhëna që nuk bazohen në të dhëna të vëzhgueshme dhe të dhënat jo të vëzhgueshme kanë efekt të konsiderueshëm në vlerësimin e instrumentit. Kjo kategori përfshinë instrumentet të cilat vlerësohen në bazë të çmimeve të kuotuar për instrumente të ngjashme për të cilat kërkohen korigjime të rëndësishme jo të vëzhgueshme ose supozime për të pasqyruar dallimet ndërmjet instrumenteve.

Teknikat e vlerësimit përfshijnë vlerën aktuale neto dhe modelet e skontuara të rrjedhave të parasë, krahasimin me instrumente të ngjashme për të cilat ekzistojnë çmime tregu të vëzhgueshme, dhe metoda të tjera vlerësimi. Supozimet dhe të dhënat e përdorura në teknikat e vlerësimit përfshijnë normat e interesit pa risk dhe ato si standard krahasimi, rendimentet e bonove (credit spread) dhe premiumet tjera të përdorura në llogaritjen e normave të skontuara, çmimet e bonove dhe kapitalit, normat e këmbimit në valutë të huaj, çmimet e aksioneve dhe çmimet e indeksit të kapitalit dhe lufatjet e pritshme të çmimeve dhe korrelacionet. Qëllimi i teknikave të vlerësimit është të arrijë matjen e vlerës së drejtë e cila pasqyron çmimin që do të merrej për të shitur pasurinë ose që do të paguhej për transferimin e detyrimit në një transaksion të rregullt ndërmjet pjesëmarrësve të tregut në datën e matjes.

5.1 Instrumentet financiare që nuk maten me vlerën e drejtë

Paraqa dhe ekuivalentët e parasë dhe rezerva e detyrueshme

Paraqa dhe ekuivalentët e saj përfshijnë depozitat ndërbankare dhe zërat në proces të arkëtimit. Pasi këto gjendje janë afatshkurtra dhe me norma të ndryshueshme vlera e tyre e drejtë konsiderohet e barabartë me vlerën e tyre bartëse.

Kreditë dhe paradhëniet për bankat

Kreditë dhe paradhëniet për bankat përbëhen nga depozitat me afat dhe garancionet nga bankat e tjera. Pasi këto gjendje janë afatshkurtra dhe me norma të ndryshueshme vlera e tyre e drejtë konsiderohet e barabartë me vlerën e tyre bartëse.

Kreditë e varura

Kredia e varur afatgjate, si detyrim ndaj Raiffeisen Bank International, ka një vlerë të drejtë të vlerësuar që përafërsisht është e barabartë me vlerën e saj të bartur për shkak të normës së ndryshueshme të interesit.

Tabela e mëposhtme paraqet vlerën e drejtë të instrumenteve financiare që nuk maten në vlerë të drejtë dhe i analizon ato sipas niveleve të hierarkisë së vlerës së drejtë, ku është e kategorizuar çdo matje e vlerës së drejtë.

	Vlera bartëse 2019	Vlera e drejtë Niveli 3 2019	Vlera bartëse 2018	Vlera e drejtë Niveli 3 2018
Pasuritë				
Hua dhe paradhëniet për klientët	668,498	651,156	593,202	594,885
Detyrimet				
Depozitat nga klientët	858,717	858,717	729,467	729,962
Depozitat nga bankat	7,602	7,602	618	618

5.2 Instrumentet financiare të matura me vlerën e drejtë - hierarkia e vlerës së drejtë

Tabela e mëposhtme analizon instrumentet financiare të matura në vlerë të drejtë në datën e raportimit, sipas nivelit të hierarkisë së vlerës së drejtë, ku është e kategorizuar matja e vlerës së drejtë. Shumat janë të bazuara në vlerat e njohura në pasqyrën e pozicionit financiar.

31 dhjetor 2019				
Instrumentet jo-derivative	Vlera bartëse	Vlera e drejtë Nivel 1	Vlera e drejtë Nivel 2	Vlera e drejtë Nivel 3
Investimet në letra me vlerë	150,039	113,057	36,982	-
Investime financiare në vlerë të drejtë përmes fitimit ose humbjes	6,060	-	6,060	-
Pasuritë financiare të përcaktuara në vlerën e drejtë nëpërmjet të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse	143,979	113,057	30,922	-
Derivatvët	687	687	-	-
Derivatvët e mbajtur për menaxhimin e riskut	687	687	-	-
31 dhjetor 2018				
Instrumentet jo-derivative	Vlera bartëse	Vlera e drejtë Nivel 1	Vlera e drejtë Nivel 2	Vlera e drejtë Nivel 3
Investimet në letra me vlerë	123,722	97,704	26,018	-
Investime financiare në vlerë të drejtë përmes fitimit ose humbjes	27,882	6,581	21,301	-
Investimet financiare në dispozicion për shitje	95,840	91,123	4,717	-
Investimet financiare të mbajtura deri në maturim	-	-	-	-
Derivatvët	812	812	-	-
Derivatvët e mbajtur për menaxhimin e riskut	812	812	-	-

6 Shpenzimet për humbjen e kreditorëve

Tabela më poshtë tregon tarifën e humbjeve të pritshme kreditorëve për instrumentet financiare për vitin 2019 të regjistruara në pasqyrën e të ardhurave:

Shpenzimet e humbjes kreditorëve 2019	Kategoria 1 Individuale	Kategoria 1	Kategoria 2 Individuale	Kategoria 2	Kategoria 3	POCI	Gjithsej
Paraja dhe ekuivalentët e parasë dhe rezerva e detyrueshme dhe Kreditë dhe paradhëniet për bankat	25	-	-	-	-	-	25
Kreditë dhe paradhëniet për klientët	-	(443)	-	396	(4,957)	(630)	(5,634)
Instrumentet e borxhit të matur në FVOCI	(107)	-	-	-	-	-	(107)
Garancitë financiare	-	-	-	-	-	-	-
Angazhimet e huasë	-	(21)	-	-	-	-	(21)
Letër kreditë	-	-	-	-	-	-	-
Gjithsej humbja nga rënia në vlerë	(82)	(464)	-	396	(4,957)	(630)	(5,737)

Shpenzimet e humbjes kreditore 2018	Kategoria 1 Individuale	Kategoria 1	Kategoria 2 Individuale	Kategoria 2	Kategoria 3	POCI	Gjithsej
Paraja dhe ekuivalentët e parasë dhe rezerva e detyrueshme dhe Kreditë dhe paradhëniet për bankat	(25)	-	-	-	-	-	(25)
Kreditë dhe paradhëniet për klientët	-	(599)	-	(96)	(3,471)	(472)	(4,639)
Instrumentet e borxhit të matur në FVOCI	(39)	-	-	-	-	-	(39)
Garancitë financiare	-	(16)	-	(1)	-	-	(17)
Angazhimet e huasë	-	(158)	-	(15)	-	-	(173)
Letër kreditë	-	-	-	-	-	-	-
Gjithsej humbja nga rënia në vlerë	(64)	(773)	-	(112)	(3,471)	(472)	(4,893)

7 Ndryshimet në detyrimet nga aktivitetet e financimit

	1 janar 2019	Rrjedha e parasë	Deklarimi i dividendës	31 dhjetor 2019
Huamarrjet që mbajnë interes Shënim 16	124	7,479	-	7,603
Dividendët e pagueshëm	-	(19,400)	19,400	-
Gjithsej detyrimet nga aktivitetet financuese	124	(11,921)	19,400	7,603

	1 janar 2018	Rrjedha e parasë	Deklarimi i dividendës	31 dhjetor 2018
Huamarrjet që mbajnë interes Shënim 16	8,478	(8,354)	-	124
Dividendët e pagueshme	-	(17,500)	17,500	-
Gjithsej detyrimet nga aktivitetet financuese	8,478	(25,854)	17,500	124

8 Paraja dhe ekuivalentët e parasë dhe rezerva e detyrueshme

	2019	2018
Paraja në dorë	60,071	59,132
Gjendjet në BQK	60,931	45,300
Llogaritë korrespondente në banka tjera	2,675	7,625
Lejimet për llogaritë me bankat e tjera	-	(25)
Gjithsej	123,677	112,032

Paraja, ekuivalentet e saj dhe rezerva e detyrueshme përfshijnë një bilanc likuiditeti rezervë të detyrueshëm në BQK prej 82,821 mijë € (31 dhjetor 2018: 71,329 mijë €). Kërkesa e rezervës së likuiditetit llogaritet në bazë të një mesatare të thjeshtë mbi një javë dhe duhet të mbahet si 10 për qind e depozitave bankare të pagueshme brenda një viti. Ajo përbëhet nga bilancet në BQK dhe 50 për qind e parasë në dorë. Si e tillë gjendja mund të ndryshojë nga dita në ditë. Kjo gjendje përjashtohet nga paraja dhe ekuivalentët e parasë për qëllime të pasqyrës së rrjedhjes së parasë. Më 31 dhjetor 2019 dhe 2018 paraja dhe ekuivalentët e parasë së bankës për qëllim të pasqyrës së rrjedhës së parasë ishin si në vijim:

	2019	2018
Gjithsej paraja dhe ekuivalentët e parasë dhe rezerva e detyrueshme	123,677	112,032
Minus: Rezerva e detyrueshme e likuiditetit	(82,821)	(71,329)
Paraja dhe ekuivalentët e parasë për qëllim të pasqyrës së rrjedhjes së parasë	40,856	40,703

Asnjë interes nuk fitohet në bilancet me BQK mbi minimumin e kërkuar pasi BQK-ja ka adoptuar nivelin 0% për këto balanca për vitin raportues aktual dhe vitin e kaluar raportues.

9 Kreditë dhe paradhëniet për bankat

Depozitat me afat dhe depozitat pa afat investohen në bankat që operojnë në vendet e OECD. Kreditë dhe paradhëniet për bankat përfshijnë të ardhurat nga interesi akrual në shumën prej 2 mijë € (31 dhjetor 2018: 2 mijë €). Depozitat e garancioneve përfshijnë një shumë prej 808 mijë € më 31 dhjetor 2019 (31 dhjetor 2018: 792 mijë €) të cilat paraqesin depozita të kufizuara me bankën UOB si kolateral në para të gatshme për kartela. Banka nuk ka të drejtë të përdorë këto fonde për qëllime të financimit të aktiviteteve të veta.

	2019	2018
Depozitat me afat	34,675	23,941
Depozitat e garancisë	808	792
Provizionet për rënie në vlerë	-	-
Gjithsej kreditë dhe paradhëniet për bankat	35,483	24,733

10 Investimet në letra me vlerë

	2019	2018
Pasuritë financiare të matura me vlerën e drejtë nëpërmjet fitimit ose humbjes	6,060	27,882
Pasuritë financiare të matura me vlerën e drejtë nëpërmjet të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse	144,125	95,879
Rënia në vlerë e letrave me vlerë	(146)	(39)
Gjithsej investimet në letra me vlerë	150,039	123,722

Investimet financiare në vlerë të drejtë dhe ato me vlerën e drejtë nëpërmjet të ardhurave të tjera gjithëpërfshirëse më 31 dhjetor 2019 përfaqësojnë obligacione dhe bono thesarit me jetëgjatësi një muaj deri në 5 vjet të denominuara në € dhe dollarë amerikan të lëshuara nga Gjermania, Republika e Francës, Austria, Shtetet e Bashkuara të Amerikës, Holanda, Finlanda, Polonia, Sllovakia, Bullgaria, BEI, KFVV, Luksemburg dhe Republika e Kosovës (bonot e thesarit të qeverisë). Tabela më poshtë tregon kualitetin e kredisë dhe ekspozimin maksimal ndaj riskut kreditor bazuar në sistemin e brendshëm të klasifikimit të kredive të Bankës dhe në klasifikimin e Kategorisë së fund vitit. Shumat e paraqitura janë bruto nga zhvlerësimi.

2019				
Klasa e vlerësimit të brendshëm	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	Gjithsej
Performuese	-	-	-	-
Shkëlqyeshëm	75,912	-	-	75,912
Fortë	37,170	-	-	37,170
Mirë	-	-	-	-
Kënaqshëm	-	-	-	-
Rëndomtë	-	-	-	-
Kredia me vonesa	-	-	-	-
Pa vlerësuar	31,043	-	-	31,043
Gjithsej	144,125	-	-	144,125

2018				
Klasa e vlerësimit të brendshëm	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	Gjithsej
Performuese	-	-	-	-
Shkëlqyeshëm	53,868	-	-	53,868
Fortë	37,288	-	-	37,288
Mirë	-	-	-	-
Kënaqshëm	-	-	-	-
Rëndomtë	-	-	-	-
Kredia me vonesa	-	-	-	-
Pa vlerësuar	4,723	-	-	4,723
Gjithsej	95,879	-	-	95,879

Një analizë e ndryshimeve në vlerën kontabël bruto dhe shumat korresponduese të humbjeve të pritshme janë si më poshtë :

2019				
	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	Gjithsej
Vlera kontabël bruto më 1 janar 2019	95,879	-	-	95,879
Pasuritë të reja të sapo krijuara apo të blera	84,984	-	-	84,984
Pasuritë e çregjistruara ose të shlyera	(37,604)	-	-	(37,604)
Ndryshimi në vlerë të drejtë	866	-	-	866
Transferuar në Kategorinë 1	-	-	-	-
Transferuar në Kategorinë 2	-	-	-	-
Transferuar në Kategorinë 3	-	-	-	-
Ndryshimet për shkak të ndryshimit të riskut kreditor (neto)	-	-	-	-
Ndryshimet në rrjedhat monetare kontraktuale për shkak të modifikimeve që nuk rezultojnë në mosnjohje	-	-	-	-
Shumat që janë shlyer	-	-	-	-
Më 31 dhjetor 2019	144,125	-	-	144,125

2018				
	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	Gjithsej
Vlera kontabël bruto më 1 janar 2019	102,726	-	-	102,726
Pasuritë të reja të sapo krijuara apo të blera	60,349	-	-	60,349
Pasuritë e çregjistruara ose të shlyera	(66,918)	-	-	(66,918)
Transferuar në Kategorinë 1	(278)	-	-	(278)
Transferuar në Kategorinë 2	-	-	-	-
Transferuar në Kategorinë 3	-	-	-	-
Ndryshimet për shkak të ndryshimit të riskut kreditor (neto)	-	-	-	-
Ndryshimet në rrjedhat monetare kontraktuale për shkak të modifikimeve që nuk rezultojnë në mosnjohje	-	-	-	-
Shumat që janë shlyer	-	-	-	-
Rregullimet e këmbimit valutor	-	-	-	-
Më 31 dhjetor 2019	95,879	-	-	95,879

2019				
	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	Gjithsej
Lejimet e humbjeve te pritshme të kreditorë 1 janar 2019	(39)	-	-	(39)
Pasuritë të reja të sapo krijuara apo të blera	(107)	-	-	(107)
Pasuritë e çregjistruara ose të shlyera	-	-	-	-
Transferuar në Kategorinë 1	-	-	-	-
Transferuar në Kategorinë 2	-	-	-	-
Transferuar në Kategorinë 3	-	-	-	-
Ndryshimet për shkak të ndryshimit të riskut kreditor (neto)	-	-	-	-
Ndryshimet në rrjedhat monetare kontraktuale për shkak të modifikimeve që nuk rezultojnë në mosnjohje	-	-	-	-
Kthimet	-	-	-	-
Shumat që janë shlyer	-	-	-	-
Rregullimet e këmbimit valutor	-	-	-	-
Më 31 dhjetor 2019	(146)	-	-	(146)

2018				
	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	Gjithsej
Lejimet e humbjeve te pritshme të kreditorë 1 janar 2018	-	-	-	-
Pasuritë të reja të sapo krijuara apo të blera	(39)	-	-	(39)
Pasuritë e çregjistruara ose të shlyera	-	-	-	-
Ndryshimi në vlerë të drejtë (duke përfshirë shlyerjet)	-	-	-	-
Transferuar në Kategorinë 1	-	-	-	-
Transferuar në Kategorinë 2	-	-	-	-
Transferuar në Kategorinë 3	-	-	-	-
Ndryshimet për shkak të ndryshimit të riskut kreditor (neto)	-	-	-	-
Ndryshimet në rrjedhat monetare kontraktuale për shkak të modifikimeve që nuk rezultojnë në mosnjohje	-	-	-	-
Kthimet	-	-	-	-
Shumat që janë shlyer	-	-	-	-
Rregullimet e këmbimit valutor	-	-	-	-
Më 31 dhjetor 2018	(39)	-	-	(39)

10 Kreditë dhe paradhëniet për klientët

	2019	2018
Klientët korporata		
Kreditë aktuale dhe të ristrukturuara	262,691	253,593
Mbitërheqjet	45,581	43,056
	308,272	296,649
Klientët Individualë		
Kreditë aktuale dhe të ristrukturuara	361,047	303,883
Mbitërheqjet	18,099	14,661
	379,146	318,544
Kreditë dhe paradhëniet për klientët	687,418	615,193
Minus: Provizioni për rënie në vlerë	(17,920)	(21,991)
Kreditë dhe paradhëniet për klientët, net	669,498	593,202

Kreditë dhe paradhëniet për klientët përfshijnë të ardhurat nga interesi akruar në shumë prej 2,524 mijë € (31 dhjetor 2018: 2,016 mijë €).

Tabela më poshtë tregon kualitetin e kredisë dhe ekspozimin maksimal ndaj riskut kreditor bazuar në sistemin e brendshëm të klasifikimit të kredive të Bankës dhe në klasifikimin e Kategorisë së fund vitit. Shumat e paraqitura janë bruto nga zhvlerësimi.

Vlera kontabël bruto dhe lejimet e humbjeve të pritshme kreditore korresponduese për kreditë e përgjithshme janë si më poshtë:

					2019	2018
Klasa e vlerësimit të brendshëm	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	POCI	Gjithsej	Gjithsej
Performuese	-	-	-	-	-	-
Shkëlqyeshëm	-	-	-	-	-	-
Fortë	3,849	1	-	-	3,850	-
Mirë	285,093	1,808	-	13	286,913	267,106
Kënaqshëm	195,626	9,280	-	19	204,925	245,772
Rëndomtë	15,503	11,951	-	155	27,610	35,222
Kredia me vonesa	-	-	16,580	1,538	18,118	19,646
Pa vlerësuar	143,303	2,181	-	518	146,002	47,447
Gjithsej	643,374	25,221	16,580	2,243	687,418	615,193

Një analizë e ndryshimeve në vlerën kontabël bruto dhe shumat korresponduese të humbjeve të pritshme kreditore për kreditë e përgjithshme janë si më poshtë:

	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	POCI	Gjithsej
Vlera kontabël bruto më 1 janar 2019	557,620	37,498	19,244	831	615,193
Pasuritë të reja të sapo krijuara apo të blera	387,453	11,789	3,097	1,560	403,899
Pasuritë e çregjistruara ose të shlyera	(216,635)	(19,836)	(2,446)	(73)	(238,990)
Transferuar në Kategorinë 1	6,711	(6,603)	(108)	-	0
Transferuar në Kategorinë 2	(9,852)	9,969	(117)	-	0
Transferuar në Kategorinë 3	(4,367)	(3,662)	8,029	-	0
Ndryshimet për shkak të ndryshimit të riskut kreditor (neto)	(77,477)	(3,932)	(1,504)	(65)	(82,978)
Ndryshimet në rrjedhat monetare kontraktuale për shkak të modifikimeve që nuk rezultojnë në mosnjohje	-	0	-	-	-
Shumat që janë shlyer	(79)	(2)	(9,615)	(10)	(9,706)
Rregullimet e këmbimit valutë	-	-	-	-	-
Më 31 dhjetor 2019	643,374	25,221	16,580	2,243	687,418

	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	POCI	Gjithsej
Lejimet e humbjeve të pritshme të kreditore 1 janar 2019	2,466	2,155	16,803	567	21,991
Pasuritë të reja të sapo krijuara apo të blera	1,707	788	1,740	635	4,870
Pasuritë e çregjistruara ose të shlyera	(861)	(499)	(1,265)	(26)	(2,651)
Transferuar në Kategorinë 1	56	(54)	(2)	-	-
Transferuar në Kategorinë 2	(665)	675	(10)	-	-
Transferuar në Kategorinë 3	(2,630)	(2,774)	5,404	-	-
Ndryshimet për shkak të ndryshimit të riskut kreditor (neto)	2,837	1,468	(909)	19	3,415
Ndryshimet në rrjedhat monetare kontraktuale për shkak të modifikimeve që nuk rezultojnë në mosnjohje	-	-	-	-	-
Shumat që janë shlyer	(78)	(2)	(9,615)	(10)	(9,705)
Rregullimet e këmbimit valutë	-	-	-	-	-
Më 31 dhjetor 2019	2,832	1,757	12,146	1,185	17,920

Një analizë e ndryshimeve në vlerën kontabël bruto dhe shumat korresponduese të humbjeve të pritshme kreditore për kreditë e përgjithshme janë si më poshtë:

	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	POCI	Gjithsej
Vlera kontabël bruto më 1 janar 2019	492,359	32,443	29,001	166	553,969
Pasuritë të reja të sapo krijuara apo të blera	334,593	-	-	687	335,280
Pasuritë e çregjistruara ose të shlyera	(169,769)	(20,957)	(1,823)	(10)	(192,559)
Transferuar në Kategorinë 1	5,436	(5,428)	(8)	-	-
Transferuar në Kategorinë 2	(36,268)	37,981	(1,713)	-	-
Transferuar në Kategorinë 3	(2,961)	(1,591)	4,552	-	-
Ndryshimet për shkak të ndryshimit të riskut kreditor (neto)	(65,688)	(4,933)	(6,865)	(12)	(77,498)
Ndryshimet në rrjedhat monetare kontraktuale për shkak të modifikimeve që nuk rezultojnë në mosnjohje	-	-	-	-	-
Shumat që janë shlyer	(82)	(17)	(3,900)	-	(3,999)
Rregullimet e këmbimit valutë	-	-	-	-	-
Më 31 dhjetor 2019	557,620	37,498	19,244	831	615,193

	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	POCI	Gjithsej
Lejimet e humbjeve të pritshme të kreditore 1 janar 2018	1,894	2,051	17,313	93	21,351
Pasuritë të reja të sapo krijuara apo të blera	2,521	-	-	496	3,017
Pasuritë e çregjistruara ose të shlyera	(512)	(501)	(582)	(7)	(1,602)
Transferuar në Kategorinë 1	33	(33)	-	-	-
Transferuar në Kategorinë 2	(1,418)	1,553	(135)	-	-
Transferuar në Kategorinë 3	(1,575)	(1,144)	2,719	-	-
Ndryshimet për shkak të ndryshimit të riskut kreditor (neto)	1,605	246	1,388	(15)	3,224
Ndryshimet në rrjedhat monetare kontraktuale për shkak të modifikimeve që nuk rezultojnë në mosnjohje	-	-	-	-	-
Shumat që janë shlyer	(82)	(17)	(3,900)	-	(3,999)
Rregullimet e këmbimit valutë	-	-	-	-	-
31 dhjetor 2018	2,466	2,155	16,803	567	21,991

Shuma kontraktuale e papaguar për kreditë që janë shlyer, por që ende ishin subjekt i veprimtarisë përbarimore ishte zero në 31 dhjetor 2019 (2018: zero).

Portfolio të korporatave

Tabela më poshtë tregon kualitetin e kredisë dhe ekspozimin maksimal ndaj riskut kreditor bazuar në sistemin e brendshëm të klasifikimit të kredive të Bankës dhe në klasifikimin e Kategorisë së fund vitit. Shumat e paraqitura janë bruto nga rënia në vlerë. Vlera kontabël bruto dhe lejimet korresponduese për humbjet e pritshme të kreditorëve për portfolio të korporatave janë si më poshtë:

	2019				2018	
Klasa e vlerësimit të brendshëm	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	POCI	Gjithsej	Gjithsej
Performuese	-	-	-	5,593	-	-
Shkëlqyeshëm	-	-	-	-	-	-
Fortë	3,849	3	-	-	3,852	-
Mirë	145,376	477	-	13	145,853	104,622
Kënaqshëm	124,372	5,817	-	19	130,189	153,456
Rëndomtë	11,849	9,398	-	155	21,247	24,503
Kredia me vonesa	-	-	5,593	1,538	7,131	14,068
Pa vlerësuar	-	-	-	518	-	-
Gjithsej	285,446	15,695	5,593	1,538	308,272	296,649

Vlera kontabël bruto dhe lejimet korresponduese për humbjet e pritshme të kreditorëve për portfolio të korporatave janë si më poshtë:

	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	POCI	Gjithsej
Lejimet e humbjeve të pritshme kreditorëve 1 janar 2019	258,840	23,741	13,668	400	296,649
Pasuritë të reja të sapo krijuara apo të blera	195,534	7,724	2,139	1,141	206,538
Pasuritë e çregjistruara ose të shlyera	(136,604)	(17,059)	(1,666)	0	(155,329)
Transferuar në Kategorinë 1	3,139	(3,139)	-	-	0
Transferuar në Kategorinë 2	(6,163)	6,163	0	-	0
Transferuar në Kategorinë 3	(743)	(462)	1,205	-	0
Ndryshimet për shkak të ndryshimit të riskut kreditor (neto)	(28,556)	(1,273)	(985)	(3)	(30,817)
Ndryshimet në rrjedhat monetare kontraktuale për shkak të modifikimeve që nuk rezultojnë në mos njohje	-	-	-	-	-
Shumat që janë shlyer	(1)	0	(8,768)	-	(8,769)
Rregullimet e këmbimit valutor	-	-	-	-	-
Më 31 dhjetor 2019	285,446	15,695	5,593	1,538	308,272

	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	POCI	Gjithsej
Lejimet e humbjeve te pritshme kreditore 1 janar 2019	760	301	12,331	400	13,792
Pasuritë të reja të sapo krijuara apo të blera	314	212	1,150	355	2,034
Pasuritë e çregjistruara ose të shlyera	(510)	(208)	(817)	0	(1,534)
Transferuar në Kategorinë 1	5	(5)	0	-	0
Transferuar në Kategorinë 2	(109)	109	0	-	0
Transferuar në Kategorinë 3	(87)	(233)	319	-	0
Ndryshimet për shkak të ndryshimit të riskut kreditor (neto)	19	208	(578)	(2)	(356)
Ndryshimet në rrjedhat monetare kontraktuale për shkak të modifikimeve që nuk rezultojnë në mos njohje	-	-	-	-	-
Shumat që janë shlyer	(1)	0	(8,768)	-	(8,769)
Rregullimet e këmbimit valutor	-	-	-	-	-
Më 31 dhjetor 2019	391	385	3,636	754	5,166

Një analizë e ndryshimeve në vlerën kontabël bruto dhe lejimeve korresponduese të humbjeve për kreditë jo me pakicë është si më poshtë:

	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	POCI	Gjithsej
Lejimet e humbjeve te pritshme kreditore 1 janar 2018	235,886	18,196	24,322	-	278,404
Pasuritë të reja të sapo krijuara apo të blera	174,165	-	-	400	174,565
Pasuritë e çregjistruara ose të shlyera	(98,177)	(12,641)	(1,188)	-	(112,006)
Transferuar në Kategorinë 1	1,896	(1,896)	-	-	-
Transferuar në Kategorinë 2	(20,544)	22,156	(1,612)	-	-
Transferuar në Kategorinë 3	(749)	(196)	945	-	-
Ndryshimet për shkak të ndryshimit të riskut kreditor (neto)	(33,637)	(1,878)	(5,953)	-	(41,468)
Ndryshimet në rrjedhat monetare kontraktuale për shkak të modifikimeve që nuk rezultojnë në mos njohje	-	-	-	-	-
Shumat që janë shlyer	-	-	(2,846)	-	(2,846)
Rregullimet e këmbimit valutor	-	-	-	-	-
Më 31 dhjetor 2018	258,840	23,741	13,668	400	296,649

	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	POCI	Gjithsej
Lejimet e humbjeve te pritshme kreditore 1 janar 2019	219	280	13,760	-	14,259
Pasuritë të reja të sapo krijuara apo të blera	905	0	-	400	1,305
Pasuritë e çregjistruara ose të shlyera	(84)	(219)	(359)	-	(662)
Transferuar në Kategorinë 1	2	(2)	-	-	-
Transferuar në Kategorinë 2	(160)	285	(125)	-	-
Transferuar në Kategorinë 3	(410)	(103)	513	-	-
Ndryshimet për shkak të ndryshimit të riskut kreditor (neto)	288	60	1,388	-	1,736
Ndryshimet në rrjedhat monetare kontraktuale për shkak të modifikimeve që nuk rezultojnë në mos njohje	-	-	-	-	-
Shumat që janë shlyer	-	-	(2,846)	-	(2,846)
Rregullimet e këmbimit valutor	-	-	-	-	-
Më 31 dhjetor 2018	760	301	12,331	400	13,792

Shuma kontraktuale e papaguar mbi huatë që janë shlyer, por që ende ishin objekt i aktivitetit të përbarimit, ishte zero më 31 dhjetor 2019 (2018: zero).

Kreditë individuale

Tabela më poshtë tregon kualitetin e kredisë dhe ekspozimin maksimal ndaj riskut kreditor bazuar në sistemin e brendshëm të klasifikimit të kredive të Bankës dhe në klasifikimin e Kategorisë së fund vitit. Shumat e paraqitura janë bruto nga zhvlerësimi.

Vlera kontabël bruto dhe lejimet korresponduese për humbjet e pritshme të kreditore për portfolio individuale janë si më poshtë:

Klasa e vlerësimit të brendshëm	2019					2018
	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	POCI	Gjithsej	Gjithsej
Performuese	-	-	-	-	-	-
Shkëlqyeshëm	-	-	-	-	-	-
Fortë	-	-	-	-	-	-
Mirë	139,716	1,330	-	13	141,059	162,484
Kënaqshëm	71,255	3,463	-	19	74,737	92,317
Rëndomtë	3,655	2,553	-	155	6,363	10,718
Kredia me vonesa	-	-	10,987	-	10,987	5,578
Pa vlerësuar	143,301	2,181	-	518	146,000	47,447
Gjithsej	357,927	9,527	10,987	705	379,146	318,544

Vlera kontabël bruto dhe lejimet korresponduese për humbjet e pritshme të kreditorëve për portfolio individuale janë si më poshtë:

	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	POCI	Gjithsej
Vlera kontabël bruto më 1 janar 2019	298,780	13,757	5,576	431	318,544
Pasuritë të reja të sapo krijuara apo të blera	191,918	4,065	958	419	197,360
Pasuritë e çregjistruara ose të shlyera	(80,031)	(2,776)	(779)	(73)	(83,659)
Transferuar në Kategorinë 1	3,572	(3,464)	(108)	-	0
Transferuar në Kategorinë 2	(3,689)	3,806	(117)	-	0
Transferuar në Kategorinë 3	(3,624)	(3,200)	6,824	(72)	(72)
Ndryshimet për shkak të ndryshimit të riskut kreditor (neto)	(48,921)	(2,659)	(520)	-	(52,100)
Ndryshimet në rrjedhat monetare kontraktuale për shkak të modifikimeve që nuk rezultojnë në mos njohje	-	-	-	-	-
Shumat që janë shlyer	(78)	(2)	(847)	(0)	(927)
Rregullimet e këmbimit valutë	-	-	-	-	-
Më 31 dhjetor 2019	357,927	9,527	10,987	705	379,146

	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	POCI	Gjithsej
Lejimet e humbjeve të pritshme kreditorëve 1 janar 2019	1,706	280	4,472	167	8,199
Pasuritë të reja të sapo krijuara apo të blera	1,393	0	591	280	2,839
Pasuritë e çregjistruara ose të shlyera	(351)	(219)	(449)	(36)	(1,127)
Transferuar në Kategorinë 1	51	(2)	(2)	-	0
Transferuar në Kategorinë 2	(556)	285	(10)	-	0
Transferuar në Kategorinë 3	(2,543)	(103)	5,085	-	0
Ndryshimet për shkak të ndryshimit të riskut kreditor (neto)	2,819	60	(330)	22	3,770
Ndryshimet në rrjedhat monetare kontraktuale për shkak të modifikimeve që nuk rezultojnë në mos njohje	-	-	-	-	-
Shumat që janë shlyer	(78)	-	(847)	(0)	(927)
Rregullimet e këmbimit valutë	-	-	-	-	-
Më 31 dhjetor 2019	2,440	301	8,509	432	12,754

Vlera kontabël bruto dhe lejimet korresponduese për humbjet e pritshme të kreditorëve për portfolio individuale janë si më poshtë:

	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	POCI	Gjithsej
Vlera kontabël bruto më 1 janar 2018	256,473	14,247	4,679	166	275,565
Pasuritë të reja të sapo krijuara apo të blera	160,428	-	-	287	160,715
Pasuritë e çregjistruara ose të shlyera	(71,592)	(8,316)	(635)	(10)	(80,553)
Transferuar në Kategorinë 1	3,540	(3,532)	(8)	-	-
Transferuar në Kategorinë 2	(15,724)	15,825	(101)	-	-
Transferuar në Kategorinë 3	(2,212)	(1,395)	3,607	-	-
Ndryshimet për shkak të ndryshimit të riskut kreditor (neto)	(32,051)	(3,055)	(912)	(12)	(36,030)
Ndryshimet në rrethimet monetare kontraktuale për shkak të modifikimeve që nuk rezultojnë në mos njohje	-	-	-	-	-
Shumat që janë shlyer	(82)	(17)	(1,054)	-	(1,153)
Rregullimet e këmbimit valutë	-	-	-	-	-
Më 31 dhjetor 2018	298,780	13,757	5,576	431	318,544

	Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	POCI	Gjithsej
Lejimet e humbjeve të pritshme kreditorëve 1 janar 2018	1,675	1,771	3,553	93	7,092
Pasuritë të reja të sapo krijuara apo të blera	1,616	-	-	96	1,712
Pasuritë e çregjistruara ose të shlyera	(428)	(282)	(223)	(7)	(940)
Transferuar në Kategorinë 1	31	(31)	0	-	-
Transferuar në Kategorinë 2	(1,258)	1,268	(10)	-	-
Transferuar në Kategorinë 3	(1,165)	(1,041)	2,206	-	-
Ndryshimet për shkak të ndryshimit të riskut kreditor (neto)	1,317	186	-	(15)	1,488
Ndryshimet në rrethimet monetare kontraktuale për shkak të modifikimeve që nuk rezultojnë në mos njohje	-	-	-	-	-
Shumat që janë shlyer	(82)	(17)	(1,054)	-	(1,153)
Rregullimet e këmbimit valutë	-	-	-	-	-
Më 31 dhjetor 2018	1,706	1,854	4,472	167	8,199

Shuma kontraktuale e papaguar mbi huatë që janë shlyer, por që ende ishin objekt i aktivitetit të përbarimit, ishte zero më 31 dhjetor 2019 (2018: zero).

Më 31 dhjetor 2019 Banka ka 527 huamarrës (31 dhjetor 2018: 329 huamarrës) me shuma të kredive të grumbulluara mbi 100 mijë €. Shuma totale e këtyre kredive është 275,024 mijë € ose 40 për qind e portofolit të kredisë bruto (31 dhjetor 2018: 290,122 mijë € ose 48 për qind e portofolit të kredisë bruto).

Banka menaxhon ekspozimet individuale të palëve në mënyrë që të jetë në përputhje me rregullat e Bankës Qendrore që kërkojnë që ekspozimet individuale të palëve të kundërpërgjigjen të mos kalojnë 15 për qind të Kapitali Tier I ose 17,031 mijë €.

Më 31 dhjetor 2019, nuk ka asnjë pale tjetër (2018: asnjë palë) me ekspozim mbi 15 për qind të limitit pas marrjes së miratimit rregullator. Përveç kësaj, ekspozimi kumulativ i 10 klientëve kryesorë të bankës është 120,144 mijë €, (2018: 104,892 mijë €). Përqendrimet e rrezikut të sektorit të ekonomisë brenda portofolit të huave të klientëve janë si më poshtë:

	2019	%	2018	%
Tregti	158,156	23%	174,807	28%
Individët	431,818	63%	364,464	59%
Prodhim, kemikate dhe përpunim	55,567	8%	47,684	6%
Shërbime	13,548	2%	14,471	2%
Ndërtimtari dhe shërbime në ndërtimtari	7,879	1%	7,817	1%
Industria ushqimore dhe bujqësia	19,810	3%	5,329	1%
Tjera	640	0%	621	0%
Gjithsej huatë dhe paradhëniet ndaj klientëve para se të lejohet vonesa në kredi	687,418	100%	615,193	100%

12 Pasuritë tjera

	2019	2018
Parapagimet dhe paradhëniet për shërbime	642	413
Tarifat e arkëtueshme nga Visa dhe MasterCard	949	2,502
Prona e rimarrë në posedim	122	182
Gjithsej pasuritë tjera	1,713	3,097

Prona e rimarrë në posedim regjistrohet duke përdorur vlerën e blerjes gjatë procedurës së riblerjes. Në rast se asetet nuk shiten, vlera e aktiveve do të zhvlerësohet me 20% në bazë vjetore. Kjo vlerë konsiderohet se pasqyron vlerën e drejtë të këtyre aktiveve në mungesë të një tregu aktiv. Ky trajtim është në përputhje me rregulloren e Bankës Qendrore për mbajtjen dhe vlerësimin e aseteve të rivlerësuar.

13 Investimet në filiale

	2019	2018
Investimi në Raiffeisen Leasing Kosovo	2,227	2,227
Investimi në Raiffeisen Insurance Broker Kosovo	7	7
Gjithsej investimet në filiale	2,234	2,234

Tabela më poshtë jep detajet e filialeve kryesore të Bankës:

Filialet	Vendi kryesor i afarizmit	Interesi i pronësisë	
		2019	2018
Raiffesien Leasing Kosovo	Kosovë	100%	100%
Raiffeisen Insurance Broker Kosovo	Kosovë	70%	70%

Banka nuk ka kufizime të mëdha në aftësinë e saj për të marrë ose përdorur pasuritë e saj dhe për të shlyer detyrimet e saj përveç atyre që rezultojnë nga kornizat mbikëqyrëse brenda të cilave veprojnë degët. Filialet e bankës duhet të jenë në përputhje me rregullat dhe rregulloret në fuqi për institucionet e tjera financiare dhe përveç kësaj në nivel të konsolidimit duhet të jenë edhe në përputhje me rregullat dhe rregulloret e bankës.

Dividenda e pranuar nga Raiffeisen Leasing Kosovo LLC në 2019 ishte 718,658 €, ndërsa dividenda e pranuar nga Raiffeisen Insurance Broker ishte 84,977 €.

14 Prona, pajisjet dhe pasuritë e paprekshme

Gjatë vitit 2019 është bërë një investim prej 19.3 milionë € dhe një shtesë prej 2.8 milionë €. Ndërtesa është kompletuar në Q4 2019 dhe ka filluar zhvlerësimin në këtë vitë në pronën që do të përdoret për qëllimet e Bankës. Nuk ka pasur investime të tilla në vitin e kaluar. Përfundimi i ndërtimit është kryer dhe objektet do të zhvlerësohen gjatë jetës së dobishme të pasurisë.

	2019	2018
Prona, pajisjet dhe pasuritë e paprekshme në posedim	36,510	29,891
E drejta e përdorimit IFRS 16	2,748	-
Prona, pajisjet dhe pasuritë e paprekshme	39,258	29,891

Banka ka pasuri të marra me qira duke përfshirë ndërtesa, automjete dhe pajisje të teknologjisë informative. Informatat lidhur me këto pasuri janë të shpalosura më poshtë:

	2019			Total
	Ndërtesa	Automjete	Pajisje të TI	
Balanca më 1 janar	-	-	-	-
Rregullime në balancën hapëse	2,676	-	-	2,676
Shtesat në vitin raportues	872	32	92	996
Zhvlerësimi	(917)	(1)	(7)	(924)
Balanca më 31 dhjetor	2,631	31	85	2,748

Tabela në vijim paraqet analizën e maturitetit:

	2019
Më pak se një vit	1,055
1 deri në 5 vite	2,096
Më shumë se 5 vites	20
Totali i detyrimeve në qira më 31 dhjetor	3,171
Detyrimet në qira të përfshira në Shpalosjen 18 më 31 dhjetor	2,809

Shumat e paraqitura në pasqyrën e të ardhurave të Bankës për vitin 31 dhjetor 2019:

	2019
Interesi në detyrimet e qirasë IFRS 16	(146)
Shpenzimet lidhur me qirateë afatshkurtëra dhe me vlerë të vogla	(848)
Zhvlerësimi i ROU	(924)
Shpenzimet totale nga qiratë	(1,918)

	Ndërtesat dhe pronat te përdorura për qëllime të bankës	Pajisjet e TI	Përmirësime të tjera të pajisjeve dhe qirasë	Pasuritë e paprekshme	Gjithsej
Kosto Balanca hapëse më 1 janar 2019	21,676	13,233	8,439	17,178	60,527
Shtesat	2,885	2,244	3,556	1,940	10,625
Shlyerjet	-	(884)	(1,581)	(135)	(2,601)
Kostoja më 31 dhjetor 2019	24,561	14,593	10,414	18,983	68,551
Zhvlërësimi dhe amortizimi i akumuluar					
Balanca hapëse më 1 janar 2019	-	10,516	6,079	14,040	30,635
Zhvlërësimi dhe amortizimi (Shpalosja 25)	37	1,027	882	1,909	3,855
Të eliminuara në shlyerje	-	(862)	(1,556)	(18)	(2,449)
31 dhjetor 2019	37	10,668	5,405	15,931	32,041
Vera neto në libër më 31 dhjetor 2019	24,524	3,925	5,009	3,052	36,510

	Ndërtesat dhe pronat te përdorura për qëllime të bankës	Pajisjet e TI	Përmirësime të tjera të pajisjeve dhe qirasë	Pasuritë e paprekshme	Gjithsej
Kosto Balanca hapëse më 1 janar 2018	2,392	12,321	7,939	15,917	38,569
Shtesat	19,284	1,219	1,257	1,262	23,022
Shlyerjet	-	(307)	(757)	-	(1,064)
Kostoja më 31 dhjetor 2018	21,676	13,233	8,439	17,178	60,527
Zhvlërësimi dhe amortizimi i akumuluar					
Balanca hapëse më 1 janar 2018	-	9,931	6,105	12,400	28,436
Zhvlërësimi dhe amortizimi (Shpalosja 25)	-	888	722	1,640	3,248
Të eliminuara në shlyerje	-	(302)	(747)	-	(1,050)
31 dhjetor 2018	-	10,516	6,079	14,040	30,635
Vera neto në libër më 31 dhjetor 2018	21,676	2,719	2,360	3,139	29,891

Me 31 dhjetor 2019 dhe 2018 nuk ka pasuri, pajisje dhe pasuri të paprekshme për të siguruar detyrime bankare.

15 Depozitat dhe huamarrjet nga bankat

	2019	2018
Huamarrjet		
llogaritë e mbingarkuara të përdorura për qëllime operacionale me bankat tjera komerciale - vendet e OECD	5,170	124
Depozitat		
Bankat tjera komerciale – shtetet që nuk janë pjesë e OECD	2,432	494
depozitat dhe huamarrjet nga bankat	7,602	618

Interesi në llogaritë në mbitërheqje për datën 31 Dhjetor 2019 janë si në vijim (bazuar në valutën e llogarisë): EUR 0.661%, USD 7.25%, CHF 6.5%, GBP 2.8%

16 Depozitat nga klientët

	2019	2018
Klientët korporata:		
Llogaritë rrjedhëse	155,019	98,597
Llogaritë e kursimit	3,087	5,762
Depozitat me afat	10,030	11,913
	168,136	116,272
Klientët individualë:		
Llogaritë rrjedhëse	556,402	476,807
Llogaritë e kursimit	128,256	129,142
Depozitat me afat	5,923	7,246
	690,581	613,195
Gjithsej llogaritë e klientëve	858,717	729,467

Më 31 dhjetor 2019, llogaritë e klientëve përfshijnë interesin akrual në shumën prej 31 mijë € (31 dhjetor 2018: 11 mijë €). Më 31 dhjetor 2019, Banka ka 862 klientë me gjendje mbi 100 mijë € (31 dhjetor 2018: 792 klientë). Gjendjet totale të këtyre klientëve janë 272,822 mijë €, ose 32 për qind e totalit të llogarive të klientëve (31 dhjetor 2018: 237,847 mijë € ose 32 për qind e totalit të llogarive të klientëve).

17 Detyrimet financiare të matura me vlerën e drejtë

Banka përdor derivate të tjerë, të papërcaktuara në një marrëdhënie mbrojtëse për të menaxhuar ekspozimin e saj ndaj rreziqeve të normës së interesit. Instrumentet e përdorura janë Interest Rate Swaps.

Banka paguan norma fikse dhe pranon norma variabile të interesit. Rezultati neto i vlerësimit të këtyre kontratave për vitin që përfundoi më 31 dhjetor 2019 ishte një fitim prej 71 mijë € (2018: një fitim prej 242 mijë €). Vlera e drejtë e kontratave SWAP më 31 dhjetor 2019 ishte humbje prej 587 mijë € (2018: humbja e 658 mijë €).

	2018	2017
Balanca hapëse më 1 janar	812	1,100
Interesi i akumuluar në SWAP të paguar	(44)	(173)
Realizimi nga vlera e drejtë	(81)	(115)
Vlera e drejtë më 31 dhjetor	687	812

18 Provizionit dhe detyrimet tjera

	2019	2018
Depozitat kliring nga biznesi i transferit të pagesave	528	3,007
Të ardhurat e shtyra	150	113
Kostot e përlogaritura të personelit	367	1,188
Të pagueshmet	2,580	1,230
Të pagueshme ndaj BQK-së nga kliringu	-	2,804
Shpenzime operative të përlogaritura	417	451
Tatime tjera të pagueshme	344	260
Detyrimet e qirasë (shpalosje 14)	2,809	-
Të tjera	156	1,183
Deyrimet tjera	7,351	10,236
Provizioni për çështje gjyqësore dhe ekspozime kreditore jashtëbilancore (shih më poshtë)	579	537

Depozitat kliring përbëhen nga llogaritë kliring për karta debiti dhe krediti, pagesa dhe të tjera. Depozitat kliring nga biznesi i transferit të pagesave përbëjnë llogaritë pezull të bankës të cilat rezultojnë në gjendje debiti në vlerë prej 389 mijë € më 31 dhjetor 2019 (31 dhjetor 2018: 407 mijë €).

Të ardhurat e shtyra më 31 dhjetor 2019 dhe 31 dhjetor 2018 përfaqësojnë shumën e tarifave të shtyra të mbitërheqjeve.

Lëvizjet në provizionin për çështjet gjyqësore dhe ekspozime kreditore jashtë bilancore janë si në vijim:

	2019	2018
Provizioni për çështje gjyqësore dhe ekspozime kreditore të bilancit në fillim të vitit	537	248
Provizioni/ (lirimi i provizionit) për ekspozime kreditore jashtë bilancore (shpalosja 6)	21	190
Provizioni/ (lirimi i provizionit) për çështje gjyqësore (shpalosja 25)	21	226
Përdorimi i provizioneve të vitit të kaluar	-	(127)
Provizioni për çështje gjyqësore dhe ekspozime kreditore jashtë bilancore në fund të vitit	579	537

Më poshtë është ndarja e provizionit më 31 dhjetor:

	2019	2018
Provizioni për ekspozimet kreditore jashtë bilancore	370	349
Provizioni për çështje gjyqësore	209	188
Gjithsej Provizionit	579	537

Për më shumë informacione lidhur me zotimet kreditore jashtë bilancore, referohuni tek Shënimi 28.

19 Kreditë e varura

Kreditë e varura përbëhen nga kreditë e lëshuara nga Raiffeisen Bank International (RBI), më poshtë janë gjendjet për vitet 2019 dhe 2018:

	2019	2018
Kreditë e varura	19,325	19,325
Gjithsej	19,325	19,325

Kreditë e varura mbartin një normë vjetore të interesit prej 8.95 për qind (2018: 8.95 për qind). Kreditë e varura janë të pagueshme më 22 gusht 2023. Nuk ka kushte në lidhje me kreditë e varura. Huaja është përfshirë në kapitalin e klasit të dytë të bankës dhe është zvogëluar me 40% deri në dhjetor 2019 bazuar në kriteret e pranueshmërisë së BQK-së.

20 Kapitali i aksionarëve

Kapitali aksionar

Kapitali aksionar i autorizuar dhe i regjistruar i Bankës përbëhet nga 100 aksione të zakonshme. Raiffeisen Bank International AG është prindi përfundimtar. Struktura e kapitalit aksionar të Bankës më 31 dhjetor 2019 dhe 2018 është si vijon:

Aksionari	2019			2018		
	Numri i aksioneve	Vlera në '000 €	Aksione me votë	Numri i aksioneve	Vlera në '000 €	Aksione me votë
Raiffeisen SEE Region Holding GmbH	100	63,000	100%	100	63,000	100%

Të gjitha aksionet kanë të drejta të barabarta për dividendë dhe bartin të drejta të barabarta vote.

Rezerva e vlerës së drejtë

Rezerva e vlerës së drejtë përfshinë ndryshimin neto kumulativ në vlerën e drejtë të pasurive financiare në dispozicion për shitje, derisa pasuritë të çregjistrohen ose zhvlerësohen.

21 Të ardhurat dhe shpenzimet nga interesi

	2019	2018
Të ardhurat nga norma efektive e interesit		
Kreditë dhe paradhëniet për klientët	43,311	42,049
Investimet financiare	1,140	983
Huatë dhe paradhënie për bankat	216	213
Gjithsej të ardhurat nga interesi	44,667	43,245
Shpenzimet nga interesi		
Depozitat nga klientët	(101)	(99)
Depozitat nga bankat	(3)	3
Kreditë dhe paradhëniet për bankat	(104)	(69)
Instrumentet financiare derivative (jo-tregtuese)	(179)	(333)
Kreditë e varura	(1,918)	(1,906)
Shpenzime tjera të interesit	(348)	(9)
Gjithsej shpenzimet e interesit	(2,653)	(2,413)
Të ardhurat neto nga interesi	42,014	40,832

22 Të ardhurat dhe shpenzimet nga tarifat dhe komisionet

	2019	2018
Afarizmi nga transferimi i pagesave	15,732	15,090
Afarizmi nga administrimi i kredive dhe garancitë	898	870
Afarizmi i këmbimit valutor	1,522	1,570
Shërbime tjera bankare	22	39
Gjithsej të ardhurat nga tarifat dhe komisionet	18,174	17,569
Afarizmi nga transferimi i pagesave	(6,868)	(5,966)
Shërbime të tjera bankare	(1,007)	(844)
Gjithsej shpenzimet e tarifave dhe komisioneve	(7,875)	(6,810)

23 Të ardhurat tjera operative

	2019	2018
Fitimi nga shitja e pasurive fikse	65	64
Fitimi nga shitja e pasurive të rimarra në posedim	16	380
Të ardhura të tjera	1,323	690
Gjithsej të ardhurave të tjera operative	1,404	1,134

Të ardhurat e tjera përbëhen nga shërbimet mbështetëse që u ofrohen filialeve kryesisht të lidhura me funksionin e IT-së dhe funksionin e Auditit të Brendshëm.

24 Shpenzimet e personelit

	2019	2018
Pagat dhe mëditjet	12,261	10,909
Shpenzimet shëndetësore	637	1,288
Kontributet e pensionit	620	606
Stimulimet me aksione	-	12
Gjithsej shpenzimet e personelit	13,518	12,815

Shpërblimi i drejtorëve dhe ekzekutivëve kryesorë përcaktohet nga menaxhmenti i Raiffeisen Bank International duke pasur parasysh performancën individuale dhe trendet e tregut. Shpenzimet e lidhura me Bordin Menaxhues për vitin 2019 arrihen në 1,002 mijë € (2018: 827 mijë €). Programi i nxitjes së aksioneve menaxhohet edhe nga Raiffeisen International HO në Vjenë dhe shpërblimet e menaxhimit të mundshëm bëhen në bazë të politikave të performancës së grupit.

25 Shpenzimet tjera operative

	2019	2019
Shpenzimet e zyrës (qiraja, mirëmbajtja, tjera)	1,827	2,828
Zhvlërësimi i pronave dhe pajisjeve dhe ROU	2,870	1,611
Shpenzimet për TI	2,140	2,098
Shpenzimet e marketingut, MP dhe reklamave	1,242	1,007
Shpenzimet për siguri	961	861
Amortizimi i pasurive të paprekshme	1,909	1,639
Shpenzime të tjera administrative	482	247
Shpenzimet e komunikimit	177	270
Furnizime për zyrë	217	217
Shpenzimet ligjore, këshilluese dhe konsultuese	1,900	1,706
Shpenzimet e trajnimit për personelin	335	320
Tarifat e sigurimit të depozitave	1,270	1,157
Shpenzimet për mirëmbajtje të automjeteve	272	302
Shpenzimet e udhëtimit	288	256
Shpenzimet e provizioneve për çështjet gjyqësore	21	226
Gjithsej shpenzimet tjera operative	15,911	14,745

26 Shpenzimet e tatimit

	2019	2018
Ngarkesa aktuale e tatimit	2,253	2,745
Tatimi i shtyrë	(24)	(228)
Shpenzimi i tatimit në të ardhura për vitin	2,229	2,517

Norma e tatimit në të ardhura e zbatueshme për bankën është 10 për qind (31 dhjetor 2018: 10 për qind). Barazimi ndërmjet ngarkesës së pritur dhe aktuale të tatimit është dhënë më poshtë.

		2019		2018
Fitimi para tatimit		20,510		23,022
Ngarkesa e tatimit për vitin në normën e zbatueshme ligjore	10%	2,051	10%	2,302
Efekt i tatimor i zërave që nuk zbriten për qëllim tatimi dhe dallimet tjera rregullative	1%	202	2%	443
Ngarkesa aktuale tatimore	11%	2,253	12%	2,745

Dallimet ndërmjet pasqyrave financiare sipas SNRF dhe rregulloreve tatimore ligjore të Kosovës shkaktojnë disa dallime të përkohshme ndërmjet vlerës së bartur të pasurive dhe detyrimeve të caktuara, për qëllime të raportimit financiar dhe për qëllime të tatimit në fitim. Efekt i tatimor i lëvizjes në këto dallime të përkohshme regjistrohet me normën prej 10 për qind. Diferencat e përkohshme në provizionet për humbjet në vlerë llogariten si ndryshimi midis provizioneve për humbjet në vlerë sipas SNRF dhe provizioneve për humbjet në vlerë sipas rregulloreve të Bankës Qendrore të Kosovës, të cilat po ashtu janë të zbritshme për qëllime tatimore. Këto dallime janë të paraqitura në tabelën e mëposhtme.

	2018	Lëvizjet gjatë 2019	2019
Efekt i tatimor i dallimeve të përkohshme të zbritshëm			
Përmirësimi i pronës me qira, pajisjet dhe pasuritë e paprekshme	(151)	151	-
Depozitat me afat – interesi i përlogaritur	1	-	1
Bonuset e personelit	19	2	21
Pasuria /(detyrimi) bruto i tatimit të shtyrë	(131)	153	22
Efekt i tatimor i dallimeve të përkohshme të tatueshme			
Provizioni për rënien në vlerë të kredisë	(47)	(43)	(90)
Provizioni për ekspozime kreditore jashtë bilancore	(76)	4	(72)
Prona , paisjet dhe asetet e paprekshme	-	(90)	(90)
Gjithsej detyrimi net i tatimit të shtyrë	(254)	24	(230)

	2017	Lëvizjet gjatë 2018	2018
Efekt i tatimor i dallimeve të përkohshme të zbritshëm			
Përmirësimi i pronës me qira, pajisjet dhe pasuritë e paprekshme	(36)	(115)	(151)
Depozitat me afat – interesi i përlogaritur	51	(50)	1
Bonuset e personelit	-	19	19
Pasuria (detyrimi) bruto i tatimit të shtyrë	15	(146)	(131)
Efekt i tatimor i dallimeve të përkohshme të tatueshme			
Provizioni për rënien në vlerë të kredisë	(366)	319	(47)
Provizioni për ekspozime kreditore jashtë bilancore	(131)	55	(76)
Prona, paisjet dhe asetet e paprekshme	(482)	228	(254)

27 Kontingjencat dhe zotimet

Procedurat ligjore. Herë pas here dhe në rrjedhën normale të biznesit, pranojnë padi kundër Bankës. Më 31 dhjetor 2019, Banka ka pasur një numër të rasteve ligjore në pritje në gjykatë. Në bazë të gjykimit të brendshëm bazuar në vendimet e mëparshme të gjykatës dhe vendimin e menaxhmentit, Banka ka bërë një provizion prej 209 mijë € (2018: 188 mijë €) si vlerësimi më i afërt i daljeve të mundshme të fondeve nga vendimet e mundshme gjyqësore.

Zotimet kapitale. Më 31 dhjetor 2019 Banka nuk ka zotime kapitale në lidhje me blerjen e pajisjeve dhe softuerit (31 dhjetor 2018: nuk ka).

Zotimet e qirasë operative. Pagesat e ardhshme minimale të qirasë nën qiranë operative të pa anulueshme, ku Banka është qiramarrësi, janë si më poshtë:

	2019	2018
Jo më shumë se 1 vit	247	312
Më shumë se 1 vit dhe jo më shumë se 5 vjet	-	-
Gjithsej zotimet e qirasë operative	247	312

Zotimet e kredive. Qëllimi kryesor i këtyre instrumenteve është për të siguruar që fondet janë në dispozicion për një klient kur kërkohet. Garancitë dhe letërkreditë "stand by", të cilat paraqesin siguri të pakthyeshme se Banka do të bëjë pagesat në rast se një klient nuk mund të përmbushë detyrimet e tij ndaj palës së tretë, kanë të njëjtin risk kreditor si kreditë. Letërkreditë dokumentare dhe komerciale, të cilat janë zotime me shkrim nga Banka në emër të një klienti që autorizon një palë të tretë për të tërhequr para në Bankë deri në një shumë të përcaktuar sipas termave dhe kushteve specifike, janë të mbuluar me kolateral nga dërgesat përkatëse të mallrave me të cilat këto lidhen ose depozita të parave dhe prandaj kanë më pak risk sesa huamarrja e drejtpërdrejtë.

Zotimet për të dhënë kredi me një normë specifike të interesit gjatë një periudhe të caktuar kohore regjistrohen si instrumente derivative. Përveç nëse këto zotime nuk zgjaten përtej periudhës që pritet të jetë e nevojshme për të kryer regjistrimin e duhur, ato konsiderohen si transaksione "të rregullta".

Zotimet e hapura të kredive janë si në vijim:

	2019	2018
Zotimet për të dhënë kredi	44,247	35,757
Garancitë (kredi)	35,047	41,585
Garancitë (të siguruar me para)	3,370	2,633
Letërkreditë (kredi)	3,383	3,887
Letërkreditë (të siguruar me para)	-	86
Linja kreditore e tregut financiar	8,535	5,819
Letërkredia në pritje "Stand by"	2,152	80
Gjithsej zotimet e lidhura me kreditë	96,734	89,847
Zbritjet për zotimet e lidhura me kreditë (Shpalosja 18)	(370)	(349)
Neto zotimet e lidhura me kreditë	96,364	89,498

Zotimet për të dhënë kredi paraqesin shumat e kredisë në të cilat dokumentacioni i kredisë është nënshkruar por paratë nuk janë disbursuar ende dhe shumat e papërdorura të limiteve të mbiterheqjes në llogaritë e klientëve. Përkritazi me riskun kreditor në zotimet për të dhënë kredi, Banka është potencialisht e ekspozuar ndaj humbjeve në shumën e barabartë me totalin e zotimeve të papërdorura. Megjithatë, shumat e mundshme e humbjes është më pak se totali i zotimeve të papërdorura sepse shumica e zotimeve për të dhënë kredi varen nga ajo nëse klientët mbajnë standardet specifike për kredi. Banka monitoron afatin e maturimit të zotimeve për kredi, sepse zotimet afatgjata në përgjithësi kanë një shkallë më të madhe të riskut kreditor se zotimet më afatshkurtra.

Shuma totale kontraktuale e hapur e zotimeve për të dhënë kredi dhe garanci nuk paraqet domosdoshmërisht kërkesa të ardhshme për para, sepse këto instrumente financiare mund të përfundojnë ose të ndërprehen pa u financuar.

Zotimet tatimore

Gjatë vitit 2019 banka nuk iu nënshtrua asnjë inspektimi tatimor. Sidoqoftë, inspektimi për vitin 2009 (ri-kontroll), i nisur në vitin 2016 është mbyllur në këtë vit raportues. Publikimi i aktvendimit nga administrata tatimore për trajtimin tatimor të provizioneve të humbjes së huasë ka hequr një numër të paqartësive ekzistuese me të cilat përballen Bankat e Kosovës.

Norma e interesit për (SWAP). Qëllimi kryesor i këtyre instrumenteve është të zbusë rrezikun e normës së interesit të lidhur me huazimin e normës fikse. Që nga 31 dhjetori 2019, Banka ka gjashtë kontrata SWAP të normës së interesit me një shumë notionale prej 6,630 mijë € (2018: 28,930 mijë €).

28 Transaksionet me palët e lidhura

Për qëllimet e këtyre pasqyrave financiare të veçanta, palët konsiderohen të lidhura kur njëra palë ka aftësinë për të kontrolluar palën tjetër ose për të ushtruar ndikim të rëndësishëm mbi palën tjetër në marrjen e vendimeve financiare apo operacionale siç është përcaktuar nga SNK 24 "Shpalosjet e palëve të lidhura". Kur merret parasysh çdo marrëdhënie e mundshme ndërmjet palëve, vëmendje i kushtohet substancës së marrëdhënies dhe jo thjeshtë formës ligjore.

Transaksionet bankare kryhen në rrjedhën normale të biznesit me aksionarët e rëndësishëm, drejtorët, kompanitë me të cilat Banka ka aksionarë të mëdhenj të përbashkët dhe palë të tjera të lidhura. Këto transaksione përfshijnë pagesat, depozitat pa afat, marrjen e depozitave dhe transaksionet në valutë të huaj. Këto transaksione kryhen me çmim e tregut. Bilancet e mbetura në fund të vitit dhe të ardhurat dhe shpenzimet përkatëse gjatë vitit me palët e ndërlidhura janë si më poshtë:

	2019			2018		
	Kompania mëmë	Filialet	Palë tjetër e lidhur	Kompania mëmë	Filialet	Palë tjetër e lidhur
Pasuritë	1,355	3,243	88	2,339	5,298	-
Paraja dhe ekuivalentët e parasë dhe rezerva e detyrueshme	863	-	-	631	-	-
Kreditë dhe paradhëniet për bankat	-	-	-	-	-	-
Kreditë dhe paradhëniet për klientët	-	1,009	-	-	3,061	-
Kredi tjera	-	-	-	-	-	-
Pasuri tjera	369	-	-	1,442	-	-
Investimet në filiale	-	2,234	-	-	2,234	-
Prona, pajisjet dhe pasuritë e paprekshme - NBV	123	-	88	266	3	-
Detyrimet	20,493	-	896	20,044	-	132
Llogaritë e klientëve						
Depozitat dhe huamarrjet nga bankat	1,320	-	896	124	-	122
Borxhi i varur	19,325	-	-	19,325	-	-
Detyrimet tjera	298	-	-	595	-	10

Pasqyra e fitimit dhe humbjes dhe të ardhurave tjera gjithëpërfshirëse	(4,200)	844	(668)	(3,993)	1,119	(605)
Të ardhurat nga interesi	-	37	-	-	45	-
Shpenzimet nga interesi	(2,099)	-	(2)	(2,248)	-	-
Të hyrat nga dividendat	-	803	-	-	1,074	-
Neto tarifat dhe komisionet	-	-	(1,099)	-	-	(947)
Neto vlerësimi i instrumenteve financiare të bartura në vlerë të drejtë	87	-	-	252	-	-
Të ardhurat tjera operative	772	4	507	874	-	342
Shpenzimet tjera operative	(2,489)	-	(74)	(2,355)	-	-
Jashtë bilancore		3,989	-	-	2,149	-
Garancitë		3,989	-	-	2,149	-
Letër kreditë		-	-	-	-	-
Zotimet tjera		3,989	-	-	-	-

Në tabelën e mëposhtme është paraqitur kompensimi i menaxhmentit për vitin e përfunduar më 31 dhjetor 2019 dhe 2018:

	2019	2018
Kompensimi i menaxhmentit	1,002	827

29 Ngjarjet pas datës së bilancit

Në rrjedhën e zhvillimit të krizës pandemike me COVID 19 në një shkallë globale, ndikimi që do të ketë ai në ekonominë globale nuk mund të lihet pas dore dhe do të vazhdojë për ca kohë pasi bota po përballet me një lloj të ri kërcënimi që nuk është parë më parë.

Kjo krizë gjithashtu do të ketë një ndikim të drejtpërdrejtë për bizneset që operojnë në Kosovë me masa qeveritare për mbylljen e shkollave, mbylljen e një numri biznesesh jo thelbësore dhe kufizimin e lëvizjes së njerëzve deri në një njoftim të ri. Si rezultat, Banka Qendrore e Kosovës së bashku me Shoqatën e Bankave të Kosovës kanë lëshuar një deklaratë më 16 mars 2020 në mënyrë që të ndihmojnë qeverinë në adresimin e vështirësive të mundshme të bizneseve. Deklaratat bëjnë thirrje për një moratorium për pagesa me këste për një periudhë nga data e marrëveshjes deri më 30 prill 2020 me një mundësi të hapur që kjo periudhë të zgjatet më tej në varësi të zhvillimit të krizës pandemike.

Banka ka mbështetur këtë iniciativë dhe ka kontaktuar klientët e bankave me produkte aktive krediti në mënyrë që të bëjë të mundur që ata të përfitojnë nga ky moratorium kryesor i pagesës, në rast të Raiffeisen Bank një moratorium prej 3 muajsh deri në fund të qershorit është para-miruar për të gjithë klientët të gatshëm të bëjnë një aplikim të thjeshtë përmes postës elektronike ose SMS. Bazuar në deklaratën e përbashkët, aplikimet do të bëhen rast pas rasti dhe nuk do të aplikohet asnjë tarifë shtesë ose gjobë. Gjithashtu, ky moratorium nuk do të konsiderohet si shkak për dëmtimin të kredisë dhe nuk do të merret në konsideratë kur raportohen në Regjistrin e Kredive të Kosovës. Moratoriumi nuk duhet të shkaktojë një përkeqësim të kredisë së klientit gjithashtu bazuar në një deklaratë të rregullatorëve të BE-së si EBA dhe ESMA, e cila lëshoi një deklaratë mbi aspektet e raportimit financiar në rrjedhën e masave COVID-19 më 25 Mars 2020. Të dyja deklaratat janë konsistente dhe duhet të lexohen bashkërisht për aspektet që lidhen me SNRF 9.

SNRF 9 bazohet në një grup parimesh që, nga natyra nuk janë mekanizëm dhe kërkojnë zbatimin e një shkalle të caktuar gjykimi. Rritja e konsiderueshme e rrezikut të kredisë kërkohej të vlerësohet bazuar në identifikimin e ndryshimeve të rëndësishme gjatë gjithë jetës së pritshme të ekspozimit.

Ndikimi në bankë

Banka ka ndërmarrë një sërë masash për të menaxhuar pandeminë aktuale globale, kështu të zvogëlojë numrin e stafit në zyrë, të rregullojë orarin e punës bazuar në rekomandimet e autoriteteve, të bëjë të mundur që stafi të punojë në distancë nga shtëpia dhe të menaxhojë biznesin me përparësi në shërbimet e klientit dhe administrimi i likuiditetit.

Banka ka miratuar deklaratën e BQK-së për moratoriumin e pagesës së kredisë dhe po modifikon datat e pagesave për të gjithë klientët e bankës që kanë aplikuar për këtë lehtësim financiar.

Banka po monitoron çdo ditë pozicionin e saj të likuiditetit dhe raporton në Bankën Qendrore të Kosovës. Pozicioni ynë aktual i likuiditetit është i favorshëm për t'u marrë me krizën aktuale dhe nuk presim që të kemi ndonjë vështirësi të likuiditetit gjatë krizës.

Bazuar në të dhënat aktuale dhe zhvillimet aktuale në terren, banka vazhdon të jetë mbi kërkesat e kapitalit dhe kërkesat e nivelit të likuiditetit. Banka vazhdon të ofrojë të gjitha shërbimet e rregullta për klientët dhe biznesin e saj si zakonisht në të gjithë praninë e saj fizike në të gjithë Kosovën.

Nuk ka ngjarje domethënëse pas datës së raportimit, përveç atyre të mësipërme, që mund të kërkojnë rregullim ose shpalosje në pasqyrat e veçanta financiare.

Adresat dhe të dhënat kontaktuese

Banka Raiffeisen në Kosovë sh.a.

Raiffeisen Bank Kosovo sh.a.

Zyra qendrore

Ruga Robert Doll, nr. 99
10000 Prishtinë
Tel: +383 (0)38 222 222
SWIFT Code: RBKOKXPR
IBAN Code: XK05
E-mail: info@raiffeisen-kosovo.com

Zyra për klientë premium

Ruga Agim Ramadani, nr. 15
10000 Prishtinë
Tel: +383 38 222 222

Dega rajonale në Prishtinë

Ruga Robert Doll, nr. 100
10000 Prishtina
Tel: +383 38 222 222

Dega në Prishtinë

Ruga Gazmend Zajmi, p.n., Bregu i Diellit
10000 Prishtinë
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Prishtinë

Ruga Vëllezërit Fazliu, Kodra e Trimave
10000 Prishtinë
Tel: +383 38 222 222

Dega në Prishtinë

Bulevardi i Dëshmorëve, Ulpianë
10000 Prishtinë
Tel: +383 38 222 222

Dega në Fushë Kosovë

Nena Tereze Street, nr. 80
12000 Fushe Kosova
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Obiliq

Ruga Hasan Prishtina, p.n.
12000 Obiliq
Tel: +383 (0)38 222 222
Fax: +383 (0)38 20 30 14 70

Dega në Drenas

Ruga Skenderbeu, p.n.
13000 Drenas
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Gracanice

Ruga kryesore, p.n.
Tel: +383(0) 222 222

Dega në Lipjan

Ruga Lidhja e Prizrenit, nr. 35
14000 Lipjan
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Podujevë

Ruga Zahir Pajazitit, p.n.
11000 Podujeva
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega rajonale në Ferizaj

Ruga Dëshmorët e Kombit, nr. 39
70000 Ferizaj
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Ferizaj

Ruga Vëllezërit Gërvalla, p.n.
70000 Ferizaj
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Ferizaj

Ruga Aradha e Sharrit, p.n.
Maxhistralja Ferizaj - Prishtinë
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Han të Elezit

Ruga Agim Jashari
71510 Hani i Elezit
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Kaçanik

Ruga Ismail Raka, p.n.
71000 Kaçanik
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Shtime

Ruga Tahir Sinani, p.n.
72000 Shtime
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Shtërpe

Ruga kryesore, p.n.
73000 Shtërpce
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega rajonale në Gjakovë

Ruga Nena Terezë, nr. 328
50000 Gjakovë
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Gjakovë

Ruga Yll Morina, p.n.
50000 Gjakovë
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Rahovec

Ruga Sylejman Vokshi, p.n.
21010 Rahovec
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Malishevë

Ruga Gjergj Kastrioti, p.n.
24000 Malisheva
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega rajonale në Gjilan

Adem Jashari, nr. 110
60000 Gjilan
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Gjilan

Ruga Mulla Idrizi
60000 Gjilan
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Kamenica

Ruga Skënderbeu, p.n.
62000 Kamenicë
Tel: +383 (0) 38 222 222

Dega në Viti

Ruga 28 Nëntori, p.n.
61000 Viti
Tel: +383 (0) 38 222 222

Dega rajonale në Mitrovicë

Sheshi Shemi Ahmeti, p.n.
40000 Mitrovicë
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Mitrovicë

Ruga Mbreteresha Teuta
40000 Mitrovicë
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Vushtrri

Sheshi Hasan Prishtina, nr. 6
42000 Vushtrri
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Skenderaj

Sheshi Adem Jashari
41000 Skenderaj
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega rajonale në Mitrovicën e veriut

Ruga Kralja Petra I, p.n.
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Brnjak

Kufiri me Serbinë
Pika doganore 1 në Brnjak
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Jarinjë

Kufiri me Serbinë
Pika doganore 31 në Jarinjë
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega rajonale në Pejë

Sheshi Haxhi Zeka
30000 Pejë
Tel: +383 (0) 38 222 222

Dega në Pejë

Rruga Bill Clinton, p.n.
30000 Pejë
Tel: +383 38 222 222

Dega në Pejë

Rruga Beleta e Koshares, nr. 81
30000, Pejë
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Deçan

Rruga Luan Haradinaj, p.n.
51000 Deçan
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Istog

Qendra Tregtare, nr. 61
31000 Istog
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Klinë

Sheshi Mujë Krasniqi, p.n.
32000 Klinë
Tel: +383 (0) (0)38 222 222

Dega rajonale në Prizren

Rruga Nëna Terezë, Bazhdarhane, nr. 7
20000 Prizren
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Prizren

Shadervani Square, nr. 38
20000 Prizren
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Prizren

Rruga De Rada, p.n.
20000, Prizren
Tel: +383 (0) 38 222 222

Dega në Suharekë

Rruga Brigada 123, p.n.
23000 Suhareka
Tel: +383 (0)38 222 222

Dega në Dragash

Sheshi i Dëshmorëve, no.22
22000 Dragash
Tel: +383 (0)38 222 222

Raiffeisen Bank International AG

Austri

Am Stadtpark 9
1030 Vienna
Tel: +43-1-71 707-0
SWIFT/ BIC: RZBATWWW
www.rbinternational.com
ir@rbinternational.com
communications@rbinternational.com

Rrjeti bankar

Shqipëri

Raiffeisen Bank Sh.A.
European Trade Center
Bulevardi "Bajram Curri"
1000 Tiranë
Tel: +355-4-23 81 381
SWIFT/BIC: SGSBALTX
www.raiffeisen.al

Bellorusi

Priorbank JSC
V. Khoruzhey St. 31-A
220002 Minsk
Tel: +375-17-28 9-9090
SWIFT/BIC: PJCBBY2X
www.priorbank.by

Bosnë dhe Hercegovinë

Raiffeisen Bank d.d.
Bosna i Hercegovina
Zmaja od Bosne bb
71000 Sarajevo
Tel: +387-33-75 50 10
SWIFT/BIC: RZBABA2S
www.raiffeisenbank.ba

Bullgari

Raiffeisenbank (Bulgaria) EAD
55 Nikola I. Vapzarov Blvd.
Business Center EXPO 2000 PHAZE III
1407 Sofia
Tel: +359-2-91 985 101
SWIFT/BIC: RZBBBGSF
www.rbb.bg

Kroaci

Raiffeisenbank Austria d.d.
Magazinska cesta 69
10000 Zagreb
Tel: +385-72-626 262
SWIFT/BIC: RZBHHR2X
www.rba.hr

Republika Çeke

Raiffeisenbank a.s.
Hvězdova 1716/2b
14078 Prague 4
Tel: + 420-412 446 400
SWIFT/BIC: RZBCCZPP
www.rb.cz

Hungari

Raiffeisen Bank Zrt.
Akadémia utca 6
1054 Budapest
Tel: +36-1-48 444-00
SWIFT/BIC: UBRTHUHB
www.raiffeisen.hu

Kosovë

Raiffeisen Bank Kosovo J.S.C.
Rruga Robert Doll, nr. 99
10000 Prishtinë
Tel: +383-38-222 222
SWIFT/BIC: RBKOKKPR
www.raiffeisen-kosovo.com

Rumani

Raiffeisen Bank S.A.
Calea Floreasca 246C
014476 Bucharest
Tel: +40-21-30 610 00
SWIFT/BIC: RZBRROBU
www.raiffeisen.ro

Rusi

AO Raiffeisenbank
St. Troitskaya 17/1
129090 Moscow
Tel: +7-495-777 17 17
SWIFT/BIC: RZBMRUMM
www.raiffeisen.ru

Serbi

Raiffeisen banka a.d.
Djordja Stanojevic 16
11070 Novi Beograd
Tel: +381-11-32 021 00
SWIFT/BIC: RZBSRSBG
www.raiffeisenbank.rs

Sllovaki

Tatra banka, a.s.
Hodžovo námestie 3
81106 Bratislava 1
Tel: +421-2-59 19-1000
SWIFT/BIC: TATRSKBX
www.tatrabanka.sk

Ukrainë

Raiffeisen Bank Aval JSC
Vul Leskova 9
01011 Kiev
Tel: +38-044-490 8888
SWIFT/BIC: AVALUAUK
www.aval.ua

Kompanitë Lizing

Austri

Raiffeisen-Leasing Gesellschaft m.b.H.
Mooslackengasse 12
1190 Vienna
Tel: +43-1-71 601-0
www.raiffeisen-leasing.at

Shqipëri

Raiffeisen Leasing Sh.a.
European Trade Center
Bulevardi "Bajram Curri"
Tiranë
Tel: +355-4-22 749 20
www.raiffeisen-leasing.al

Bellorusi

"Raiffeisen-Leasing" JLLC
V. Khoruzhey 31-A
220002 Minsk
Tel: +375-17-28 9-9394
www.rl.by

Bosnë dhe Hercegovinë

Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo
Zmaja od Bosne bb.
71000 Sarajevo
Tel: +387-33-254 340
www.rlbh.ba

Bullgari

Raiffeisen Leasing Bulgaria OOD
32A Cherni Vrah Blvd. Fl.6
1407 Sofia
Tel: +359-2-49 191 91
www.rlbг.bg

Kroaci

Raiffeisen Leasing d.o.o.
Radnicka cesta 43
10000 Zagreb
Tel: +385-1-65 9-5000
www.raiffeisen-leasing.hr

Republika Çeke

Raiffeisen-Leasing s.r.o.
Hvězdova 1716/2b
14078 Prague 4
Tel: +420-2-215 116 11
www.rl.cz

Hungari

Raiffeisen Corporate Lizing Zrt.
 Akadémia utca 6
 1054 Budapest
 Tel: +36-1-477 8709
 www.raiffeisenlizing.hu

Kosovë

Raiffeisen Leasing Kosovo LLC
 Rruga UÇK, nr. 222
 10000 Pristina
 Tel: +383-38-222 222-340
 www.raiffeisenleasing-kosovo.com

Moldavi

I.C.S. Raiffeisen Leasing S.R.L.
 Alexandru cel Bun 51
 2012 Chişinău
 Tel: +373-22-227 931 3
 www.raiffeisen-leasing.md

Rumani

Raiffeisen Leasing IFN S.A.
 Calea Floreasca 246 D
 014476 Bucharest
 Tel: +40-21-36 532 96
 www.raiffeisen-leasing.ro

Rusi

OOO Raiffeisen-Leasing
 Smolenskaya-Sennaya Sq. 28
 119121 Moscow
 Tel: +7-495-72 1-9980
 www.raiffeisen-leasing.ru

Serbi

Raiffeisen Leasing d.o.o.
 Djordja Stanojevića 16
 11070 Novi Beograd
 Tel: +381-11-220 7400
 www.raiffeisen-leasing.rs

Slovaki

Tatra-Leasing s.r.o.
 Černyševského 50
 85101 Bratislava
 Tel: +421-2-5919-3168
 www.tatraleasing.sk

Sloveni

Raiffeisen Leasing d.o.o.
 Letališka cesta 29a
 1000 Ljubljana
 Tel: +386-8-281-6200
 www.raiffeisen-leasing.si

Ukrainë

LLC Raiffeisen Leasing Aval
 Stepan Bandera Av. 9
 Build. 6 Office 6-201
 04073 Kiev
 Tel: +38-044-590 24 90
 www.rla.com.ua

**Degët dhe zyret
përfaqësuese – Evropë****Francë**

Zyra përfaqësuese e RBI në Paris
 9-11 Avenue Franklin D. Roosevelt
 75008 Paris
 Tel: +33-1-45 612 700

Gjermani

Dega e RBI në Frankfurt
 Wiesenhüttenplatz 26
 60 329 Frankfurt
 Tel: +49-69-29 921 924

Poloni

Dega e RBI në Poloni
 Ul. Grzybowska 78
 00-844 Warsaw
 Tel: +48-22-578 56 00
 SWIFT/BIC: RCBWPLPW
 www.raiffeisen.pl

Suedi

Zyra përfaqësuese në shtetet Nordike
 Drottningatan 89, 14th Floor
 11360 Stockholm
 Tel: +46-8-440 5086

Mbretëria e Bashkuar

Dega e RBI në Londër
 Tower 42, Leaf C, 9th Floor
 25 Old Broad Street
 London EC2N 1HQ
 Tel: +44-20-79 33-8000

Degët dhe zyret përfaqësuese – Kinë

Dega e RBI në Beijing

Beijing International Club Suite 200
2nd Floor
Jianguomenwai Dajie 21
100020 Beijing
Tel: +86-10-65 32-3388

Zyra përfaqësuese në Zhuhai

Room 2404, Yue Cai Building
No. 188, Jingshan Road, Jida,
Zhuhai, Guangdong Province
519015, P.R. China
Tel: +86-756-32 3-3500

Indi

Zyra përfaqësuese e RBI në Mumbai RBI

501, Kamla Hub, Gulmohar Road, Juhu
Mumbai – 400049
Tel: +91-22-26 230 657

Kore

Zyra përfaqësuese e RBI në Kore

50 Raffles Place
#31-03 Singapore Land Tower
Singapore 048623
Tel: +65-63 05-6000

Vietnam

Zyra përfaqësuese e RBI në

Ho-Chi-Minh-City

35 Nguyen Hue Str.,
Harbour View Tower
Room 601A, 6th Floor, Dist 1
Ho-Chi-Minh-City
Tel: +84-8-38 214 718,
+84-8-38 214 719

Disa nga kompanitë e specializuara

Austri

Kathrein Privatbank Aktiengesellschaft

Wipplingerstraße 25
1010 Vienna
Tel: +43-1-53 451-300
www.kathrein.at

Raiffeisen Bausparkasse Gesellschaft m.b.H.

Mooslackengasse 12
1190 Vienna
Tel: +43-1-54 646-0
www.bausparen.at

Raiffeisen Centrobank AG

Tegethoffstraße 1
1015 Vienna
Tel: +43-1-51 520-0
www.rcb.at

Raiffeisen Factor Bank AG

Mooslackengasse 12
1190 Vienna
Tel: +43-1-21 974-57
www.raiffeisen-factorbank.at

Raiffeisen Kapitalanlage-Gesellschaft m.b.H.

Mooslackengasse 12
1190 Vienna
Tel: +43-1-71 170-0
www.rcm.at

Raiffeisen Wohnbaubank Aktiengesellschaft

Mooslackengasse 12
1190 Vienna
Tel: +43-1-71 707-0
www.raiffeisen-wohnbaubank.at

Valida Holding AG

Mooslackengasse 12
1190 Vienna
Tel: +43-1-31 648-0
www.valida.at

Republika Çeke

Raiffeisen stavební spořitelna a.s.

Koněvova 2747/99
13045 Prague 3
Tel: +420-800 112 211
www.rsts.cz

Redaktor, botues

Banka Raiffeisen në Kosovë sh.a.
 Rruga Robert Doll, nr. 99
 10000 Prishtinë
 Tel: +383-38-22 222 2
 SWIFT Code: RBKOKKPR
 IBAN Code: XK05
 www.raiffeisen-kosovo.com

Ekipi redaktues:

Departamenti i Marketingut dhe Marrëdhënieve me Publikun
 dhe Departamenti i Financave

Radhitja e përmbajtjes:

Koperativa Agency L.L.C.

Versionin online të raportit vjetor mund ta gjeni në gjuhën angleze dhe gjuhën shqipe në web faqen: www.raiffeisen-kosovo.com

Ky raport vjetor është përgatitur duke i kushtuar vëmendje maksimale verifikimit dhe korrigjimit të të dhënave. Megjithatë, si rezultat i formatizimit dhe vendosjes së të dhënave në të dy gjuhët, nuk mund të përjashtohen gabimet teknike. Raporti vjetor është përpiluar në gjuhën angleze. Raporti vjetor në gjuhën shqipe është përkthyer nga versioni origjinal në gjuhën angleze. Prandaj, versioni në gjuhën angleze e mbizotëron versionin në gjuhën shqipe.
